

V. İ. LENİN

SEÇME
YAZILAR
V

SEÇME YAZILAR
V

V. İ. LENİN

Seçme Yazılar V

V. İ. Lenin

ISBN 978-605-4087-129

İlkeriş Yayınları / Kuramsal Kitaplar

Birinci baskı, Eylül 2011, Ankara

224 Sayfa

SEÇME YAZILAR
V

V. İ. LENİN

ISBN 978-605-4087-129

Seçme Yazılar V
V. İ. Lenin

"The Collapse of The Second International" (II. Enternasyonal'in Çöküşü), V. İ. Lenin, *Collected Works*, Vol. 21, Moscow 1964'den ve *"The Proletarian Revolution and the Renegade Kautsky"* (Proleter Devrim ve Dönek Kautsky), V. İ. Lenin, *Collected Works*, Vol. 28, Moscow 1974'den Türkçeye çevrilmiş ve yayına hazırlanmıştır.

Kuramsal Kitaplar-5
Birinci baskı
Eylül 2011, Ankara

Baskı: AS Ofset Matbaacılık, Altındağ/Ankara

İlkeriş Yayınları

www.ilkeris.com
iletisim@ilkeris.com

İÇİNDEKİLER

9	II. ENTERNASYONAL'İN ÇÖKÜŞÜ
11	I
16	II
22	III
30	IV
35	V
43	VI
54	VII
65	VIII
72	IX
77	PROLETER DEVRİMİ VE DÖNEK KAUTSKY
77	Önsöz
80	Kautsky, Marks'ı Sıradan Bir Liberale Nasıl Dönüştürdü?
94	Burjuva Demokrasisi ve Proleter Demokrasi
105	Sömürülen ile Sömürücü Arasında Eşitlik Olabilir mi?
114	Sovyetler Devlet Örgütleri Olmaya Cüret Edemezler
122	Kurucu Meclis ve Sovyet Cumhuriyeti
133	Sovyet Anayasası
144	Enternasyonalizm Nedir?
161	"Ekonomik Tahlil" Görüntüsü Altında Burjuvaziye Uşaklık
193	KURUCU MECLİS ÜZERİNE TEZLER
199	VANDERVELDE'İN DEVLET ÜZERİNE YENİ KİTABI
209	<i>Açıklayıcı Notlar</i>

VLADİMİR İLİÇ ULYANOV LENİN

Sovyetler Birliği'nin ve Komintern'in (III. Enternasyonal) kurucusu ve yol göstericisi, Bolşevik Partisi'nin ve Ekim Devrimi'nin önderi Vladimir İliç Ulyanov, 22 Nisan 1870'de Simbrisk'de doğdu. Öğretmen olan İlya Nikolaviç ile bir doktor kızı olan Maria Aleksandrovna'nın altı çocuğundan üçüncüsüydü. Ağabeyi Narodnaya Volya'ya katılmıştı ve çar III. Alexandr'a yönelik başarısız suikast eylemi nedeniyle 1891'de idam edildi. 1887'de Simbrisk lisesini bitiren Lenin, 1891 yılında St. Petersburg Üniversitesi'nin hukuk bölümünden mezun oldu ve 1892'de Samara'da staj yapmaya başladı. 1894'de St. Petersburg'a geri dönerek propaganda çalışmalarına başladı. İlk yazılarını bu çalışmaları sırasında yazdı. Nisan 1895'de Plehanov, Zasuliç ve Akselrod'la görüşmek, "*Osvobozhdenie Truda*" (Emeğin Kurtuluşu) adlı marksist grupla bağlantı kurmak için ilk kez yurtdışına çıktı. St. Petersburg'a döndüğünde illegal "*İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği*"ni örgütledi. Aralık 1895'te örgüte yönelik operasyonda tutuklandı ve bir yıl cezaevinde yattıktan sonra Şubat 1897'de üç yıllık sürgün cezası için Sibirya'da Yenisey'e gönderildi. 1898'de, sürgünde St. Petersburg'daki illegal çalışmada yer alan N. K. Krupskaya ile evlendi. Bu üç yıllık sürgün sırasında ilk büyük yapıtı *Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi*'ni tamamladı. Sürgünden sonra, 1900'de İsviçre'ye giden Lenin, "Emeğin Kurtuluşu" grubuna katıldı ve Aralık 1900'de yayınlanmaya başlayan *İskra*'nın (Kıvılcım) kurucuları arasında ve yayın kurulunda yer aldı. "Lenin" takma adını ilk kez *İskra*'da yayınlanan bir yazısında kullandı.

RSDİP'in (Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi) Temmuz-Ağustos 1903'deki II. Kongresi'nde ortaya çıkan Bolşevik (Çoğunluk) ile Menşevik (Azınlık) ayrışmasında Bolşeviklerin başında yer aldı. 1905 Devrimi'nin yenilgisinden sonra Aralık 1907'de, Nisan 1917'ye kadar kalacağı ikinci sürgün dönemi başladı.

Şubat 1917 Devrimi üzerine 4 Nisan 1917'de Rusya'ya geri döndü. 7 Kasım (24 Ekim) 1917'de Lenin'in önderliğinde Bolşevikler iktidarı ele geçirerek Büyük Ekim Devrimi'ni gerçekleştirdiler. 8 Kasım 1917'de Rusya İşçi ve Asker Sovyetleri Kongresi tarafından Halk Komiserleri Konseyi (Bakanlar Kurulu) başkanlığına seçildi. 30 Ağustos 1918'de sosyalist-devrimci parti üyesi biri tarafından düzenlenen suikastta yaralandı. 1922'de sağlığı iyice bozulan Lenin, 21 Ocak 1924'te Moskova yakınlarındaki Gorki kentinde yaşamını yitirdi.

Lenin'in başlıca yapıtları şunlardır:

Çto takoye "Druzya Naroda" i kak oni voyuyut protiv Sotsial-Demokratov?, 1894 ("Halkın Dostları" Kimlerdir ve Sosyal-Demokratlara Karşı Nasıl Savaşırılar?); *Ekonomiçesko-ye soderzhaniye narodniçestva i Kritika evo v Knige g. Struve*, 1895 (Halkçı Parti'nin Ekonomik İçeriği ve Bay Struve'nin Eleştirisi. Marksizmin Burjuva Yazınındaki Yansılar); *Karakteristike ekonomiçeskovo romantisma*, 1897 (Ekonomik Romantizmin Niteliği); *Razvitiye Kapitalisma v Rosii*, 1899 (Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi); *Çto Delat*, 1902 (Ne Yapmalı?); *Şap uperyod dva şaga nazad*, 1904 (Bir Adım İleri, İki Adım Geri); *Dve taktiki sotsial-demokratii v demokratiçeskoi revolyutsii*, 1905 (Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği); *Agrarnaya programma sotsial-demokratii v pervoi russkoi revolyutsii 1905-1907*, 1907 (1905-1907 Birinci Rus Devrimi'nde Sosyal-Demokratların Tarım Programı); *Za 12 let.*, 1908 (12 Yıl Koleksiyonu); *Materialism i empiriokrititsizm*, 1909 (Materyalizm ve Ampiriyo-kritisizm); *Krak II. Internatsionala*, 1915 (II. Enternasyonalin İflası); *Sotsialism i voina*, 1915 (Sosyalizm ve Savaş); *Imperialism, kak noveishii etap kapitalisma*, 1917 (Emperyalizm, Kapitalizmin Son Aşaması); *Pisma o taktike*, 1917 (Taktikler Üzerine Mektuplar); *Uroki revolyutsii*, 1917 (Devrim Dersleri); *Gosudarstvo i revolyutsiya*, 1917 (Devlet ve Devrim); *Uderzhat li bolsheviki gosudarstvennuyu vlast?* 1917 (Bolşevikler İktidarı Koruyacaklar mı?); *Proletarskaya revolyutsiya i rene-gat Kautskii*, 1918 (Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky); *Vybory v Uchreditelnoye Sobraniye i diktatura proletariata*, 1919 (Proletarya Diktatörlüğü ve Kurucu Meclis Seçimleri); *Detskaya bolezn "levismy" v kommunisme*, 1920 ("Sol Komünizm", Bir Çocukluk Hastalığı); *Krizis v partii*, 1921 (Partimizdeki Kriz); *O prodnaloge*, 1921 (Ayni Vergi Üzerine); *O Kooperatsii*, 1923 (Kooperatif Üzerine); *Luchshe menshe, da luchshe*, 1923 (Az Olsun, Öz Olsun).

Lenin'in tüm yapıtları 45 ciltte toplanmıştır.

II. ENTERNASYONAL'IN ÇÖKÜŞÜ

Enternasyonal'in çöküşü, bazen konunun yalnızca biçimsel yönüyle, yani savaşan ülkelerin sosyalist partileri arasındaki uluslararası iletişimin kesilmesi, enternasyonal bir konferansın ya da Sosyalist Enternasyonal Büro'nun¹ toplanmasının olanaksızlığı vb. anlamında ele alınmaktadır. Bu, küçük tarafsız ülkelerdeki belli sosyalistler tarafından, hatta belki de bu ülkelerdeki resmi partilerin çoğunluğu tarafından ve oportünistler ve onların savunucuları tarafından kabul edilen görüştür. Rus basınında Bay V. Kosovski, Bund'un *Haber Bülteni*, N° 8'de, –Bülten'in yayın kurulu, yazarla anlaşmazlıklarını belirtecek hiçbir şey söylemediler– şükranları hak eden bir açık yüreklilikle bu konumu savundu. Savaş bütçesini onaylayan Alman sosyal-demokratlarını haklı gösterme-

ye kalkışacak kadar ileri giden Bay Kosovski'nin milliyetçilik savunusunun, sonuçta, Bund'un burjuva-milliyetçi özelliğini anlaması konusunda pek çok işçiye yardımcı olacağını umarız.

Sınıf bilincine sahip işçiler için sosyalizm, küçük-burjuva uzlaşıcı ve milliyetçi-muhalefet çabalarını gizlemeye yarayan uygun bir maske değil, ciddi bir inançtır. Onlar, Enternasyonal'in iflasıyla, resmi sosyal-demokrat partilerin çoğu tarafından sergilenen kendi inançlarına utanç verici ihaneti, Stuttgart² ve Basel³ Enternasyonal Kongrelerinde yaptıkları en ciddi bildirimlerine ve bu kongrelerin kararlarına vb. ihaneti anladılar. Sadece görmek *istemeyenler* ve onu görmeyenin kendilerine bir üstünlük sağlamayacağını düşünenler bu ihaneti göremediler. Eğer sorunu bilimsel biçimde, yani çağdaş toplumdaki sınıf ilişkilerinin bakış açısından formüle edecek olursak, sosyal-demokrat partilerin çoğunun ve her şeyden önce onların başında yer alan Alman partisinin –II. Enternasyonal'in en büyük ve en etkili partisi–, proletaryaya karşı kendi genelkurmaylarının, kendi hükümetlerinin ve kendi burjuvazilerinin yanında yer aldıklarını ifade etmemiz gerekir. Bu, tarihsel öneme sahip ve en kapsamlı tahlil edilmesi gereken bir olaydır. Yol açtığı tüm dehşete ve sefalete rağmen, en azından bir ölçüde, insan kurumlarındaki yozlaşmış, eskimiş ve ölmüş pek çok şeyi acımasızca ortaya çıkarmak, maskesini indirmek ve ortadan kaldırmak açısından savaşların yararlı olduğu uzun süredir kabul edilmiştir. 1914-1915 Avrupa savaşı, şüphesiz, uygar ülkelerin ileri sınıfı için, kendi partileri içinde gelişen iğrenç irinli çıbanın ne olduğunu ve dayanılmaz çürük kokusunun hangi kaynaktan geldiğini ortaya çıkararak bazı iyi şeyler yapmaya başlıyor.

Avrupa'nın başlıca sosyalist partilerinin tüm inançlarını ve görevlerini terk ettikleri gerçek midir? Bu, elbette, ne bu hainlerin, ne de onlara dostluk ve hoşgörü göstermeleri gerektiğini tam olarak bilenlerin –ya da sananların– seve seve tartışacakları bir şey değildir. Ama II. Enternasyonal'deki çeşitli “yetkililer” ve Rus sosyal-demokratları arasında onların düşüncelerini izleyenler için hoş olmasa da, bu gerçeklerle yüzleşmeliyiz ve şeyleri doğru adlarıyla ifade etmeliyiz; işçilere gerçekleri anlatmalıyız.

Bugünkü savaştan önce ve savaş beklenirken, sosyalist partilerin görevlerinin ve taktiklerinin nasıl olacağını gösteren herhangi bir olgu var mıdır? Hiç kuşkusuz vardır. 1912'de toplanan Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin Chemnitz Kongresi'nde⁴ kabul edilen kararla birlikte, sosyalizmin unutulmuş düşüncelerinin bir anımsatması olarak bizim yeniden yayınladığımız 1912'deki Basel Sosyalist Enternasyonal Kongresi'nin kabul ettiği karar vardır. Tüm ülkelerdeki savaş-karşıtı geniş ajitasyon ve propaganda yazınıni özetleyen bu karar, savaş konusunda sosyalist görüşlerin ve savaşa karşı taktiklerin en ciddi ve resmi, en tam ve kesin açıklamasıdır. Dün Enternasyonal'in ve bugün sosyal-şovenizmin yetkililerinin hiçbirinin –ne Hyndman⁵ ve Guesde⁶, ne Kautsky⁷ ve Plehanov⁸– bu kararı okurlarına anımsatmaya cesaret edemeyişleri ihanetten başka türlü nitelen- dirilemez. Onlar, bu karar karşısında hem sessiz kalırlar, hem de (Kautsky gibi) ikinci öneme sahip olan bölümleri aktarırlar ve gerçekten önemli herşeyi bir yana bırakırlar. Bir tarafta en “sol” ve en aşırı devrimci kararlar, diğer tarafta bu ka-

rarların utanmazca unutuluşu ya da terk edilmesi – işte Enternasyonal’in çöküşünün en çarpıcı belirtileri ve aynı zamanda, bugün, kurnazca sadece eski ikiyüzlülüğü sürdürme isteğinin az bulunur saflığına sahip kişilerin, tek başına kararlarla sosyalizmi “düzeltebileceklerine” ve “onu doğru çizgiye getirebileceklerine” inanabilmeleri gerçeğinin en inandırıcı bir kanıtı.

Daha dün, deyim yerindeyse, savaştan önce Hyndman’ın emperyalizmi savunmaya doğru dönüş yaptığı zaman, tüm “saygıdeğer” sosyalistler, onu garip düşüncelere sahip dengesiz biri olarak görüyorlardı, ondan küçümseyici bir tonda söz ediyorlardı. Bugün, tüm ülkelerin en ünlü sosyal-demokrat şefleri, sadece nüans ve mizaç farklılıklarıyla tam olarak Hyndman’ın konumuna düştüler. Biz, örneğin, saygıyla (yoksa dalkavukça mı?) “yoldaş” Kautsky diye konuşan –ya da hiçbir şey söylemeyen–, ama küçümseyici biçimde “Bay” Hyndman diye yazan *Naşe Slovo*⁹ yazarları gibi bazı kişilerin uygar cesaretini değerlendirirken ya da nitelendirirken az çok uygun bir parlamenter deyim bulamıyoruz. Böylesi bir tutum, sosyalizme ve genel olarak sosyalizm inançlarına duyulan saygıyla bağdaşabilir mi? Eğer siz Hyndman’ın şovenizminin yanlış ve yıkıcı olduğuna inanıyorsanız, eleştiri ve saldırılarınızı böylesi görüşlerin ondan *daha etkili* ve daha tehlikeli savunucusu olan Kautsky’ye karşı yöneltmeniz gerekmez mi?

Guesde’nin görüşleri, belki de en ayrıntılı biçimde, “*Bizim İstedığımız Barış*” kitapçığında Guesdeci Charles Dumas tarafından ifade edilmiştir. Kitapçığın iç kapağında kendisini adlandırdığı gibi bu “*Chef du Cabinet de Jules Guesde*”*, sos-

*Jules Guesde’nin Başbakanı -ç.

yalistlerin eski yurtsever bildirgelerini doğal olarak “aktarıyor” (Alman sosyal-şoveni David de en son kitapçığında anayurdun savunulması konusunda aynı şeyi yapar), ama Basel Bildirgesi’nden hiç söz etmiyor! Kendini olağanüstü beğenmişliğiyle su katılmamış şoven sıradanlığa sahip Plehanov, bu bildirge konusunda aynı biçimde suskundur. Kautsky de Plehanov gibi davranır: Basel Bildirgesi’nden söz ederken, belki de sansür yasası bahanesiyle, tüm devrimci bölümleri atlar... Sansür yasalarıyla her türlü sınıf mücadelesi ya da devrim ifadelerini yasaklayan polis ve askeri yetkililer, sosyalizmin hainlerine tam zamanında yardım ediyorlar!

Basel Bildirgesi, bugünkü somut savaşla doğrudan bağlantılı ne tarihsel, ne de taktiksel kesin bir içeriğe sahip olmayan boş bir çağrıdır belki de?

Tam tersine. Basel kararı, diğer kararlardan daha az boş söze ve daha kesin içeriğe sahiptir. Basel kararı, şimdi patlak vermiş olan savaşın, 1914-1915’de alevlenen *emperyalist* çatışmaların *kendisinden* söz eder. Balkanlar konusunda Avusturya ile Sırbistan arasındaki, Arnavutluk konusunda Avusturya ile İtalya arasındaki vb. çatışmalar, genel olarak pazar konusunda İngiltere ile Almanya arasındaki, Ermenistan ve Konstantinopolis konusunda Rusya ile Türkiye arasındaki vb. çatışmalar – bugünkü savaşın beklentisi içinde Basel kararlarında tüm bunlardan söz edilmektedir. Basel kararı, “Avrupa’nın büyük güçleri” arasındaki *bugünkü* savaşın, “hiçbir biçimde halkın çıkarına olduğu bahanesiyle haklı gösterilemez” olduğunu bildirir.

Ve eğer şimdi Plehanov ve Kautsky –bizim çok iyi bildiğimiz, biri Rusça yazan, öteki tasfiye-

ciler tarafından Rusçaya çevrilmiş olan, en tipik ve yetkili iki sosyalisti alıyoruz–, savaşın her türlü “rağbet gören haklı gösterilmesi” (ya da daha doğrusu, düzeysiz burjuva basınından alınmış sıradan şeyler) arayışındalarsa (Akselrod’un¹⁰ yardımıyla), eğer Marks’tan öğrenilmiş edasıyla ve sahte alıntı yığınıyla, 1813 ve 1870 savaşlarına (Plehanov) ya da 1854-71, 1876-77, 1897 (Kautsky) savaşlarına “örnek olay” olarak gönderme yapıyorsa, o zaman, gerçekte sadece sosyalist inancın izi bile olmayan, sosyalist bilincin damlası bile bulunmayan kişiler, böylesi tanıtıları ciddiye alabilirler; onları eşsiz çizitçiler, ikiyüzlüler ve sosyalizmin fahişeleri olarak *adlandırmayabilirler!* Bırakın, Alman partisinin yönetimi (*Vorstand*), Mehring ve Rosa Luxemburg’un yeni dergilerini (*Die Internationale*) Kautsky’yi dürüstçe eleştirdiği için aforoz etsin; bırakın, Vadervelde, Plehanov, Hyndman ve yandaşları, İttifak Güçleri’nin polisinin yardımıyla, karşıtlarına karşı aynı biçimde davransınlar. Biz, bunları, liderlerinin sadece ihanet olarak adlandırabilecek olan yön değiştirmelerini gösteren Basel Bildirgesi’nin yeni bir basımıyla yanıtlayacağız.

Basel kararları, sosyal-demokratların asla yadsıyamayacakları ulusal bir savaştan ya da halk savaşından –Avrupa’da örnekleri görülmüş olan, 1789-1871 döneminin tipik savaşları– yahut devrimci savaştan söz etmez; ama “kapitalist emperyalizm”in ve “hanedan çıkarları”nın sonucu olan *bugünkü* savaştan, savaşan güçlerin *her iki* grubunun –Avusturya-Almanya grubu ve İngiliz-Fransız-Rusya grubu– “fetih siyaseti” izlediğinden söz eder. Plehanov, Kautsky ve yandaşları, sömürgeler için yürütülen bu emperyalist ve yağmacı savaşı, bir halk savaşı, bir savunma savaşı

gibi tanımlayabilmek için her türlü çabayı gösteren, emperyalist *olmayan* savaşların tarihsel örneklerini aktararak bu savaşı haklı göstermeye çalışan tüm ülkelerin burjuvazisinin bencil yalanlarını yineleyerek işçileri alçakça aldatıyorlar.

Bugünkü savaşın emperyalist, yağmacı ve anti-proleter niteliği sorunu, salt teorik sorun olma aşamasını çok geride bırakmıştır. Emperyalizmin temel özelliklerinin hepsi, dünyanın paylaşılması ve “küçük” ulusların köleleştirilmesi için can çekişen ve çöken burjuvazinin yürüttüğü bir mücadele olarak teorik açıdan belirlenmiştir; bu vargılar, tüm dünyanın sosyalist basınında binlerce kez yinelenmiştir; örneğin, bizim “İttifak” uluslarımızın bir temsilcisi olan Fransız Delaisi, “*Yaklaşan Savaş*” (1911!) adlı kitapçığında, Fransız burjuvazisine gönderme yaparak, bugünkü savaşın yağmacı özelliğini basit terimlerle açıklamıştır. Ama bu kadar da değil. Basel’de, tüm ülkelerin proleter partilerinin temsilcileri, emperyalist nitelikte bir savaşın yaklaşmakta olduğuna ilişkin sarsılmaz inançlarını oybirliğiyle ve resmen açıklamışlar ve bundan *taktik* sonuçlar çıkarmışlardır. Bu nedenle, diğer şeylerin arasında, ulusal ve uluslararası taktikler arasındaki farklılıkların yeterince tartışılmadığına vb. vb. ilişkin tüm değinmeleri (Akselrod’un *Nashe Slovo*’nun 87 ve 90. sayılarında yayınlanan son söyleşisine bakınız), safsata olarak açıkça reddetmeliyiz. Bu bir safsatadır, çünkü emperyalizmin kapsamlı bilimsel tahlili bir şeydir –ki bu tahlil, sadece bir başlangıçtır ve özünde, bilim gibi, sonsuzdur–; sosyal-demokrat gazetelerin milyonlarca sayısında ve Enternasyonal’in kararlarında ortaya konulan kapitalist emperyalizme karşı sosyalist taktiğin ilkeleri, çok farklı bir şeydir. Sosyalist partiler tartışma kulüpleri değil, savaşan

proletaryanın örgütleridir; bir kısım taburlar düşman saflarına geçtiğinde, onlar hain olarak adlandırılır ve damgalanır; “herkesin emperyalizmden aynı şeyi anlamadıkları” ya da şoven Kautsky’nin ve şoven Cunow’un¹¹ bu konuda ciltler dolusu yazılar yazabileceği, sorunun “yeterince tartışılmadığı” vb. vb. ikiyüzlü iddiaların kabul edilmesine izin veremeyiz. Kapitalizmin yağmacı niteliğinin *tüm* belirtilerinin ve onun tarihsel gelişiminin ve ulusal özelliklerinin en ince dallarının bütünüyle ve *ayrıntılı olarak* incelenmesi asla bitmeyecektir. Bilgiçler (ve özellikle çok bilmişler) ayrıntılar üzerinde tartışmayı asla durdurmayacaklardır. Bu nedenle, kapitalizme karşı sosyalist mücadeleden vazgeçmek ve bu mücadeleye ihanet etmiş olanlara karşı çıkmaktan kaçınmak gülünç olacaktır. Ama Kautsky, Cunow, Akselrod ve onlar gibileri bizim başka ne yapmamızı istiyorlar?

Sanki, savaş patlak verdikten sonra, şimdi, hiç kimse Basel kararlarını irdelemeye bile girişmemiş ve savaş onun yanlışlığını göstermiş gibi!

II

Ama samimi sosyalistler, savaşın devrimci bir durum yaratacağını sanarak Basel kararlarını desteklemiş ve olaylar, devrimin olanaksızlığını tanıtlayarak onları yalanlamış olabilir mi?

Cunow, (*Partinin Çöküşü mü?* adlı broşürde ve bir dizi makalede) burjuvazinin kampına geçişini bu gibi safsatalarla haklı göstermeye çalışıyor. Kautsky’nin başını çektiği başka sosyal-şovenlerin hemen hemen tümünün yazıları benzer “savları” üstü kapalı biçimde ileri sürmektedir. Bir devrim umudunun hayal olduğu tanıtlandı ve hayallerle savaşmak bir marksistin işi değil-

dir, diye iddia ediyor Cunow. Bu Struveci, yine de, Basel Bildirgesi'ni imzalayan herkesin paylaştığı “hayaller”den hiç söz etmiyor. En dürüst adam pozunda, Pannekoek ve Radek gibi aşırı solculara suçu yıkıyor!

Basel Bildirgesi'nin yazarlarının devrimin gelmekte olduğuna içtenlikle inandıkları, ama olaylar tarafından çürütüldüğü savını ele alalım. Basel Bildirgesi şöyle söyler: 1) savaş, ekonomik ve siyasal bir kriz yaratacaktır; 2) işçiler, savaşa katılmayı ve “kapitalistlerin kâr ve hanedanların onuru ve diplomatik gizli anlaşmalar için birbirine ateş etmeyi” bir cinayet olarak kabul ederler; 3) bu krizin üstünlüğünden yararlanmak ve bu sayede “halkı uyandırmak ve kapitalizmin yıkılışını hızlandırmak” için işçileri çelikleştirmek sosyalistlerin görevidir; 4) istisnasız tüm “hükümetler”, “kendilerini tehlikeye atmaksızın” bir savaş başlatamazlar; 5) hükümetler, “bir proleter devrimi korkusu” içindedirler; 6) hükümetler, Paris Komününü (yani iç savaşı), Rusya'daki 1905 Devrimi'ni vb. “anımsamalıdır”lar. Tüm bunlar, son derece açık düşüncelerdir; Bildirge, devrimin olacağı *güvencesini* vermiyor, ama *olguların* ve *eğilimlerin* kesin ayırt edici özelliklerine vurgu yapıyor. Bu düşüncelere ve savlara rağmen, devrim umudunun hayal olduğunun tanıtladığını beyan eden kişi, devrim karşısındaki tutumunun marksist değil, Struveci ve polis döneğiği tutumu olduğunu gösteriyor demektir.

Bir marksist için, devrimci bir durum olmaksızın bir devrimin olanaksız olduğu tartışmasızdır, ama her devrimci durum da devrime yol açmaz. Genel olarak söylersek, devrimci bir durumun belirtileri nelerdir? Üç büyük belirtiyi gösterirken kesinlikle hata yapmamış oluruz: 1) Egemen sı-

nıflar için hiçbir değişiklik olmaksızın kendi egemenliklerini korumalarının olanaksız olduğu zaman; şu ya da bu biçimde “üstteki sınıflar” arasında bir kriz, ezilen sınıfların hoşnutsuzluk ve öfkesinin had safhaya ulaşmasıyla egemen sınıfın siyasetinde bir çatlağa yol açan bir kriz olduğu zaman. Devrimin olması için, genellikle “alttaki sınıfların” eskisi gibi yaşamak “istememesi” yeterli değildir; aynı zamanda “üstteki sınıfların” da eskisi gibi “yaşayamaması” gerekir. 2) Ezilen sınıfların sıkıntılarının ve gereksinimlerinin her zamankinden çok daha fazla ağırlaştığı zaman; 3) Yukardaki nedenlerin bir sonucu olarak, “barış zamanı”nda soyulmalarına şikayet etmeden izin veren, ama çalkantılı dönemlerde, hem bunalımın koşulları tarafından, *hem de “üstteki sınıflar”ın kendileri tarafından* bağımsız tarihsel eyleme itilen kitlelerin faaliyetinde oldukça büyük artış olduğu zaman. Sadece tekil grup ve partilerin değil, tekil sınıfların da iradesinden bağımsız olan bu nesnel değişiklikler olmaksızın, genel kural olarak, bir devrim olanaksızdır. Tüm bu nesnel değişikliklerin bütününe devrimci durum denilir. Böyle bir durum, Rusya’da 1905’te ve Batı’daki tüm devrimci dönemlerde vardı; her ne kadar devrim olmadıysa da, Almanya’da son yüzyılın 60’larında ve Rusya’da 1859-61 ve 1879-80’de de vardı. Neden devrim olmadı? Çünkü, her devrimci durum bir devrime yol açmaz; devrim, sadece, yukarda sözü edilen nesnel değişikliklere öznel bir değişikliğin, yani devrimci *sınıfın*, eğer düşürülmezse, kriz döneminde bile asla düşmeyecek olan eski hükümeti yıkmaya (ya da sarsmaya) yetecek *güçte* devrimci kitle eylemi yürütme yeteneğinin eşlik ettiği bir durumdan doğar.

Marksist devrim görüşü, uzun zaman içinde

geliştirilmiş, tüm marksistler tarafından tartışmasız olarak kabul edilmiş ve biz Ruslar için, 1905 deneyimiyle özgül bir kesinlikte doğrulanmış olan marksist devrim görüşü budur. Basel Bildirgesi, o zaman, 1912’de bu açıdan neyi varsaydı ve 1914-1915’de ne gerçekleşti?

Kısacası, “bir ekonomik ve siyasal kriz” olarak tanımlanan bir devrimci durumun ortaya çıkacağı varsayılmıştır. Böyle bir durum ortaya çıktı mı? Şüphesiz, çıktı. Şovenizmi, ikiyüzlü Cunow’dan, Kautsky’den, Plehanov’dan ve yandaşlarından daha içten, daha açık ve daha dürüst savunan sosyal-şoven Lensch şöyle söyler: “Bir çeşit devrimin içinden geçiyoruz” (*Alman Sosyal-Demokrasisi ve Savaş* broşürünün 6. sayfası, Berlin, 1915). Bir siyasal kriz var; hiçbir hükümet yarından emin değil, hiçbirisinin mali çöküş tehlikesine karşı güvencesi yok, toprak kaybediyorlar, (Belçika hükümetinin ülkeden sürüldüğü biçimde) kendi ülkelerinden kovuluyorlar. Tüm hükümetler bir yanardağın üzerinde uyuyor; hepsi, *kendilerini* kitlelerin girişkenlik ve kahramanlık göstermesine bırakıyor. Avrupa’nın tüm siyasal rejimi sallanmış bulunuyor ve hiç kimse çok büyük bir siyasal sarsıntılar dönemine girdiğimizi (ve sürekli daha derin biçimde girdiğimizi – bu satırları İtalya’nın savaş ilan ettiği gün yazıyorum) yadsıyamaz. Kautsky, savaş ilanından iki ay sonra (2 Ekim 1914, *Die Neue Zeit*¹²), “savaş patlak verdiği zamanki kadar hükümet öylesine güçlü ve partiler öylesine zayıf değildir” diye yazdığında, bu, Südekum’ları¹³ ve diğer oportünistleri hoşnut etmek için tarih bilimini çarpıtmasının bir örneği olmuştur. Birinci olarak, hiçbir zaman, hükümetler, egemen sınıfların tüm partileriyle anlaşmaya ve ezilen sınıfların bu egemenliğe “barışçıl”

boyun eğmesine savaş zamanında olduğu kadar gereksinim duymazlar. İkincisi, “savaşın başlangıcında” ve özellikle hızlı bir zafer bekleyen bir ülkede, hükümet çok güçlü *görünse* bile, dünyada hiç kimse, hiçbir zaman, devrimci bir durum beklentisini sadece bir savaşın “başlangıcı”yla birleştirmemiş ve “görünüş”ü *fiili durumla* özdeşleştirmemiştir.

Genel olarak biliniyor, görülüyor ve kabul ediliyordu ki, bir Avrupa savaşı, daha önceki bütün savaşlardan çok daha şiddetli olacaktı. Savaş deneyimi, büyük ölçüde böyle olduğunu doğruladı. Yangın her yere yayılıyor; Avrupa’nın siyasal temelleri gittikçe daha fazla sallanıyor; kitlelerin acıları korkunç bir hal alıyor; hükümetlerin, burjuvazinin ve oportünistlerin bu acıları örtbas etme çabalarının her zamankinden çok daha fazla boşuna olduğu görülüyor. Belli bazı kapitalist grupların sağladığı savaş kârları korkunç yüksek ve ilişkiler aşırı ölçüde keskinleşiyor. Kitlelerin içten içe duydukları öfke, toplumun en altındaki ve cahil tabakasının içten (“demokratik”) bir barış için duydukları belli belirsiz özlem, “aşağıdaki sınıflar” arasındaki ilk hoşnutsuzluklar – tüm olgular bunlardır. Savaş ne kadar uzar ve keskinleşirse, hükümetlerin kendileri, aşırı çaba ve özveride bulunmalarını istedikleri kitlelerin faaliyetini o kadar büyütürler ve büyütmek zorundadırlar. Savaş deneyimi, tarihteki herhangi bir kriz deneyimi gibi, insan yaşamındaki büyük felaketlerin ve ani dönemeçlerin deneyimi gibi, bazı insanları sersemletir ve çökertir, *ama başkalarını da aydınlatır ve çelikleştirir*. Bir bütün olarak dünya tarihi ele alınır ve gözönünde tutulursa, ikinci tip insanların sayısının ve gücünün –şu ya da bu devletin tekil çökme ve yıkılma durumlarıyla birlikte– birincilerden

çok daha fazla olduğu tanıtlanmıştır.

Barış yapılması, tüm bu acılara ve çelişkilerin tüm bu keskinleşmesine “hemen” bir son vermekten uzak olduğu kadar, pek çok açıdan, bu acıların nüfusun en geri kitleleri tarafından daha şiddetli ve hemen hissedilmesini sağlayacaktır.

Kısacası, bir devrimci durum, Avrupa’nın ileri ülkelerinin çoğunda ve Büyük Güçler’de ortaya çıkmıştır. Bu açıdan, Basel Bildirgesi’nin öngörülleri, *tam olarak* doğrulanmıştır. Bu gerçeği, Cunow, Kautsky ve yandaşları gibi, doğrudan ya da dolaylı olarak yadsımak ya da görmezlikten gelmek, büyük bir yalan söylemek demektir, işçi sınıfını aldatmak demektir ve burjuvaziye hizmet etmek demektir. *Sotsial-Demokrat*’ta¹⁴ (N° 34, 40 ve 41)¹⁵, devrimden *korkanların* –küçük-burjuva hıristiyan rahiplerin, genelkurmayların ve milyonerlerin gazetelerinin– Avrupa’da devrimci bir durumun varlığının belirtilerini kabul etmek zorunda kaldıklarını tanıttıran olguları belirttik.

Bu durum uzun süre devam edecek mi? Daha ne kadar şiddetlenecek? Devrime yol açacak mı? Bunları bilemiyoruz ve hiç kimse de bilemez. Bunun yanıtını, sadece, devrimci duyguların gelişimi ve ileri sınıfın, proletaryanın devrimci eyleme geçişi sırasında kazanılacak *deneyim* gösterebilir. Bu bağlamda, “hayaller”den ya da onların inkar edilmesinden söz edilemez, çünkü, hiçbir sosyalist, (gelecekteki bir savaşın değil) bu savaşın, (yarınki değil) bugünkü devrimci durumun bir devrim yaratacağı güvencesini hiçbir zaman vermemiştir. Burada, tüm sosyalistlerin tartışılmaz ve temel görevini –bir devrimci durumun varlığını kitlelere göstermek, onun kapsamını ve derinliğini açıklamak, proletaryanın devrimci bilincini yükseltmek ve bu amaçla, devrimci duru-

ma uygun örgütler oluşturmak– tartışıyoruz.

Hiçbir etkili ya da yetkili sosyalist, hiçbir zaman sosyalist partilerin bu görevlerinden şüphe duyma cüretini göstermedi. Basel Bildirgesi, en küçük bir “yanılsama” yaymaksızın ya da barındırmaksızın, sosyalistlerin özellikle bu görevinden söz eder: Halkı uyandırmak ve ayaklandırmak (yoksa Plehanov, Akselrod ve Kautsky’nin yaptığı gibi şovenizmle onları uyuşturmak değil), kapitalizmin yıkılışını *hızlandırmak* için krizin avantajlarından yararlanmak, Komün ve Ekim-Aralık 1905 *örneklerini* kılavuz almak. Bugünkü partilerin bu görevi yerine getirmemeleri, ihanet demektir, siyasal ölümdür, kendi rollerinden vazgeçmektir ve burjuvazinin saflarına kaçmaktır.

III

Ama II. Enternasyonal’in en ünlü temsilcileri ve liderleri sosyalizme nasıl ihanet etmiş olabilirler? Bu ihaneti “teorik olarak” haklı gösterme girişimlerini irdeledikten sonra bu soru üzerinde ayrıntılı olarak duracağız. Sosyal-şovenizmin, onun temsilcileri sayılabilecek ve görünüşte daha büyük teorik derinliği olan (çokluk Anglo-Sakson sosyal-şovenizmin, Hyndman’ın ve onun yeni yandaşlarının savlarını yineleyen) Plehanov ve (daha “ince” savlar ileri süren) Kautsky’nin temel teorilerini tanımlamaya çalışacağız.

Belki de tezlerin en ilkeli olan “kim başlattı?” teorisi şöyle ifade edilebilir: Biz saldırıya uğradık ve kendimizi savunuyoruz; proletaryanın çıkarları, Avrupa’da barışı bozanlara direnmeyi gerektirir. Bu, tüm hükümetlerin açıklamalarının ve dünyanın her yerindeki burjuvazinin ve adi basının haykırıışlarının sadece yinelenmesidir. Plehanov, bu

beylik bayağılığı bile, “diyalektik”e kendisi için kaçınılmaz olan cizvitçe gönderme yaparak süsler: Somut durumun değerlendirmesini yapabilmek için der, herşeyden önce savaşı kimin başlattığını bulmalıyız ve cezalandırmalıyız; tüm diğer sorunlar, başka durumlar ortaya çıkana kadar beklemek zorunda kalacaklar (Plehanov’un “*Savaş*” broşürüne, Paris 1914 ve bu savların *Golos*’un¹⁶ 86 ve 87. sayısında Akselrod tarafından yinelenmesine bakınız). Plehanov, diyalektiğin yerine safsatıcılığı geçirmek yolundaki soylu yarışında yeni bir rekor kırdı. Safsatacı (sofist) pek çok “kanıt”tan birine sarılır; Hegel, çok yerinde olarak, dünyadaki herhangi bir şeyi tanıtlamak için “kanıtlar” bulunabileceğini çok uzun süre önce söylemiştir. Diyalektik, belli bir toplumsal olgunun, kendi gelişimi içinde her yönden sorgulanmasını, ve dışsal olanın ve görünüşün, temel itici güçlere, üretici güçlerin gelişimine ve sınıf mücadelesine indirgenmesini gerektirir. Plehanov, Alman sosyal-demokrat basınından bir alıntı yaparak, Almanların kendisi, savaştan önce, “savaşı başlatan”ın Avusturya ve Almanya olduğunu kabul ediyorlardı, der ve kendisi için tartışma biter. Plehanov, çarlığın Galiçya’yı, Ermenistan’ı feth etme planlarını Rus sosyalistlerinin defalarca teşhir ettiği gerçeğine ise hiç değinmez. En azından son otuz yılın ekonomik ve diplomatik tarihini incelemek için en küçük girişimde bulunmaz; oysa bu tarih, sömürgelerin fethedilmesinin, yabancı ülkelerin yağmalanmasının, daha başarılı rakibin devreden çıkarılmasının ve çökertilmesinin, şimdi savaşan güçlerin *her iki* grubunun siyasetinin belkemiğini oluşturduğunu kesin biçimde tanıtlar.*

* Sosyalist olarak görülmekten hoşnutsuz olmayan İngiliz

Plehanov'un burjuvaziye hoşgörünmek için yüz­süzce çarpıt­tığı diyalektiğin savaşıla ilgili ana

pasifisti Brailsford'un *Çelik ve Altın Savaşı* (Londra 1914; kitap Mart 1914 tarihini taşıyor!) adlı kitabı çok öğreticidir. Yazar, ulusal sorunların bugün geride kaldığını ve çözümlenmiş olduğunu (s. 35), bunun bugünün konusu olmadığını, "çağdaş diplomasi­nin tipik sorunu"nun (s. 36) Bağdat demiryolu, bu demiryolunun rayları için yapılan anlaşmalar, Fas madenleri vb. olduğunu çok açık biçimde kavıyor. Yazar, doğru biçimde, sömürge etki alanlarının bölüşülmesi ve Paris borsasında Alman bonolarının değerlendirilmesi anlaşması temelinde Almanya'yla uzlaşmak için Caillaux'un¹⁷ girişimine karşı Fransız yurtseverleri ile İngiliz emperyalistlerinin birlikte savaşmaları (1911 ve 1913'de) olgusunun, "Avrupa diplomasisinin yakın tarihinde en öğretici olaylar"dan birisi olarak görüyor. İngiliz ve Fransız burjuvazileri böyle bir anlaşmayı engellemişlerdir (s. 38-40). Emperyalizmin amacı, daha zayıf ülkelere sermaye ihracıdır (s. 74). İngiltere'de bu sermayenin kârı, 1899'da 90-100 milyon sterlin (Giffen) ve 1909'da 140 milyon sterlindir (Paish); ekleyelim ki, Lloyd George'nin yakın zamanda yaptığı bir konuşmada, bu kârları 200 milyon sterlin, yani 2 milyar ruble olarak hesaplamıştır. Çirkin entrikalar, üst düzey Türklere rüşvet verilmesi ve İngiliz aristokratlarının çocuklarına Hindistan ve Mısır'da bol paralı işler – ana özellikler bunlar (s. 85-87). Silahlanmadan ve savaşlardan çok küçük bir azınlık kazanç sağlar, ama bu azınlık, "toplum" ve bankerler tarafından destekleniyor, buna karşılık barış yanlılarının arkasında ayrılmış bir nüfus bulunuyor (s. 93). Bugün barış ve silahsızlanma konusunda konuşan pasifistler, yarı tam olarak savaş vurguncularına bağımlı bir partinin üyesi olarak görülür (s. 161). Eğer Antant kazanırsa, Fas'ı gasp edecekler ve İran paylaşılacak; eğer Üçlü İttifak kazanırsa, Trablus'u alacak, Bosna'daki konumunu güçlendirecek ve Türkiye'yi kendine bağımlı kılacak (s. 167). Mart 1906'da, Londra ve Paris, çarlığın özgürlük hareketini ezmesine yardımcı olmak için milyarlar vermişlerdir (s. 225-228); bugün İngiltere, Rusya'nın İran'ı boğazlaması için yardım ediyor (s. 229). Rusya, Balkan savaşını kışkırttı (s. 230). Bunlarda yeni bir şey yoktur, öyle değil mi? Bütün bunlar herkesçe bilinir ve tüm dünyada sosyal-demokrat gazeteler tarafından binlerce kez yinelenmiştir. Savaşın arifesinde, bir İngiliz burjuvası tüm bunları açıkça görebiliyor. Bilinen bu basit ve genel gerçeklerin karşısında, Plehanov ve Potresov'un Almanya'nın suçluluğuna ilişkin ortaya attıkları teorilerindeki ya da Kautsky'nin silahsızlanma ve sürekli barış "beklentileri"ne ilişkin teorisinde o salyalar akıtarak söylenen saçmalıklar, kendini beğenmiş ikiyüzlülükler, kolayca söylenen yalanlar!

tezi, “*savaş, politikanın başka araçlarla [yani şiddet araçlarıyla] sürdürülmesidir*” tezidir. Düşünceleri Hegel’den etkilenmiş, savaş tarihinin en büyük yazarlarından birisi olan Clausewitz’in* formülü böyledir. Savaşı, belirli bir dönemdeki güçlerin –ve bu ülkelerdeki *çeşitli sınıfların*– politikasının devamı olarak gören Marks ve Engels’in bakış açısı da her zaman bu olmuştur.

Plehanov’un kaba şovenizmi, “kendi” kapitalistlerinin safına kaçan tüm ülkelerin sosyalistlerini aşağıdaki tanıtılarla kutsayan Kautsky’nin daha ince ve tatlı uzlaşmacı şovenizmiyle tamamen aynı teorik temele dayanır.

“Kendi anayurdunu savunmak herkesin hakkı ve görevidir; gerçek enternasyonalizm, bu hakkı, benim ulusumla savaşan uluslar dahil tüm ulusların sosyalistlerine tanımayı içerir...” (2 Ekim 1914 günlü *Neue Zeit*’a ve aynı yazarın öbür yazılarına bakınız).

Bu eşsiz mantık, öylesine tanımlanamaz bir sosyalizm karikatürüdür ki, ona verilecek en iyi yanıt, bir yanında II. Wilhelm ve II. Nikola’nın, öteki yanında Plehanov ve Kautsky’nin portreleri olan bir madalya çıkarmak olacaktır. Gerçek enternasyonalizm, görüyor musunuz, “anayurdu savunma” adına, Fransız işçilerini Alman işçilerine ve Alman işçilerini Fransız işçilerine ateş etmeleyle haklı gösterebiliyoruz!

Oysa, Kautsky’nin mantığındaki teorik öncül-

* Karl von Clausewitz, *Savaş Üzerine, Werke*, 1. Bd., s. 28 [*Savaş Üzerine*, I. Bölüm, s. 64, May Yayınları, 1975.]. Bkz. III. Bd., s. 139-40 [*agy*, s. 319]: “Bilindiği gibi, savaş ancak hükümetler ve milletler arasındaki politik ilişkilerden çıkabilir; fakat genellikle savaşla birlikte bu ilişkilerin kesildiği ve sadece kendi yasalarına tâbi tamamen farklı bir durumun ortaya çıktığı sanılır. Biz aksini savunuyoruz: savaş politik ilişkilerin başka araçların desteği ile sürdürülmesinden başka bir şey değildir.”

ler yakından irdelenirse, seksen yıl önce Clausewitz'in alaya aldığı aynı düşünce ortaya çıkacaktır, yani savaşın patlak vermesiyle, uluslar ve halklar arasındaki tarihsel olarak yaratılmış olan siyasal ilişkiler kesilir ve tümüyle yeni bir durum ortaya çıkar! “Sadece” saldıranlar ve kendisini savunanlar vardır, “sadece” “anayurdun düşmanları” püskürtülür! Dünya nüfusunun yarısını oluşturan bir çok ulusun egemen emperyalist uluslar tarafından ezilmesi; bu ülkelerin burjuvazileri arasında ganimetin paylaşılması için rekabet; kapitalistlerin işçi sınıfı hareketini parçalama ve ezme arzusu – tüm bunlar, savaştan önceki on yıllar boyunca bu “siyasetin” kendisini tanımlamış olmalarına rağmen, Plehanov ve Kautsky'nin kaleminde birden bire yok olmuştur.

Bu bağlamda, Marks ve Engels'e yapılan sahte göndermeler, sosyal-şovenizmin bu iki elebaşısının en parlak kanıtlarıdır; Plehanov, Prusya'nın 1813 ulusal savaşı ile Almanya'nın 1870 ulusal savaşını anımsatırken, Kautsky, çok bilmiş havasında, Marks'ın 1854-1855, 1859 ve 1870-1871 savaşlarında başarılı olması (yani burjuvazinin başarısı) daha fazla arzulanan kesim sorununu irdelediğini ve marksistlerin 1876-1877 ve 1897 savaşlarında benzer şeyi yaptıklarını ileri sürüyor. Her zaman safsatıcıların huyu, kökende birbiriyle benzeşmeyen durumlara ilişkin örnekleri öne sürmektir. Onların gönderme yaptıkları geçmişteki savaşlar, yabancı boyunduruğa ve mutlakıyetçiliğe (Türk ya da Rus) karşı uzun yıllar süren burjuva ulusal hareketlerin “politikasının sürdürülmesi”ydiler. Bu zamanlarda tek sorun, burjuvazinin başarısının tercih edilip edilmeyeceğiydi; marksistler, 1848 ve daha sonrasında Ruslara karşı savaş çağrısı yapan Marks gibi ve 1859'da kendilerini ezen-

lere karşı –III. Napolyon’a ve Rus çarlığına karşı– Alman ulusal nefretini teşvik eden Engels gibi, bu tip savaşlar için ulusal nefreti *teşvik ederek* halkları *önceden harekete geçirebiliyorlardı*.*

Feodalizme ve mutlakıyetçiliğe “politikanın” –özgürlük mücadelesindeki burjuvazinin politikası– savaşla “sürdürülmesi” ile eskimiş, *yani* emperyalist, *yani* tüm dünyayı yağmalayan bir burjuvazinin, feodal toprakbeyleriyle ittifak yapan, proletaryayı ezmeye kalkışan gerici bir burjuvazinin “politikasının sürdürülmesi”ni karşılaştırmak, tebeşirle peyniri karşılaştırmak demektir. Bu, “burjuvazinin temsilcileri” Robespierre, Garibaldi ve Jelyabov’u, “burjuvazinin temsilcileri” Millerand, Salandra, Guçkov’la karşılaştırmak gibidir. Tarihsel olarak kendi burjuva “anayurtları” adına konuşma hakkına sahip olan ve feodalizme karşı mücadelede yeni ulusların on milyonlarca insanını uygar yaşama yöneltten büyük burjuva devrimcilerine derin bir saygı duymadıkça marksist olunamaz. Gerek Belçika’nın Alman emperyalistleri tarafından boğazlanması konusunda, gerekse Avusturya ve Türkiye’nin soyulması için İngiliz, Fransız, Rus ve İtalyan emperyalistleri arasında-

* *Jizn*’de¹⁸ Bay Gardenin, 1848’de, gerçekte karşı-devrimci olduklarını gösterdiği Avrupa uluslarına, *yani* “Slavlara ve özel olarak Ruslara” karşı devrimci savaşı destekleyen Marks’ın tutumunu “devrimci şovenizm” –yine de şovenizm– olarak yaftalar. Marks’a yönelik bu suçlanma, bu “sol” sosyalist-devrimcinin oportünizmini (ya da –uygun biçimde söylersek, *ve–* tutarsızlığını) bir kez daha gösteriyor. Biz marksistler, her zaman *karşı-devrimci* uluslara karşı *devrimci* bir savaştan yana olduk ve olmayı sürdürüyoruz. Örneğin, 1920’de Amerika ya da Avrupa’da sosyalizm *zafer kazanır* ve *o zaman*, diyelim ki, Japonya ve Çin bize karşı kendi Bismarck’larını harekete geçirirlerse –ilkin sadece diplomatik olsa bile–, kesinlikle, onlara karşı saldırgan bir devrimci savaştan *yana oluruz*. Bay Gardenin, bu size garip mi görünüyor? Eğer öyle ise, siz Ropşin¹⁹ tipi bir devrimcisinizdir!

ki anlaşma konusunda “anayurdun savunulması”ndan söz eden Plehanov ve Kautsky’nin safstacılığının aşağılık bir şey olduğunu kabul etmeniz de marksist olunamaz.

Sosyal-şovenizmin başka bir “marksist” teorisi şöyledir: sosyalizm, kapitalizmin hızlı gelişimine dayanır; ülkemde kapitalizmin gelişmesi ve dolayısıyla sosyalizmin gelişi ülkem zafiriyle hızlanacaktır; ülkem yenilgisi ise, ülkemdeki ekonomik gelişmeyi ve dolayısıyla sosyalizmin gelişini geciktirecektir. Bu Struveci teori, Rusya’da Plehanov tarafından ve Almanlar arasında Lensch ve diğerleri tarafından geliştirilmiştir. Kautsky, bu ham teoriye –bu teoriyi açıkça savunan Lensch’e ve gizli kapaklı savunan Cunow’a– karşı çıkar; ama daha incelmış ve daha çizvitçe bir şoven teori temelinde, tüm ülkelerin sosyal-şovenlerini uzlaştırmak amacıyla karşı çıkar.

Bu ham teori üzerinde durmamıza gerek yok. Struve’nin *Eleştirel Notlar*’ı 1894’de yayınlandı ve aradan geçen yirmi yılda Rus sosyal-demokratları, aydın Rus burjuvalarının, devrimci içeriğinden *arındırılmış* bir “marksizm” örtüsü altında kendi düşüncelerini ve arzularını savunma huylarıyla, bu teorinin tümüyle benzeş olduğunu öğrendiler. Struecilik, sadece bir Rus girişimi değil, ama son olayların açıkça tanıtladığı gibi, marksizmi “sevecenlik”le öldürmek, bağırllarına basarak ezmek, “ajitasyon”, “demagoji”, “Blanquci ütopya” yönü *dışında* marksizmin “gerçekten bilimsel” “tüm” yönlerini ve unsurlarını kabul ediyormuş gibi görünerek katletmek için, bazı burjuva teorisyenlerinin uluslararası girişimidir de. Diğer bir deyişle, onlar, reformlar için mücadeleyi, sınıf mücadelesini (proletarya diktatörlüğü olmaksızın), “sosyalist düşüncelerin” “genel olarak” ka-

bul edilmesini ve kapitalizmin yerine “yeni bir düzen” geçirilmesini kapsayan, liberal burjuvazinin kabul edebileceği herşeyi marksizmden alırlar; “sadece” marksizmin yaşayan ruhunu, “sadece” onun devrimci içeriğini bir yana atarlar.²⁰

Marksizm, proletaryanın kurtuluş hareketinin teorisidir. Bu nedenle, açıktır ki, sınıf bilinci-ne sahip işçiler, marksizmin yerine Struveciliğin geçirilmesine karşı çok büyük dikkat göstermelidirler. Bu sürecin itici güçleri çok ve çeşitlidir. Biz, sadece üç ana itici gücü belirteceğiz: 1) Bilimin gelişmesi, Marks’ın doğruluğunu kanıtlayan pek çok malzeme sağlamıştır. Bu da, marksizme karşı ikiyüzlü – marksizmin ilkelerine açıkça karşı çıkmamak, ama safsatalarla tahrif ederek ve burjuvazi için zararsız bir kutsal “ikon” durumuna dönüştürerek marksizmi kabul ediyormuş gibi görünmek– savaşmayı zorunlu hale getirmiştir. 2) Sosyal-demokrat partiler arasında oportünizmin gelişmesi, marksizmin böylesi bir yeniden biçimlendirilmesini ve her çeşit oportünist tavizi haklı göstermeye uygun hale getirilmesini beslemektedir. 3) Emperyalist dönem, başka ulusları ezen “büyük” ayrıcalıklı uluslar arasında dünyanın paylaşıldığı bir dönemdir. Bu ayrıcalıkların ve ezmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan ganimetin bazı lokmaları, şüphesiz, küçük-burjuvazinin belli kesimlerinin, işçi aristokrasisinin ve bürokrasinin payına düşer. Proletaryanın ve emekçi kitlelerin çok küçük bir azınlığını oluşturan bu tabakalar “Struveciliğe” doğru çekilirler, çünkü “Struvecilik”, onlara, tüm ulusların ezilen kitlelerine karşı “kendi” ulusal burjuvazisiyle ittifak yapmalarını haklı göstermeyi olanaklı kılar. Enternasyonalin çöküşünün nedenlerini incelerken bu konuya yeniden değinme olanağı bulacağız.

IV

Sosyal-şovenizmin, bilimsel ve enternasyonal görüşle çok ustalıkla rötuş yapılmış en ince teorisi, Kautsky tarafından ileri sürülen “ultra-emperyalizm” teorisidir. İşte, bu teorinin, yazarının kendi sözcükleriyle en açık, en belirgin ve en yeni açıklaması:

“İngiltere’de korumacılık hareketinin çökmesi, Amerika’da gümrük tarifelerinin indirilmesi, silahsızlanma eğilimi, hemen savaş öncesi yıllarda Fransa ve Almanya’nın sermaye ihracının hızla düşmesi, son olarak da, değişik mali sermaye kliklerinin uluslararası iç içe geçişinin büyümesi – tüm bunlar, bugünkü emperyalist politikanın, ulusal mali sermayenin karşılıklı rekabeti yerine uluslararası birleşik mali sermaye tarafından dünyanın ortaklaşa sömürsünü geçirecek olan yeni bir ultra-emperyalist politikayla yer değiştirip değiştiremeyeceğini düşünmeme neden oldu. Kapitalizmin böyle bir yeni aşaması pekala düşünülebilir. Bu aşamaya ulaşılabilir mi? Henüz bu soruya yanıt vermemizi sağlayacak yeterli öncül bulunmamaktadır.” (*Die Neue Zeit*, N° 5, 30 Nisan 1915, s. 144.)

“Bugünkü savaşın yönü ve sonucu, bu açıdan belirleyici olabilir. Savaş, mali kapitalistler arasında en üst boyutta ulusal düşmanlığı körükleyerek, silahlanma yarışını yoğunlaştırarak ve rekabeti hızlandırarak ikinci bir dünya savaşını kaçınılmaz hale getirecek, ultra-emperyalizmin güçsüz tohumlarını tümüyle ezebilir. Bu koşullar altında, *İktidar Yolu* broşürümde öngördüğüm ve formüle ettiğim düşünce korkunç boyutta gerçekleşecek, sınıf çelişkileri çok daha fazla keskinleşecek ve bununla birlikte kapitalizmin mane-

vi çöküşü [*Abwirtschaftung*, sözcük anlamında, “ekonomik gerileme”, “iflas”] ortaya çıkacaktır. [Kautsky’nin bu özentili sözcükle, sadece “proletarya ile mali sermaye arasındaki aracı katmanlar”ın, yani “aydınların, küçük-burjuvazinin, hatta küçük kapitalistler”in kapitalizme karşı duydukları “düşmanlığı” kastettiğini belirtelim.] ... Ama savaş başka türlü de bitebilir. Ultra-emperyalizmin güçsüz tohumlarını güçlendirebilecek biçimde sonuçlanabilir... Savaşın dersleri [bunu bir yer not edin!], barış koşullarında bizi uzun süre bekletebilecek gelişmeleri hızlandırabilir. Eğer savaş, uluslar arasında bir anlaşmaya, silahsızlanmaya ve sürekli bir barışa yol açarsa, o zaman, savaş öncesinde kapitalizmin moral çöküşünün büyümesine yol açan kötü nedenler ortadan kaybolacaktır. Yeni aşama, proletaryaya, elbette ‘yeni’, ‘belki daha kötü felaketler’ getirecek, ama ‘ultra-emperyalizm için’, kapitalizmin çerçevesi içinde yeni umutlar ve yeni beklentiler çağı yaratabilir.” (s. 145.)

Sosyal-şovenizmin haklı gösterilmesi bu “teori”den nasıl çıkartılmış?

Bir “teorisyen” için oldukça garip bir biçimde, şöyle:

Almanya’da sol sosyal-demokratlar, emperyalizm ve onun doğurduğu savaşların rastlantı olmadığını, ama mali sermayenin egemenliğine yol açan kapitalizmin kaçınılmaz bir ürünü olduğunu söylerler. Bu nedenle, göreceli barışçıl gelişim dönemi sona erdiğinde, devrimci kitle mücadelesine geçmek kaçınılmazdır. “Sağ” sosyal-demokratlar yüzsüzce şöyle derler: Emperyalizm “kaçınılmaz” olduğu sürece, bizim de emperyalist olmamız gerekir. “Merkez” rolü oynayan Kautsky, bu iki görüşü uzlaştırmaya çalışır.

“Aşırı sol” diye yazıyor, *Ulusal Devlet, Emperyalist Devlet ve Devletler Birliği* (Nürnberg, 1915) broşüründe Kautsky, “sosyalizmi, yani kapitalist egemenliğin tüm biçimlerinin karşısına çıkarak yarım yüzyıldır sürdürdüğümüz sosyalizm propagandasını değil, ama sosyalizme doğrudan ulaşılmasını, kaçınılmaz olan emperyalizmin karşısına çıkarmak istiyor. Bu, çok radikal görünüyor, ama sadece, sosyalizme doğrudan pratik olarak ulaşılacağına *inanmayan herkesi* emperyalist kampa *itmeye* hizmet edebilir.” (s. 17, italikler bize ait.)

Kautsky, sosyalizme doğrudan ulaşılmasından söz ederken, Almanya’da, özellikle askeri sansür altında devrimci eylemden söz edilememesinden yararlanarak bir hileye başvuruyor. Kautsky çok iyi biliyor ki, sol kanat, partiden “sosyalizme doğrudan pratik olarak ulaşılması”nı değil, devrimci eyleme yönelik *doğrudan* propagandayı ve hazırlığı talep etmektedir.

Sol kanat, emperyalizmin kaçınılmazlığından, devrimci eylemin zorunluluğu sonucunu çıkartıyor. Ama “ultra-emperyalizm teorisi”, Kautsky için, *oportünistleri haklı göstermenin*, onların burjuvazinin safına geçmediklerini, sadece sosyalizme doğrudan ulaşılabilceğine “inanmadıkları” ve yeni bir silahsızlanma ve sürekli barış “çağı”nı “açabileceğini” bekledikleri izlenimini uyandırmanın bir aracı olarak hizmet eder. Bu “teori”nin özü şudur ve *sadece* bu olabilir: Kautsky’nin, Basel kararının görkemli bildirimlerine karşın, oportünistlerin ve resmi sosyal-demokrat partilerin burjuvaziye bağlılıklarını ve *bugünkü fırtınalı çağda*, devrimci, yani proleter taktikleri reddetmelerini haklı göstermek için kapitalizmin *yeni* bir barışçıl çağı *umudunu* kullanması.

Kautsky, aynı zamanda, yeni aşamanın, bazı belli koşullardan ve durumlardan çıktığını ve çıkmasının kaçınılmaz olduğunu söylemez. Tersine, oldukça açık biçimde, bu yeni aşamaya “*ulaşıp ulaşılamayacağına*” henüz karar veremediğini ifade eder. Gerçekten, Kautsky tarafından belirtilen yeni çağ “eğilimleri”ni gözönüne getirin. Yazarın “silahsızlanma eğilimi”ni ekonomik olguların arasına dahil etmesi zaten yeterince şaşırtıcı! Bu demektir ki, Kautsky, masum küçük-burjuva sözlerin ve düşlerin arkasına sığınarak, çelişkileri hafifletme teorisine hiç uygun düşmeyen kesin gerçekleri gizlemeye çalışıyor. Kautsky’nin “ultra-emperyalizmi” –bu terim, yazarın söylemek istediği hiçbir şeyi ifade etmiyor–, kapitalizmin çelişkilerinin çok büyük bir *hafiflemesi* anlamına gelir. Bize, korumacılığın İngiltere ve Amerika’da çöktüğünü söylüyor. Ama burada yeni bir çağa doğru en küçük bir eğilim var mı? Bugün Amerika’da aşırı korumacılık çökmüştür, ama korumacılık varlığını sürdürüyor, tıpkı İngiltere’nin lehine olan ayrıcalıkların, tercihli gümrük tarifelerinin İngiltere’nin sömürgelerinde varlığını sürdürmesi gibi. Kapitalizmin bir önceki ve “barışçıl” dönemden bugünkü ve emperyalist döneme geçerken hangi temele dayandığını anımsayalım: Serbest rekabet yerini tekelci kapitalist birliklere bıraktı ve dünya paylaşıldı. Şu her iki olgunun (ve etmenin) dünya çapında önemli olduğu açıktır: Sermaye için, sömürgelerini engelsiz biçimde genişletebildiği ve Afrika vb. yerlerdeki boş toprakları ele geçirebildiği bir konumdayken ve sermayenin yoğunlaşması henüz zayıf ve sanayinin *tüm* kollarında büyük bir egemenlik kurmuş tekeller mevcut değilken, serbest ticaret ve barışçıl rekabet olanaklı ve gerekliydi. Böylesi tekellerin or-

taya çıkması ve büyümesi (bu süreç İngiltere ve Amerika’da durmuş mudur? Kautsky bile, savaşın bu süreci hızlandırıp yoğunlaştırdığını yadsımaya cüret edemez), eski dönemlerin serbest rekabetini *olanaksız* kılmıştır; kendi ayakları altındaki toprağı çekip almıştır; dünyanın paylaşılmış olması, kapitalistleri, barışçıl genişlemeden sömürgelerin ve nüfus alanlarının *yeniden paylaşılması* için silahlı bir mücadeleye geçmeye *zorlamıştır*. Bu açıdan, bu iki ülkedeki korumacılığın çöküşünün bir şeyleri değiştirebileceğini düşünmek gülünçtür.

Ayrıca bu iki ülkenin sermaye ihracının birkaç yıl içinde düşmesini irdeleyelim. Harms istatistiklerine göre, 1912’de Fransa ve Almanya’nın her birinin yabancı ülkelerdeki yatırımları yaklaşık 35 milyar mark (yaklaşık 17 milyar ruble) iken, İngiltere’nin tek başına yatırımı bunun iki katıdır.* Sermaye ihracındaki artış, kapitalizm koşullarında hiçbir zaman eşit biçimde gelişmemiştir ve böyle de olamazdı. Kautsky bile, kitlelerin koşullarında büyük bir iyileşmeyle, sermaye birikiminin azaldığını ya da iç pazarın kapasitesinin önemli bir değişikliğe uğradığını öne sürmeye cüret edemez. Bu koşullarda, bu iki ülkenin sermaye ihracının birkaç yıl düşmesi, yeni bir çağın başlangıcı anlamına gelemaz.

“Mali sermaye kliklerinin uluslararası iç içe

* Bkz. Bernhard Harms, *Probleme der Weltwirtschaft* (“Dünya Ekonomisinin Sorunları”), Jena, 1912. George Paish, “Great Britain’s Capital Investments in Colonies, etc.” (“Sömürgelerde Büyük Britanya’nın Sermaye Yatırımları”), *Journal of the Royal Statistical Society* (“Krallık İstatistik Derneği Dergisi”) içinde, c. LXXIV, 1910-1911, s. 167. Lloyd George, 1915 başlarında yaptığı bir konuşmada, yabancı ülkelere yatırılmış bulunan İngiliz sermayesini 4 milyar sterlin, yani 80 milyar marka yakın olarak tahmin ediyordu.

geçişinin büyümesi”, son birkaç yıl içinde ve iki ülkede değil, tüm kapitalist dünyada gerçekten genel ve kesin eğilim sadece budur. Ama bu eğilim, neden silahlanma çabasına değil de, tersine, silahsızlanma çabasına yol açsın? Örneğin, dünyanın en ünlü toplarının (ve silahlarının) üreticilerinden birisi olan Armstrong’u ele alalım. İngiliz *Economist*’in yayınladığı (1 Mayıs 1915) sayılar gösteriyor ki, bu şirketin *kârları*, 1905-1906’da 606.000 sterlinden (yaklaşık 6 milyon ruble), 1913’de 856.000 sterline ve 1914’de 940.000 (9 milyon ruble) sterline yükselmiştir. Burada, mali sermayenin iç içe geçmesi çok belirgindir ve artmaktadır; Alman kapitalistlerinin İngiliz şirketlerinde “hisseleri” vardır; İngiliz şirketleri Avusturya için denizaltı yapıyorlar ve benzeri. Dünya çapında birbirine bağlı olan sermaye, silahlanma ve savaş alanında büyümektedir. Tekil devletlerdeki sermayelerin uluslararası ölçekte birleşmesi ve birbirine bağlanması olgusunun, silahsızlanmaya yönelik bir ekonomik eğilimi zorunlu olarak ürettiğini düşünmek, gerçekte, sınıf çelişkilerinin hafifletmesini bekleyen küçük-burjuva umutlarını, bu çelişkilerin fiilen şiddetlenmesinin yerine geçirmek demektir.

V

Kautsky, tümüyle hamkafa ruh hali içinde, savaşın “dersleri”nden, nedeni gizemli bir ahlaki öğrenmeyle söz eder. Örneğin, *Ulusal Devlet vb.* başlıklı broşüründe nasıl ileri sürdüğünü ele alalım:

“Evrensel barış ve silahsızlanmada büyük çıkarı olan nüfus katmanlarının varlığı şüphesizdir ve kanıtlamaya gerek yoktur. Küçük-bur-

juvazi ve küçük köylüler, hatta bazı kapitalistler ve aydınlar, savaş ve silahlanma yüzünden ağır zarara uğramış bu tabakalar, hiçbir çıkarla emperyalizme bağlı değildir.” (s. 21.)

Bunlar Şubat 1915’te yazılmış! Olgular gösteriyor ki, küçük-burjuvazi ve “aydınlara” kadar tüm mülk sahibi sınıflar, *en masse** emperyalistlere katılmışlardır ve Kautsky, Çehov’un kavanozda-ki adamı²¹ gibi, olağanüstü bir kendini beğenmişlik havasında ve tatlı sözlerin yardımıyla bu olgulara omuz silkiyor. Küçük-burjuvazinin çıkarlarını, onların *tutumlarıyla* değil de, bazı küçük-burjuvaların *sözleriyle* –her ne kadar böylesi sözler, her adımda onların davranışlarıyla yalanlansa da– değerlendiriyor. Tamamen, genel olarak burjuvazinin “çıkarları”nın, onların davranışlarıyla değil de, bugünkü sistemin hıristiyan ideallerini özümsemişliğine yemin eden burjuva din adamlarının yaptığı yardımsever konuşmalarla değerlendirilmesi gibi. Kautsky, marksizmi, tüm içeriğinin boşaltıldığı bir biçimde uyguluyor, öyle ki, geriye, doğaüstü bir biçimde, diğer dünyevi anlamda, gerçek ekonomi üzerine değil, genel refah üzerine dinsel dilekleri ifade eden “çıkarlar” sloganından başka bir şey kalmıyor.

Marksizm, “çıkarları”, günlük yaşamın milyonlarca olgusunda ifadesini bulan sınıf çelişkilerine ve sınıf mücadelesine göre değerlendirir. Küçük-burjuvazi, çelişkilerin hafiflemesi üzerine, ağırlaşmasının “zararlı sonuçlara” yol açacağını “kanıt”ını ileri sürerek gevezelik yapar ve düşünüyü görür. Emperyalizm, mülk sahibi sınıfların tüm tabakalarının mali sermayeye boyun eğmesi ve dünyanın çoğunun şimdi savaşa katılmış

* Topluca, kitlesel olarak. -ç.

olan beş-altı “Büyük” Güç arasında paylaşılması demektir. Büyük Güçler arasında dünyanın paylaşılması, onların tüm mülk sahibi sınıflarının, sömürgelerin ve nüfus alanlarının elde edilmesinden, başka ulusların ezilmesinden ve “Büyük” bir güce, ezen bir ulusa ait olmanın sağladığı az ya da çok kazançlı mevkilerden ve ayrıcalıklardan *çıkarları olması* demektir.*

Kesintiye uğramadan gelişen ve giderek yeni ülkelere yayılan kapitalizmin göreceli olarak huzurlu, uygar ve barışçıl koşullarında, eski biçimde yaşamak *olanaksızdır*. Yeni bir çağ gelmiştir. Mali sermaye, belli bir ülkeyi, sömürgelerinden ve nüfus alanlarından yoksun bırakarak (bunu yapmakla tehdit eden İngiltere’yle savaşa giren Almanya gibi) Büyük Güçlerin saflarından *atmaktadır* ve tümüyle atacaktır; küçük-burjuvazinin egemen ulus ayrıcalıklarını ve ek gelirlerini elinden alacaktır. Bu, savaş tarafından tanıtlanmıştır. Savaş, uzun süredir herkes tarafından, *İktidar Yolu* broşüründe Kautsky tarafından da kabul edildiği gibi, çelişkilerin şiddetlenmesine *yol açmıştır*.

Büyük Güçlerin ayrıcalıklar için silahlı çatış-

* E. Schultze, 1915’de, devlet ve belediye bonoları, ipotekler ve ticari ve sınai şirketlerin hisseleri dahil olmak üzere, bütün dünyadaki menkul kıymetlerin 732 milyar frank olduğunun hesaplandığını aktarır. Bunun 130 milyar frankı İngiltere’nin, 115 milyar frankı ABD’nin, 100 milyar frankı Fransa’nın ve 75 milyar frankı da Almanya’nın, yani 420 milyar frank, toplamın yansından çoğu dört Büyük Gücün payına düşmektedir. Buradan, diğer ulusları ezen ve yağmalayan başat Büyük Güçlerin payına düşen avantajları ve ayrıcalıkları herkes anlayabilir. (Dr. Ernst Schultze, “*Das Französische Kapital in Russland*” [“Rusya’da Fransız Sermayesi”], *Finanz-Archiv* içinde, Berlin 1915, Jahrgang 32, s. 127.) Büyük bir gücün “anayurt savunması”, yabancı ülkelerin yağmalamasından pay alma hakkının savunulması demektir. Rusya’da, herkesin bildiği gibi, kapitalist-emperyalizm, askeri-feodal emperyalizmden daha zayıftır.

masının bir olgu haline geldiği şu anda, Kautsky, kilise kürsüsünden, kapitalistleri, tanrıyı izleyenleri sevmenin hem kutsal bir buyruk, hem de ruhun bir özlemi ve uygarlığın ahlaki yasası olduğuna inandırmaya çalışan hıristiyan papaz gibi, tümüyle aynı biçimde ve tümüyle aynı sonuçlarla, kapitalistleri ve küçük-burjuvaziyi savaşın korunç olduğuna, oysa silahsızlanmanın kazançlı olduğuna *inandırmak* istiyor. Kautsky'nin "ultra-emperyalizm" in ekonomik eğilimleri dediği şey, yalnızca, bankerleri kötülük yapmaktan uzak durmaya çağıran küçük-burjuva bir *uyarıdır*.

Ya sermaye ihracı? *Ama* sömürgelerden daha çok, ABD gibi bağımsız ülkelere sermaye ihraç ediliyor. Ya sömürgelerin ele geçirilmesi? *Ama* hepsi ele geçirilmiş durumda ve hemen hepsi kurtuluş için çabalıyorlar. "Hindistan, bir İngiliz mülkü olmaktan çıkabilir, ama bütünsel bir imparatorluk olarak hiçbir zaman başka bir yabancı gücün yönetimi altına girmeyecektir" (adı geçen broşür, s. 49). "Herhangi bir sanayici kapitalist devletin, hammadde açısından diğer ülkelerden bağımsız olmasını sağlayacak yeterlilikle kendisi için sömürge imparatorluğu kurma girişimi, ona karşı diğer tüm kapitalist devletlerin birleşmesine ve hedefinin kıyasına bile yanaşmaksızın sonsuz ve tüketici bir savaşa girmesine neden olur. Böyle bir politika, o devletin tüm ekonomik yaşamını iflasa sürüklemenin en emin yoludur." (s. 72-73.)

Bu, bankerleri emperyalizmden vazgeçmeye ikna etmeye yönelik bir küçük-burjuva girişimi değil mi? Kapitalistleri bir iflas olasılığıyla korkutmaya kalkışmak, servetlerinin çoğunu yitirecekleri için borsada hisse senedi spekülasyonuna karşı onları uyarmak gibidir. Sermaye, bir rakip kapitalistin ya da rakip bir ulusun iflasıyla *ka-*

zanır, çünkü bu yolla sermaye daha fazla merkezeleşir. Dolayısıyla, ekonomik rekabet, yani bir rakibin ekonomik iflasa sürüklenmesi, daha keskin ve “sıkı” olursa, kapitalistlerin rakibini iflasa sürüklemek için *askeri* baskıyı kullanma çabası o kadar çok olur. Sömürgelere ya da Türkiye gibi bağımlı devletlere olabildiğince avantajlı biçimde –çünkü böylesi durumlarda, bankerler, ABD gibi özgür, bağımsız ve uygar bir ülkeye sermaye ihracından üç misli kâr sağlarlar– sermaye ihraç edebilen ülkelerin sayısı azaldıkça, Türkiye, Çin vb. ülkelerin köleleştirilmesi ve paylaşılması için mücadele *daha da sertleşir*. Ekonomi teorisinin mali sermaye ve emperyalizm dönemine ilişkin ortaya koyduğu budur. Olguların ortaya koyduğu budur. Ama Kautsky, herşeyi basmakalıp bir küçük-burjuva “ahlak”a dönüştürüyor: Türkiye’yi paylaşmak için ya da Hindistan’ı ele geçirmek için öylesine uğraşmaya hiç değmez ve bunlar için savaşmaya kesinlikle değmez; çünkü hiçbir biçimde onlar uzun süre elde tutulamaz ve bu nedenle, kapitalizmi barışçıl biçimde geliştirmek daha iyi olacaktır... Elbette, ücretlerin artırılmasıyla kapitalizmi geliştirmek ve iç pazarı genişletmek daha iyi olacaktır; bu çok “akla uygun”dur ve bankerleri bu yola ikna etmek kilise papazına çok uygun bir konudur... İyi yürekli Kautsky, sömürgelerin, her durumda, yakın zamanda kendi kurtuluşlarını sağlayacaklarından, bu sömürgeler için İngiltere ile savaş girmeye değmeyeceği konusunda Alman bankerlerini ikna etmeyi hemen hemen başarır!

1872 ile 1912 arasında İngiltere’nin Mısır’a yaptığı ihracat ve Mısır’dan yaptığı ithalat, İngiltere’nin tüm ihracat ve ithalat büyümesiyle aynı hızda olmamıştır. Bundan, “marksist” Kautsky, kıssadan hisse çıkarır: “İngiltere’nin Mısır’la ticaretinin,

askeri işgal olmaksızın, sadece ekonomik etmenlerin etkisiyle daha az gelişeceğini varsaymamız için hiçbir neden yoktur.” (s. 72.) “Sermayenin genişleme dürtüsü ... emperyalizmin şiddet yöntemleriyle değil, *barışçıl demokrasiyle en iyi biçimde* desteklenebilir” (s. 70).

Ne kadar da olağanüstü ciddi, bilimsel ve “marksist” tahlil! Kautsky, akıldışı tarihi görkemli biçimde “düzeltmiştir”; İngilizlerin Mısır’ı Fransızlardan almak için hiçbir gereksinimlerinin olmadığını, Alman bankerlerinin, İngilizleri Mısır’dan sürüp çıkarmak için savaşı başlatmalarına, Türkiye kampanyası örgütlemelerine ve başka önlemler almalarına kesinlikle değmediğini “tanıtlamış”! Tüm bunlar, kesinlikle bir yanlış anlamadan kaynaklanıyor – (*Kautsky tipi* sermaye ihracını artırmak amacıyla!) Mısır’da zor yöntemlerini bırakmanın ve “barışçıl demokrasi”yi benimsemenin “en iyisi” olacağına henüz İngilizlerin kafası basmamış.

“Elbette, serbest ticaretin kapitalizmin ürettiği ekonomik çelişkileri tümüyle ortadan kaldıracığını düşünmek, burjuva serbest ticaret yandaşlarının bir yanılsamasıdır. Ne serbest ticaret, ne de demokrasi bu çelişkileri ortadan kaldırılabılır. Bizim, her açıdan, kitlelere en az özveri ve sıkıntı yükleyen böylesi biçimlerde mücadelenin yürütülmesiyle bu çelişkilerin ortadan kaldırılmasından büyük yararımız var.” (s. 73.)

Bize yardım et tanrım! Bize merhamet et! Lassalle, çok bilinen bir şiirin sözlerini aktararak “Bir hamkafa nedir?” diye soruyordu ve yanıtlıyordu: “Bir hamkafa, tanrının merhamet duyacağı, korku ve umudun doldurulduğu bir bağırsaktır.”²²

Kautsky, marksizmi rezilleştirmiş ve gerçek

bir kilise vaizi durumuna dönüşmüştür. Kilise vaizi, kapitalistleri barışçıl demokrasiyi benimsemeye *ikna etmeye* çalışıyor – ve buna diyalektik adını veriyor ve şöyle iddia ediyor: Eğer önce serbest ticaret vardıysa ve daha sonra tekellere ve emperyalizme ulaşıldıysa, neden önce “ultra-emperyalizm” ve daha sonra da yeniden serbest ticaret olmasın? Kilise vaizi, her ne kadar “ulaşılıp ulaşılamayacağı”nı söylemeye cesaret edemese de, bu ultra-emperyalizmin getireceği nimetleri anlatarak ezilen kitleleri *teselli ediyor!* Feuerbach, halkı teselli ettiği için dini savunanlara verdiği yanıta, haklı olarak, kim ki köleleri, köleliğe karşı ayaklandırmaya çalışmak yerine teselli ederse, kölecilere yardım etmiş olur diyordu.

Tüm ezen sınıflar, kendi egemenliklerini korumak için iki toplumsal işleve gereksinme duyar: celladın işlevi ve rahibin işlevi. Cellat, ezilenlerin protesto ve öfkelerini bastırmak için gereklidir; rahip, ezilenleri teselli etmek, onların acılarını ve özverilerini hafifletmeyi sağlayacak beklentiler aşlamak (bu beklentilerin “gerçekleşmesi” söz konusu olmadığı sürece bu işi yapmak son derece kolaydır) ve böylece sınıf egemenliğini korumak, onları devrimci eylemden uzaklaştırarak, onların devrimci ruhunu zayıflatarak ve devrimci kararlılıklarını yok ederek sınıf egemenliğine uyumlandırmak için gereklidir. Kautsky, marksizmi, en iğrenç ve en saçma karşı-devrimci bir teoriye, dinciliğin en adi türüne dönüştürmüştür.

Kautsky, 1909’da, *İktidar Yolu* broşüründe, kapitalizmin çürütülemez ve reddedilemez iç çelişkilerinin yoğunlaşmasını, savaşlar ve devrimler çağının, yeni bir “devrimci dönem”in yaklaştığını kabul eder. “Zamansız” bir devrimden söz edilemez, der ve savaşın başlangıcından önce yenilgi

olasılığı reddedilemezse de, bir ayaklanmada zafer olasılığını hesaba katmayı reddetmenin “damızda doğrudan ihanet” olduğunu belirtir.

Savaşın gelip çatmasıyla birlikte çelişkiler daha da keskin bir durum aldı. Kitlelerin acıları çok büyük oranda arttı. Savaşın sonu görünmüyor ve düşmanlıklar daha da fazla yayılıyor. Kautsky, broşür üzerine broşür yazıyor ve sansürün talimatlarına uysalca boyun eğerek, toprakların yağmalanması, savaşın dehşeti, savaş vurguncularının yüz kızartıcı kârları, yaşam pahalılığı ve savaş sanayilerindeki işçilerin fiili köleliği gibi gerçeklerden söz etmekten uzak duruyor; buna karşılık, proletaryayı teselli ediyor. “Marks’ın kendisinin” şu ya da bu burjuvazinin zaferini istediğine ilişkin burjuvazinin devrimci ve ilerici savaşlarından örnekler vererek; kapitalizmin sömürsüz, yağmasız, savaşı ve silahlanmaksızın “olanaklı” olduğunu ve “barışçıl demokrasi”nin daha iyi olduğunu açıklayan sayıları vererek proletaryayı teselli ediyor. Kitlelerin acılarının daha da şiddetlendiğini ve devrimci durumun gözlerimizin önünde ortaya çıktığını (kimse bu konudan söz edemez, çünkü sansür buna izin vermiyor!) yadsımaya cüret edemeyen Kautsky, burjuvaziye ve oportünistlere kölece bağlılığıyla, “daha az sıkıntı ve özveri” gerektiren (“gerçekleşebilir” olmasının *güvencesini vermediği*) yeni bir aşamadaki mücadele biçimleri “beklentilerini” betimliyor ... Franz Mehring ve Rosa Luxemburg, bu ve benzeri bir çok nedenle, Kautsky’yi bir ortamalı (*Mädchen für alle*) olarak adlandırmakta tümüyle haklıydılar.

Ağustos 1905’te, Rusya’da devrimci bir du-

rum vardı. Çar, huzursuzluk içindeki kitleyi “teselli etmek” için Buligin Duması’nı²³ toplantıya çağır-maya söz vermişti. Eğer bankerlerin silahlanma-dan vazgeçmelerine ve “nihai barış” konusunda uzlaşmalarına “ultra-emperyalizm” denilebilirse, o zaman, bu Buligin’in danışmacı parlamenter re-jimi de “ultra-otokrasi” olarak tanımlanabilir. Ge-lecekte, yüzlerce büyük işletme gibi “iç içe” geç-miş dünyanın en büyük yüz bankerinin, halka, sa-vaştan sonra silahsızlanmayı kabul ettiklerinin sö-zünü verdiklerini bir an için varsayalım (bu var-sayımı, Kautsky’nin çocukça teorisinden siyasal sonuçları irdelemek için sadece bir an için kabul ediyoruz). Böyle olsa bile, proletaryayı, o olmak-sızın tüm sözlerin ve tüm iyi beklentilerin sade-ce bir hayal olacağı devrimci eylemden vazgeçir-mek, proletaryaya düpedüz ihanettir.

Savaş, kapitalist sınıfa sadece inanılmaz kâr-lar ve olağanüstü taze yağma beklentileri (Türkiye, Çin, vb.) milyarlar değerinde yeni siparişler ve ar-tan faiz oranlı yeni borçlandırmalar getirmekle kalmadı; aynı zamanda proletaryayı bölerek ve yozlaştırarak kapitalist sınıfa çok büyük siyasal üstünlükler de sağladı. Kautsky bu yozlaştırma-yı teşvik ediyor; “kendi” uluslarının oportünistle-riyle, Südekum’larıyla militan proleterler arasın-daki bu uluslararası *bölünmeyi birlik adına* kut-suyor! Ve henüz, eski partilerin birlik sloganının, belli bir ulusun proletaryasının o ulusun burjuva-zisiyle “birlik” demek olduğunu ve değişik ulusla-rın proletaryası arasında bir *bölünme* demek ol-duğunu anlamamış insanlar var...

VI

Yukardaki satırlar, 28 Mayıs tarihli *Die Neue*

Zeit'ta (N° 9) Kautsky'nin "sosyal-demokrasinin çöküşü" üzerine (Cunow'a yanıtı, Bölüm 7) son savlarının yayınlandığı sırada yazıldı. Kautsky, sosyal-şovenizmin savunması konusunda tüm eski safsatalarını ve bir yenisini şöyle özetler:

"Savaşın saf bir emperyalist savaş olduğu, savaş patlak verdiğinde emperyalizm ile sosyalizmin tek alternatif olduğu, Almanya'da, Fransa'da ve belli ölçülerde İngiltere'de sosyalist partilerin ve proleter kitlelerin, düşünmeden, sadece bir avuç parlamenterin çağrısıyla kendilerini emperyalizmin kollarına atıklarını, sosyalizme ihanet ettikleri ve bu nedenle tarihte örneği olmayan bir çöküşe neden oldukları tümüyle gerçek dışıdır."

Yeni bir safsata ve işçilerin yeni bir aldatılması: Savaş, rica ederim, "saf" bir emperyalist savaş değildir!

Kautsky, bugünkü savaşın özelliği ve anlamı konusunda şaşırtıcı bir biçimde kararsız; bu parti lideri, bir hırsızın, bilerek hırsızlık yaptığı yerden uzak durması gibi Basel ve Chemnitz kongrelerinin açık ve resmi bildirgelerinden yan çiziyor. Kautsky, Şubat 1915'de yazdığı *Ulusal Devlet vb.* broşüründe "yine de son tahlilde" savaşın "emperyalist bir savaş" olduğunu iddia ediyordu (s. 64). Şimdi yeni bir çekince getiriyor: *saf* bir emperyalist savaş değil. Başka ne olabilir ki?

Görünen o ki, savaş, aynı zamanda bir ulusal savaş! Kautsky, "Plehanovcu" sahte diyalektiği izleyerek şu korkunç sonuca ulaşıyor:

"Bugünkü savaş, sadece emperyalizmin çocuğu değil, Rus devriminin de çocuğudur."

Daha 1904'ün başlarında Kautsky'nin öngörüsüne göre, Rus devrimi, Pan-Slavizmi yeni bir biçim altında yeniden canlandıracaktır, "demok-

ratik Rusya, Avusturya ve Türk Slavlarının ulusal bağımsızlık isteklerini kaçınılmaz olarak, büyük ölçüde alevlendirecektir... O zaman Polonya sorununu da şiddetlenecektir... Avusturya dağılacaktır, çünkü çarlığın çöküşüyle, merkezkaç unsurları bugün birleştiren demir çemberi kıracaktır.” (Kautsky’nin kendisi de 1904’deki makalesinden bu son sözleri aktarmaktadır.) “Rus devrimi ... Avrupa’nın sorunlarına Asya’nın sorunlarını ekleyerek, Doğu’nun ulusal özlemlerine yeni ve güçlü bir itme vermiştir. *Tüm bu sorunlar, bugünkü savaşta* kendilerini çok güçlü biçimde hissettiriyor ve egemen sınıflar arasında emperyalist eğilimler ağır basarken, *proleter* kitleler dahil, tüm *halk* kitlelerinin ruh halinde çok belirleyici bir önem kazanıyor.” (s. 273, italikler bize ait.)

Bu, marksizmin rezilleştirilmesinin bir başka örneği! *Madem ki*, “demokratik bir Rusya”, Doğu Avrupa ulusları içinde özgürlük çabalarını büyütecektir (bu tartışılmaz), öyleyse, tek bir ulusu bile kurtarmayacak, ama sonucu ne olursa olsun, pek çok ulusu köleleştirecek olan bugünkü savaş, “saf” bir emperyalist savaş değildir. *Madem ki*, “çarlığın çöküşü”, demokratik olmayan ulusal yapıya sahip olan Avusturya’nın dağılması demektir, öyleyse, Avusturya’yı yağmalayan ve Avusturya’daki uluslar üzerinde *daha büyük* baskı kuran, geçici olarak güçlenmiş olan ve karşı-devrimci bir çarlık, “bugünkü savaş”a, yalın bir emperyalist nitelik değil, ama belli ölçüde ulusal bir nitelik kazandırmıştır. *Madem ki*, “egemen sınıflar”, emperyalist savaşın ulusal amaçları konusunda masallar anlatarak aptal küçük-burjuvaları ve yıldırılmış köylüleri aldatıyorlar, öyleyse, bir bilim insanının, bir “marksist” otoritenin ve II. Enternasyonal temsilcisinin, egemen sınıflar arasında em-

peryalist eğilimler ortaya çıkarken, “halk”ta ve *proleter* kitlelerde “ulusal” özlemler ortaya çıkar “formülü”yle kitleleri bu yalanlara inandırmaya hakkı vardır.

Diyalektik, en ahlaksız ve en aşağılık safsatacılığa dönüşüyor!

Bugünkü savaşta ulusal öge, *sadece* Avusturya’ya karşı Sırpların savaşında (partimizin Bern Konferansı’nın²⁴ kararında belirtildiği biçimde) temsil edilmektedir. Uzun süredir devam eden, “halk kitleleri”nin milyonlarcasını kucaklayan, bugün Avusturya’ya karşı Sırbistan’ın savaşında “süren” bir ulusal kurtuluş hareketini sadece Sırbistan’da ve Sırplar arasında bulabiliriz. Eğer bu savaş, tecrit edilmiş bir savaşa, yani genel Avrupa savaşıyla, İngiltere’nin, Rusya’nın vb. bencil ve yağmacı amaçlarıyla bağlantılı değilse, Sırbistan *burjuvazisinin* başarısını dilemek tüm sosyalistlerin *görevi* olmalıdır. Bugünkü savaşta ulusal ögeye ilişkin çıkartılabilecek tek doğru ve kesin sonuç budur. Oysa, şimdi Avusturya burjuvazisinin, din adamlarının ve militaristlerinin hizmetinde olan safsatacı Kautsky bu sonucu çıkarmıyor.

Dahası, bilimsel-evrimci yöntemin son sözü olan marksist diyalektik, bir nesnenin yalıtık olarak, yani tek yönlü ve çarpıtılmış olarak irdelenmesini dışlar. Sırbistan-Avusturya savaşındaki ulusal öge, genel Avrupa savaşında ciddi hiçbir öneme sahip değildir ve olamaz da. Eğer Almanya kazanırsa, Belçika’yı, Polonya’nın bir diğer bölümünü, belki Fransa’nın bir parçasını vb. boğazlayacaktır. Eğer Rusya kazanırsa, Galıçya’yı, Polonya’nın daha büyük bir parçasını, Ermenistan’ı vb. boğazlayacaktır. Eğer savaşın sonu “berabere” biterse, eski ulusal baskılar sürecektir. Sırbistan için, yani belki bugünkü savaşa katılanların yüzde biri

için, savaş, burjuva-kurtuluş hareketi “politikasının devamı”dır. %99’u için ise, savaş emperyalist, yani ulusları özgürleştirmeye değil, sadece boğmaya gücü yeten can çekişen burjuvazinin politikalarının devamıdır. Üçlü İttifak, Sırbistan’ı “kurtarıırken”, Sırbistan’ın özür lüğünü, Avusturya’yı soy-malarına yardım etmesi için İtalyan emperyalizmine *satıyor*.

Herkesin bildiği tüm bunlar, Kautsky tarafından oportünizmi haklı göstermek için utanmazca çarpıtılmıştır. Ne doğada, ne toplumda “saf” olgu yoktur, olamaz da – marksist diyalektiğin bize öğrettiği budur; diyalektik için, saflık kavramı, bir nesneyi tam olarak ve tüm karmaşıklığıyla kapsayamayan insan algısının belli bir darlığını, tek yanlılığını gösterir. Dünyada “saf” kapitalizm yoktur ve olamaz da; kapitalizmi, her zaman feodalizmin, küçük-burjuva öğelerin ya da başka şeylerin *karışımı* olarak buluruz. Bu nedenle, “ulusal” söylemlerle açık soyguncu amaçlarını bilerek gizleyen emperyalistler tarafından “halk kitleleri”nin apaçık aldatıldıklarını tartışırken, eğer biri çıkar da, savaşın “saf” emperyalist savaş olmadığını anımsatırsa, o zaman böyle bir kişi, son derece aptal bir bilgiç ya da safсатаcı ve yalancıdır. Bütün sorun, Kautsky’nin, “*proleter* kitleler dahil, tüm *halk* kitleleri” için, ulusal kurtuluş sorunları “belirleyici öneme” sahip olduğundan, egemen sınıflar için de “emperyalist eğilimler”in belirleyici etmen olduğunu iddia ederek (s. 273) ve bunu “gerçekliğin sonsuz değişkenliği”ne diyalektik gönderme yaparak “pekiştirerek” (s. 274), halkın emperyalistler tarafından aldatılmasını *desteklemesidir*. Kesinlikle, gerçeklik sonsuz değişkenliktir. Bu, kesinlikle doğrudur! Ama bu sonsuz değişkenlik ortasında iki ana ve temel özellik, eşdeğer

biçimde tartışmasız doğrudur: emperyalist “politikanın bir devamı” olan, yani “Büyük Güçler”in (ve onların hükümetlerinin) can çekişen burjuvazisinin diğer ulusları yağmalaması olan savaşın nesnel içeriği; öte yanda, kitlelerin aldatılması için yaygın olarak kullanılan “ulusal” söylemi içeren egemen “öznel” ideoloji.

Kautsky’nin eski safsatacılığının (sofizm) zaman zaman yinelenişini ve yine, “sol”un, “savaşın patlak verişini” emperyalizm ya da sosyalizm alternatifini ortaya koyan bir durum olarak gördüğü iddiasını tahlil ettik. Bu, utanmazca bir hile, çünkü Kautsky de çok iyi biliyor ki, sol, *ayrı* bir alternatif, yani ya parti emperyalist yağmaya ve yalanlara katılacak, ya da devrimci eylem için propaganda yapacak ve hazırlanacak biçiminde bir alternatif ortaya koymuştur. Kautsky, Südekum’lara yaltaklanarak yaydığı aptal masalın Almanya solu tarafından teşhir edilmesini *sadece* sansürün önlediğini de biliyor.

“Proleter kitleler” ile “bir avuç parlamenter” arasındaki ilişki konusunda, Kautsky, en bayat bir itirazı ileri sürüyor:

“Kendimizi savunmak durumunda kalmamak için Almanları bir yana bırakalım, ama Vaillant, Guesde, Hyndman ve Plehanov gibi adamların, bir gecede emperyalist olduklarını ve sosyalizme ihanet ettiklerini ciddi olarak kim ileri sürebilir? Parlamenterleri ve ‘yönetici organları’ bir yana bırakalım [Kautsky’nin, yönetici organların, yani Alman Sosyal-Demokrat Parti’nin resmi organlarının, yürütmenin, “yönetim kurulunun”, parlamento grubunun vb. politikasına haklı bir küçümsemeyle bakan, Rosa Luxemburg ve Franz Mehrig tarafından yayınlanan *Die Internationale* dergisini ima ettiği çok açık] ... dört milyon sınıf bilincine sa-

hip Alman proleterinin, bir avuç parlamenterin verdiği bir talimatla, yirmi dört saat içinde sağa yönelip eski amaçlarının tam karşısına geçtiklerini kim iddia etmeye cüret edebilir? Eğer bu doğru olsaydı, elbette, sadece partimizin değil, aynı zamanda *kitlelerin* de [italikler Kautsky'ye ait] korkunç bir çöküşünün kanıtı olurdu. Eğer kitleler böylesine omurgasız koyun sürüsü olsalardı, bize onları gömmekten başka yapacak bir şey kalmazdı.” (s. 274.)

Karl Kautsky, büyük otorite, kendi tutumu ve acınası kendini kurtarma çabalarıyla kendisini siyasal ve bilimsel olarak çoktan gömdürmüş bulunuyor. Bunu anlamayanların ya da en azından sezinlemeyenlerin sosyalizmle ilişkileri düzeltilemez durumdadır; bu nedenle, Mehring, Rosa Luxemburg ve onların izleyicilerinin *Die Internationale*'de benimsedikleri dil, Kautsky ve yandaşlarına en aşağılık yaratıklar olarak davranmaları, bu koşullarda tek doğru dil olmuştur.

Düşünün: Savaşa karşı tutumunu, az ya da çok özgürce (yani hemen tutuklanıp, kışlaya götürülmeksizin ya da hemen kurşuna dizilme olasılığı olmaksızın) ifade etmek durumunda olanlar, *sadece* “bir avuç parlamenter” (özgürce oy verme hakları olan bu kişiler, karşı oy da verebilirlerdi. Rusya’da bile, bu nedenle hiç kimse dövülmedi, hatta tutuklanmadı bile), bir avuç resmi görevli, gazeteci vs. olmuştur. Ve şimdi Kautsky, yıllardır defalarca yazdığı oportünizmin taktik ve ideolojisiyle *bağlantılı* toplumsal *tabakaların* ihanet ve alçaklığının suçunu soylu biçimde kitlelere yüklüyor! Bir yazar için, genel olarak bilimsel araştırmanın ve özel olarak da marksist diyalektiğin ilk ve en temel gereği, sosyalist hareket içindeki akımların –ihanet konusunda konuşan, bağı-

ran, çağıran *akım* ile ihaneti görmeyen akım arasındaki- bugünkü mücadelesi ile *onlarca yıl boyunca* yapılmış olan mücadele arasındaki *bağlantıyı* irdelemektir. Kautsky, bu konuda tek söz söylemiyor; *akımlar* ve *eğilimler* sorununu ortaya koymak bile istemiyor. Şimdiye kadar eğilimler vardı, ama şimdi yoklar! Bugün, köle ruhlarını her zaman bir koz olarak ortaya süren “otoriteler”in sadece yankılanan adları var. Bu bağlamda, birbirlerine göndermeler yapmak ve birinin “küçük günahlarının” üstünü dostça örtmek için şu kural daha uygundur: Sen benim gemimi yürüt, ben de seninkini. Martov, “Guesde’ye, Plehanov’a ve Kautsky’ye nasıl oportünist denilebiliyor!” diye haykırıyor Bern’deki bir konferansta (*Sotsial-Demokrat*’ın 36. sayısına bakınız). “Guesde gibi adamları oportünizmle suçlarken çok dikkatli olmalıyız” diye yazıyor Akselrod (*Golos*, N° 86 ve 87). “Kendimi savunmayacağım” diye Berlin’den onlara eşlik ediyor Kautsky, “ama Vaillant, Guesde, Hyndman ve Plehanov...”! Ne kadar da birbirlerine hayran bir topluluk!

Kautsky, yazılarında, Hyndman’a bile yaltaklanmak ve onu sanki daha dün emperyalizm safına geçmiş gibi göstermek için uşakça bir istek göstermiştir. Ve yine, aynı *Neue Zeit* ve dünya çapındaki pek çok sosyal-demokrat gazete, *uzun yıllar boyunca* Hyndman’ın emperyalizmini yazmışlardır. Kautsky, sözünü ettiği *kişilerin* siyasal yaşam öykülerini iyice inceleme sorununu önüne koysaydı, bu yaşam öykülerinin, onların emperyalizme kaçışlarının yolunun bir “gece”de değil, onlarca yılda yapıldığını gösteren özellikleri ve olayları içerip içermediğini; Vaillant’ın Jaurès’cilerin ve Plehanov’un, menşeviklerin ve tasfiyecilerin tutsağı olup olmadığını; Guesdeci akımın,

hiçbir sayısında bağımsız bir duruş sergileyemeyen cansız ve yavan Guesdeci dergi *Le Socialisme*'de²⁵ açıkça bir hayalet haline gelip gelmediğini; Kautsky'nin kendisinin (onu, hak ettiği gibi Hyndman ve Plehanov'un yanına koyanlara yararlı olması için ekleyelim), Millerandcılık sorununda, Bernsteinçiliğe karşı mücadelenin ilk evrelerinde vb. edilgen kalıp kalmadığını anımsardı.

Ama Kautsky, bu liderlerin yaşam öykülerinin bilimsel irdelenmesine en küçük bir ilgi bile göstermiyor. Hatta bu liderlerin kendilerini *kendi* kanıtlarıyla mı, yoksa oportünist ve burjuva kanıtları yineleyerek mi savunduklarına; bu liderlerin eylemlerinin, kendi olağanüstü etkileri nedeniyle ciddi siyasal önem kazanıp kazanmadığına ya da bir askeri örgüt tarafından desteklenen başka gerçekten "etkili" akıma, yani burjuva akıma bağlanıp bağlanmadıklarına da bakmaya kalkışmıyor. Kautsky, bu sorunu irdelemeye bile girişmemiş; onun tek ilgisi, kitlelerin gözünü boyamak, yetkili isimlerin sözleriyle onları şaşırtmak, konuyu açık biçimde ortaya koymamak ve her yönüyle irdelenmesini engellemektir.*

"... dört milyon sınıf bilincine sahip prole-

* Kautsky'nin Valilant, Guesde, Hyndman ve Plehanov'a yaptığı göndermeler, bu bağlamda da ayırtıcı niteliktedir. Lensch ve Haenisch türü emperyalistlerin sözcüleri (oportünistlerden hiç söz etmiyoruz), *kendi* siyasetlerini haklı göstermek için Hyndman ve Plehanov'a gönderme yaparlar ve böyle yapmakta da *haklıdırlar*. Bir ve aynı siyasetten söz ettikleri için *doğru* söylüyorlar. Kautsky ise, Lensch ve Haenisch'den, emperyalizm safına yönelmiş radikallerden küçümsemeyle söz ediyor. Böylesi günahkarlara benzemediği için, onlarla uyuşmadığı için ve devrimci (*aynen böyle!*) olarak kaldığı için tanrı Kautsky'den razı olsun. Gerçekte, Kautsky'nin konumu da onlarınkiyle aynıdır. Duygusal ifadeler kullanan ikiyüzlü şoven Kautsky, şoven alıklardan, David ve Heine'den, Lensch ve Haenisch'den çok daha iğrençtir.

ter, bir avuç parlamenterin verdiği bir talimatla sağa yönelmiş...”

Bu sözcüklerin her biri kesinlikle yalandır. Alman parti örgütü, dört milyon değil, bir milyon üyeye sahiptir. Her örgütte olduğu gibi bu kitle örgütünün birleşik iradesi de, *sadece* onun birleşik siyasal merkezi tarafından, sosyalizme ihanet etmiş “bir avuç” kişi tarafından ifade edilir. Kendi düşüncelerini ifade etmeleri için çağrılan bu bir avuç kişidir; bu bir avuç kişi oy vermeye çağrılmıştı, oy verecek, makaleler yazacak vb. konumdaydı. Kitlelere danışılmamıştı. Sadece oy vermelerine izin verilmediği gibi, bir avuç parlamenterden değil, askeri yetkililerden gelen “*talimatla*” bölünmüş ve baskı altına alınmışlardı. Bir askeri örgüt vardı; *bu* örgütün liderleri arasında hainler yoktu. “Kitleleri” *tek tek* çağırıyor ve bireylere şu ultimatomu veriyordu: ya liderlerinizin sana tavsiye ettiği gibi orduya katılırsın, ya da kurşuna dizilirsin. Kitleler, örgütlü biçimde hareket edemiyorlardı, çünkü daha önce oluşturulmuş örgütleri, bir “avuç” Legien’lerin, Kautsky’lerin ve Scheidemann’ların biçimlendirdiği örgüt onlara ihanet etmişti. *Yeni* bir örgüt yaratmak, zaman ister; yaşlı, çürümüş ve eskimiş örgütü hurda yığınınına gönderme kararlılığına sahip olmayı gerektirir.

Kautsky, hasımlarına, sola, şu saçma düşüncüyü yükleyerek onları yenilgiye uğratmaya çalışıyor: “Kitleler”, savaşa “misilleme olarak”, “yirmi dört saat içinde” bir devrim yapmalıydılar ve emperyalizme karşıt olarak “sosyalizmi” kurmalıydılar, aksi halde “kitleler”, “korkaklık göstermiş ve ihanet etmiş” olurlar. Bu, cahil burjuva ve polis broşürlerinin derleyicilerinin, devrimcileri “yenilgiye” uğratmak için şimdiye kadar kullandıkları ve Kautsky’nin şimdi gözümüzün önüne serdiği

saçmalıklardır. Kautsky'nin sol karşıtları, bir devrimin "yapılmadığını", devrimlerin, nesnel olarak (yani partilerin ve sınıfların iradelerinden bağımsız olarak) olgunlaşmış krizlerden ve tarihsel dönüşümlerden *geliştiğini*, örgütsüz kitlelerin irade birliğine sahip olmadığını ve merkezi devletin güçlü terörist askeri örgütüne karşı mücadelelenin zorlu ve uzun bir iş olduğunu çok iyi bilirler. Kitleler, yaşamsal öneme sahip bir anda, kendi önderlerinin ihaneti nedeniyle *hiçbir şey yapamazlardı*, oysa bu "bir avuç" önder, savaş bütçesine karşı oy verme, "sınıfsal ateşkese" ve savaşın haklı gösterilmesine karşı tavır alma, *kendi hükümetlerinin yenilgisini desteklediklerini* ifade etme, siperlerde kardeşleşmeyi desteklemek için propaganda yürütmek amacıyla uluslararası bir aygıt kurma, devrimci faaliyetleri başlatmanın gerekliliğini belirten illegal yazının dağıtımını örgütlenme* vb. *konumundaydılar* ve yükümlülüğündeydiler.

Kautsky, Alman "solu"nun, böyle ya da buna benzer eylemleri düşündüğünü ve askeri sansür altında böyle şeyleri *doğrudan*, açıkça söyleyemediklerini çok iyi biliyor. Kautsky'nin oportünistleri ne pahasına olursa olsun savunma arzusu,

* Bu arada, sınıf kini ve sınıf mücadelesi konusunda yazı yazmanın hükümet tarafından yasaklanmasına tepki olarak *tüm* sosyal-demokrat gazeteleri kapatmak hiç de gerekli değildi. *Vorwärts*'ın yaptığı gibi, bu konuda yazı yazmamayı kabul etmek, alçaklık ve korkaklıktı. *Vorwärts* bunu yaptığında siyasal olarak ölmüştür ve Martov bunu söylerken haklıydı. Legal gazeteleri, partisiz olduklarını, *sosyal-demokrat olmadıklarını* ve işçilerin bir bölümünün teknik gereksinmelerini karşıladıklarını, yani *siyasal gazeteler olmadıklarını* bildirerek korumak olanaklıydı. Savaş *değerlendiren* sosyal-demokrat yeraltı yazını ile *bu değerlendirmeyi yapmayan*, gerçeği söyleyemediği yerde sessiz kalan bir legal işçi sınıfı yazını neden olanaksız olsun?

onu eşi görülmemiş bir alçaklığa yöneltiyor: askeri sansürün arkasına sığınarak, sansürün kendisinin teşhir edilmesini önleyeceğine güvenerek, sola tescilli bir saçmalık yüklemek.

VII

Kautsky'nin her türlü bahaneyle bilerek yan çizdiği, dolayısıyla oportünistleri çok büyük ölçüde sevindiren önemli bilimsel ve siyasal soru şudur: II. Enternasyonal'in en ünlü temsilcileri sosyalizme nasıl ihanet *edebilmişlerdir*?

Bu soru, elbette, tekil liderlerin yaşam öykülerinin bakış açısından ele alınamaz. Onların gelecekteki yaşam öyküsü yazarları, bu açıdan da sorunu tahlil edeceklerdir, ama sosyalist hareket, bugün bununla değil, sosyal-şoven *akımın* tarihsel kökeni, koşulları, önemi ve gücünü incelemekle ilgileniyor. 1) Sosyal-şovenizm nereden çıkmıştır? 2) Ona güç veren nedir? 3) Onunla nasıl savaşılmalıdır? Sadece soruna böyle bir yaklaşım ciddi kabul edilebilir; “kişisel” yaklaşımlar, pratikte bir kaçıştan, safsatacılıktan başka bir şey değildir.

İlk soruyu yanıtlamak için, önce, sosyal-şovenizmin ideolojik ve siyasal içeriğinin sosyalizm içindeki daha önceki bazı akımlarla *bağlantılı* olup olmadığına bakmamız gerekir. İkinci olarak, sosyal-şovenizmin karşıtları ve savunucuları biçimindeki bugünkü bölünmenin, tarihsel olarak daha önceki bölünmelerle –fiili siyasal bölünmelerin bakış açısından– ilişkisi nedir?

Biz, sosyal-şovenizmden, bugünkü emperyalist savaşta anayurdun savunulması düşüncesini kabul etmeyi, bu savaşta “kendi” ülkesinin burjuvazisi ve hükümeti ile sosyalistler arasında bir it-

tifakı haklı çıkarmayı, “kendi” burjuvazisine karşı proleter devrimci eylemin propagandasını yapmayı ve desteklemeyi reddetmeyi vb. anlıyoruz. Sosyal-şovenizmin temel ideolojik ve siyasal içeriğinin oportünizmin temelleriyle tam olarak uyduğu çok açıktır. *Bir ve aynı* eğilimdir. 1914-1915 savaş koşullarında, oportünizm sosyal-şovenizme yol açmıştır. Oportünizmin ana özelliği, sınıf işbirliği düşüncesidir. Savaş, bu düşünceyi kendi mantıksal sonuçlarına götürmüş ve onun alışlagelen etkenlerini ve uyarıcılarını olağanüstü boyutta artırmıştır; özel tehdit ve zorlama operasyonlarıyla cahil ve dağınık kitleler burjuvaziyle işbirliği yapmaya zorlanmıştır. Bu durum, doğal olarak, oportünizmin yandaşlarını çoğaltmıştır ve dünün pek çok radikalinin diğer kampa neden geçtiklerini tam olarak açıklamaktadır.

Oportünizm, kitlelerin temel çıkarlarının, çok küçük bir işçi azınlığın geçici çıkarlarına feda edilmesi demektir, diğer bir ifadeyle, proletarya kitlelerine karşı, işçilerin bir bölümü ile burjuvazi arasında bir ittifak kurulması demektir. Savaş, böyle bir ittifakı özel olarak belirginleştirmiş ve kaçınılmaz hale getirmiştir. Oportünizm, ayrıcalıklı bir işçi tabakasının, görece barışçıl ve rahat yaşamla “burjuvalaştırıldığı”, kendi ulusal kapitalistlerinin yemek masasındaki kırıntılarla beslendiği ve yoksul ve perişan kitlelerin acılarından, sefaletlerinden ve devrimcileşmesinden kendilerini yalıttığı kapitalizmin gelişme döneminin özgün özelliklerinden on yıllar içinde ortaya çıkmıştır. Emperyalist savaş, bu durumun doğrudan devamı ve doruk noktasıdır; çünkü bu savaş, “Büyük Güçler”in uluslarının *ayrıcalıkları* için, sömürgelerin paylaşılması için ve diğer uluslar üzerinde egemenlik kurmak için yapılan bir savaştır. Küçük-burju-

va “üst tabaka”nın ya da işçi sınıfı aristokrasisinin (ve bürokrasisinin) ayrıcalıklı konumunu korumak ve güçlendirmek – bu, küçük-burjuva umutların ve bunla bağlantılı taktiklerin savaş zamanında doğal devamıdır, bugünkü sosyal-emperyalizmin ekonomik temelidir.* Ve elbette, alışkanlığın gücü, görece “barışıl” bir evrim, ulusal önyargı-

* Burada, işçileri bölmenin ve onları sosyalizmden saptırmanın bir aracı olarak “Büyük Güç” olmanın ve ulusal ayrıcalıkların önemini emperyalistlerin ve burjuvazinin nasıl tam olarak değerlendirdiklerini gösteren pek çok örnek verilebilir. İngiliz emperyalisti Lucas, Büyük Roma ve Büyük Britanya (Oxford, 1912) başlıklı kitabında, bugünkü İngiliz İmparatorluğu’nda renkli insanların yasal hak eksikliklerini kabul eder (s. 96-97) ve “bizim imparatorluğumuzda, beyaz işçiler ile renkli işçiler yan yanadırlar ... ama aynı düzeyde çalışmazlar ve beyazlar renklerinin gözetimcisidirler” der (s. 98). Sosyal-demokratlara karşı Reich İttifakı’nın eski sekreteri Erwin Belger, Savaşın Sonra Sosyal-Demokrasi (1915) başlıklı broşüründe, sosyal-demokratların tutumunu över ve onların, “yalın bir işçi partisi” (s. 43), “enternasyonalist, ütopyacı” ve “devrimci” düşüncelere sahip olmayan (s. 44) bir “ulusal”, “Alman işçi partisi” (s. 45) olmaları gerektiğini bildirir. Alman emperyalisti Sartorius von Waltershausen, yurtdışındaki sermaye yatırımlarına ilişkin kitabında (1907), –sömürgelerin ele geçirilmesiyle sağlanan– “ulusal refahı” reddettikleri için Alman sosyal-demokratlarını suçlar (s. 438) ve İngiliz işçilerinin “gerçekçiliğini”, örneğin göçe karşı mücadelelerini över. Alman diplomat Rue-dorffer, dünya siyasetinin ilkelerine ilişkin kitabında, genel olarak çok bilinen bir olguya, sermayenin uluslararasılaşmasının, ulusal kapitalistlerin iktidar ve nüfuz için, “hisselerin çoğunluğu” için yaptığı yoğun mücadeleyi ortadan kaldırmadığına vurgu yapar (s. 161). Yazar, bu yoğun mücadeleye işçilerin de katıldıklarını belirtir (s.175). Kitap, Ekim 1913 tarihlidir ve yazar, mükemmel bir netlikte, çağdaş savaşların nedeni olarak “sermayenin çıkarları”ndan söz eder (s.157); ulusal eğilim” sorununun, sosyalizmin başat sorunu olduğunu (s. 176) ve hükümetlerin, gerçeklikte daha fazla ulusal duruma dönüşen (s. 103, 110, 176) sosyal-demokratların enternasyonal bildirgelerinden korkacak hiçbir şeyleri olmadığını (s. 177) söyler. Eğer işçiler ulusal etkiden kurtarılabilseler, uluslararası sosyalizm zafere ulaşacaktır, der, çünkü tek başına şiddetle hiçbir yere ulaşılamaz; ama eğer ulusal duygular üstünlük kazanırsa, uluslararası sosyalizm yenilgiye uğrayacaktır (s. 173-174).

lar, keskin dönüşümler korkusu ve dönüşümlere inançsızlık – tüm bunlar, oportünizmi ve oportünizmle –görünüşte sadece bir süre için ve sadece olağanüstü nedenler ve güdüler nedeniyle– ikiyüzlü ve korkakça uzlaşmayı güçlendiren tamamlayıcı koşullardır. Savaş, onlarca yıl boyunca büyümüş olan oportünizmi değiştirmiş, onu en yüksek bir aşamaya ulaştırmış ve onun tonlarının sayısını ve çeşitliliğini artırmış, onun yandaşlarının saflarını çoğaltmış, yeni safsatacılıkla çoğaltılmış savlarını zenginleştirmiş ve deyim yerindeyse, oportünizmin ana akarsuyunu pek çok yeni akarsular ve derelerle birleştirmiştir. Ama ana akarsu ortadan kaybolmamıştır. Tam tersine.

Sosyal-şovenizm, bu burjuva çıban, sosyalist partiler içinde varlığını *sürdürmesi* olanaksız olacak düzeyde olgunlaşmış olan bir oportünizmdir.

Sosyal-şovenizm ile oportünizm arasındaki sıkı ve çözülmez bağları görmek istemeyenler, şu ya da bu oportünistin enternasyonalizme döndüğünü, şu ya da bu radikalın şoven olduğunu söyleyerek, tekil örneklerle sarıyorlar. Ama bu tür kanıtlar, bu *akımların* gelişimine ilişkin hiçbir ağırlığa sahip değildir. Birincisi, işçi sınıfı hareketi içindeki şovenizm ve oportünizm aynı ekonomik temele sahiptir: proleter kitlelere, emekçi kitlelere ve genel olarak ezilenlere karşı, –“kendi” ulusal sermayelerinin ayrıcalıklarının kırıntılarını alan– sayısal olarak çok küçük olan proletaryanın üst tabakası ile küçük-burjuvazi arasındaki ittifak. İkincisi, bu iki akım, aynı ideolojik ve politik içeriğe sahiptir. Üçüncüsü, II. Enternasyonal döneminin (1889-1914) ayırıcı özelliği olan sosyalistlerin oportünist akım ile devrimci akım biçimindeki eski bölünmesi, büyük ölçüde, şovenler ve enternasyonalistler biçimindeki yeni bölünmeye

denk düşer.

Bu son ifadenin doğruluğunu anlamak için, toplumsal bilimin (genel olarak tüm bilimler gibi), çokluk tekil durumlarla değil, kitlesel olgularla ilgilendiğini anımsamak gerekir. On Avrupa ülkesini alalım: Almanya, İngiltere, Rusya, İtalya, Hollanda, İsveç, Bulgaristan, İsviçre, Fransa ve Belçika. İlk sekiz ülkede sosyalistlerin yeni bölünmesi (enternasyonalist olup olmadıklarına göre) eski bölünmesine (oportünist olup olmadıklarına göre) denk düşer: Almanya’da oportünizmin kalesi *Sozialistische Monatshefte*²⁶ dergisi, şovenizmin kalesi oldu. Enternasyonalizmin düşünceleri aşırı sol tarafından desteklenmektedir. İngiltere’de İngiliz Sosyalist Partisi’nin yedide üçü enternasyonalist iken (son hesaplamalara göre, bir enternasyonalist karar için 66 lehte, 84 aleyhte oy verilmiştir), oportünist *bloğun* (İşçi Partisi + Fabianlar + Bağımsız İşçi Partisi) yedide birinden azı enternasyonalisttir.* Rusya’da oportünistlerin ana yuvası tasfiyeci *Naşa Zarya*²⁷, şovenizmin ana yuvası oldu. Plehanov ve Aleksinski çok gürültü yapıyorlar, ama beş yıllık deneyimden (1910-1914) biliyoruz ki, Rusya’da kitleler arasında sistemli propaganda yürütme yeteneğine sahip değillerdir. Rusya’da enternasyonalistlerin çekirdeğini, “Pravdacılık”²⁸ ve Ocak 1912’de partiyi yeniden oluşturan ileri işçilerin temsilcileri olarak Duma’da Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Grubu oluşturur.

İtalya’da, Bissolati ve yandaşlarının saf oport-

* Sıklıkla, sadece Bağımsız İşçi Partisi ile İngiliz Sosyalist Partisi karşılaştırılır. Bu yanlıştır. Özel olarak bakılmalıdır, örgütsel biçim olarak değil. Günlük gazeteleri alalım: Onların *iki* günlük gazeteleri var; *Daily Herald*, İngiliz Sosyalist Partisi’ne, diğeri, *Daily Citizen*, oportünist bloğa aittir. Fiili propaganda, ajitasyon ve örgütlenme çalışmasını günlük gazeteler yapmaktadır.

tünist partisi, şoven oldu. Enternasyonalizm, *İşçi Partisi* tarafından temsil edilmektedir. *İşçi kitleleri* bu partiden yana; oportünistler, parlamenterler ve küçük-burjuvalar ise, şovenizmden yanalar. İtalya’da, aylar boyunca serbest seçim yapılabilirdi ve rastlantı olarak değil, gerçekten proleter tabanın ve küçük-burjuva grupların sınıf konumlarındaki farklılığa göre yapıldı.

Hollanda’da, Troelstra’nın oportünist partisi, genel olarak şovenizmle uzlaşıyor (Hollanda’da küçük-burjuvazinin, büyük burjuvazi gibi, kendilerini kolayca “yutabileceği” için Almanya’dan özel olarak nefret etmeleri olgusuna bakarak karar verilmemelidir). Tutarlı, içten, ateşli ve inanmış enternasyonalistleri yetiştiren, Gorter ve Pannekoek’in yönetimindeki marksist partidir. İsveç’te, oportünist lider Branting, Alman sosyalistlerinin kendisini ihanetle suçlamasına kızıyor, öte yandan solun lideri Höglund, kendi taraftarlarının pek çoğunun kanısının bu olduğunu söylüyor (bkz. *Sotsial-Demokrat*, N° 36). Bulgaristan’da, oportünizmin karşıtı “Tesnyaki”, kendi yayın organlarında (*Novo Vreme*²⁹ gazetesi), Alman sosyal-demokratları “pis işler yapmakla” suçluyor. İsviçre’de, oportünist Greulich’in yandaşları Alman sosyal-demokratlarını haklı görmeye eğilimlidirler (Zürih’te yayınlanan *Volksrecht*’e bakınız), oysa çok daha radikal olan R. Grimm’i destekleyenler, Bern gazetesi *Berner Tagwach*’ı Alman solunun yayın organı haline dönüştürdüler. On ülkenin yalnızca ikisi –Fransa ve Belçika– bunun dışındadır, ama bu ülkelerde bile, açık söylemek gerekirse, enternasyonalistlerin yokluğunu değil, (kısmen anlaşılabilir nedenlerden dolayı) onların aşırı zayıflığını ve bitkinliğini görüyoruz; Vaillant’ın kendisi de, *Humanité*’de, okurlarından enternas-

yonalist nitelikte mektuplar aldığını itiraf ediyor, ama bu mektupların *bir teki* bile tam olarak yayınlanmadı!

Genellikle, eğer akımları ve eğilimleri ele alırsak, sosyalizme ihanet edenin ve şovenizme kaçanın Avrupa sosyalizminin oportünist kanadı olduğunu kabul etmeliyiz. Resmi partiler içinde bu kanadın gücü ve görünen herşeyi yapabilme gücünün kaynağı nedir? Günümüzün sorunlarını doğrudan etkilemeyen tarihsel sorunları, özellikle antik Roma ve benzer konulardaki sorunları ortaya koymada çok usta olan Kautsky, şimdi işin içine kendisi katılınca, ikiyüzlü biçimde anlamamış rolü yapıyor. Ama herşey çok açık. Oportünizmin ve şovenizmin devasa gücü, burjuvaziyle, hükümetlerle ve genelkurmayla kurduğu *ittifaktan* türer. Bu, oportünistlerin sosyalist partilerin bir *bölümünü* oluşturduğu, bu partilerin içinde her zaman iki aşırı kanadın olduğu ve olabileceği, “aşırılıklar”dan kaçınılması gerektiği vb. vb. var sayılan –benzeş tek tip hamkafaların bol olduğu– Rusya’da sıkça unutulur.

Gerçeklikte, oportünistlerin işçi partilerinin resmi üyesi olmaları, onların nesnel olarak burjuvazinin siyasal bir müfrezesi olduklarını, onun etkisinin ileticisi ve emek hareketi içindeki ajanları olduklarını hiçbir biçimde ortadan kaldırmaz. Erostrat³⁰ tarzında ünlü olan oportünist Südekum, bu toplumsal ve sınıfsal gerçeği açık biçimde gösterdiği zaman, pek çok iyi insan şaşkınlıktan ne söyleyeceklerini bilemedi. Fransız sosyalistleri ve Plehanov, Südekum’u küçümseyerek gösteriyorlardı, oysa Vandervelde’nin, Sembat’ın ya da Plehanov’un, ulusal özellikleri biraz farklı *bir Südekum* görmek için aynaya bakmaları yeterdi. Şimdi Kautsky’yi öven ve Kautsky tarafından övülen

Alman Yönetim Kurulu (*Vorstand*) üyeleri, (Südekum'un adını anmaksızın) Südekum'un çizgisi ile "anlaşmadıkları"nı –ihtiyatlı, alçakgönüllü ve kibarca– beyan etmek için çok hızlı davrandılar.

Bu, gülünçtür, çünkü, önemli bir anda, Südekum tek başına, Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin siyasetinde yüzlerce Haase ve Kautsky'den daha güçlü olduğunu (tıpkı *Naşa Zarya*'nın tek başına, bu gazeteden ayrılmaktan korkan Brüksel bloku akımlarının tümünden daha güçlü olması gibi) fiilen tanıtladı.

Neden böyle? Südekum'un arkasında bir Büyük Güç'ün burjuvazisi, hükümeti ve genelkurmayı bulunduğu için. Bunlar Südekum'un siyasetini bin türlü desteklerken, onun karşıtlarının siyasetini, cezaevi ve idam mangası dahil olmak üzere her türlü araçla engelliyorlar. Südekum'un sesi (tıpkı Vandervelde, Sembat ve Plehanov'un sesi gibi), milyonlarca basılan burjuva gazeteleri tarafından kamuoyuna ulaştırılıyor, oysa onun karşıtlarının sesi, askeri sansür nedeniyle legal basında *duyulamaz*!

Oportünizmin, tekil bireylerin günahı, hatası ya da ihaneti olmayıp, bir tarihsel dönemin bir toplumsal ürünü olduğu genel olarak kabul edilmektedir. Bu gerçeğin önemi üzerine her zaman yeterince düşünülüyor. Oportünizm, legalizmle beslenmiştir. 1889-1914 döneminin işçi partileri, burjuva legalitesinden yararlanmışlardır. Kriz ortaya çıkınca, illegal çalışma yöntemlerini benimsemeliydiler. (ama bu, bir dizi savaş kurnazlığıyla birleştirilmiş büyük bir enerji ve kararlılıktan başka türlü yapılamaz). *Tek* bir Südekum bile, illegal yöntemlerin benimsenmesini önlemek için yeterlidir, çünkü, tarihsel-felsefik bir dille söylersek, onun arkasında "eski dünya"nın tümü vardır ve

Südekum, pratik siyasetin diliyle söylersek, burjuvaziye, kendi sınıf düşmanlarının askeri planlarını her zaman ihbar etmiştir ve her zaman da ihbar edecektir.

Tüm Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin (ve Fransız ve *diğer* partiler için de geçerlidir) sadece Südekum'u hoşnut eden ya da Südekum tarafından hoşgörülen şeyleri yaptığı bir gerçektir. Legal olarak *başka şey yapılamaz*. Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nde yapılan dürüst ve gerçekten sosyalist her şey, onun merkezine *karşı*, onun Yürütme Komitesi ve Merkez Organı *atlayarak*, örgütsel disiplini *çiğneyerek*, *hizipçi* tarzda, bu yılın 31 Mayıs'ında Alman solunun bildirgesinin *Berner Tagwacht*'da yayınlanması³¹ örneğinde olduğu gibi, yeni bir partinin yeni ve ortak merkezlerinin talimatıyla yapılıyor. Gerçekten, yeni bir parti, Legien, Südekum, Kautsky, Haase, Scheidemann ve yandaşlarının eski ve çürümüş ulusal-liberal partisine benzemeyen, gerçek bir işçi partisi, gerçek devrimci sosyal-demokrat bir parti büyüyor, güçleniyor ve örgütleniyor.*

Bu nedenle, oportünist *Monitor*, tutucu *Pre-*

* Tarihsel 4 Ağustos oylaması³² öncesinde olup bitenler son derece tipiktir. Resmi parti, bu olayda bürokratik ikiyüzlülük örtüsünü attı, yani çoğunluk karar verdi ve herkes, oybirliğiyle savaş bütçesi *lehinde* oy verdi. Ama bu ikiyüzlülük, *Die Internationale* dergisinde gerçeği anlatan Ströbel tarafından teşhir edildi. Reichstag'daki sosyal-demokrat milletvekilleri, her biri bir *ültimeatomla*, yani ayrılık anlamına gelen karşı bir kararla *iki* gruba ayrıldılar. Bir grup, yani otuz kadar milletvekilinden oluşan oportünistler grubu, *her koşulda lehte* oy kullanılmasına karar vermişti; yaklaşık 15 kişiden oluşan diğerleri ve sol grup, –daha az kesinlikte– karşı oy vermeye karar vermişti. Hiçbir sağlam konuma sahip olmayan “merkez” ya da “bataklık” oportünistlerle birlikte oy kullandığında, ezici bir yenilgiye uğradılar ve boyun eğdiler! Alman sosyal-demokratların “birliği”nden söz etmek, solun, oportünistlerin ültimatomuna kaçınılmaz boyuneğini gizleyen düpedüz bir ikiyüzlülüktür.

*ussische Jahrbücher*³³ dergisinde, bugünkü sosyal-demokrasinin sağa doğru kaymasının işçilerin ondan uzaklaşmasına neden olacağından, oportünistler için (*yani burjuvazi için*) kötü olacağını ağzından kaçırdığında, büyük bir tarihsel gerçeği ortaya koymuştur. Oportünistlerin (ve burjuvazinin), bugün, sağ kanat ile sol kanadı *birleştiren* ve pürüzsüz, “tam marksist” söylemle, dünyadaki herşeyle uzlaşabilecek olan Kautsky tarafından resmi olarak temsil edilen bir partiye gereksinimleri var. Sözde, halk için, kitleler için, işçiler için sosyalizm ve devrimci ruh; gerçekte ise, Südekumculuk, her ciddi krizde burjuvaziye bağlı kalmak. Her krizde diyoruz, çünkü sadece savaş zamanında değil, her önemli siyasal grevde, “özgür ve parlamenter” İngiltere’de ya da Fransa’da olduğu gibi, “feodal” Almanya’da da, şu ya da bu ad altında *hemen* sıkıyönetim ilan edilecektir. Sağduyu sahibi hiç kimse bundan şüphe duyamaz.

Bu nedenle, yukarda sorulan sorunun, yani “sosyal-şovenizmle nasıl savaşılmalı?” sorusunun yanıtı da mantıksal olarak buradan çıkar. Sosyal-şovenizm, göreceli olarak “barışçıl” uzun kapitalizm dönemi boyunca, öylesine büyük ölçüde büyümüş, öylesine güçlenmiş ve yüzleşmiş, siyasal ideolojisi öylesine kesinleşmiş, burjuvazi ve hükümetlerle öylesine yakın işbirliğine girmiş oportünizmdir ki, sosyal-demokrat işçi partileri *içinde böylesi bir akımın varlığı hoşgörülemez*. Hafif, ince topuklu ayakkabı, küçük bir taşra kentinin iyi döşenmiş kaldırımlarında yürümek için yeterince iyi olabilse de, dağa tırmanmak için ağır çivili botlara gereksinim vardır. Avrupa’da sosyalizm, dar ve ulusal sınırlar içine hapsediği görece barışçıl bir evreden doğmuştur. 1914-1915 savaşının patlak vermesiyle, devrimci eylem evresi-

ne girildi; hiç kuşkusuz, oportünizmle tüm bağları koparmanın, işçi partilerinden oportünizmi kovmanın tam zamanıdır.

Sosyalizmin karşı karşıya olduğu yeni uluslararası gelişim çağının görevlerinin bu belirlemesiyle, değişik ülkelerde devrimci sosyal-demokrat işçi partilerinin küçük-burjuva oportünist partilerinden ayrılma sürecinin hangi biçime ve nasıl bir hıza sahip olacağı ortaya konulamaz. Ama böyle bir ayrılmanın kaçınılmaz olduğunu açık biçimde ortaya koymak ve işçi partilerinin tüm siyasetini bu bakış açısıyla yönetmek gerekir. 1914-1915 savaşı, tarihte öylesine büyük bir dönüm noktasıdır ki, oportünistlere karşı tutum eskisi gibi olamaz. Olanlar *silinemez*. Bir kriz anında, işçi partileri içinde burjuvazinin yanına geçenlerin çekirdeğini oportünizmin oluşturduğu olgusunu, ne işçilerin belleğinden silmek, ne burjuvazinin deneyiminden, ne de genel olarak çağımızın siyasal derslerinden çıkarıp atmak olanaksızdır. Oportünizm, – Avrupa ölçeğinde söylersek– savaştan önce gençlik aşamasındaydı. Savaşın patlak vermesiyle birlikte, erginleşti ve artık onun “masumiyeti” ve gençliği geri getirilemez. Parlamenterleri, gazetecileri, sendika görevlilerini, ayrıcalıklı resmi görevlileri ve proletaryanın belli kesimini kapsayan bütünsel bir toplumsal tabaka türedi ve bunu değerlendirebildiğini ve kendine “uyarlayabildiğini” tanıtlayan kendi ulusal burjuvazisiyle *kaynaştı*. Tarihin rotası, ne geriye çevrilebilir ne de denetime alınabilir. Oportünizmin pençesine düşmüş legal işçi sınıfı örgütlerinden, kendisini legaliteyle nasıl sınırlandırmayacağını bilen ve oportünist ihanete karşı kendisini koruma yeteneğine sahip devrimci örgütlere, “iktidar mücadelesi”ne, burjuvaziyi devirme mücadelesine başlayan proleter

örgütlere doğru korkusuzca ilerlenebilir ve ilerlenmelidir.

Bu, doğal olarak, Guesde, Plehanov, Kautsky vb. gibi seçkin otoritelere karşı ne yapabilirim ki türünden sorularla, hem kendi zihnini ve hem de işçilerin zihnini karartanların görüşlerinin neden yanlış olduğunu tanıtlar. Gerçekte, böyle bir soru yoktur. Eğer bu kişiler yeni görevleri anlayamazlarsa ya bir kenara çekileceklerdir ya da bugün olduğu gibi, oportünistlerin tutsağı olarak kalacaklardır. Eğer bu kişiler kendilerini “tutsaklık”tan kurtarabilirlerse, devrimcilerin safına geri döndüklerinde *siyasal* engellerle karşılaşmaları neredeyse hiç olası değildir. Ne olursa olsun, işçi sınıfı hareketi içindeki akımlar arasındaki mücadele ve yeni dönem sorununun yerine, bireylerin rolü sorununu koymak saçmadır.

VIII

İşçi sınıfının legal kitle örgütleri, II. Enternasyonal çağındaki sosyalist partilerin belki de en önemli özelliğidir. Bu örgütler Alman partisinde çok güçlüydüler; 1914-1915 savaşı çok keskin bir kriz yarattı ve onu en acil bir sorun haline getirdi. Devrimci faaliyetlerin başlatılmasının, bu legal örgütlerin polis tarafından dağıtılmasına yol açacağı çok açıktı ve –Legien’den Kautsky’ye kadar hepsini kapsayan– eski parti, mevcut legal örgütleri koruma adına proletaryanın devrimci amaçlarını kurban etti. Bunu reddetmek boşunadır, gerçek budur. Proletaryanın devrim hakkı, bir tabak çorba –mevcut polis yasalarının izin verdiği örgütler– karşılığında satıldı.

Alman sosyal-demokrat sendikalar başkanı Karl Legien’in *Sendika Görevlileri Partinin İç*

Yaşamında Neden Daha Etkin Bir Yer Almalılar? (Berlin, 1915) adlı broşürünü alın. Bu broşür, 27 Ocak 1915'deki sendika görevlilerinin bir toplantısında yazar tarafından okunmuş bir rapordur. Bu konuşmasında –ve bu broşüründe– Legien, askeri sansürün başka türlü izin vermeyeceği çok ilginç bir belgeyi okumuştur. Bu belge –*Niderbar-nim Bölgesi* (Berlin'in bir dış mahallesi) *Sözcüleri İçin Notlar* adlı belge–, Alman sol kanat sosyal-demokratlarının görüşlerinin, partiye karşı çıkışlarının sergilenmesidir. Devrimci sosyal-demokratlar, belgeye göre, belli bir etmeni, yani “Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin ve sendikaların örgütlü gücünün tümünün savaş hükümetinin sa- fında yer alacağını ve bu gücün tümünün, kitle-lerin devrimci enerjisini bastırmak amacıyla kul- lanılacağını” (Legien'in broşürü, s. 34) öngörme- mişler ve öngörememişlerdir.

Bu, kesin olarak doğru. Aynı belgede yer alan şu ifade de doğrudur:

“Sosyal-demokrat grubun Reichstag'taki 4 Ağustos'taki oylaması, ayrı bir tutumun, kitle-ler içinde derin köklere sahip olsa bile, denen- miş bir partinin yönetimi altında kendisini orta- ya koyamayacağını tanıtlamıştır. Sadece, par- ti yönetim organlarının arzusuna karşı çıkarak, parti ve sendikaların direnişini altederek ken- disini ortaya koyabilir.” (agy)

Bu da, kesin olarak doğrudur.

“Reichstag'taki sosyal-demokrat grup, 4 Ağustos'ta görevini yapsaydı, örgütün dışsal bi- çimi belki yıkılırdı, ama ruhu, Anti-Sosyalist Ya- sa koşullarında partiyi canlı tutan ve tüm güç- lüklerin üstesinden gelmesine yardım eden ruh, ayakta kalırdı.” (agy)

Legien'in broşüründe, onun raporunu dinle-

mek için bir araya gelen ve kendilerini yönetici sendika görevlileri olarak adlandıran “önderler”in, onu dinlerken *güldükleri* belirtilmiş. Bir kriz anında illegal devrimci örgütleri örgütlemek olanaklıdır ve gereklidir düşüncesi (Anti-Sosyalist Yasa koşullarında yapıldığı gibi), onlara *gülünç* görünmüş. Legien, burjuvazinin en sadık bekçi köpeği olarak, ellerini göğsüne vurarak haykırıyor:

“Sorunun kitleler tarafından çözümünü sağlamak için örgütleri yıkma düşüncesi-nin, anarşist bir düşünce olduğu açıktır. Bunun anarşist bir düşünce olduğuna ilişkin hiçbir kuşum yok.”

Kendilerini işçi sınıfının sosyal-demokrat örgütlerinin önderleri olarak adlandıran burjuvazinin uşakları, koro halinde “doğru, doğru!” diye haykırıyorlar. (agy, s. 37.)

Eğitici bir tablo. Burjuva legalitesiyle böylesine bozulmuş ve aptallaştırılmış bu kişiler, devrimci mücadeleye kılavuzluk yapmak için *başka* tür örgütlere, *illegal* örgütlere gereksinim olduğunu bile *anlayamıyorlar*. Bu kişiler öylesine alçalmışlardır ki, polisin izin verdiği mevcut legal sendikaları, dokunulmaz bir şey olarak –sanki bir kriz zamanında böylesi sendikaları *yönetim* organları olarak *korumak* tek akla uygun şeymiş gibi– düşünüyorlar! İşte oportünizmin canlı diyalektiği: legal sendikaların sadece büyümesi ve sadece muhasebe defteri tutmakla yetinen vicdanlı hamkalarının aptalca alışkanlıkları, bir kriz sırasında, bu vicdanlı hamfakaların, kitlelerin devrimci enerjisini *boğan* hainler ve ihanetçiler olduklarını tanıttıran bir durum yaratmıştır. Bu, hiç de rastlantısal bir olay değildir. Devrimci bir örgütün inşasına başlamak –yeni tarihsel koşulların, proleter dev-

rimci eylem çağının gerektirdiği– bir zorunluluktur, ama sadece eski önderleri, devrimci enerjiyi boğanları *aşarak*, eski partiyi *aşarak*, onu *yıkarak* başlanılabilir.

Elbette, karşı-devrimci hamkafalar “anarşizm” diye bağıracaklar, tıpkı Eduard David oportünistinin Karl Liebknecht’i itham ederken “anarşizm” diye bağırıldığı gibi. Almanya’da tek önderler olarak, oportünistlerin anarşist diye küfür ettikleri dürüst sosyalistlerin kaldığı görülmeli...

Bugünün ordusunu alalım. Örgütlenmenin iyi bir örneğidir. Bu örgüt, sadece *esnek* olduğu ve aynı zamanda milyonlarca kişiye *tek bir irade* verebildiği için iyidir. Bugün, bu milyonlarca insan, ülkenin değişik yerlerinde evlerinde yaşıyorlar; yarın, seferberlik ilan edilir ve onlar görev yerlerine giderler. Bugün, siperlerde yatarlar ve bu aylarca sürebilir; yarın, başka bir düzende saldırıya geçerler. Bugün, mermilerden ve şarapnellerden korunurken mucizeler yaratırlar; yarın, göğüs göğüse çarpışmalarda mucizeler yaratırlar. Bugün, uzman müfrezeleri mayın döşerler; yarın, pilotların yol göstericiliğinde kilometrelerce ilerlerler. Milyonlarca insan, tek bir amacı izleyerek ve tek bir irade tarafından harekete geçirilerek, mücadelenin değişen koşullarına ve gereksinimlerine uygun olarak araçlarını ve silahlarını değiştirirler, kendi faaliyetlerinin yerini ve tarzını değiştirirler, iletişim ve davranış biçimlerini değiştirirler – işte gerçek örgütlenme budur.

İşçi sınıfının burjuvaziye karşı mücadelesi için de aynı şey geçerlidir. Bugün, devrimci durum yoktur, kitleler arasında huzursuzluğa yol açacak ya da onların faaliyetlerini yükseltecek koşullar mevcut değildir; bugün, elinize bir oy pusulası verirler – alın onu, hapishaneye girmekten

korktukları için kendi parlamenter koltuklarına sarılan adamlara rahat yasal bir iş sağlamak için değil, düşmanınıza karşı bir silah olarak onu kullanmak için örgütlenmeyi öğrenin. Yarın, oy pusulasını elinizden alırlar ve bir tüfek ya da gelişmiş ve çok hızlı ateş eden bir silah tutuştururlar – bu ölüm ve yıkım silahlarını alın, savaştan korkanların ağlayıp sızlamalarına aldırmayın; dünyada işçi sınıfının kurtuluşu için ateş ve kılıçla yok edilmesi *gereken* hala çok şey var; eğer kitleler arasında kızgınlık ve umutsuzluk büyüyorsa, eğer devrimci bir durum ortaya çıkarsa, yeni örgütler yaratmaya hazırlanın ve bu yararlı ölüm ve yıkım silahlarını *kendi* hükümetinize ve *kendi* burjuvazinize *karşı* kullanın.

Emin olun, bu hiç kolay değildir. Çetin hazırlık faaliyetleri ve ağır özveriler gerektirecektir. Bunlar, *öğrenilmesi gereken* yeni örgütlenme ve mücadele biçimleridir; ve bilgi, hatasız ve gerileme olmaksızın elde edilemez. Sınıf mücadelesinin bu biçiminin seçimlere katılmayla olan ilişkisi, manevra yapmak, yürüyüşe geçmek ya da siper yatmak ile bir kaleye yapılan saldırı arasındaki ilişkiyle aynıdır. Tarihte, sınıf mücadelesinin bu biçimi *çok sık* gündeme *gelmez*, ama önemi, onlarca yıl boyunca hissedilir. *Böylesi* mücadele yönteminin gündeme alınabildiği ve alınması gerektiği *günler*, başka bir tarihsel çağın *tüm yıllarına* eşdeğerdir.

Şimdi K. Legien ile K. Kaustky’i karşılaştırın. Şöyle yazıyor Kautsky:

“Parti küçük olduğu sürece, savaşa karşı her protesto, bir kahramanlık eylemi gibi propaganda değerine sahiptir... Rus ve Sırp yoldaşların tutumu, genel bir beğeniyle karşılandı. Bir parti ne kadar güçlenirse, kararların-

daki güdülerde propaganda düşünceleri, pratik sonuçların hesaba katılmasıyla o kadar iç içe geçer, her iki güdülere eşdeğer yer vermek o kadar zorlaşır ve sonuçta, onların her biri ihmal edilmiş olur. Bu nedenle, ne kadar güçlü olunursa, her yeni ve karmaşık durumda aramızda o kadar kolayca ayrılıklar çıkar.” (*Enternasyonalizm ve Savaş*, s. 30.)

Kautsky’nin bu savları, Legien’in savlarıyla sadece ikiyüzlülük ve korkaklık açısından farklıdır. Özünde, Kautsky, Legien’in devrimci faaliyetten alçakça vazgeçmesini destekliyor ve haklı gösteriyor, ama kendini yükümlülük altına sokmadan, dolaylı biçimde söyleyerek ve hem Legien’in tutumunu hem de Rusların devrimci davranışını överek sinsice yapıyor. Biz Ruslar, devrimcilere karşı böylesi bir tutuma sadece liberaller arasında tanık olmaya alışkınız; liberaller, devrimcilerin “cesaretini” kabul etmeye her zaman hazırdılar, ama kendilerinin aşırı oportünist taktiklerinden hiç vazgeçmeksizin. Kendisine saygısı olan devrimciler, Kautsky’nin “beğeni ifadeleri”ni kabul etmeyecek ve sorunun böylesi sunumunu öfkeyle reddedeceklerdir. Devrimci durum yoksa, devrimci eylem propagandası zorunlu değilse, Rusların ve Sırpların tavrı doğru değildir ve taktikleri yanlıştır. Legien ve Kautsky gibi şövalyeler, hiç olmazsa kendi kanılarının cesaretine sahip olsunlar; bunu açıkça söylesinler.

Ama eğer Rus ve Sırp sosyalistlerinin taktikleri “beğeni”yi hak ediyorsa, o zaman Alman, Fransız vb. “güçlü” partilerin *karşıt* taktiklerini haklı görmek yanlıştır ve cinayettir. Bilinçli olarak kullanılan muğlak bir ifadeyle –“pratik sonuçlar”–, Kautsky, hükümet tarafından büyük ve güçlü partilerin örgütlerinin dağıtılacağı, paralarına el

konulacağı ve yöneticilerinin tutuklanacağı *kor-kusuyla* yalın gerçeği *gizlemiştir*. Bu, Kautsky'nin, devrimci taktiklerin cansıkıcı “pratik sonuçları”nı kullanarak sosyalizme ihaneti haklı göstermesi demektir. Bu, marksizmin kötü amaçlarla kullanılması değil midir?

Berlin'deki bir işçi toplantısında, Ağustostaki savaş ödenekleri lehinde oy vermiş olan bir sosyal-demokrat milletvekilinin, aksi halde “Bizi tutuklardı” dediği söylenir. İşçiler bağırarak şöyle yanıtlamışlar: “İyi de, bu kötü mü olurdu?”

Eğer Alman *ve Fransız* işçi kitlelerinde devrimci duyguları ve devrimci eyleme hazırlanma gerekliliğini gösterebilmek için başka *belirti* olmasaydı bile, gözüpek bir konuşmadan dolayı bir kısım parlamenterin tutuklanması, değişik ülkelerde devrimci çalışma içinde bulunan proleterlerin *birliğine* yönelik bir çağrı için yararlı olurdu. Böyle bir birliğe ulaşmak *kolay değildir*; dahası, öylesine geniş siyasal alanda üst düzeyde yer alan parlamenterlerin görevi, bu konuda *inisiyatif almak*tı.

Sadece savaş zamanında değil, (her çeşit devrimci kitle eyleminin olduğu dönemleri bir yana bırakalım) olumlu anlamda keskinleşen her siyasal durumda, *en özgür* burjuva ülkelerindeki hükümetler bile, yasal örgütleri dağıtmakla, paralarına el koymakla, yöneticilerini tutuklamakla ve aynı türden başka “pratik sonuçlar”la tehdit edeceklerdir. O zaman ne yapmalıyız? Kautsky'nin yaptığı gibi oportünistleri haklı mı göstermeliyiz? Ama bu, sosyal-demokrat partilerin, ulusal-liberal işçi partileri durumuna dönüşmesini kutsamak demektir.

Bir sosyalistin, buradan çıkartabileceği tek sonuç, yani emperyalizm öncesi aşamada kapi-

talizmin gelişmesinin bir sonucu olan ve bugün eskimiş bulunan “Avrupa” partilerinin yalın legalizminin burjuva işçi siyasetinin temeli durumuna geldiğidir. Tek bir legal konumu bile bırakmaksızın, illegal bir temel, illegal bir örgütlenme, illegal sosyal-demokrat çalışma yaratarak onu tamamlamalıyız. Eğer bu yola girme arzusu olursa, bunun gerekliliğinin bilincinde olunursa, bunun *nasıl* yapılacağını deneyim gösterecektir. Rusya’nın devrimci sosyal-demokratları, 1912-1914 arasında bu sorunun nasıl çözümlenebileceğini tanıtlamışlardır. Tutuklandıktan sonra mahkemede daha iyi davranılan ve Sibirya’ya sürgüne gönderilen Duma’daki işçi milletvekili Muranov, –“potansiyel bakan” parlamenterizmine rağmen (Henderson, Sembat ve Vandervelde’den Südekum ve Scheidemann’a kadar; son ikisi, her ne kadar bekleme odasının ötesine geçememişlerse de, tam olarak “potansiyel bakan” kişilerdir)– *illegal ve devrimci* parlamentarizmin olabileceğini çok açık biçimde göstermiştir. Biz, *böylesi* legalizmin, Legien, Kautsky, Scheidemann markalı *böylesi* sosyal-demokrasinin, küçümsemekten başka hiçbir şeye değer olmadığını bıkmadan usanmadan işçilere anlatacağız.

IX

Özetleyelim.

II. Enternasyonal’in çöküşü, Avrupa’nın resmi sosyal-demokrat partilerinin çoğunluğunun kendi inançlarına ve görkemli Stuttgart ve Basel kararlarına açık ihanetlerinin en kesin ifadesidir. Oportünizmin tam zaferinin, sosyal-demokrat partilerin ulusal-liberal işçi partilerine dönüşümünün belirtisi olan bu çöküş, tüm II. Enternasyonal

tarihsel döneminin –19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başlangıcı– yalın bir sonucudur. Bu çağın – Batı-Avrupa’da burjuva ve ulusal devrimlerin tamamlanmasından sosyalist devrimlerin başlangıcına geçiş çağının– nesnel koşulları, oportünizmi doğurmuş ve beslemiştir. Bu dönem boyunca, bazı Avrupa ülkelerindeki (İngiltere, İtalya, Hollanda, Bulgaristan ve Rusya) işçi sınıfı ve sosyalist hareketler içinde, asıl olarak oportünist çizgi boyunca bir bölünme olduğunu görüyoruz; diğer Avrupa ülkelerinde ise (Almanya, Fransa, Belçika, İsveç ve İsviçre), aynı çizgi boyunca akımlar arasında uzun ve inatçı bir mücadele görüyoruz. Büyük savaşın yarattığı kriz, tüm örtüyü kaldırdı, anlaşmaları sildi süpürdü, uzun süredir baş vermiş olan çıbanı patlattı ve oportünizmin gerçek rolünün burjuvazinin müttefiki olmak olduğunu açığa çıkardı. İşçi partilerinden bu unsurların örgütsel olarak tümüyle koparılıp atılması zorunlu hale geldi. Emperyalist çağ, tek bir parti içinde, proletaryanın devrimci öncüleri ile “kendi” ulusunun “Büyük Güç” konumunun ayrıcalıklarının kırıntılarından yararlanan yarı küçük-burjuva işçi sınıfı aristokratlarının bir arada varolmasına olanak vermez. Oportünizmin, “aşırı” olmayanlarının tek bir parti içinde “meşru bir ayrıntı” olduğuna ilişkin eski teori, şimdi, işçilerin çok kötü aldatılmasına ve işçi sınıfı hareketinin çok büyük önlenmesine dönüşmüştür. İşçi kitlelerinin hemen defettiği gizlenmemiş oportünizm, oportünist pratiği haklı göstermek için marksist söylemi kullanan ve bir dizi safsatayla devrimci eylemin zamansızlığını tanıtlamaya çalışan “ideal orta” teorisi kadar korkunç ve zararlıdır. Bu teorinin en seçkin sözcüsü ve II. Enternasyonal’in baş otoritesi Kautsky, kusursuz bir ikiyüzlü ve marksizmi kötüye kulan-

ma sanatının en eski ustası olduğunu göstermiştir. Bir milyon üyesi bulunan güçlü Alman partisi, Südekum'ları ve Scheidemann'ları böylesine hararetle savunan bu çeşit bir "otorite"ye öfkeyle sırtını dönen dürüst, sınıf bilinçli ve devrimci üyelere sahiptir.

Proleter kitleler –eski yöneticilerinin yaklaşık onda dokuzu burjuvazinin saflarına geçmiş– şovenizm salgını ortasında ve sıkıyönetim ve askeri sansür altında kendilerini dağınık ve çaresiz buldular. Derinliğine ve genişliğine nesnel olarak savaşın yarattığı devrimci durum, kaçınılmaz olarak devrimci duygulara yol açmaktadır; en iyi ve en bilinçli tüm proleterleri çelikleştiriyor ve aydınlatıyor. Kitlelerin duygularındaki ani bir değişim, 1905'de Rusya'da, "Gaponculuk"la³⁴ bağlantılı olarak, birkaç ayda ve hatta birkaç haftada, geri proleter kitlelerinden, proletaryanın devrimci öncüsünü izleyen milyonluk bir ordunun doğuşuna benzer bir değişim sadece olanaklı değil, aynı zamanda çok daha fazla olası hale gelmektedir. Güçlü bir devrimci hareketin, *bu* savaş içinde ya da sonrasında vb. hemen gelişip gelişmeyeceğini bilemeyiz, ama her durumda, *sadece* bu yöndeki çalışma sosyalist çalışma adını hak eder. İç savaş sloganı, bu çalışmayı genelleştirir ve yönlendirir; proleterlerin kendi hükümetlerine ve burjuvazisine karşı devrimci mücadelesine yardımcı olmak isteyenleri birleştirir ve pekiştirir.

Rusya'da devrimci sosyal-demokrat proleter unsurların küçük-burjuva oportünist unsurlardan bütünüyle ayrılması, işçi sınıfı hareketinin tüm tarihi tarafından hazırlanmıştır. "Grupçuluk"a karşı bağırıp çağırarak bu tarihi önemsemeyerek, Rusya'da oportünizme karşı uzun bir mücadele süreci içinde gelişen bir proleter partinin ger-

çek oluşum sürecini anlamaktan kendilerini yoksun bırakanlar, bu harekete yapılabilecek hizmetlerin en kötüsünü yapmaktadırlar. Bugünkü savaşa katılan “Büyük” Güçlerin içinde sadece Rusya, yakın zamanda bir devrim deneyimine sahiptir. Proletaryanın belirleyici bir rol oynadığı bu devrimin burjuva içeriği, işçi sınıfı hareketi içinde burjuva ve proleter akımlar arasında bir ayrılığa yol açacaktı. Rus sosyal-demokrasisi, (1883-1894’deki gibi sadece ideolojik bir akım olarak değil) kitlesel işçi sınıfı hareketiyle bağlantılı bir örgüt olarak mevcut olduğu yaklaşık yirmi yılda (1894-1914), proleter devrimci akım ile küçük-burjuva oportünist akımlar arasında bir mücadele sahne oldu. 1894-1902 döneminin ekonomizmi³⁵, şüphesiz ikinci tür bir akımdı. Bu akımın bir çok savı ve ideolojik özelliği –marksizmin “Struveci” çarpıtılması, oportünizmi haklı göstermek için “kitleler”e yapılan göndermeler vb., Kautsky, Cunow, Plehanov vb. gibi bugünkü marksizmin sıradanlaştırıcılarına çarpıcı biçimde benzetilmektedir. Bugünün Kautsky’siyle benzeşlik kurmak için, eski *Raboçaya Mysl*³⁶ ve *Raboçeye Dyelo*’nun³⁷ bugünkü sosyal-demokrat kuşağını anımsatmak çok yararlı bir görev olacaktır.

Daha sonraki dönemin (1903-1908) “menşevizm”i, ideolojik ve örgütsel olarak ekonomizmin doğrudan varisi oldu. 1905 Rus Devrimi sırasında menşevizm, nesnel olarak proletaryanın liberal burjuvaziye bağımlılığı anlamına gelen taktikler izledi ve küçük-burjuva oportünist akımı ifade ediyordu. Bunu izleyen dönemde (1908-1914), menşeviklerin ana akımı tasfiyeciliği üretti; bu akımın sınıfsal anlamı öylesine açık hale geldi ki, menşevizmin en öndeki temsilcileri *Naşa Zarya* grubunun siyasetine karşı çıkışlarını sürdürdüler.

Bu grup –son beş-altı yıl içinde, işçi sınıfının devrimci marksist partisine *karşı* kitleler arasında sistemli bir çalışma yürüten grup–, 1914-1915 savaşında *sosyal-şoven* olarak ortaya çıktı! Ve üstelik, mutlakıyetçiliğin hala varlığını sürdürdüğü, burjuva devriminin tamamlanmaktan uzak olduğu ve nüfusun %43’ünün, Rus olmayan ulusların oluşturduğu bir çoğunluğu ezdiği bir ülkede. “Avrupa” tipi gelişim, Rusya’da, küçük-burjuvazinin belli tabakalarında, özellikle aydınlar ve “kendi” ulusunun “Büyük Güç” olma ayrıcalığından pay alan küçük bir işçi aristokrasisi içinde eşdeğerini bulmamazlık edemezdi.

İşçi sınıfı ve Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi “enternasyonalist” taktikler için, yani tutarlı ve gerçekten devrimci taktikler için bütün tarihleri boyunca hazırlanmışlardır.

Not. Bu makale, kitlelerin sola kaydıklarını gören ve bu nedenle, şimdi sol kanatla “barış yapma”ya –doğal olarak Südekum’larla “barışı” koruma karşılığında– hazır olan Kautsky, Haase ve Bernstein tarafından birleşik olarak hazırlanan bir bildirgenin gazetelerde yayınlanmasından önce yazılmıştır. Gerçekten tam bir *Mädchen für alle*!

Mayıs-Haziran 1915

Kommunist, N° 1-2,
1915.

V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*,
Cilt 21, s. 205-259,
Moskova, 1964

PROLETER DEVRİMİ VE DÖNEK KAUTSKY

ÖNSÖZ

Kautsky'nin yakın zamanda Viyana'da yayınlanan *Proletarya Diktatörlüğü* broşürü (Viyana, 1918, Ignaz Brand, 63 sayfa), tüm ülkelerdeki tüm dürüst sosyalistlerin uzun süredir anlattıkları II. Enternasyonal'in kesin ve utanç verici iflasının en net örneğidir. Proleter devrimi, bugün pek çok ülkede pratik bir sorundur ve bu nedenle, Kautsky'nin dönekliğinin, safsatalarının ve marksizmi tümüyle terk etmesinin irdelenmesi özsel niteliktedir.

Ama önce, yazarın, bulduğu her fırsatta, savaşın ilk başlangıcından Kautsky'nin marksizmden koptuğu noktaya kadarki süreci vurguladığını be-

lirtelim. 1914-1916 yıllarında yurtdışında yayınlanan *Sotsial-Demokrat* ve *Komunnist*'te³⁸ yayınlanan bir çok makale bu konuya ayrılmıştır. Bu makaleler, Petrograd Sovyeti tarafından bir araya getirilerek, G. Zinoviev ve N. Lenin imzasıyla *Akıntıya Karşı* başlığıyla yayınlanmıştır (Petrograd, 1918, 550 sayfa). 1915'de Cenevre'de yayınlanan ve aynı yıl Almanca ve Fransızcaya çevrilmiş olan bir broşürde "Kautskycilik" konusunda şunları yazdım:

"II. Enternasyonal'de en büyük otorite olan Kautsky, pratikte 'Struvecilik'e ya da 'Brentanoizm'e (yani proletaryanın devrimci olmayan 'sınıf' mücadelesini kabul eden ve Rus yazarı Struve ile Alman ekonomisti Brentano tarafından çok çarpıcı biçimde ifade edilen bir liberal burjuva öğretiye) dönüştürmeye yol açan marksizmin sözel kabulünün son derece tipik ve parlak bir örneğini verir. Plehanov'da bunun bir başka örneğini görüyoruz. Açık safsatalarla, marksizmi yaşayan devrimci ruhundan arındırılıyorlar; marksizmin, devrimci mücadele yöntemleri, bu mücadelenin anlatılması ve hazırlanması, kitlelerin kesin olarak bu yönde eğitimi dışında kalan *herşeyini* kabul ediyorlar. Kautsky, ilkesiz biçimde, sosyal-şovenizmin temel düşüncesini, bugünkü savaşta anayurdun savunulmasının kabulünü, savaş ödeneklerinin oylamasında çekimser kaldıkları, muhalefette oldukları vb. söylemle sol kanada verilen diplomatik ve sahte ödünlerle 'uzlaştırıyor'. 1909'da, devrimler çağının yakınlaşması ve savaş ile devrimler arasındaki bağlantı konusunda koca bir kitap yazan Kautsky, 1912'de, emperyalist savaşın devrimci avantajlarından yararlanma konusunda Basel Bildirgesi'ni imzalayan Kautsky, şimdi, tüm devrim düşüncesini, doğrudan devrimci mücadeleye yönelik atılan tüm adımları alaya alarak burjuvaziye katı-

lan Plehanov gibi, sosyal-şovenizmi haklı gösteriyor ve süslüyor.

İşçi sınıfı, bu dönecliğe, korkaklığa, oportünizme yaranmaya ve marksist teorinin benzeri görülmemiş sıradanlaştırılmasına karşı amansız bir mücadele yürütmedikçe kendisinin dünya çapındaki devrimci rolünü oynayamaz. Kautskycilik, bir rastlantı değildir, ama II. Enternasyonal içindeki çelişkilerin bir toplumsal ürünüdür, marksizme sözde bağlılık ile pratikte oportünizme boyuneğışin bir bileşimidir.” (G. Zinoviev ve N. Lenin, *Sosyalizm ve Savaş*, Cenevre, 1915, s. 13-14.)

1916’da yazdığım ve 1917’de Petrograd’da yayınlanan *Emperyalizm, Kapitalizmin En Son Aşaması* kitabımda,* Kaustky’nin emperyalizm konusundaki tüm savlarının teorik yanlışlığını ayrıntılı olarak bir kez daha irdeledim. Kitapta, Kautsky’nin emperyalizm tanımına ilişkin şu alıntıyı yaptım: “Emperyalizm, çok gelişmiş sanayi kapitalizminin bir ürünüdür. Her sanayici kapitalist ulus, en geniş ölçüde *tarımsal* [italik Kautsky’e ait] bölgeleri, bu bölgelerde hangi ulusun yaşadığına bakmaksızın, denetime alma ya da ele geçirme çabasını içerir.” Bu belirlemenin tümüyle nasıl yanlış olduğunu ve emperyalizmin en derin çelişkilerinin üstünü örtmek ve daha sonra da oportünizmle uzlaşmak için nasıl “uyarlandığını” gösterdim. Benim kendi emperyalizm tanımımı verdim: “Emperyalizm, tekellerin ve mali-sermayenin egemenliği temelinde oluşan; *sermaye ihracının çok büyük önem kazandığı*; uluslararası tekeller arasında dünyanın bölüşülmesinin başladığı; en büyük kapitalist güçler arasında dünya-

* Bu kitabın özgün başlığı, *Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması*’dır. -Ed.

nın tüm bölgelerinin paylaşımının tamamlandığı bir gelişme aşamasına ulaşmış kapitalizmdir.” Kautsky’nin emperyalizm eleştirisinin, burjuva, hamkafa eleştiriden bile daha alt düzeyde olduğunu gösterdim.

Son olarak, Ağustos ve Eylül 1917’de, yani Rusya’daki proleter devriminden (Ekim 25 [7 Kasım] 1917) önce, *Devlet ve Devrim, Marksist Devlet Teorisi ve Devrimde Proletaryanın Görevleri* başlıklı bir broşür yazdım.* Bu kitabın “Marksizmin Oportünistler Tarafından Sıradanlaştırılması” başlıklı 6. bölümünde, marksist öğretiyi tümüyle çarpıttığını, onu oportünizme uyumlandırıldığını ve “devrimi sözde kabul ederken, pratikte reddettiğini” tanıtlarken Kautsky’ye özel bir dikkat gösterdim.

Gerçekte, Kautsky, *Devlet ve Devrim* broşüründe ayrıntılı olarak ortaya koyduğum gibi, temel teorik hatasını, Marks’ın devlet öğretisinin oportünist çarpıtılmasına dayanan proletarya diktatörlüğü konusundaki broşüründe yapmıştır.

Bu ilk açıklamalar, bolşeviklerin iktidarı almalarından ve bu nedenle Kautsky tarafından suçlanmasından *çok önce* Kautsky’yi döneke olarak açıkça suçladığımı göstermek açısından zorunluydu.

KAUTSKY, MARKS’I SIRADAN BİR LİBERALE NASIL DÖNÜŞTÜRDÜ?

Kautsky’nin broşüründe tartıştığı temel sorun, proleter devrimin köksel içeriği, yani proletarya diktatörlüğü sorunudur. Bu, tüm ülkeler

* Bkz. V. İ. Lenin, *Seçme Yazılar III*, s. 45-187, İlkeriş Yayınları, 2010. -Ed.

için, özellikle günümüzde, ileri ülkeler için, savaşan ülkeler için çok büyük bir öneme sahiptir. Abartmaktan korkmaksızın denilebilir ki, bu sorun, tüm proleter sınıf mücadelesinin en önemli sorunudur. Bundan dolayı, bu soruna özel bir dikkat göstermek gereklidir.

Kautsky sorunu şöyle formüle eder:

“İki sosyalist akım (yani bolşevikler ile bolşevik olmayanlar) arasındaki karşıtlık, iki ayrı radikal yöntem arasındaki, *demokratik* ve *diktatoryal* yöntem arasındaki karşıtlıktır.” (s. 3.)

Bu arada, Kautsky’nin, Rusya’da bolşevik olmayanlara, yani menşeviklere, sosyalist-devrimcilere sosyalistler diyerek, proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadelede onların *fiili konumlarını* değil, ama *adlarını*, yani bir sözcüğü esas aldığını belirtelim. Marksizmin ne mükemmel kavranılışı ve uygulaması! Bu konuya daha sonra yine döneceğiz.

Şimdi konunun ana noktasıyla, yani Kautsky’nin “demokratik ve diktatöryal yöntemler” arasında “temel karşıtlık” olduğuna ilişkin büyük buluşuyla ilgilenmeliyiz. Sorunun düğüm noktası budur; Kautsky’nin broşürünün özü budur. Ve böylesine korkunç bir teorik karışıklıkla, marksizmin böylesine bütünsel bir terk edilişiyle, Kautsky, itiraf edilmelidir ki, Bernstein’ı çok aşmıştır.

Proletarya diktatörlüğü sorunu, proleter devletin burjuva devletle, proleter demokrasisinin burjuva demokrasisiyle bağıntısı sorunudur. Her insan bunun gün gibi açık olduğunu düşünecektir. Ama Kautsky, aynı eski tarih kitaplarındaki kalıpları kuru kuruya yineleyen bir öğretmen gibi, 20. yüzyıla sırtını dönmekte ısrar ederek ve yüzünü 19. yüzyıla çevirerek, burjuva demokrasisinin

mutlakiyet ve ortaçağla bağıntısı üzerine eski şeyleri, bir dizi paragrafta, yüzlerce kez, bıktırıcı biçimde geveleyip duruyor!

Tıpkı uykusunda yüksek sesle sayıklayıp duran biri gibi.

Ama bu, neyin ne olduğunu düpedüz anlamamak demektir! Kautsky'nin "demokrasiyi küçümseme"yi vb. öğütleyen insanların ortaya çıktığını gösterme çabası (s. 11) karşısında gülümsemenin ona katkısı olmayacaktır. Kautsky, böyle sine zirvalıklarla, kendini konuyu karıştırmaya ve bulandırmaya sürüklenmiş bulur, çünkü *burjuva* demokrasisinden değil, genel olarak demokrasi-den söz ederken liberal bir tutum takınır; bu kesin sınıfsal terimi kullanmaktan bile kaçınır ve bunun yerine "pre-sosyalist" demokrasi üzerine konuşmaya çalışır. Broşürünün neredeyse üçte biri, 63 sayfanın 20 sayfası, burjuva demokrasisini allayıp pullamak ve proleter devrimi sorununun üstünü örtmek için, burjuvazinin kabul edebileceği bu saçmalıklar üzerine yapılan gevezeliklere ayrılmıştır.

Ama yine de Kautsky'nin broşürünün başlığı *Proletarya Diktatörlüğü*'dür. Marks'ın öğretisinin özünün bu olduğunu herkes bilir; ve Kautsky, bir dizi yerli yersiz saçmalıktan sonra, Marks'ın proletarya diktatörlüğü üzerine söylediklerini aktarmak zorunda kalır.

Ama "marksist" Kautsky, bunu öyle *biçimde* yapar ki, sadece gülünç olur! Bunu dinleyelim:

"Bu görüş (Kautsky'nin "demokrasiyi küçümseme" adını verdiği görüş), Karl Marks'ın tek bir sözcüğüne dayanır." 20. sayfada sözcüğü sözcüğüne söylenen budur. Ve 60. sayfada aynı şeyi, onlar (bolşevikler), "Marks'ın 1875'te yazdığı bir mektupta kullandığı proletarya diktatörlüğü ko-

nusundaki küçük bir sözcüğü (sözcüğü sözcüğüne, *des Wörtchens** diyor!!) tam zamanında anımsadıkları” biçiminde yineler.

İşte Marks’ın o “küçük sözcüğü”:

“Kapitalist toplum ile komünist toplum arasında birinin ötekine devrimci dönüşüm dönemi yer alır. Buna denk düşen, devletin *proletaryanın devrimci diktatörlüğünden* başka bir şey olamayacağı bir siyasal geçiş dönemidir de.”³⁹

Herşeyden önce, Marks’ın devrimci öğretisinin tümünü özetleyen bu seçkin önermesini, “tek bir sözcük” ve hatta “küçük bir sözcük” olarak adlandırmak, marksizmi aşağılamak ve tümüyle reddetmektir. Unutmamalıdır ki, Kautsky, Marks’ı hemen hemen ezbere bilir, ve onun tüm yazdıklarını gözönüne alırsak, onun kendi masasında ya da kafasında, alıntılar için el altında hazır tutacak biçimde Marks’ın tüm yazdıklarının özenle dosyalandığı bir dizi raflar vardır. Kautsky, Marks ve Engels’in mektuplarındaki kadar yayınladıkları yapıtlarında da, Paris Komünü’nden önce ve özellikle sonra, proletarya diktatörlüğünden *bir çok kez* söz ettiklerini *bilmiyor olamaz*. Kautsky, “proletarya diktatörlüğü” formülünün, Marks ve Engels’in, 1848 devrim deneyiminin ve daha çok da 1871 deneyiminin özeti olan, 1852-1891 arasındaki *kırk yıl boyunca* sözünü ettikleri, proletaryanın görevinin burjuva devlet makinesini “parçalamak” olduğuna ilişkin tarihsel olarak somut ve bilimsel olarak kesin formülasyonundan başka bir şey olmadığını bilmiyor olamaz.

Marksolog Kautsky tarafından marksizmin bu korkunç çarpıtılması nasıl açıklanabilir? Bu ol-

* Kelimecik. -ç.

gunun felsefi köklerine bakılırsa, bu çarpıtma, diyalektiğin yerine eklektizmin ve safsatacılığın geçirilmesiyle aynı şeydir. Kautsky, bu tür yer değiştirmeciliğin eski bir ustasıdır. Pratik siyasetin bakış açısından ele alındığında, bu çarpıtma, oportünistlere, yani son tahlilde burjuvaziye hizmet etmekle aynı şeydir. Savaşın patlak vermesinden sonra, Kautsky, sözde marksist, eylemde burjuvazinin uşağı olma sanatında bir usta olacak kadar hızla ilerlemiştir.

Marks'ın proletarya diktatörlüğü konusunda ki “küçük sözcük”ünü Kautsky'nin yorumlayış biçimi irdelenince, bunun doğruluğu daha çok görülür. Dinleyin:

“Marks, bu diktatörlüğü nasıl anladığını daha ayrıntılı olarak göstermeyi, ne yazık ki ihmal etmiştir...” [Bu, bir dönemin tümüyle yalan bir ifadesidir, çünkü Marks ve Engels, gerçekte, buna ilişkin bir dizi belirtiyi bize ayrıntılı olarak vermişlerdir. Marksolog Kautsky, bunu bileerek gözardı ediyor.] “Sözcük anlamıyla, diktatörlük sözcüğü, demokrasinin ortadan kaldırılması demektir. Ama, elbette sözcük anlamında ele alınırsa, bu sözcük, hiçbir yasayla bağlı olmayan tek bir kişinin bölünmemiş egemenliği –despotizmden, gerçekte, sürekli bir devlet kurumu olarak değil, ama geçici acil bir önlem olarak ayrılan bir otokrazi– anlamına da gelir.

‘Proletarya diktatörlüğü’ teriminin, bu nedenle bir bireyin diktatörlüğü değil, bir sınıfın diktatörlüğü olması, bu bağlamda, Marks'ın, terimin sözcük anlamında bir diktatörlüğü düşünme olasılığını, *ipso facto** ortadan kaldırır.

Marks, burada bir *yönetim biçiminden* değil, proletaryanın siyasal iktidarı ele geçirdiği her yerde zorunlu olarak ortaya çıkacak olan

* Yalnız bu nedenle. -ç.

bir *durumdan* söz eder. Bu durumda, Marks'ın İngiltere ve Amerika'da geçişin barışçıl olarak, yani demokratik bir biçimde gerçekleşebileceğine ilişkin düşüncesi, onun bir yönetim (*government*) biçimini düşünmediğini tanıtlar.” (s. 20.)

Okuyucunun “teorisyen” Kautsky'nin kullandığı yöntemleri daha net görebilmesi için bu savı özellikle tam olarak aktardık.

Kautsky, soruna, diktatörlük “sözcüğü”nün bir tanımıyla yaklaşmayı tercih etmiştir.

Çok iyi. Herkes, bir soruna istediği biçimde yaklaşma kutsal hakkına sahiptir. Ama ciddi ve dürüst yaklaşımı, dürüst olmayan yaklaşımdan ayırmak gerekir. Bu biçimde soruna yaklaşmayı ciddi olarak isteyen kişi, “sözcük”ün *kendine göre tanımını* vermelidir. O zaman sorun, tam olarak ve uygun biçimde ortaya konulmuş olurdu. Ama Kautsky, bunu yapmıyor. “Sözcük anlamıyla” diye yazıyor, “diktatörlük sözcüğü, demokrasinin ortadan kaldırılması demektir”.

Birinci olarak, bu, bir tanımlama değildir. Eğer Kautsky, diktatörlük kavramının bir tanımını vermekten kaçınmak istiyorsa, soruna bu özgül yaklaşımı neden seçmiştir?

İkinci olarak, bu, kesinlikle yanlıştır. Genel olarak “demokrasi”den söz etmek bir liberal için doğaldır; ama bir marksist şunu sormayı asla unutamaz: “Hangi sınıf için?” Örneğin ilkçağda köle isyanlarının, hatta güçlü kaynaşmaların, ilkçağ devletinin, özünde *köle sahiplerinin bir diktatörlüğü* olduğu gerçeğini açığa vurduğunu herkes (ve “tarihçi” olarak da bilinen Kautsky de) bilir. Bu diktatörlük, köle sahipleri *arasındaki* ve köle sahipleri *için* demokrasiyi ortadan kaldırmış mıdır? Herkes bilir ki, kaldırmamıştır.

“Marksist” Kautsky, sınıf mücadelesini “unuttuğu” için, bu ucube saçmalığı ve gerçek dışı şeyi söylemektedir.

Kautsky’nin liberal ve sahte belirlemesini, marksist ve gerçek bir belirlemeye dönüştürmek için şöyle söylemek gerekir: Diktatörlük, zorunlu olarak, diğer sınıflar üzerinde diktatörlük uygulayan sınıf için demokrasinin ortadan kaldırılması demek değildir; ama zorunlu olarak, kendisi üzerinde ya da kendisine karşı diktatörlük uygulanan sınıf için demokrasinin ortadan kaldırılması (ya da ortadan kaldırmanın bir biçimi olarak maddi olarak iyice sınırlandırılması) demektir.

Ama bu belirleme ne kadar doğru olursa olsun, diktatörlüğün bir tanımını vermez.

Kautsky’nin sonraki cümlesini irdeleyelim:

“... Ama, elbette sözcük anlamında ele alınırsa, bu sözcük, hiçbir yasayla bağlı olmayan tek bir kişinin bölünmemiş egemenliği anlamına da gelir.”

Kör bir köpek yavrusunun gelişigüzel önce bir tarafı ve sonra bir başka tarafı koklaması gibi. Kautsky, rastlantısal olarak doğru *bir* düşünceye (yani diktatörlüğün hiçbir yasayla sınırlandırılmamış bir egemenlik olduğu düşüncesine) takılır, *buna rağmen*, diktatörlüğün bir tanımını vermemeyi *beceremez* ve dahası çok açık bir tarihsel yalanı, yani diktatörlüğün tek bir kişinin iktidarı demek olduğu yalanını dile getirir. Bu dilbilgisi olarak bile yanlıştır, çünkü diktatörlük, bir avuç kişi ya da bir oligarşi ya da bir sınıf vb. tarafından da uygulanabilir.

Daha sonra Kautsky, diktatörlük ile despotizm arasındaki ayrıma işaret ediyor, ama her ne kadar açıkça yanlış şeyler söylüyorsa da, bizi ilgi-

lendiren sorunla hiçbir ilgisi olmadığından bunun üzerinde durmayacağız. Herkes, Kautsky'nin 20. yüzyıldan 19. yüzyıla ve 19. yüzyıldan klasik ilkçağa dönme eğiliminde olduğunu bilir; ve umarız ki, Alman proletaryası, kendi diktatörlüğünü elde ettikten sonra, onun bu eğilimini hesaba katacak ve onu, örneğin bir liseye ilkçağ tarih öğretmeni olarak atayacaktır. Despotizm konusunda felsefe yaparak proletarya diktatörlüğünün tanımından yan çizmeye çalışmak, hem bönce bir aptallıktır, hem de çok beceriksiz bir düzenbazlıktır.

Sonuç olarak, diktatörlüğü tartışmaya kalkışan Kautsky'nin, bir tanım vermeksizin, çok sayıda apaçık yalanlarla gevezelik yaptığını görüyoruz. Ama kendi zihni yeteneklerine güvenmek yerine, belleğine başvurabilirdi ve Marks'ın diktatörlük konusundan söz ettiği tüm örnekleri "raflar"dan çıkarabilirdi. Böyle yapsaydı, ya aşağıdaki tanıma ya da öz olarak ona benzer bir tanıma kesinlikle ulaşabilirdi:

Diktatörlük, doğrudan zora dayanan ve hiçbir yasayla sınırlandırılmamış bir egemenliktir.

Proletaryanın devrimci diktatörlüğü, proletaryanın burjuvaziye karşı zor kullanarak kazandığı ve sürdürdüğü, hiçbir yasayla sınırlandırılmamış egemenliğidir.

Ve bu basit gerçek, (tüm ülkelerin sosyal-emperyalistleri gibi, kapitalistler tarafından satın alınmış olan küçük-burjuvazinin serseri üst tabakasını değil, kitleleri temsil eden) her sınıf bilinçli işçi için gün gibi açık olan bu gerçek, kurtuluşu için savaşılan sömürülen sınıfların her temsilcisi için besbelli olan bu gerçek, her marksist için tartışmasız olan bu gerçek, çok bilgili Bay Kautsky'den "zorla çıkarmak" zorunda olduğumuz şeydir! Bu nasıl açıklanabilir? Yalın olarak, burjuvazinin hiz-

metindeki rezil dalkavuklar haline gelmiş olan II. Enternasyonal'in liderlerinin içine işlemiş olan kölelik ruhuyla.

Kautsky, önce, diktatörlük sözcüğünün, sözcük anlamında, tek bir kişinin diktatörlüğü olduğuna ilişkin o açık saçmalığı ileri sürerek bir el çabukluğu yapar ve daha sonra, –bu el çabukluğunun gücüyle!– “bu nedenle” bir sınıfın diktatörlüğü konusunda Marks’ın sözlerinin sözcük anlamında *olmadığını* (diktatörlüğün, devrimci zor demek olmadığını, ama burjuva –dikkat edin– “demokrasisi” altında çoğunluğun “barışçıl” kazanılması demek olduğunu) ilan eder.

Önemli olan, eğer hoşgörürseniz, “durum” ile “yönetim biçimi” arasında bir ayrım yapılmasıdır. Çok derin bir ayrım; akılsız bir adamın aptallığının “durumu” ile onun aptallığının “biçimi” arasındaki bir ayrım gibi.

Kautsky, diktatörlüğü “bir egemenlik durumu” (bir sonraki sayfada, 21. sayfada sözcüğü sözcüğüne kullandığı ifadedir bu) olarak yorumlama *gereksinimi duyar*, çünkü o zaman *devrimci zor ve zora dayanan devrim ortadan kaybolur*. “Egemenlik durumu”, herhangi bir çoğunluğun... “demokrasi” altında kendisini varetmediği bir durumdur! Böylesine bir hileli oyunla, *devrim*, mutlu biçimde *ortadan kaybolur*!

Ama hile çok kabadır ve Kautsky’nin işine yaramayacaktır. Diktatörlüğün, bir sınıfın diğer sınıfa karşı –dönemler için öylesine cansıkıcı olan– *devrimci zor* “durumu”nu varsayması ve anlamına gelmesi gizlenemez bir gerçektir. “Durum” ile “yönetim biçimi” arasında bir ayrım yapma saçmalığı tescilli hale gelir. Bu bağlamda yönetim biçimlerinden söz etmek, su katılmamış bir aptallıktır, çünkü her okul çocuğu, monarşi ile cumhu-

riyetin iki ayrı yönetim biçimi olduğunu bilir. Bu her iki yönetim biçiminin, kapitalizm koşullarındaki tüm geçici “yönetim biçimleri” gibi, *burjuva devletin*, yani *burjuvazinin diktatörlüğünün* türleri olduğunun Bay Kautsky’ye açıklanması gerekiyor.

Son olarak, yönetim biçimlerinden söz etmek, sadece bir budalalık değil, aynı zamanda yönetim biçimlerinden değil, *devletin* biçimlerinden ya da tiplerinden açıkça söz eden Marks’ın çok kaba bir tahrifatıdır da.

Proleter devrim, burjuva devlet makinesini zorla yıkmaksızın ve onun yerine, Engels’in sözüyle, “artık sözcüğün gerçek anlamında bir devlet olmayan”⁴⁰ *yeni birini* geçirmeksizin olanaksızdır.

Ama Kautsky, tüm bunları karartmak ve yalanlaştırma gereksinimi duyar – onun dönek konumu bunu gerektirir.

Bakın ne sefil kaçamaklara başvurur.

Birinci kaçamak... “Bu durumda, Marks’ın İngiltere ve Amerika’da geçişin barışçıl olarak, yani demokratik bir biçimde gerçekleşebileceğine ilişkin düşüncesi, onun bir yönetim biçimini düşünmediğini tanıtlar.”

Yönetim biçiminin bu durumla kesinlikle hiçbir ilişkisi yoktur, çünkü örneğin askeri kliğe sahip olmamak gibi burjuva *devletin* tipik durumu olmayan monarşiler vardır ve örneğin askeri kliğe ve bürokrasiye sahip olmak gibi çok tipik olan cumhuriyetler vardır. Bu, evrensel olarak bilinen tarihsel ve siyasal bir gerçektir ve Kautsky bunu tahrif etmeyi başaramayacaktır.

Eğer Kautsky, ciddi ve dürüst biçimde tartışmak isteseydi, kendisine şu soruyu sorardı: Devrimle ilgili istisna tanımayan tarihsel yasalar

var mıdır? Ve yanıtı şöyle olurdu: Hayır, böyle yasalar yoktur. Böyle yasalar, sadece, tipik olana, Marks'ın ortalama, normal, tipik kapitalizm anlamında "ideal" olarak nitelendirdiğine uygulanır.

Ayrıca, 70'lerde İngiltere ve Amerika'yı, *şimdi tartıştığımız konuya ilişkin* istisna haline getiren bir şey var mıydı? Tarihsel sorunlara ilişkin bilimsel donanımı olan herkes için bu sorunun ortaya konulmasının gerektiği açıktır. Bunu ortaya koymamak, bilimi çarpıtmakla, safsataya başvurmakla aynı şeydir. Ve soru ortaya konulunca, yanıtından kuşku duyulamaz: Proletaryanın devrimci diktatörlüğü, burjuvaziye karşı kullanılan zordur; ve böyle bir zorun gerekliliği, Marks ve Engels'in defalarca ayrıntılı olarak açıkladıkları gibi (özellikle *Fransa'da İç Savaş'ta* ve bu yapının önsözünde), özellikle *bir askeri kliğin ve bir bürokrasinin* varlığıyla ortaya çıkmıştır. Ama Marks'ın gözlemlerini yaptığı zaman, tam olarak 1870'lerde, tam da İngiltere ve Amerika'da, bu kurumlar kesinlikle *y o k t u* (Şimdi hem İngiltere'de hem de Amerika'da *varlar*).

Kautsky, kendi dönemliğinin üstünü örtmek için her adımda, sözcüğün tam anlamıyla, üçkağıtçılığa başvurmak zorunda!

Ve şeytani niyetini, farkına varmaksızın ortaya koyduğuna dikkat edin; şöyle yazmış: "barışçıl olarak, *yani demokratik bir biçimde*"!!

Diktatörlüğü tanımlarken, Kautsky, bu kavramın temel özelliğini, yani devrimci zoru okuyucudan gizlemek için çok çalışmıştır. Ama gerçek şimdi ortaya çıkıyor: Sorun, *barışçıl devrim* ile *zora dayanan devrim* arasındaki karşıtlık sorunudur.

Konunun özü budur. Kautsky, *zora dayanan devrimden kendisini ayrı tutmak* ve bundan vaz-

geçtiğini, *liberal* işçi siyasetine, yani burjuvaziye kaçtığını gizlemek için, tüm bu kaçamaklara, safsatalara ve sahte tahrifatlara başvurmak durumunda. *Konunun özü budur.*

“Tarihçi” Kautsky, öylesine utanmazca tarihi çarpıtır ki, –fiilen 1870’lerde doruk noktasına ulaşan– tekel-öncesi kapitalizmin, İngiltere ve Amerika’da en tipik dışavurumunu bulan temel ekonomik özellikleri nedeniyle, göreceli olarak söylersek, azami barış ve özgürlük eğilimiyle ayrıldığı temel gerçeğini “unutur”. Diğer taraftan, 20. yüzyılda olgunlaşan emperyalizm, yani tekelci kapitalizm, temel *ekonomik* özellikleri nedeniyle, asgari barış ve özgürlük eğilimiyle ve militarizmin azami ve evrensel gelişimiyle ayrılır. Barışçıl ya da zora dayanan devrimin hangi boyutta tipik ya da olası olduğunun tartışmasında bunu “gözardı etmek”, burjuvazinin en sıradan uşağı konumuna düşmek demektir.

İkinci kaçamak: Paris Komünü, bir proleterya diktatörlüğüydü, ama *genel* oyla, yani burjuvaziye seçme ve seçilme hakkından yoksun bırakmaksızın, yani “*demokratik olarak*” seçilmişti. Ve Kautsky, zafer kazanmış havasında şöyle söyler: “... Marks için [ya da Marks’a göre] proleterya diktatörlüğü, proleteryanın çoğunluğu oluşturmalarıyla (*bei überwiegendem Proletariat*), saf demokrasiden zorunlu olarak çıkan bir durumdu.” (s. 21.)

Kautsky’nin bu savı, öylesine eğlendiricidir ki, gerçek bir *embarras de richesses** sıkıntısı çekiliyor. Birincisi, çok iyi biliniyor ki, seçkinler, genelkurmay, burjuvazinin üst tabakası Paris’ten Versailles’a kaçmıştı. “Sosyalist” Louis Blanc Versailles’daydı –bu da, Kautsky’nin sosyalizmin

* Zenginlik utancı. -ç.

“tüm akımları”nın Paris Komünü’ne katıldıkları belirlemesinin yalan olduğunu tanıtılar-. Parislilerin, birini burjuvazinin militan ve siyasal olarak etkin bölümünün oluşturduğu iki kampa bölünmesini, “genel oy hakkı”na dayanan “saf demokrasi” olarak sunmak gülünç değil midir?

İkincisi, Paris Komünü, *Fransa* işçi yönetimi olarak, burjuva yönetime karşı, Versailles’a karşı savaş yürütmüştür. Fransa’nın yazgısını Paris belirlerken, burada “saf demokrasi” ve “genel oy hakkı”nın ne işi var? Marks, tüm Fransa’ya ait olan merkez bankasına el konulamamasının bir hata olduğunu söylerken,⁴¹ “saf demokrasi”nin ilkelelerinden ve pratiğinden mi yola çıkmıştı?

İşin gerçeği, Kautsky’nin “kalabalık” halde gülmenin polis tarafından yasaklandığı bir ülkede yazdığı çok açık, yoksa gülüşmeler Kautsky’yi öldürürdü.

Üçüncüsü, Marks ve Engels’i ezbere bilen Bay Kautsky’ye, “saf demokrasi”... açısından Engels’in yaptığı şu Paris Komünü değerlendirmesini saygıyla anımsatacağım:

“Bu baylar (anti-otoriteçiler) hiç devrim görmüşler midir? Bir devrim, kesinlikle varolan en otoriter şeydir; devrim, nüfusun bir bölümünün tüfekler, süngüler ve toplanlarla –deyim uygun düşerse, otoriter araçlarla–, nüfusun diğer bölümüne kendi istemini zorla kabul ettirme eylemidir; ve zafer kazanan taraf, savaşının sonuçsuz kalmasını istemiyorsa, silahlarının gericilerde yarattığı terör aracılığıyla kendi egemenliğini sürdürmek zorundadır. Paris Komünü, eğer burjuvaziye karşı silahlı halkın bu otoritesini kullanmasaydı, bir tek gün yaşayabilirdi miydi? Tersine, onu bu otoriteyi yeterince özgürce kullanmamış olmakla kınayamaz mıyız?”⁴²

Alın size “saf demokrasi”! Engels, sınıflara bölünmüş bir toplumda “saf demokrasi”den söz etmeyi kafasına koyan (40’ların Fransızı ve 1914-1915’in genel olarak Avrupalısı anlamında) “sosyal-demokrat”la, kaba küçük-burjuvayla nasıl da alay ediyor!

Ama yeter. Kautsky’nin tüm saçmalıklarını tek tek saymak olanaksızdır, çünkü onun her cümlesi dönekliğin dipsiz kuyusudur.

Marks ve Engels, Paris Komünü’nü çok ayrıntılı biçimde tahlil etmişler ve onun değerinin, “hazır devlet makinesini” *parçalamaya, yıkmaya* girişmiş olmasında yattığını göstermişlerdir. Marks ve Engels’in, öylesine önemli olan bu koşulları göz önünde bulundurarak, *Komünist Manifesto*’nun “eskimiş” (kısmen) programında 1871’de yaptıkları *t e k* düzeltme de budur.⁴³ Marks ve Engels, Paris Komünü’nün orduyu ve bürokrasiyi, *parlamentarizmi* ortadan kaldırdığını, “asalak uru, devleti” yok ettiğini vb. göstermişlerdir; ama bilge Kautsky, gece takkesi başında, liberal profesörlerin binlerce kez anlattıkları “saf demokrasi” konusundaki peri masallarını yinelemektedir.

Rosa Luxemburg, 4 Ağustos 1914’de Alman sosyal-demokrasisinin artık *kokmuş bir ceset* olduğunu söylerken hiç de haksız değildir.

Üçüncü kaçamak: “Yönetim biçimi olarak diktatörlükten söz ediyorsak da, bir sınıfın diktatörlüğünden söz edemeyiz. Çünkü bir sınıf, daha önce işaret ettiğimiz gibi, sadece egemen olabilir, ama yönetemez...”. “Örgütler” ya da “partiler” yönetir.

Sorunu karmakarışık, korkunç biçimde karmakarışık ediyorsunuz Bay “Karmakarışık Danışman”! Diktatörlük, bir “yönetim biçimi” değildir; bu gülünç bir saçmalık. Ve Marks, “yönetim

biçimi”nden söz etmez, *devletin* biçiminden ya da tipinden söz eder. Bunlar tümüyle farklı şeyler. Bir *sınıf* yönetemez demek de tümüyle yanlıştır; böylesi bir aptallık, burjuva parlamentosundan başka hiçbir şey görmeyen ve “egemen partiler” dışında hiçbir şeye önem vermeyen kişilerin “parlamentar alıklığı”dan⁴⁴ başka şey değildir. Her Avrupa ülkesi, Kautsky’ye, egemen bir *sınıf* tarafından yönetilen, sözgelişi, yetersiz örgütlenmelerine rağmen ortaçağda toprakbeylerinin yönetimi gibi örnekler verecektir.

Özetlersek: Kautsky, proletarya diktatörlüğü kavramını akılalmaz biçimde çarpıtmış ve Marks’ı sıradan bir liberale dönüştürmüştür; yani kendisini, “saf demokrasi” konusunda en sıradan sözler eden, *burjuva* demokrasisinin sınıf içeriğini süsleyen ve parlatan, hepsinden daha çok da, ezilen sınıfların *devrimci zoru* kullanmasından korkan bir liberal düzeyine düşürmüştür. Kendisini ezenlere karşı ezilen sınıfların devrimci zorunu ortadan kaldırmak için “proletaryanın devrimci diktatörlüğü” kavramını böylesine “yorumlayan” Kautsky, Marks’ın liberal çarpıtılmasında dünya rekoru kırmıştır. Artık döneke Bernstein, döneke Kautsky’le karşılaştırıldığında sadece bir yavru köpek gibi görünüyor.

BURJUVA DEMOKRASİSİ VE PROLETER DEMOKRASİ

Kautsky’nin öylesine iğrenç biçimde karma karışık ettiği sorun, gerçekten aşağıdaki gibi konulur:

Eğer sağduyu ve tarihle alay etmiyorsak, ayrı *sınıflar* varolduğu sürece “saf demokrasi”den söz edemeyeceğimiz, sadece *sınıf* demokrasisinden

söz edebileceğimiz açıktır. (Parantez içinde belirtelim ki, “saf demokrasi”, sadece sınıf mücadelesini ve devletin niteliğini anlayamamayı açığa vuran bir *cehalet* ifadesi değil, aynı zamanda bomboş bir ifadedir, çünkü komünist toplumda demokrasi, değişim ve alışkanlık haline gelme sürecinde *sönecektir*, ama asla “saf” demokrasi olmayacaktır.)

“Saf demokrasi”, işçileri aldatmak isteyen bir liberalin uydurma bir ifadesidir. Tarih, feodalizmin yerini alan burjuva demokrasisini ve burjuva demokrasisinin yerini alan proleter demokrasisini bilir.

Kautsky’nin, burjuva demokrasisinin ortaçağa göre ilerleme olduğu ve burjuvaziye karşı mücadelesinde proletaryanın ondan yararlanması gerektiği gerçeğini “tanıtlamak” için düzinelerce sayfa ayırması, gerçekte işçileri aldatmaya yönelik liberal zırvalıktır. Bu, sadece eğitilmiş Almanya için değil, aynı zamanda eğitimsiz Rusya için de bir gerçektir. Kautsky, yalın biçimde “bilgece” işçilerin gözlerini boyarken, çağdaş, yani *kapitalist* demokrasinin *burjuva* özü konusundan *kaçınmak için*, önemli bir şeymiş gibi Weitling’den, Paraguaylı cizvitlerden ve başka şeylerden söz ediyor.

Kautsky, marksizmden, liberaller için, burjuvazi için kabul edilebilir olanı (ortaçağın eleştirisi, genel olarak kapitalizmin ve özel olarak kapitalist demokrasinin tarihsel olarak ilerici rolü) alıyor ve marksizmdeki burjuvazi için *kabul edilmez* olanı (burjuvazinin yok edilmesi için burjuvaziye karşı proletaryanın devrimci zoru) tümüyle atıyor, sessizce geçiştiriyor, gizliyor. İşte bu nedenle Kautsky’nin, kendi öznel inancı ne olursa olsun, kendi nesnel konumunun etkisiyle, kaçınılmaz

olarak burjuvazinin bir uşağı olduğu ortaya çıkar.

Burjuva demokrasisi, ortaçağa göre büyük bir tarihsel ilerlemeyse de, her zaman sınırlı, bundanmış, sahte ve ikiyüzlüdür, zenginler için bir cennet ve sömürülenler için, yoksullar için bir tuzak ve aldatmacadır; kapitalizm koşullarında başka türlü de olamaz. “Marksist” Kautsky’nin anlayamadığı, Marks’ın öğretisinin en özsel kısmını oluşturan bu gerçektir. Bu –temel– konuda Kautsky, her burjuva demokrasisini sadece zenginler için bir demokrasi haline getiren koşulların bilimsel eleştirisini yapmak yerine, burjuvazinin “hoşuna gidecek” şeyler sunar.

Öncelikle, büyük bilge Bay Kautsky’ye öylesine rezilce “unuttuğu” Marks ve Engels’in teorik önermelerini anımsatalım ve daha sonra da olabildiğince anlaşılabilir biçimde bu konuyu açıklayalım:

Sadece antik ve feodal devlet değil, aynı zamanda “çağdaş temsili devlet de, ücretli emeğin sermaye tarafından sömürülmesinin bir aracıdır” (devlet konusundaki yapıtında Engels).⁴⁵ “Devlet, sadece, düşmanını zorla bastırmak için, mücadelede, devrimde kullanılan geçici bir kurum olduğu için, özgür halk devletinden söz etmek yalın bir saçmalıktır; proletarya hâlâ devleti kullanmak durumunda olursa, bunu özgürlük amacıyla değil, düşmanlarını bastırmak amacıyla kullanır ve özgürlükten söz etmenin olanaklı olduğu zaman, devlet de var olmayacaktır.” (Engels’in Bebel’e 28 Mart 1875 tarihli mektubu.) “Gerçeklikte ise, devlet, bir sınıfın diğer sınıfı baskı altına aldığı bir makineden başka bir şey değildir, ve gerçekten demokratik cumhuriyette de monarşide olduğundan daha az değildir.” (Marks’ın *Fransa’da İç Savaş*’ına Engels’in önsözü.) Genel oy hakkı, “işçi

sınıfının olgunluğunu ölçmeyi sağlayan bir araçtır. *Günümüz devletinde bundan daha çok hiç bir şey asla olamaz ve olmayacaktır*” (devlet konusundaki yapıtında Engels).⁴⁶ Bay Kautsky, bu önermenin burjuvazi için kabul edilebilir olan birinci kısmını bıktırana kadar geveleyip duruyor. Ama dönek Kautsky ise, altını çizdiğimiz ve burjuvazi için kabul edilebilir olmayan ikinci kısmını sessizce geçiştiriyor! “Komün, parlamenter değil, aynı zamanda hem yasama organı hem de yürütme organı olarak çalışan bir gövde olacaktı... Genel oy hakkı, üç ya da altı yılda bir egemen sınıfın hangi üyesinin parlamentoda halkı temsil edeceğine ve ezeceğine [*ver-und zertreten*] karar vermek yerine, herhangi başka bir işverenin kendi işi için işçileri, ustabaşılarını ve muhasebecileri bulmasına hizmet eden bireysel oy hakkı gibi, komünler içinde örgütlenmiş halka hizmet edecekti.” (Marks’ın Paris Komünü üzerine yapıtı, *Fransa’da İç Savaş.*)⁴⁷

Büyük bilge Bay Kautsky’nin çok iyi bildiği bu önermelerin her biri onun suratına bir tokat gibi çarpar ve onun dönekliğini gözler önüne serer. Kautsky, broşürünün hiçbir yerinde bu gerçekleri en küçük biçimde anladığını ortaya koymaz. Onun broşürü düpedüz marksizmle alay etmektir!

Çağdaş devletlerin temel yasalarını alın, onların yönetimini alın, toplanma hakkını, basın özgürlüğünü ya da “yasa önünde tüm yurttaşların eşitliği”ni alın; her adımda, her dürüst ve sınıf bilincine sahip işçinin iyi bildiği burjuva demokrasisinin ikiyüzlülüğünün kanıtlarını göreceksiniz. “Kamu düzeninin bozulması” durumunda ve fiilen sömürülen sınıfın kendi kölelik konumunu “bozması” durumunda ve kölece olmayan ölçü-

de davranmaya çalıştığında, anayasasında işçilere karşı askeri birlikleri sürme, sıkıyönetim ilan etme vb. olanağını burjuvazi için güvenceye alan boşluklar ya da çekinceler bulunmayan hiçbir devlet yoktur. Kautsky, utanmazca burjuva demokrasisini süslüyor ve örneğin Amerika’da ya da İsviçre’de en demokratik ve cumhuriyetçi burjuvaların, grevdeki işçilere karşı nasıl davrandıklarını ilişkin bir şeyler söylemeyi unutuyor.

Ah! Bilge ve bilgin Kautsky, bu şeyler konusunda sessizliğini koruyor. Bu bilge siyasetçi, bu konuda sessiz kalmanın alçaklık olduğunu anlamıyor. İşçilere, demokrasinin “azınlığın korunması” demek olduğuna ilişkin çocuk masallarını anlatmayı yeğliyor. İnanılmaz, ama gerçek! İsa’dan sonra 1918 yılının yazında, dünya emperyalist katliamının beşinci yılında, dünyanın tüm “demokrasileri”nde enternasyonalist azınlıklar (yani Renaudel ve Longuet’ler gibi, Scheidemann ve Kautsky’ler gibi, Henderson ve Webb’ler vb. gibi sosyalizme alçakça ihanet etmemiş olanlar) boğazlanırken, bilgin Bay Kautsky, çok tatlı biçimde “azınlığın korunması”nı öven şarkılar söylüyor. İlgilenenler Kautsky’nin broşürünün 15. sayfasında bunları okuyabilirler. Ve 16. sayfasında bu bilge ... kişisel olarak, size 18. yüzyıl İngiltere’sindeki Whigler ve Toryler konusunu anlatıyor!

Ey harika bilgelik! Ey burjuvazinin incelmış uşaklığı! Ey kapitalistlerin uygar dalkavukluğu ve el ayak öpmeciliği! Eğer ben Krupp, Scheidemann, Clemenceau ya da Renaudel olsaydım, Bay Kautsky’ye milyonlar öder, Yahuda’nın öpücükleriyle onu ödüllendirir, işçilerin önünde onu över ve onun gibi “saygın” insanların oluşturacağı “sosyalist birliği” teşvik ederdim. Proletarya diktatörlüğüne karşı broşürler yazmak, 18. yüzyılda İn-

giltere'deki Whigler ve Toryler konusunda masallar anlatmak, demokrasinin “azınlığın korunması” demek olduğunu öne sürmek ve Amerika “demokratik” cumhuriyetinde enternasyonalistlere karşı yapılan *katliamlar* karşısında sessiz kalmak – tüm bunlar, burjuvaziye uşakça hizmet etmek değil midir?

Bilge Bay Kautsky, “ıvır zıvır” bir şeyi, yani bir burjuva demokrasisinde egemen partinin, azınlığın korunmasını sadece diğer *burjuva* partisine kadar genişlettiğini, ama tüm *ciddi, derin ve temel* sorunlarda proletaryanın payına, “azınlığın korunması” yerine, sıkıyönetim ya da katliamların düştüğünü ... –herhalde tesadüfen– “unutmuş”. *Bir demokrasi ne kadar yüksek düzeyde gelişmişse, burjuvazi için tehlikeli olan her derin siyasal uyumsuzluk bağlamında, katliamlar ya da iç savaşlar o kadar yakındır.* Bilge Bay Kautsky, burjuva demokrasisinin bu “yasa”sını, cumhuriyetçi Fransa’daki Dreyfus davası,⁴⁸ Amerika’nın demokratik cumhuriyetinde zencilerin ve enternasyonalistlerin linç edilmesi, demokratik İngiltere’de İrlanda ve Ulster olayı,⁴⁹ Rusya demokratik cumhuriyetinde Nisan 1917’de bolşeviklerin taciz edilmesi ve onlara karşı katliamların örgütlenmesi bağlamında inceleyebilirdi. Bu örnekleri bilerek, sadece savaş zamanından değil, aynı zamanda savaş öncesi barış zamanından da seçtim. Ama samimiyetsiz Bay Kautsky, 20. yüzyılın bu olgularına göz yumarken ve bunun yerine işçilere, 18. yüzyılın Whigleri ve Toryleri konusunda şaşırtıcı ölçüde yeni, çok ilginç, olağandışı öğretici ve inatılmaz derecede önemli şeyler anlatmaktan hoşlanıyor.

Burjuva parlamentosunu alın. Bilge Kautsky, demokrasi *ne kadar yüksek düzeyde* gelişirse,

borsanın ve bankerlerin burjuva parlamentosunu *o kadar* kendilerine bağı kıldığını hiç duymamış olabilir mi? Bu, burjuva parlamentosunu kullanmamalıyız demek değildir (1912-1914 yıllarında 4. Duma’da tüm işçi şurasını biz kazandığımız için, bolşevikler, dünyadaki diğer partilerden çok daha iyi kullanmışlardır). Ama bu, bir liberalin, Kautsky’nin yaptığı gibi, burjuva parlamentosunun *tarihsel sınırlılıklarını ve koşullu özelliğini* unutabileceği demek değildir. En demokratik burjuva devletinde bile, ezilen kitleler, her adımda, kapitalistlerin “demokrasisi” tarafından iddia edilen *biçimsel* eşitlik ile proleterleri *ücretli köleler* haline dönüştüren binlerce gerçek sınırlamalar ve hileler arasındaki apaçık çelişkiyle karşılaşır. Kesinlikle bu çelişki, kapitalizmin çürümüşlüğü, yalanı ve ikiyüzlülüğü konusunda kitlelerin gözünü açar. Bu çelişki, sosyalizmin ajitatörlerinin ve propagandacılarının, kitleleri devrime *hazırlamak için* sürekli olarak onlara açıkladıkları şeydir! Ve şimdi, devrimler çağı *başladığında*, Kautsky, buna sırtını dönüyor ve *can çekişen* burjuva demokrasisinin çekiciliklerini övmeye başlıyor.

Sovyet iktidarının biçimlerinden biri olduğu proleter demokrasi, kesinlikle nüfusun ezici çoğunluğu için, sömürülen ve çalışan halk için dünyada eşi görülmemiş ölçüde gelişmiş ve genişlemiş bir demokrasi getirmiştir. Kautsky’nin yaptığı gibi, demokrasi konusunda, diktatörlüğe iki sayfa ve “saf demokrasi”ye onlarca sayfa ayrılmış bir broşür yazmak ve bu gerçeği *dikkate almamak*, konuyu liberal tarzda tümüyle çarpıtmak demektir.

Dış politikayı alın. En demokratik burjuva devletinde bile açıkça yürütülmez. Kitleler her yer-

de aldatılır ve demokratik Fransa’da, İsviçre’de, Amerika’da, İngiltere’de, diğer ülkelere kıyasla çok daha geniş ölçüde ve çok daha ustaca yapılır. Sovyet iktidarı, dış politikanın üzerindeki gizem perdesini devrimci anlamda kaldırıp atmıştır. Yağmacı savaşlar ve “nüfuz alanlarının bölüşülmesi” için (yani kapitalist çeteler arasında dünyanın paylaşılması için) yapılan gizli anlaşmalar çağında, *yaşamsal* öneme sahip barış sorununa, on milyonlarca insanın yaşamına ve ölümüne bağlı olan bir konu olmasına rağmen, Kautsky bunu dikkate almıyor, bu konuda suskunluğunu koruyor.

Devlet örgütlenmesini alın. Kautsky, Sovyet anayasasında seçimlerin “dolaylı” olduğu savına kadar “ıvır zıvır” herşeyi alır, ama konunun özünü kaçırr. Devlet aygıtının, devlet makinesinin *sınıf* niteliğini göremiyor. Burjuva demokrasisi koşullarında, kapitalistler, –“saf” demokrasi ne kadar gelişmişse o kadar çok ustalıkla ve etkin biçimde– bin türlü üçkağıtla kitleleri yönetim işlerinden, basın özgürlüğünden, toplanma hakkından vb. uzak *tutar*. Sovyet iktidarı, dünyada *ilk kez* (kesin olarak söylersek ikinci, çünkü Paris Komünü aynı şeyi yapmaya başlamıştı), kitleleri, özellikle *sömürülen* kitleleri yönetim işlerine *katmaktadır*. Emekçi kitlelerin burjuva parlamentosuna katılımı (burjuva demokrasisinde önemli sorunlar burjuva parlamentosunda *asla çözülmez*; sorunlar borsa ve bankerler tarafından çözülür) bin türlü engelle *önlenmiştir*. Ve işçiler, çok iyi bilirler ve hissederler ki, görürler ve anlarlar ki, burjuva parlamentoları onlar için *yabancı* kurumlardır, proleterlerin burjuvazi tarafından *baskı altına alınmasının bir aracıdır*, düşman bir sınıfın, sömürücü azınlığın kurumlardır.

Sovyetler, emekçi ve sömürülen kitlelerin, olanaklı her yoldan kendi devletlerini kendilerinin örgütlemelerine ve yönetmelerine *yardımcı olan* kendilerinin doğrudan örgütlenmesidir. Bu durumda Sovyetler, emekçilerin ve sömürülenlerin öncüsüdür, büyük işletmelerde en iyi biçimde örgütlenmiş olmanın üstünlüğüne sahip olan kent proletaryasıdır; Sovyetlerde, seçme ve seçimlerin denetlenmesi diğerlerinden çok daha kolaydır. Sovyet örgütlenmesi, tüm emekçilerin ve sömürülenlerin kendi öncüsü etrafında, proletaryanın etrafında birleşmelerine kendiliğinden *yardımcı olur*. Eski burjuva aygıt –servetin, burjuva eğitimin, toplumsal ilişkilerin ayrıcalıkları (bu pratik ayrıcalıklar, burjuva demokrasisi ne kadar yüksek düzeyde gelişmişse o kadar çeşitlidir), bürokrasi vb.– tümüyle Sovyet örgütlenme biçimi altında ortadan kaybolur. Basın özgürlüğünün ikiyüzlülüğü sona erer, çünkü basımevleri ve kağıt stokları burjuvaziden çekip alınır. Aynı şey, en iyi binalar, saraylar, köşkler ve konaklar için de geçerlidir. Sovyet iktidarı, bu en iyi binaların binlercesini bir hamlede sömürücülerden çekip aldı ve bu yolla, toplanma hakkını, kitleler için *m i l y o n k e z* daha “demokratik” hale getirdi. Yerel olmayan Sovyetler için yapılan dolaylı seçimler, Sovyetler Kongrelerinin toplanmasını daha da kolaylaştırır; yoğun bir yaşam döneminde ve yerel temsilcisini geri çağırmanın ya da genel Sovyetler Kongresi’ne temsilci göndermenin olabilecek en hızlı biçimde yapılmasının gerekli olduğu bir zamanda, işçiler ve köylüler için *tüm* aygıtı daha ucuz, daha esnek, daha katılımcı hale getirir.

Proleter demokrasi, herhangi bir burjuva demokrasisinden *b i r m i l y o n k e z* daha demokratiktir; Sovyet iktidarı, en demokratik burju-

va cumhuriyetinden bir milyon kez daha demokratiktir.

Bunu görmemek için, kişinin, ya burjuvazinin bilinçli uşağı olması, ya da siyasal olarak ölümün kapısını çaldığı, burjuva kitapların tozlu sayfaları arkasından gerçek yaşamı göremeyen, burjuva-demokratik önyargıların iliğine kadar işlemiş ve bu nedenle nesnel olarak burjuvazinin bir uşağı durumuna kendisini dönüştürmüş birisi olması gerekir.

Bunu görmemek için, kişinin, *ezilen* sınıfların bakış açısından *sorunu ortaya koyma* yeteneğine sahip olmaması gerekir.

Ortalama sıradan işçinin, ortalama sıradan köy emekçisinin ya da genel olarak köy yarı-proleterinin (yani nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturan, ezilen kitlelerin temsilcileri), Sovyet Rusya'daki gibi, en iyi binalarda toplantı düzenleme özgürlüğünden, kendi düşüncelerini ifade etmek ve kendi çıkarlarını savunmak için en büyük basınevlerini ve kağıt stoklarını böylesine kullanma özgürlüğünden, devleti yönetmek ve "biçime sokmak" için kendi sınıfının kadın ve erkeklerini böylesine atama özgürlüğünden yararlandığı, yaklaşık olarak da olsa, dünyada, en demokratik burjuva ülkeler arasında bile tek bir ülke var mıdır?

Bay Kautsky'nin, herhangi bir ülkede, bu soruya yanıt vermekte şüpheye düşecek çok iyi bilgilenmiş işçi ya da tarım emekçisinin binde birini bile bulabileceğini düşünmek gülünçtür. İlgüdüsel olarak, tüm dünyanın işçileri, burjuva basında kabul edilmek zorunda kalınan gerçek kırıntılarını duyarak, Sovyet Cumhuriyeti'ni kesinlikle *bir proleter* demokrasisi, *yoksullar için bir demokrasi* olduğunu ve her burjuva demokrasisi gibi –en iyisinde bile fiilen varolan– zenginler

için bir demokrasi olmadığını görerek ona sempati duyuyorlar.

Biz, burjuva bürokratlar tarafından, burjuva parlamenterler tarafından, burjuva yargıçlar tarafından yönetiliyoruz (ve bizim devletimiz “biçime sokulur”) – en demokratik olanları da içinde olmak üzere, tüm burjuva ülkelerinde sömürülen sınıflardan on milyonlarca, yüz milyonlarca insanın yaşam deneyimiyle bildikleri, her gün duyum-sayıp algıladıkları öylesine yalın, açık ve tartışmasız gerçek budur.

Ama Rusya’da bürokratik makine, tümüyle parçalanmıştır, yerle bir edilmiştir; eski yargıçlar tümüyle kovulmuştur, burjuva parlamentosu dağıtılmıştır – ve *çok daha kolay erişilebilir* temsil hakkı işçilere ve köylülere verilmiştir; bürokratların yerine *onların* Sovyetleri geçmiştir, bürokratların denetimini *onlara* da Sovyetler üstlenmiştir ve *onların* Sovyetleri yargıçları seçme yetkisine sahiptir. Tek başına bu olgu bile, tüm ezilen sınıfların, en demokratik burjuva cumhuriyetinden milyon kez daha demokratik olan Sovyet iktidarını, yani proletarya diktatörlüğünün bugünkü biçimini kabul etmeleri için yeterlidir.

Kautsky, her işçi için öylesine açık ve net olan bu gerçeği anlamıyor, çünkü şu soruyu sormayı “unutmuştur”, “bilmemektedir”: *hangisi sınıf için* demokrasi? O, “saf” (yani sınıfsız? ya da sınıflar üstü?) demokrasi bakış açısından kanıtlar ileri sürüyor. Shylock’un⁵⁰ yaptığı gibi: “yarım kilo et” ya da başka hiçbir şey. Tüm yurttaşların eşitliği – aksi halde demokrasi yoktur.

Bilge Kautsky’ye, “marksist” ve “sosyalist” Kautsky’ye şunu sormalıyız:

Sömürenler ile sömürülenler arasında eşitlik olabilir mi?

II. Enternasyonal'in ideolojik önderi tarafından yazılmış bir kitaba ilişkin tartışmada böyle bir sorunun ortaya konulmak zorunda kalınması korkunçtur, inanılmazdır. Ama "sabanı tutan, geriye bakmaz", ve madem Kautsky üzerine yazmayı üstlendik, o zaman bu bilge adama sömürenler ile sömürülenler arasında neden eşitlik olamayacağını açıklamalıyım.

SÖMÜRÜLEN İLE SÖMÜRÜCÜ ARASINDA EŞİTLİK OLABİLİR Mİ?

Kautsky şunu ileri sürer:

1) "Sömürücüler, her zaman nüfusun sadece küçük bir azınlığını oluştururlar." (Kautsky'nin broşürünün 14. sayfası.)

Bu tartışmasız bir gerçektir. Çıkış noktası olarak bunu alırsak, nasıl ileri sürülebilir? Bir marksist, bir sosyalist biçimde ileri sürülebilir. Bu durumda, sömürülenler ile sömürücüler arasındaki ilişkiden ilerlenilecektir. Ya da bir liberal, bir burjuva-demokrat biçimde ileri sürülebilir. Ve bu durumda, azınlık ile çoğunluk arasındaki ilişkiden ilerlenilecektir.

Eğer marksist biçimde ileri sürülecekse, şöyle söylemeliyiz: Sömürücüler, devleti (ve söz konusu olan demokrasi, yani devletin bir biçimi), kaçınılmaz olarak, kendi sınıfının, sömürücülerin sömürülenler üzerindeki egemenliğinin bir aracı haline dönüştürürler. Dolayısıyla, çoğunluğun, sömürülenlerin egemeni olan sömürücüler olduğu sürece, demokratik devlet de, kaçınılmaz olarak, sömürücüler için bir demokrasi olmak zorundadır. Sömürülenlerin devleti, böyle bir devletten temel olarak farklı olmak zorundadır; sömürülenler için bir demokrasi olmak ve *sömürücülerini baskı*

altına almanın bir aracı olmak zorundadır; bir sınıfın baskı altına alınması, o sınıfın eşitsizliği, “demokrasi”den dışlanması demektir.

Eğer liberal biçimde ileri sürülürse, şöyle söylemeliyiz: Çoğunluk karar verir, azınlık uyar. Buna uymayanlar cezalandırılır. Hepsi bu. Genel olarak devletin, özel olarak “saf demokrasi”nin sınıf niteliği üzerinde durmanın hiçbir yararı yoktur, çünkü konu dışıdır; çoğunluk çoğunluktur ve azınlık da azınlıktır. Yarım kilo et yarım kilo ettir ve hepsi de bu kadar.

Ve Kautsky de tam olarak böyle ortaya koyuyor.

2) “Neden proletaryanın egemenliği mutlaka demokrasiyle bağdaşmayan bir biçim alır ve alması gerekir?” (s. 21.) Bunu, proletaryanın çoğunlukta olduğu sonucuna ulaşmak için, Marks’tan alıntılarla ve Paris Komünü’nün seçim sayılarıyla desteklenen çok ayrıntılı ve çok gereksiz açıklama izler. Vargı: “Halk içinde böylesine güçlü biçimde kök salmış bir rejimin demokrasiye kas-tetmek için en küçük bir nedeni yoktur. Bu rejim, demokrasiyi ezmek için zor kullandığı durumlarda, hiçbir zaman zordan vazgeçemez. Zor, sadece zorla karşılanabilir. Ama halkın kendisinin arkasında olduğunu bilen bir rejim, zoru, sadece demokrasiyi *korumak* için kullanacaktır, onu *yık-mak* için değil. Eğer kendisinin en güvenilir temelini, güçlü bir moral otorite kaynağı olan genel oyu ortadan kaldırmaya girişirse, düpedüz intihar etmiş olurdu.” (s. 22.)

Gördüğünüz gibi, sömürülenler ile sömürücüler arasındaki ilişki, Kautsky’nin tanıtlan içinde kaybolup gitmiştir. Tüm bunlardan geriye kalan, genel olarak çoğunluk, genel olarak azınlık, genel olarak demokrasi, bildiğimiz gibi “saf demok-

rası”dir.

Ve tüm bunlar, dikkat edin, *Paris Komünü bağlamında* söyleniyor! Bazı şeyleri daha açık hale getirmek için Marks ve Engels’in Paris Komünü bağlamında diktatörlük konusunda neler söylediklerini aktarayım:

Marks: “... İşçiler... burjuvazinin direnişini kırmak için... burjuva diktatörlüğünün yerine kendilerinin devrimci diktatörlüğünü geçirdiklerinde... devlete devrimci ve geçici bir biçim verirler...”⁵¹

Engels: “... Ve (devrimde) zafer kazanan taraf, savaşının sonuçsuz kalmasını istemiyorsa, silahlarının gericilerde yarattığı terör aracılığıyla kendi egemenliğini sürdürmek zorundadır. Paris Komünü, eğer burjuvaziye karşı silahlı halkın bu otoritesini kullanmasaydı, bir tek gün yaşayabilirdi miydi? Tersine, onu bu otoriteyi yeterince özgürce kullanmamış olmakla kınayamaz mıyız?”⁵²

Engels: “Devlet, sadece, düşmanını zorla bastırmak için, mücadelede, devrimde kullanılan geçici bir kurum olduğu için, özgür halk devletinden söz etmek yalın bir saçmalaktır; proletarya hâlâ devleti *kullanmak* durumunda olursa, bunu özgürlük amacıyla değil, düşmanlarını bastırmak amacıyla kullanır ve özgürlükten söz etmenin olanaklı olduğu zaman, devlet de var olmayacaktır...”⁵³

Kautsky, Marks ve Engels’ten, cennetin dünyadan, bir liberalin bir proleter devrimciden uzak olduğu kadar uzaktır. Kautsky’nin sözünü ettiği saf demokrasi ve yalın “demokrasi”, “özgür halk devleti” sözünün başka sözcüklerle ifadesidir, yani *yalın bir saçmalaktır*. Kautsky, dıştan akıl veren en bilge aptalın bilge havasıyla ya da on yaşındaki bir kız çocuğunun saflığı havasıyla soruyor: Çoğunluğa sahip olduğu zaman bir diktatörlü-

ğ e neden gereksinim duyalım? Ve Marks-Engels açıklıyor:

- Burjuvazinin direnişini kırmak için;
- Gericilerde korku uyandırmak için;
- Silahlı halkın burjuvaziye karşı otoritesini sürdürmek için;
- Proletaryanın düşmanlarını zorla bastırması için.

Kautsky bu açıklamaları anlamıyor. Burjuva niteliğini görmediği demokrasinin “saflığı”na delicesine aşık olan Kautsky, “sürekli olarak”, çoğunluğun, çoğunluk olduğu için, azınlığın ne “direnişini kırma”ya ne de “zorla bastırılmasına” gereksinimi olmadığını iddia ediyor – *demokrasiyi bozma durumlarını* bastırmak yetiyor. *Demokrasinin “saflığı”na delicesine aşık olan Kautsky, farkına varmadan, tüm burjuva demokratlarının her zaman yaptıkları aynı küçük hatayı yapar, yani fiili eşitliğin yerine (kapitalizm koşullarında yalandan ve ikiyüzlülükten başka bir şey olmayan) biçimsel eşitliği alır! Tümüyle boş şeyler!*

Sömürücüler ile sömürülenler eşit olamaz.

Bu gerçek, her ne kadar Kautsky bundan hoşlanmasa da, yine de sosyalizmin özünü oluşturur.

Diğer gerçek: bir sınıfın diğer sınıfı sömürme olasılığı tümüyle yok edilmedikçe, gerçek, fiili eşitlik olamaz.

Sömürücüler, başkentte başarılı bir ayaklanmayla ya da ordunun bir isyanıyla bir vuruşta yenilebilirler. Ama çok özel ve aynksı durumlar dışında, sömürücüler, bir vuruşta yok edilemez. Büyük bir ülkenin tüm toprak sahipleri ve kapitalistleri bir vuruşta mülksüzleştirilemezler. Ayrıca, yasal ya da siyasal bir eylem olarak tek başına mülksüzleştirme, sorunu halletmez, çünkü fi-

li gerçeklikte toprak sahipleri ve kapitalistleri *iktidardan indirmek*, onların fabrikalarının ve malikanelerinin yönetimini fiili gerçeklikte ayrı bir yönetimle, işçilerin yönetimiyle *değiştirmek* gerekir. Kuşaklar boyunca daha iyi eğitilmiş, daha varlıklı yaşam koşullarına sahip ve alışkanlıkları olan sömürücüler ile ezilmiş, geri bırakılmış, yıldırılmış, bölünmüş ve cahil sömürülen çoğunluk arasında eşitlik, en ileri ve en demokratik burjuva cumhuriyetlerinde bile olamaz. Devrimden çok uzun zaman sonra bile, sömürücüler, kaçınılmaz olarak, büyük pratik üstünlüklerini korumayı sürdürürler: Onlar hâlâ paraya sahiptirler (bir seferde parayı ortadan kaldırmak olanaksızdır); çoğu kez oldukça önemli bazı taşınabilir mallara sahiptirler; hâlâ pek çok bağlantıları, örgütlenme ve yönetme alışkanlıkları vardır; tüm “gizli” yönetim bilgisine (geleneklere, yöntemlere, araçlara ve olanaklara) sahiptirler; üstün eğitime sahiptirler; (burjuva gibi yaşayan ve düşünen) yüksek teknik personelle yakın bağlantıları vardır; savaş sanatında çok büyük deneyime (bu çok önemlidir) sahiptirler vb. vb..

Eğer sömürücüler sadece tek bir ülkede yenilmişlerse –ve bu, elbette, tipiktir, çünkü bir dizi ülkede eşzamanlı devrim ender bir istisnadır–, sömürülenlerden *hâlâ daha güçlü kalırlar*, çünkü sömürücülerin uluslararası bağlantıları çok büyüktür. Nüfusun en az gelişmiş sömürülen bir kesiminin, orta köylüler, zanaatçılar ve halkın benzer gruplarının sömürücüleri izleyebildiklerini ve gerçekte izlediklerini, Komün dahil (çünkü Versailles birlikleri arasında proleterler de vardı, büyük bilge Kautsky bunu “unutmuştur”) *tüm* devrimler tanıtlamıştır.

Bu koşullarda, bir devrimde, derin ve cid-

di tüm konuların azınlık ile çoğunluk arasındaki ilişki tarafından yalın biçimde belirlendiğini varsaymak, aptallığın doruğudur, sıradan bir liberalin aptalca önyargısıdır, köklü tarihsel gerçeği gizleyerek *insanları aldatmaya* kalkışmaktır. Bu tarihsel gerçek, her köklü devrimde, sömürülenlerin üzerinde yıllarca önemli pratik üstünlüklerini sürdüren sömürücülerin *uzun, inatçı ve umutsuz* direniş gösterdiği *kuralıdır*. Sömürücüler, son umutsuz savaşta ya da savaşlar dizisinde, kendi üstünlüklerini kullanmaya çalışmaksızın sömürülen çoğunluğun kararına –Kautsky’nin duygusal aptallığının duygusal fantezileri dışında– asla boyun eğmeyeceklerdir.

Kapitalizmden komünizme geçiş, tüm bir tarihsel çağı kapsar. Bu çağ bitene kadar, sömürücüler, kaçınılmaz olarak geriye dönüş (restorasyon) umutlarını sürdürürler ve bu *umut*, geri dönüş *girişimlerine* yol açar. İlk ciddi yenilgiden sonra, devrilen sömürücüler, öylesine tatlı ve kolay bir yaşam sürdürmekten mahrum edilmiş ve şimdi “aşağılık sürü”nün yıkım ve yoksulluğa (ya da “aşağılık” emeğe) mahkum ettiği aileleri adına “cenneti” yeniden ele geçirmek için on kat büyük bir enerjiyle, yüz kat büyük bir düşmanlıkla ve büyük bir hırsıyla savaşa atılırlar. Kapitalist sömürücülerin trenini, tüm ülkelerin onlarca yıllık tarihsel deneyiminin doğruladığı gibi, duraksayan ve bocalayan, bir gün proletaryanın arkasından yürüyen, bir başka gün devrimin güçlüklerinden korkan, işçilerin ilk yenilgisinde ya da kısmi yenilgisinde paniğe kapılan, ürken, bir kamptan öteki kampa amaçsızca, ağlayıp sızlayarak koşuşturan –tıpkı bizim menşevikler ve sosyalist-devrimciler gibi– küçük-burjuvazinin en geniş kesimleri izler.

Bu koşullarda, tarihin yüzlerce ve binlerce yıl-

lık ayrıcalıklar sorununu gündeme aldığı aşırı keskin bir savaş çağında, böyle bir zamanda, azınlık ve çoğunluk konusunda, saf demokrasi konusunda, diktatörlüğün gereksizliği konusunda ve sömürücüler ile sömürülenler arasındaki eşitlik konusunda konuşmak ya da konuşmamak! Bunun için ne kadar da sonsuz bir aptallık ve dipsiz bir hamkafalık gerekir!

Ancak, 1871-1914 arasındaki görece “barışçıl” kapitalizm yılları boyunca, kendilerini oportünizme uyumlandırmış sosyalist partilerin içinde Augeas ahırları kadar hamkafalılığın, ahmaklığın ve dönecliğin pislikleri birikmiştir...

Okuyucu, Kautsky’nin broşüründen yukarda aktarılan parçada, genel oy hakkının çiğnenmesi girişiminden söz ettiğini büyük olasılıkla fark etmiştir (yeri gelmişken, Kautsky, genel oyun güçlü bir moral otorite kaynağı olduğunu söyler, oysa Engels, aynı Paris Komünü ve aynı diktatörlük sorunu konusunda, burjuvaziye karşı silahlı halkın otoritesinden söz eder – “otorite” konusunda bir hamkafanın görüşü ile bir devrimcinin görüşü arasındaki en ayıncı farklılıktır bu...).

Dikkat edilmesi gerekir ki, sömürücülerin oy hakkından yoksun bırakılması, *yalın* bir *Rus* sorunudur ve genel olarak proletarya diktatörlüğünün bir sorunu değildir. Kautsky, ikiyüzlülük yapmadan, broşürüne “*Bolşeviklere Karşı*” başlığını koysaydı, başlık içeriğiyle uyumlu olurdu ve o zaman oy hakkı konusunda açıkça konuşmakta haklı olurdu. Ama Kautsky, birincil olarak bir “teorisyen” gibi görünmek istemiş. Broşürüne, *genel* olarak “*Proletarya Diktatörlüğü*” adını ver-

miş. Sovyetlerden ve broşürünün ikinci kısmında, altıncı paragraftan başlayarak, özellikle sadece Rusya'dan söz etmektedir. İlk bölümde (alın-tı yaptığım bölüm) ele alınan konu, *genel olarak demokrasi ve diktatörlüktür*. Kautsky, oy hakkı konusundan söz ederken, bolşeviklerin *teori-yi hiç umursamayan* bir hasmı olarak kendini ele vermiştir. Teori için, yani demokrasi ve diktatörlüğün genel sınıfsal temeli konusunda usamlama için, oy hakkı gibi öylesine özel bir sorunu değil, sömürücülerin devrildiği ve onların devletinin yerine sömürülenlerin devletinin geçtiği tarihsel bir dönemde, demokrasinin *zenginler için, sömürücüler için korunup korunamayacağına* ilişkin genel sorunu ele almak gerekir.

Bir teorisyen, sorunu, bu biçimde, sadece bu biçimde ortaya koyabilir.

Paris Komünü örneğini biliyoruz, marksizmin kurucularının onunla ilgili ve ona ilişkin neler söylediklerini de biliyoruz. Bu malzemeye dayanarak, *Ekim Devrimi'nden önce yazılmış olan "Devlet ve Devrim"* broşürümde, örneğin demokrasi ve diktatörlük sorununu irdeledim. Orada oy hakkının sınırlandırılması konusunda *hiçbir şey söylemedim*. Şimdi genel diktatörlük sorunu değil, özgün ulusal bir sorun olan oy hakkının sınırlandırılması sorunundan söz edilmelidir. Ve şimdi, oy hakkının sınırlandırılması sorununa, Rus devriminin özgün *koşulları* ve özgün gelişim *yolu* irdelenerek yaklaşılmalıdır. Bu broşürde bunu daha sonra yapacağız. Ama Avrupa'da yaklaşan proleter devrimlerinin hepsinde ya da çoğunda, burjuvazinin oy hakkının sınırlandırılmasının kesin olarak gerekli olacağını ileri sürmek bir hata olacaktır. Böyle olabilir. Savaş ve Rus devrim deneyiminden sonra, büyük olasılıkla böyle de olacak-

tır; ama diktatörlük uygulaması için *mutlak olarak zorunlu değildir*, mantıksal “diktatörlük” kavramının *zorunlu* bir ayırıcı özelliği değildir, tarihsel ve sınıfsal “diktatörlük” kavramında zorunlu bir koşul olarak yer almaz.

Diktatörlüğün zorunlu ayırıcı özelliği, gerekli koşulu, bir *sınıf* olarak sömürücülerin *zorla bastırılması* ve bunun sonucu olarak, bu *sınıfa ilişkin* “saf demokrasi”nin, yani eşitlik ve özgürlüğün ihlal edilmesidir.

Sorun, teorik olarak bu biçimde, sadece bu biçimde ortaya konulabilir. Ve Kautsky, sorunu böyle ortaya koymayarak, teorisyen olarak değil, ama oportünistlerin ve burjuvazinin bir dalkavuşu olarak bolşeviklere hasım olduğunu göstermiştir.

Hangi ülkede ve kapitalizmin hangi ulusal özelliklerinde, sömürücüler için demokrasinin şu ya da bu biçimde sınırlandırılacağı, ihlal edileceği, şu ya da bu kapitalizmin, şu ya da bu devrimin özgün ulusal özellikleri sorunudur. Teorik olarak sorun farklıdır: Sömürücü sınıflara ilişkin olarak *demokrasi ihlal edilmeksizin* proletarya diktatörlüğü olanaklı mıdır?

Kautsky’nin yan çizdiği, kesin olarak bu sorundur, *sadece* teorik olarak önemli ve özsel olan bu sorundur. Kautsky, Marks ve Engels’ten bu sorunla ilgili ve yukarda aktardıklarımızın *dışında* bir dizi parça aktarmıştır.

Kautsky, hoşlanılan herşeyden, liberallerin ve burjuva demokratların kabul edebileceği ve onların düşünce çerçevesinin dışına çıkmayan her şeyden söz eder, ama ana konulardan, yani burjuvazinin *direnişini kırmaksızın, kendi düşmanlarını zorla bastırmaksızın* proletaryanın zafere ulaşamayacağı olgusundan ve “zorla bastırma”nın olduğu yerde, “özgürlüğün” olmadığı yerde, *el-*

bette, demokrasinin de olmayacağı konusundan hiç söz etmez.

Kautsky bunu anlamış değil.

Şimdi Rus devrim deneyimini ve Kurucu Meclis'in dağıtılmasına ve burjuvaziden oy hakkının geri alınmasına yol açan Temsilciler Sovyetleri ile Kurucu Meclis arasındaki uyumsuzluğu irdeleyeceğiz.

SOVYETLER DEVLET ÖRGÜTLERİ OLMAYA CÜRET EDEMEZLER

Sovyetler, proletarya diktatörlüğünün Rus biçimidirler. Eğer proletarya diktatörlüğü üzerine kitap yazan bir marksist teorisyen konuyu gerçekten incelerse (ve Kautsky'nin yaptığı gibi, menşevik şarkıları söyleyerek diktatörlüğe karşı küçük-burjuva yakınmaları yinlemekle yetinmezse), önce diktatörlüğün genel bir tanımını verir ve daha sonra da onun özel, ulusal biçimini, Sovyetleri irdelerdi; proletarya diktatörlüğünün bir biçimi olarak Sovyetlerin eleştirisini yapardı.

Marks'ın diktatörlük konusundaki öğretisinin liberal "yorumu"ndan sonra, Kautsky'den ciddi hiçbir şey beklenemeyeceği söylenebilir; ama Sovyetler sorununa hangi biçimde yaklaştığı ve bu sorunla nasıl ilgilendiği son derece ayırıcı özelliklere sahiptir.

"Sovyetler", diyor, onların 1905'te ortaya çıkışlarını anımsatarak, "bütün ücretli işçileri kapsadığı için, proleter örgütün en kapsamlı (*umfassendste*) biçimini" yaratmıştır (s. 31). 1905'te Sovyetler sadece yerel organlardı; 1917'de ise

tüm Rusya'yı kapsayan bir örgüt olmuştur.

“Sovyet örgütlenmesinin ardında” diye sürdürüyor Kautsky, “daha şimdiden büyük ve şanlı bir tarih var ve yalnızca Rusya’nın değil, onun önünde de hâlâ olağanüstü bir gelecek var. Mali sermayenin emrindeki devasa ekonomik ve siyasal güçlere karşı, proletaryanın ekonomik ve siyasal mücadelesinin eski yöntemlerinin her yerde yetersiz [*versagen*; bu Almanca ifade, “yetersiz”den biraz daha güçlü, “etkisiz”den biraz daha zayıf bir şeydir] olduğu görülüyor. Bu eski yöntemler terk edilemez; onlar normal zamanlarda hâlâ gereklidir; ama zaman zaman üstesinden gelemeyecekleri görevler ortaya çıksa da, sadece işçi sınıfının tüm siyasal ve ekonomik araçlarının bir birleşiminin sonucu olarak bu görevlerin üstesinden başarılı biçimde gelebilirler.” (s. 32.)

Daha sonra, kitle grevleri ve “giderek daha çok zamanın belirtisi haline gelen büyük sınıf savaşlarını yönetmek açısından kullanışsız” olan “sendika bürokrasisi” –gereklikleri sendikalar-
dan daha az değildir– üzerine bir inceleme yer alır.

“Bu nedenle”, diye çıkarsama yapar Kautsky, “Sovyet örgütlenmesi zamanımızın en önemli görüngülerinden birisidir. Gelecekteki sermaye ile emek arasındaki büyük kesin sonuç verici savaşlarda belirleyici önem kazanacağı umudunu veriyor.

Ama Sovyetlerden daha fazlasını istemeye hakkımız var mı? Bolşevikler, 1917 Kasım [yeni takvime göre – eski takvime göre Ekim] Devrimi’nden sonra, sol sosyalist-devrimcilerle birlikte Rusya İşçi Temsilcileri Sovyeti’nde çoğunluğu sağladılar ve Kurucu Meclisin dağıtılmasından sonra, o zamana kadar tek bir *sınıfın*

savaş örgütü olan Sovyetleri bir *devlet örgütüne* dönüştürmeye başladılar. Rus halkının Mart [eski takvime göre Şubat] Devrimi'nde kazandığı demokrasiyi yıktılar. Buna paralel olarak, bolşevikler, kendilerine *sosyal-demokrat* demekten vazgeçtiler. Kendilerine *komünist* diyorlar.” (s. 33, italikler Kautsky'e ait.)

Rus menşevik yazını bilenler, Kautsky'nin Martov, Akselrod, Stein ve yandaşlarını nasıl kölece kopya ettiğini hemen görecektir. Evet “kölece”, çünkü Kautsky, menşeviklerin önyargılarına hizmet etmek için gerçekleri garip biçimde çarpıtır. Örneğin, Kautsky, kendi haber kaynaklarına (Berlin'de Stein'a ya da Stokholm'de Akselrod'a) bolşeviklerin isimlerini komüniste *ne zaman* çevirdiklerini ve Sovyetlerin devlet örgütlenmesi olarak öneminin ilk kez *ne zaman* ortaya çıktığını sormayı dert etmemiştir. Kautsky bu basit araştırmayı yapmış olsaydı, bu sorunların her ikisinin de, *Nisan 1917*'de, örneğin, 4 Nisan 1917'deki “Tezler”imde, yani 1917 Ekim Devrimi'nden *çok önce* (ve elbette, Kurucu Meclis'in 5 Ocak 1918'de dağıtılmasından *çok önce*) bolşevikler tarafından ortaya konulduğu için, bu gülünç satırları kaleme almazdı.

Kautsky'nin savlarından tümüyle aktardığım bu parça, Sovyetler sorununun *düğüm noktasını* gösterir. Düğüm noktası şudur: Sovyetler, devlet örgütlenmesi olmaya yönelmeli midirler? (Nisan 1917'de, bolşevikler “Tüm İktidar Sovyetlere!” sloganını atmışlardır ve aynı ay yapılan Bolşevik Parti Konferansı'nda, bir burjuva parlamenter cumhuriyetle yetinemeyeceklerini, Paris Komünü tipinde ya da Sovyet tipinde bir işçi ve köylü cumhuriyeti talep ettiklerini ilan etmişlerdir.) Yoksa Sovyetler, bununla uğraşmayıp, iktidarı kendi eline

almaktan, devlet örgütleri olmaktan kaçınmalı ve (Sovyetlerin, menşeviklerin yönetimi altında *işçilerin burjuvaziye tabi kılınmasının bir aracı* olduğu gerçeğini bu masum dilekle süsleyen Martov'un ifade ettiği gibi) bir "sınıf"ın "savaş örgütleri" olarak kalmalı mıdır?

Kautsky, Martov'un sözlerini kölece yineliyor, bolşevikler ile menşevikler arasındaki teorik tartışmadan *parçalar* alıyor ve eleştirmeksizin ve anlamsız biçimde onları genel teorik alana, genel Avrupa alanına aktarıyor. Sonuçta, Kautsky'nin bu savlarını duyan her sınıf bilincine sahip Rus işçisinde ağız dolusu kahkahaya yol açacak böyle-sine bölük pörçük bir şey ortaya çıkıyor.

Ve bu konudaki sorunun ne olduğunu açıkladığımızda, (bir avuç müzmin sosyal-emperyalist dışında) Avrupa'daki her işçi, benzer kahkahalarla Kautsky'yi selamlayacaktır.

Kautsky, Martov'un hatalarını apaçık bir saçmalığa kadar geliştirerek ona dolaylı bir hizmette bulunmuştur. Bakın, gerçekten Kautsky'nin savı nasıl bir sonuca ulaşıyor.

Sovyetler tüm ücretli işçileri kucaklıyor. Proletaryanın ekonomik ve siyasal mücadelesinin eski yöntemleri, mali sermayeye karşı yetersizdir. Sovyetler, gelecekte sadece Rusya'da büyük role sahip değillerdir. Avrupa'da, sermaye ile emek arasındaki büyük kesin sonuç verici savaşlarda belirleyici rol oynayacaklardır. Kautsky böyle söylüyor.

Mükemmel. Ama "sermaye ile emek arasındaki kararlaştırıcı savaşlar", bu iki sınıftan hangisinin devlet iktidarına sahip olacağını kararlaştırmayacak mı?

Hayır, hiçbir biçimde! Tanrı korusun!

"Kesin sonuç verici" savaşlarda, tüm ücretli

işçileri kucaklayan Sovyetler *devlet örgütleri haline gelmemelidirler!*

Ama devlet nedir?

Devlet, bir sınıfın diğer bir sınıfı baskı altına alması için bir makineden başka bir şey değildir.

Böylece, ezilen sınıf, çağdaş toplumda tüm emekçilerin ve sömürülenlerin öncüsü, “sermaye ile emek arasındaki kararlaştırıcı savaşlar” için çaba harcamalı, ama sermayenin emeği baskı altına almasının aracı olan makineye *dokunmama-lı!* – bu makineyi parçalamamalı! *Sömürücülerini baskı altına almak amacıyla herkesi kucaklayan örgütünü kullanmamalı!*

Mükemmel, muhteşem, Bay Kautsky! “Biz” sınıf mücadelesini, tüm liberallerin kabul ettiği biçimde, yani burjuvaziyi devirmeksizin kabul ediyoruz...

Bu, Kautsky’nin hem marksizmden ve hem de sosyalizmden tam olarak koptuğunu açıkça gösteriyor. Bu, gerçekte, ezdiği sınıfın örgütlerinin devlet örgütlerine dönüşmesi dışında herşeyi kabul etmeye hazır olan burjuvazinin kampına kaçmaktır. Kautsky, herşeyi uzlaştırmaya çalışma ve sadece sözle derin çelişkilerden kaçma konumunu artık koruyamaz.

Kautsky, ne işçi sınıfının hep birlikte devlet iktidarını üstlenmesini reddediyor, ne de işçi sınıfının eski, burjuva devlet makinesini devralmasını kabul ediyor; ama onu kırmasını, parçalamasını ve yeni bir proleter makineyle onun yer değiştirmesini hiçbir biçimde kabul etmiyor. Kautsky’nin savları nasıl “yorumlanırsa” yorumlansın ya da “açıklanırsa” açıklansın, onun marksizmden kopuşu ve burjuvaziye kaçışı kesindir.

Daha *Komünist Manifesto*’da, zafer kazanan işçi sınıfına hangi devletin gerekli olduğunu belir-

ten Marks, “devlet, yani ... egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletarya” diye yazıyordu.⁵⁴ Şimdi biz, hâlâ marksist olduğumu iddia eden ve sermayeye karşı “kararlaştırıcı savaş” yürüten proletaryanın kendi sınıf örgütünü bir devlet örgütüne dönüştürmemesi gerektiğini ilan eden bir adamla karşı karşıyayız! Burada Kautsky, Almanya’da, Engels’in 1891’de yazdığı gibi, “genel olarak burjuvazinin ve hatta pek çok işçinin bilincine yerleşmiş olan” “devlete duyulan batıl inancı”⁵⁵ açığa vuruyor. İşçiler savaşın! – bizim hamkafa bunu “kabul ediyor” (her burjuvanın “kabul ettiği” gibi, çünkü işçiler hep aynı biçimde savaşıyorlar ve yapılacak tek şey onların kılıçlarının keskinliğini azaltacak araçları tasarlamaktır). Savaşın, ama *kazanmaya cüret etmeyin!* Burjuvazinin devlet makinesini yok etmeyin, burjuva “devlet örgütü”nün yerine proleter “devlet örgütü”nü koymayın!

Devletin, bir sınıfın diğer bir sınıfı baskı altına alması için bir makineden başka bir şey olmadığı yolundaki marksist görüşü içtenlikle paylaşan ve bu gerçeği derinliğine düşünen herkes, mali sermayeyi yenilgiye uğratma yeteneğine sahip proleter örgütlerin kendilerini devlet örgütlerine dönüştürmemesi gerektiği gibi saçma bir vargıya asla ulaşamaz. Bu noktada, “tüm söylenenlerden ve yapılanlardan sonra” devletin sınıfların dışında ya da üstünde olduğuna inanan küçük-burjuva kendini ele verir. Gerçekten, sadece proletaryanın üzerinde değil, tüm halkın üzerinde, tüm küçük-burjuvazinin üzerinde, tüm köylülüğün üzerinde egemen olan *sermayeye* karşı kararlaştırıcı savaş yürütme izni proletaryaya, “*bir sınıf*”a verilirken, neden bu proletaryaya, bu “*bir sınıf*”a kendi örgütünü devlet örgütüne dönüştürme izni verilmeyecek? Çünkü küçük-burjuva, sınıf mücade-

lesinden *korkar* ve onu mantıki sonucuna kadar, *ana hedefine kadar* götürmez.

Kautsky, tümüyle şaşırmış ve kendisini tümüyle açığa vurmuştur. Dikkat edin, Avrupa'nın sermaye ile emek arasındaki kararlaştırıcı savaşlara yöneldiğini ve proletaryanın eski ekonomik ve siyasal mücadele yöntemlerinin yetersiz olduğunu kendisi kabul etmektedir. Ama bu eski yöntemler, kesinkes *burjuva* demokrasisinden yararlanmaktı. Öyleyse sonuç ne?...

Ama Kautsky, sonucun ne olduğunu düşünmekten korkmuş.

... Dolayısıyla, sadece bir gerici, sadece işçi sınıfının bir düşmanı, sadece burjuvazinin bir uşağı, şimdi, burjuva demokrasisini güzelleştirerek ve saf demokrasi üzerine gevezelik ederek işlevi kalmamış olan geçmişe yüzünü dönebilir. Burjuva demokrasisi ortaçağa kıyasla bir ilerlemeydi ve ondan yararlanmak gerekliydi. Ama şimdi bu, işçi sınıfı için *yeterli değildir*. Şimdi, biz, geriye değil, ileriye –burjuva demokrasisinin yerini alan *proleter* demokrasisine– bakıyoruz. Proleter devriminin hazırlık çalışması, proletarya ordusunun oluşumu ve eğitimi, burjuva demokratik devletinin *çerçevesi içinde* olanaklıyken (ve gerekliyken), şimdi “kararlaştırıcı savaşlar” aşamasına ulaştık, proletaryayı bu çerçeveye sınırlandırmak, proletaryanın davasına ihanet etmek demektir, bir dönek olmak demektir.

Kautsky, Martov'un savının, Kautsky'nin kullanmadığı *başka* bir sava dayandığını *fark etmeksizin* yinelemekle kendisini son derece gülünç duruma sokmuştur! Martov (ve ondan sonra Kautsky yineler), Rusya'nın henüz sosyalizm için uygun olmadığını söyler; bundan da mantıksal olarak, Sovyetleri mücadele organlarından devlet ör-

gütüne dönüştürmek için henüz çok erken olduğu sonucu çıkar (Sovyetleri, menşevik önderlerin yardımıyla, işçileri emperyalist burjuvaziye tabi kılmanın araçları haline dönüştürmenin tam zamanı diye okuyun). Ama Kautsky, Avrupa'nın sosyalizm için olgun olmadığını açıkça söyleyemez. 1909'da, henüz dönek olmadan önce, şimdi *zaman*sız bir devrimden korkmak için bir neden olmadığını, yenilgi korkusuyla devrimden vazgeçecek kişinin bir hain olacağını yazıyordu. Kautsky, bunu *açıkça* reddetmeye cüret edemiyor. Ve bu nedenle, tümüyle küçük-burjuva aptallığı ve korkaklığı açığa vuran bir saçmalıkla karşılaşyoruz: Bir yandan, Avrupa, sosyalizm için olgundur ve sermaye ile emek arasında kararlaştırıcı savaşlara doğru ilerliyor; diğer yandan, *savaş örgütü* (yani savaş içinde doğan, gelişen ve güçlenen örgüt), proletaryanın örgütü, ezilenlerin öncüsü, örgütleyicisi ve önderi, bir devlet örgütüne *dönüşmemelidir*.

Pratik siyaset açısından, Sovyetlerin bir savaş örgütü olarak gerekli olduğu, ama devlet örgütlerine dönüşmemesi gerektiği düşüncesi, teorik açıdan olduğundan çok daha fazla saçmadır. Barış zamanlarında bile, devrimci durum yokken, işçilerin kapitalistlere karşı kitle mücadelesi –örneğin kitlesel grev–, her iki tarafta da çok büyük keskinliğe, mücadele içinde tutkuların sertleşmesine neden olur; burjuvazi, “evinin efendisi” olarak kaldığını ve kalmak istediğini vb. sürekli olarak yineler. Siyasal yaşamın doruk noktasına ulaştığı devrim zamanında, *tüm* sanayi kollarındaki *tüm* işçileri, *tüm* askerleri ve kırsal nüfu-

sun tüm emekçi ve en yoksul kesimlerini kucaklayan Sovyetler gibi bir örgüt, böyle bir örgüt, kendiliğinden, mücadelenin gelişimiyle, yalın saldırı ve savunma “mantığı”yla, kaçınılmaz biçimde sorunu *dolaysız olarak* ortaya koyar. Orta konumda bulunma ve burjuvazi ile proletaryayı “uzlaştırma” girişimi, çok büyük bir aptallıktır ve rezil bir başarısızlığa mahkum olmaktadır. Rusya’da Martov ve diğer menşeviklerin öğütleri böyle bir duruma yol açtı ve eğer Sovyetler geniş ölçüde gelişmeyi başarırsa, birleşmeyi ve güçlenmeyi becerirse, Almanya ve diğer ülkelerde de kaçınılmaz olarak böyle olacaktır. Sovyetlere, savaşın, ama tüm devlet iktidarını elinize almayın, devlet örgütleri olmayın demek, proletarya ile burjuvazi arasında sınıf işbirliğini ve “toplumsal barışı” öğütlemekle aynı şeydir. Amansız bir mücadelenin ortasında, böyle bir konumun, alçakça başarısızlıktan başka bir şeye yol açabileceğini düşünmek bile gülünçtür. Ama Kautsky’nin körolası yazgısı iki koltuk arasına oturmaktır. Teoride oportünistlerle hiçbir konuda anlaşmıyormuş gibi davranıyor, ama *pratikte*, her özsel konuda (yani devrimle ilgili herşeyde) onlarla fiilen anlaşıyor.

KURUCU MECLİS VE SOVYET CUMHURİYETİ

Kurucu Meclis ve onun bolşevikler tarafından dağıtılması sorunu, Kautsky’nin broşürünün tümünün düğüm noktasıdır. Sürekli bu konuya dönüyor ve II. Enternasyonal’in ideolojik önderinin bu edebi ürününün tümü, imalarla, bolşeviklerin “demokrasiyi yok ettikleri” yinelemeleleriyle doludur (yukarda Kautsky’den yapılan alıntılara bakınız). Sorun, gerçekten ilginç ve önemli

bir sorundur, çünkü burjuva demokrasisi ile proleter demokrasisi arasındaki ilişki, burada, *pratik* bir biçimde devrimle yüzyüze gelmektedir. Bizim “marksist teorisyen”imizin bu sorunu nasıl ele aldığını görelim.

Kautsky, benim yazdığım ve 26 Aralık 1917’de *Pravda*’da yayınlanan “*Kurucu Meclis Üzerine Tezler*”den alıntı yapıyor. Kautsky’nin elindeki belgelerden alıntı yaparak, konuya ne kadar ciddi yaklaştığının bundan daha iyi kanıtı olabileceği düşünülemez. Ama onun *n a s ı l* alıntı yaptığına bakalım. Tezler’in on dokuzundan söz etmiyor; Kurucu Meclisli sıradan burjuva cumhuriyeti ile bir Sovyet Cumhuriyeti arasındaki ilişki konusunda da, bizim devrimimizde Kurucu Meclis ve proletarya diktatörlüğü arasında ortaya çıkan uyuşmazlığın *tarihine* ilişkin olarak da bir şey söylemiyor. Kautsky tüm bunları görmezlikten geliyor ve okuyucuya, sadece, “onların (tezlerin) ikisinin özellikle önemli” olduğunu anlatıyor; birisi, Kurucu Meclis seçimlerinden sonra, ama Kurucu Meclis’in toplanmasından önce sosyalist-devrimciler arasında ortaya çıkan ayrılık (Kautsky bunun beşinci tez olduğundan söz etmiyor) ve diğeri, Sovyet Cumhuriyetinin, genel olarak Kurucu Meclis’ten daha yüksek bir demokratik biçim olduğu (Kautsky bunun üçüncü tez olduğundan da söz etmiyor).

Ve bu üçüncü tezden, sadece aşağıdaki parçayı tam olarak aktarıyor:

“Sovyet Cumhuriyeti, sadece demokratik kurumların (bir Kurucu Meclisle taçlandırılan *olağan* burjuva cumhuriyete kıyasla) en yüksek biçimi değil, ama sosyalizme geçişi en acısız* biçimde güvenceye alabilen tek biçimdir de.” (Kautsky, “olağan” sözcüğünü ve tezin ba-

şındaki “burjuva sisteminden sosyalist sisteme geçmek için, proletarya diktatörlüğü için” sözlerini atlar.)

Kautsky, bu sözleri aktardıktan sonra, görkemli bir ironiyle şöyle bağınıyor:

“Bolşeviklerin bu vargıya, kendilerini Kurucu Meclis’te azınlıkta bulduktan sonra varmış olmaları çok yazık. Ondan önce, hiç kimse Lenin’den daha yaygaracı biçimde Kurucu Meclisi istememiştir.”

Kautsky’nin kitabının 31. sayfasında sözcüğü sözcüğüne böyle söyleniyor.

Gerçek bir cevher! Sadece burjuvazinin bir dalkavuşu, bolşeviklerin devletin en yüksek tipi konusundaki sözlerinin, kendilerini Kurucu Meclis’te azınlıkta bulduktan sonra icat ettikleri bir şey izlenimini okuyucuya vermek için sorunu böylesine yanlış biçimde sunabilir!! Böylesine rezil bir yalan, sadece burjuvaziye kendisini satmış bir alçak tarafından ya da kesinlikle aynı anlama gelen, P. Akselrod’a güvenen ve bilgi kaynaklarını gizleyen bir alçak tarafından söylenebilir.

Herkesin bildiği gibi, Paris Komünü tipi devletin burjuva parlamenter cumhuriyete göre üstünlüğünü bildirdiğim tezlerimi Rusya’ya varışının ilk günü, 4 Nisan 1917’de kamuya açık olarak okudum. Daha sonra, basılı olarak, örneğin İngi-

* Yeri gelmişken belirtelim, Kautsky, “en acısız” geçiş ifadesinin ironiliğini açıkça göstermek için pek çok kez alıntılar; ama bu vurgu etkisiz kalınca, birkaç sayfa sonra önemsiz sahteciliğe ve “acısız” geçiş gibi sahte aktarmalara yönelir! Elbette, böylesine araçlarla karşıtının ağzına bu tür saçmalıklar yerleştirmek kolaydır. Bu sahtecilik, savın özünden, yani sosyalizme en acısız geçişin, sadece tüm yoksulların hepsi birden örgütlendiğinde (Sovyetler) ve devlet iktidarının çekirdeğinin (proletarya) onların örgütlenmesine yardımcı olduğunda olanaklı olacağı konusundan kaçmakta ona yardımcı da oluyor.

lizceye çevrilen ve Ocak 1918'de *The New York Evening Post*'ta⁵⁶ yayınlanan siyasal partiler üzerine bir broşürde⁵⁷ bunu yineledim. Dahası, Nisan 1917'nin sonunda toplanan Bolşevik Parti konferansında, proleter ve köylü cumhuriyetinin burjuva parlamenter cumhuriyete üstün olduğunu, partimizin burjuva parlamenter cumhuriyetle yetinemeyeceğini ve parti programının buna uygun olarak değiştirilmesi gerektiğini belirten bir karar kabul edildi.

Bu gerçekler karşısında, Kautsky'nin, benim, Kurucu Meclis'in toplanmasını yaygaracı biçimde istediğim ve bolşeviklerin kendilerini azınlıkta bulduktan sonra Kurucu Meclis'in onur ve hayşiyetini "küçümsemeye" başladığım konusunda Alman okuyucularını aldatmasına ne ad verilebilir? Böyle bir aldatma nasıl bağışlanabilir?* Kautsky gerçekleri bilmiyor muydu? Eğer böyleyse, neden bu konularda yazmaya kalkıştı? Ya da neden, menşevik Stein, P. Akselrod ve yandaşlarından aldığım bilgilere dayanarak yazdım deme dürüstlüğünü göstermedi? Nesnel olduğunu iddia eden Kautsky, yenilgiye uğradıkları için küskün olan menşeviklerin uşaklığını yaptığını gizlemek istiyor.

Ama bunlar, daha sonra geleceklere kıyasla önemsiz şeyler.

Kautsky'nin, kendi haber kaynaklarından, bolşeviklerin burjuva parlamenter demokratik cumhuriyetle yetinip yetinmedikleri sorunu konusundaki karar ve bildirgeleri çevirmelerini istememiş ya da isteyememiş (??) olduğunu varsayalım. İnanılmaz da olsa böyle kabul edelim. Ama

* Yeri gelmişken belirtelim, Kautsky'nin broşüründe bu çeşit menşevik yalanlar pek çoktur. Bu broşür, küskün bir menşevik tarafından yazılmış bir yergidir.

Kautsky, kitabının 30. sayfasında, benim 26 Aralık 1917 tarihli tezlerimden *doğrudan söz ediyor*.

Kautsky, bu tezleri tüm olarak mı biliyor, yoksa sadece Stein, Akselrod ve yandaşları tarafından ona çevrilmiş olduğu kadarını mı biliyor? Kautsky, bolşeviklerin, Kurucu Meclis seçimlerinden önce, bir Sovyet cumhuriyetinin bir burjuva cumhuriyete üstün olup olmadığına ve bunu halka anlatıp anlatmadıklarına ilişkin *temel* sorun konusunda *üçüncü* tezi aktarıyor. *Ama ikinci tez konusunda sessizliğini koruyor*.

İkinci tez şöyledir:

“Devrimci sosyal-demokrasi, bir Kurucu Meclis’in toplanmasını talep ederken, 1917 devriminin başlangıcından itibaren, *bir Sovyet cumhuriyetinin Kurucu Meclisli olağan burjuva cumhuriyetten daha yüksek bir demokrasi olduğunu sürekli olarak vurgulamıştır*.” (İtalikler bana ait.)

Bay Kautsky, bolşevikleri ilkesiz kişiler olarak, “devrimci oportünistler” olarak (Kautsky, bilmem hangi bağlamda, kitabının bazı yerlerinde bu terimi kullanıyor) göstermek için, “*b i r ç o k*” bildirgede bu tezlere doğrudan göndermeler yaptıkları gerçeğini *Alman okuyucularından gizlemiştir*.

Bay Kautsky’nin işte böylesine küçük, sefil ve aşağılık yöntemleri kullanıyor! *Teorik* sorun dan bu yolla kaçınabilmiştir.

Burjuva-demokratik parlamenter cumhuriyetin Paris Komünü ya da Sovyet tipi cumhuriyetten *aşağı olduğu* gerçek mi, değil mi? Bu, sorunun düğüm noktasıdır ve Kautsky bundan kaçınıyor. Kautsky, Marks’ın Paris Komünü tahlilinde söylediği herşeyi “unutmuş”. Hatta Marks’ın “Komün artık sözcüğün gerçek anlamında bir devlet değil-

dir” düşüncesini çok açık ve anlaşılabilir biçimde formüle eden Engels’in Bebel’e yazdığı 28 Mart 1875 tarihli mektubunu da “unutmuş”.

Burada, II. Enternasyonalin en ünlü teorisye-ni, doğrudan ve bir çok kez ortaya konulan burju-va demokratik cumhuriyetinden daha yüksek bir devlet biçimi sorununu, özel olarak Rusya’yla il-gili olarak ele alan *Proletarya Diktatörlüğü* üze-rine özel bir broşürde görmezlikten geliyor. *Ger-çekte* bunun, burjuva kampa kaçışından ne far-kı vardır?

(Parantez içinde belirtelim ki, bu açıdan da Kautsky yalın biçimde Rus menşeviklerin kuy-ruğuna takılmaktadır. Menşeviklerin arasında, Marks ve Engels’ten “tüm alıntıları” bilen pek çok kişi vardır, ama Nisan 1917’den Ekim 1917’ye ka-dar ve Ekim 1917’den Ekim 1918’e kadar, Paris Komünü tipinde devlet sorununu *bir tek sefer* ir-delemeye kalkışmış tek bir menşevik yoktur. Ple-hanov da, sorundan yan çizmiştir. *Elbette, sessiz kalmak zorundaydı.*)

Söylemeye gerek yok ki, kendilerine sosya-list ve marksist diyen, ama pratikte, *ana* sorunda, Paris Komünü tipinde devlet sorununda burjuva-zinin safına kaçmış olanlarla Kurucu Meclis’in da-ğıtılmasını tartışmak, domuzun önüne inci koy-maya benzer. Kurucu Meclis’e ilişkin tezlerimin tamamını bu kitaba bir ek olarak koymak yeterli olacaktır. O zaman, okuyucu, sorunun, teorik, ta-rihsel ve pratik siyasetin ışığında 26 Aralık 1917’de konulduğunu görecektir.

Her ne kadar Kautsky, bir teorisyen olarak marksizmi tümüyle reddetmişse de, bir tarihçi olarak Kurucu Meclis ile Sovyetlerin mücadelesi sorununu en azından irdeleyebilirdi. Kautsky’nin pek çok yapıtından biliyoruz ki, o, *nasıl* bir mark-

sist tarihçi olunacağını *bilir* ve onun *böylesine* yapıtları, onun sonraki dönemliğine rağmen, proletaryanın sürekli ortak malı olarak kalacaktır. Ama bu sorunda Kautsky, bir tarihçi olarak bile gerçeğe sırtını dönüyor, çok iyi bilinen olguları reddediyor ve bir dalkavuk gibi davranıyor. Bolşevikleri ilkelerden yoksun kişiler olarak göstermek *istiyor* ve okuyucusuna, dağıtılmadan önce Kurucu Meclisle olan çatışkıyı *hafifleterek* anlatıyor. Kesinlikle bundan daha yanlış bir şey yoktur, düşüncemizi değiştiren hiçbir şey yoktur: Tezleri tümüyle yayınlıyorum ve orada açık açık söyledim: Kurucu Meclis'te mevzilenmiş kararsız küçük-burjuva baylar, ya proleter diktatörlüğüne uyun, ya da "devrimci araçlar"la hakkınızdan geleceğiz (18. ve 19. tez).

Gerçekten devrimci proletarya, kararsız küçük-burjuvaziye karşı her zaman böyle davranmıştır ve her zaman böyle davranacaktır.

Kautsky, Kurucu Meclis sorununda biçimsel bakış açısını benimser. Benim tezlerim, devrimin çıkarlarının Kurucu Meclis'in biçimsel haklarının üstünde olduğunu açıkça belirtir ve yineler (bkz. 16. ve 17. tez). Biçimsel demokratik bakış açısı, kesinlikle proletaryanın ve proleter sınıf mücadelesinin çıkarlarının üstünlüğünü kabul etmeyi reddeden *burjuva* demokratların bakış açısıdır. Bir tarihçi olarak Kautsky, burjuva parlamentolarının şu ya da bu sınıfın organı olduğunu reddedemezdi; ama şimdi (devrimden vazgeçme pis amacı için) Kautsky, kendi marksizmini unutması gerektiğini keşfediyor ve Rusya'daki Kurucu Meclis'in hangi sınıfın organı olduğu sorusunu *ortaya koymaktan kaçınıyor*. Kautsky, somut koşulları irdelemiyor; gerçeklerle yüzleşmek istemiyor; bu tezlerin, sadece burjuva demokrasi-

sinin sınırlı özellikleri sorununun teorik açıklamasını (tezler 1-3), Ekim 1917'nin ortasında hazırlanan parti adayları listesi ile Ekim 1917'deki olayların gerçek durumu arasındaki farklılığı belirleyen somut koşulların bir tanımını (tezler 4-6) değil, ama aynı zamanda Ekim-Aralık 1917'de *sınıf mücadelesinin ve iç savaşın bir tarihini* de (tezler 7-15) içerdğine ilişkin Alman okuyucularına tek bir sözcük söylemiyor. Biz, bu somut tarihten, "Tüm İktidar Kurucu Meclise!" sloganının, *gerçeklikte*, Kadetlerin, Kaledincilerin ve onların yordakçıların sloganı olduğu sonucunu çıkardık.

Tarihçi Kautsky bunu göremiyor. Tarihçi Kautsky, genel oyun, kimi zaman küçük-burjuva, kimi zaman gerici ve karşı-devrimci parlamenterler ürettiğini hiç duymamış. Marksist tarihçi Kautsky, seçimlerin biçiminin, demokrasinin biçiminin bir şey, belli kurumların sınıf içeriğinin başka bir şey olduğunu hiç duymamış. Kurucu Meclis'in bu sınıf içeriği sorunu, benim tezlerimde doğrudan konulmuş ve yanıtlanmıştır. Belki benim yanıtlarım yanlıştır. Dışardan birisinin bizim tahlillerimizin marksist eleştirisini yapmasından daha fazla istediğimiz başka bir şey yoktu. Bolşevizmi eleştirmenin bazı kişiler tarafından engellendiğine ilişkin tümüyle saçma cümleler yazmak yerine (Kautsky'nin kitabında bunlar çokça vardır), böyle bir eleştiriye girişebilirdi. Ama hiçbir eleştiride bulunmaz. Bir yandan Sovyetlerin bir sınıf tahlili sorununu *ortaya koymazken*, öte yandan Kurucu Meclis'in sınıf tahlili sorununu da *ortaya koymaz*. Dolayısıyla, Kautsky'le tartışmak, düşünce alışverişinde bulunmak *olanaksızdır*; ve bizim yapabileceğimiz tek şey, Kautsky'nin neden bir döneç olmaktan başka türlü adlandırmayacağını okuyucuya *göstermektir*.

Sovyetler ile Kurucu Meclis arasındaki uyuşmazlığın, sınıf mücadelesi bakış açısını paylaşmayan bir tarihçinin bile reddedemeyeceği bir tarihi vardır. Kautsky, bu fiili tarihe *değınmıyor*. Kautsky, menşevik yönetim altında bile, yani Şubat 1917 sonundan Ekim 1917'ye kadar varolan Sovyetler ile “genel devlet” (yani burjuva) kurumları arasındaki uyuşmazlığa ilişkin herkesin bildiği (bugün sadece kötü niyetli menşeviklerin gizledikleri) gerçeği Alman okuyucusundan gizliyor. Gerçekte, Kautsky, proletarya ile burjuvazi arasında uzlaşma, uyuşma ve işbirliği konumunu benimsemektedir. Kautsky, bunu ne kadar reddederse etsin, broşürünün tamamı bunun gerçek olduğunu onaylamaktadır. Kurucu Meclis'in dağıtılmaması gerektiğini söylemek, burjuvaziye karşı savaşı sonuna kadar sürdürmemek gerektiğini ve proletaryanın burjuvaziyle barış yapması gerektiğini söylemekle eşdeğerdir.

Neden Kautsky, Şubat-Ekim 1917 arasında menşeviklerin bu utanç verici işle uğraştıkları ve hiçbir sonuca ulaşamadıkları gerçeğini sessizce geçiştiriyor? Eğer proletarya ile burjuvaziye uzlaştırmak olanaklı olabiliyorsa, neden menşevikler bunu yapmayı başaramadılar? Neden burjuvazi Sovyetlerden uzak durdu? Neden menşevikler, Sovyetleri “devrimci demokrasi” ve burjuvaziye de “mülksahibi unsurlar” olarak adlandırdı?

Kautsky, menşeviklerin, kendi egemenlikleri “çağı”nda (Şubat-Ekim 1917) Sovyetleri “devrimci demokrasi” olarak adlandırdıklarını, *dolayısıyla* tüm diğer kurumlardan daha üstün kabul ettiklerini Alman okuyucusundan gizlemiştir. Tarihçi Kautsky, Sovyetler ile burjuvazi arasındaki uyuşmazlığın bir tarihi olmadığı, kendiliğinden, birden bire, nedensiz olarak, bolşeviklerin kötü davranış-

ları yüzünden ortaya çıktığı görüntüsünü, sadece bu olguyu gizleyerek verebilirdi. Ve gerçek gerçeklikte, menşevik uzlaşma *deneyimi*, proletaryaya ile burjuvaziye uyuşturma girişimleri *altı aydan daha fazla* sürmüştür; insanlar bu girişimlerin yararsız olduğuna inanmış ve proletarya menşeviklerden uzaklaşmıştır.

Kautsky, Sovyetlerin proletaryanın en mükemmel bir savaş örgütü olduğunu ve onların önünde büyük bir geleceğin olduğunu kabul ediyor. Ama, bu durumda, Kautsky'nin konumu, iskambilden bir şato gibi ya da proletarya ile burjuvazi arasındaki keskin mücadelenin önlenebileceğine ilişkin küçük-burjuva düşler gibi çökmektedir. Çünkü devrim, sürekli, dahası amansız bir mücadeledir; ve proletarya tüm ezilenlerin öncü sınıfıdır, *tüm* ezilenlerin kurtuluş istemlerinin odağı ve merkezidir! Doğal olarak, bu nedenle, ezilen kitlelerin mücadele organı olarak Sovyetler, bu kitlelerin ruh halindeki ve düşüncelerindeki değişimleri, diğer kurumlardan çok daha hızlı biçimde, daha tam olarak ve doğrulukla yansıtır ve dışavurur (bu arada, Sovyet demokrasisini demokrasinin en yüksek tipi durumuna getiren nedenlerden birisi de budur).

28 Şubat-25 Ekim 1917 (eski takvim) arasındaki dönemde, Sovyetler, yerel, ilçe, kent, eyalet ve bölge kongrelerini bir yana bırakırsak, Rusya nüfusunun ezici çoğunluğunun, tüm işçi ve askerlerin, köylülüğün %70 ya da %80'inin temsilcilerinden oluşan iki Tüm Rusya Kongresi toplamıştır. Bu dönem boyunca, burjuvazi (proletaryayı çileden çıkartan "Demokratik Konferans" adını verdikleri düpedüz sahte ve maskara toplantı dışında) çoğunluğu temsil eden tek bir kurum bile toplamayı başaramadı. Kurucu Meclis, Sovyetlerin

Birinci (Haziran) Tüm Rusya Kongresi'ndeki gibi kitlelerin *aynı* ruh halini ve *aynı* siyasal gruplaşmaları yansıtıyordu. Kurucu Meclis toplantıya çağrılana kadar (Ocak 1918), Sovyetlerin İkinci (Ekim 1917) ve Üçüncü (Ocak 1918) Kongreleri toplandı. Her iki kongre de, kitlelerin sola yöneldiklerini, devrimcileştiklerini, menşevikler ve sosyalist-devrimcilerden ayrıldıklarını ve bolşeviklerin tarafına geçtiklerini, *yani* küçük-burjuvazinin önderliğinden, burjuvaziyle bir uzlaşmaya varmanın olanaklı olduğu yanılsamasından ayrıldıklarını ve burjuvaziyi devirmek için proleter devrimci mücadeleye katıldıklarını *çok açık biçimde göstermiştir*.

Bu nedenle, Sovyetlerin *dışsal tarihi* bile, Kurucu Meclis'in dağıtılmasının kaçınılmaz olduğunu ve *gerici* bir kuruluş olduğunu gösterir. Ama Kautsky, kendi "sloganına" sıkıca sarılır: Devrim yok olsa da, "saf demokrasi" egemen olsun ve burjuvazi proletaryanın üzerinde zafer kazansın! *Fiat justitia, pereat mundus!**

Burada Rus devrim tarihinde Tüm Rusya Sovyetleri Kongresi'ne ilişkin bazı sayıları verelim:

Tüm Rusya Sovyetleri Kongreleri	Delege sayısı	Bolşeviklerin sayısı	Bolşeviklerin % oranı
Birinci (3 Haziran 1917)	790	103	13
İkinci (25 Ekim 1917)	675	343	51
Üçüncü (10 Ocak 1918)	710	434	61
Dördüncü (14 Mart 1918)	1.232	795	64
Beşinci (4 Temmuz 1918)	1.164	773	66

Kurucu Meclisi neden savunduklarını ve bolşeviklerin arkasında nüfusun çoğunluğunun bu-

* Dünya yok olsa bile, adalet yerine gelsin! -Ed.

lunmadığına ilişkin sözlerin (Kautsky gibi) neden Rusya’da sadece alaya alındığını anlamak için bu sayılara göz atmak yeterlidir.

SOVYET ANAYASASI

Daha önce belirttiğim gibi, burjuvazinin oy hakından yoksun bırakılması, proletarya diktatörlüğünün gerekli ve zorunlu bir özelliği değildir. Ve Rusya’da, Ekimden çok önce proleter diktatörlük sloganını ortaya atan bolşevikler, sömürücüleri oy hakından yoksun bırakmak konusunda hiç bir şey söylememişlerdir. Diktatörlüğün *bu* ögesi, herhangi bir partinin “planına uygun olarak” ortaya çıkmadı; mücadele sürecinde kendiliğinden *belirdi*. Elbette tarihçi Kautsky buna dikkat etmemiş; (burjuvaziyle uzlaşmak isteyen) menşeviklerin Sovyetlere egemen olduğu sırada bile, burjuvazinin kendisini Sovyetlerden ayırdığını, onu boykot ettiğini, ona muhalefet yaptığını ve ona karşı entrikalar çevirdiğini anlayamamış. Sovyetler hiçbir anayasa olmaksızın doğdular ve *bir yıldan daha fazla* süre (1917 ilkbaharından 1918 yazına kadar) anayasa olmaksızın var oldular. Burjuvazinin, ezilenlerin bu bağımsız ve herşeye kadir (çünkü herkesi kucaklar) örgütüne karşı öfkesi; burjuvazinin Sovyetlere karşı yürüttüğü ahlaksız, çıkarıcı ve aşağılık savaş; ve en sonu, Kornilov İsyanı’na⁵⁸ burjuvazinin (Kadetlerden sağ sosyalist-devrimcilere, Milyukov’dan Kerenski’ye kadar) açık katılımı – tüm bunlar, burjuvazinin Sovyetlerden resmen dışlanmasına *yol açtı*.

Kautsky, Kornilov İsyanı’nı duymuş, ama diktatörlüğün biçimini belirleyen tarihsel olguları ve mücadelenin yöntem ve biçimlerini bir hükümdar gibi aşağılıyor. Gerçekte, burada “saf” demok-

rasiyle ilgili olgular kimi ilgilendiriyor? İşte bu nedenle, burjuvazinin oy hakkından yoksun bırakılmasına karşı Kautsky'nin "eleştirisi", bir çocukta çok dokunaklı olabilen, ama henüz geri zekalı olduğu resmen tanınmamış bir yetişkinde iğrenç olan, şirin toyluk gibi bir farklılık gösteriyor.

"... Eğer kapitalistler, genel oy hakkı altında kendilerini çok küçük bir azınlıkta bulsalar, yazgılarına çok daha kolay boyun eğerdiler" (s. 33) ... Çok şirin, değil mi? Akıllı Kautsky, ezilenlerin çoğunluğunun iradesiyle hesaplaşan toprak sahipleri ve kapitalistleri tarihte pek çok kez görmüştür ve genel olarak yaşam üzerine kendi gözlemlerinden bunları çok iyi bilir. Akıllı Kautsky, bir "muhalefet" bakış açısını, yani parlamento içi mücadele bakış açısını tam olarak benimser. Sözcüğü sözcüğüne şöyle söyler: "Muhalefet" (s. 34 ve başka yerlerde).

Ey bilge tarihçi ve siyasetçi! "Muhalefet"i, barışçıl ve sadece parlamenter mücadeleye ilişkin bir kavram, yani devrimci durumun olmadığı zamana uygun düşen, *devrimin yokluğuna* uygun düşen bir kavram olduğunu bilmenin size bir zararı yoktur. Devrim döneminde, iç savaşta acımasız bir düşmanla uğraşıyoruz; ve Kautsky gibi, böylesi bir savaştan korkan bir küçük-burjuvanın gerici sızlanmaları bu olguyu değiştirmeyecektir. Burjuvazinin her türlü cinayeti işlemeye hazır olduğu -Versaillese ve onların Bismarck'la pazarlıkları örneği, tarihe Gogol'un Petruşka'sı⁵⁹ gibi davranmayan herkes için yeterince anlamlıdır-, devrime karşı yabancı devletleri kendi yardımına çağırdığı ve onlarla entrikalar çevirdiği bir zamanda, "muhalfe" bakış açısından acımasız iç savaş sorununu irdelemek sadece komiktir. Devrimci proletarya, "Sersem Müşavir" Kautsky gibi, gece tak-

kesini başına geçirmeli ve Dutov, Krasnov ve Çekoslovak karşı-devrimci isyancıları örgütleyen ve sabotajcılara milyonlar ödeyen burjuvaziye yasal bir “muhalafet” olarak bakmalı. Ne büyük derinlik!

Kautsky’yi sorunun sadece biçimsel, yasal yönü ilgilendiriyor ve onun Sovyet Anayasasına ilişkin çalışmalarını okuyan, istemeyerek Bebel’in şu sözlerini anımsar: Hukukçular herşeye alışkın gericilerdir. “Gerçeklikte”, diye yazıyor Kautsky, “sadece kapitalistler oy hakkından yoksun bırakılamaz. Terimin yasal anlamında bir kapitalist nedir? Bir mülksahibi mi? Almanya gibi, proletaryanın öylesine çok olduğu, ekonomik ilerleme yolunda öylesine ilerlemiş bir ülkede bile, bir Sovyet Cumhuriyeti’nin kuruluşu, halkın çok geniş kesimini oy hakkından yoksun bırakırdı. 1907’de, Alman İmparatorluğu’nda, aileleriyle birlikte üç büyük meslek grubunda –tarım, sanayi ve ticaret– ücretli ve maaşlı çalışanların sayısı yaklaşık 35 milyon ve bağımsız çalışanların sayısı yaklaşık 17 milyon kadardır. Bu nedenle, bir parti, ücretli işçiler arasında pekala bir çoğunluk oluşturabilir, ama tüm nüfus içinde bir azınlık olabilir.” (s. 33.)

Bu, Kautsky’nin tartışma biçiminin bir örneği. Bu, karşı-devrimci bir burjuva sızlanması değil mi? Bay Kautsky, Rus köylülerinin ezici bir çoğunluğunun ücretli emek istihdam etmediğini ve etmediği için de kendi oy hakkını yitirmediğini çok iyi bildiği hale, “bağımsız” grubunu oy hakkından yoksun bırakılanlar kategorisine neden havale ediyor? Bu sahtekarlık değil mi?

Ey bilge ekonomist, tam olarak benzeş ve aynı şeyi, çiftliklerin büyüklüğüne göre tarımdaki ücretli emeğe ilişkin 1907 Alman istatistiklerinde bulduğumuz gerçeğini neden aktarmadınız? Bu

gerçekleri ve Alman istatistiklerine göre, toplam “çiftçi” sayısı içinde *ne kadar s ö m ü r ü c ü oldu-ğunu* ve onların ne kadar az olduğunu görmelerini sağlayabilecek olan verileri, Alman işçilerinin, broşürünüzün okuyucularının yararlanması için neden aktarmadınız?

Çünkü dönemliğiniz, sizi burjuvazinin bir dal-kavuşu haline dönüştürmüştür.

Kapitalist terimi, gördüğünüz gibi, hukuksal olarak çok belirsiz bir kavramdır ve Kautsky, say-falar boyu, Sovyet Anayasası’nın “keyfiligi”ne kar-şı gürüyor. Bu “ciddi bilimadamı”, İngiliz burjuva-zisinin yeni (ortaçağ için yeni) bir burjuva anaya-sası hazırlamasının ve geliştirmesinin yüzyıllar al-dığını yadsımıyor, ama uşaklık biliminin bu tem-silcisi, bize, Rusya’nın işçilerine ve köylülerine hiç zaman tanımıyor. Bizim birkaç ay içinde son har-fine kadar hazırlanmış bütünsel bir anayasaya sa-hip olmamızı bekliyor.

“Keyfilik”! Böyle bir kınamanın burjuvaziye nasıl derin bir boyun eğmeyi ve nasıl aptalca bil-giçliği içerdiğini sadece gözünüzde canlandırın. Kapitalist ülkelerde, tümüyle burjuva ve çoğun-lukla gerici olan hukukçular, en ayrıntılı kuralları ve düzenlemeleri yapmak ve işçileri *ezmek*, yok-sulları baştan ayağa bağlamak ve sıradan emek-çilere, herhangi bir biçimde binlerce engel ve ön-lem koymak amacıyla, onlarca ve yüzlerce yasa ve yorum ciltleri yazmak için on yıllara, yüzyılla-ra sahipken, oh elbette, burjuva liberaller ve Bay Kautsky bunda hiçbir “keyfilik” görmezler! İşte bu “yasa” ve “düzen”dir! Bu yolla, yoksulları “dene-tim altında tutmak” için herşey düşünülmüş ve yazılmıştır. Binlerce burjuva hukukçu ve bürok-rat (Kautsky onlar hakkında hiçbir şey söylemez, Marks’ın bürokratik makinenin *parçalanmasına*

çok büyük önem verdiği için olsa gerek...) vardır – bu hukukçular ve bürokratlar, işçinin ve sıradan köylünün bu yasaların dikenli tellerle çevrili engellerini asla kıramayacakları bir biçimde nasıl yorumlayacaklarını bilirler. Bu, burjuvazinin “keyfiligi” değildir, halkın kanına susamış açgözlü ve çıkarıcı sömürücülerin diktatörlüğü de değildir. Ah, hiç de böyle değil! Bu, her gün daha da saflaşan “saf demokrasi”dir.

Ama bugün, emperyalist savaş tarafından cephe boyunca kendi kardeşlerinden kopartılmış olan emekçi ve sömürülen sınıflar, tarihte ilk kez, kendi Sovyetlerini kurdular, burjuvazinin ezdiği, zulüm yaptığı ve aptallaştırdığı *bu kitleler* siyasal inşa çalışmasına çağrıldılar ve *kendi kendilerine* yeni, proleter bir devleti inşa etmeye başladılar, çok şiddetli mücadelenin başında, iç savaşın ateşi içinde, *sömürücüsüz* bir devletin temel ilkelerini *tasarlamaya* giriştiler – şimdi, tüm aşağılık burjuvalar, kan emici çeteler, kendi yansıtıcıları Kautsky’le birlikte, bunun için “keyfilik” diye uluyorlar! Gerçekten, bu kara cahil halk, bu işçiler ve köylüler, bu “ayaktakımı”, kendi yasalarını nasıl yorumlayabilecekler? Bu sıradan emekçiler, eğitilmiş hukukçuların, burjuva yazarların, Kautsky’lerin ve eski bilge bürokratların öğütleri olmaksızın adalet duygusuna nasıl sahip olabilecekler?

Bay Kautsky, benim 28 Nisan 1918’deki konuşmamdan şu sözleri aktarıyor: “Seçimlerin usulünü ve zamanını kitlelerin kendisi belirler”. Ve “saf demokrat” Kautsky, bundan şu sonucu çıkarıyor:

“... Buradan, her seçmen topluluğunun seçimlerin usulünü kendi istediği gibi belirleyebileceği anlaşılıyor. Keyfilik ve proletaryanın

kendi saflarındaki istenmeyen muhalif unsurlardan kurtulma fırsatı, böylece en uç noktaya ulaşacaktır.” (s. 37.)

İyi de, bunun, bir grev sırasında “çalışmak isteyen” çalışkan işçilere kitlesel baskı konusunda uluyan kiralık bir kapitalist yazarın konuşmasından ne farkı var? “Saf” burjuva demokrasisinde seçim usulünün belirlenmesinin burjuva bürokratik yöntemi neden keyfilik *olmuyor*? Tüm çağların sömürücülerine karşı *savaşmak için ayağa kalkmış* ve bu amansız mücadelede eğitilmiş ve çelikleşmiş *kitleler arasında* adalet duygusu, neden *burjuva* önyargılarla yetişmiş *bir avuç* bürokrattan, aydından ve hukukçudan daha az olsun?

Kautsky gerçek bir sosyalisttir. Bu saygıdeğer aile babasının, bu çok dürüst yurttaşın içtenliğinden şüphe etmeye cüret etmeyin. O, işçilerin, proleter devrimin zaferinin ateşli ve inançlı bir yandaşıdır. O, herşeyden çok, konuşurken ağzından bal akan gece takkesini giymiş küçük-burjuva aydınların ve hamkafaların, herşeyden önce, –harekete geçen kitlelerden önce, sömürücülerle şiddetli savaşa girmelerinden önce ve özellikle iç savaşsız– *devrimin gelişimi için* ılımlı ve kesin *kurallar koymasını* ister...

Bizim en bilge Yudučka Golovlev’imiz⁶⁰, 14 Haziran 1918’de, Tüm Rusya Sovyetleri Merkez Yürütme Komitesi’nin menşevik ve sağ sosyalist-devrimci partilerin temsilcilerini Sovyetler’den atma kararı almasını, derin bir ahlaki öfkeyle yanıp tutuşarak Alman işçilerine anlatıyor. “Bu önlem” diye yazıyor soylu bir öfkenin ateşiyle Yudučka Kautsky, “belli cezalandırılır suçlar işlemiş belli suçlu kişilere karşı yöneltilmemiştir... Sovyet Cumhuriyeti anayasası, Sovyet temsilcilerinin yasama dokunulmazlığına ilişkin tek bir söz-

cük içermiyor. Sovyetlerden atılan belli *kişiler* değil, belli *partilerdir*.” (s. 37.)

Evet, bu, bizim devrimci Yudučka Kautsky'mizin kurallarına göre, devrim yapmak, saf demokrasiden, gerçekten korkunç, hoşgörülemez bir ayrılmadır. Biz Rus bolşevikleri, önce, Savinkov⁶¹ ve yandaşlarına, Liberdan'lara⁶², Potresov'lara⁶³ (“aktivistler”) ve yandaşlarına yasama dokunulmazlığı güvencesi vermeliydik, ondan sonra, Çekoslovakya karşı-devrimci savaşına katılmayı ya da kendi ülkesinin işçilerine *karşı* Ukrayna ve Gürcistan'da Alman emperyalistleriyle ittifak yapmayı “cezalandırılabilir suç” olarak cezalandıran bir ceza yasası yapmalıydık. *Sadece o zaman*, bu ceza yasasına dayanarak, “saf demokrasi” ilkelelerine uygun olarak, “belli kişileri” Sovyetlerden atmaya hakkımız olurdu. Söylemeye gerek yok ki, Savinkov'lar, Potresov'lar ve Liberdan'lar aracılığıyla (ya da onların kışkırtmalarıyla) İngiliz ve Fransız kapitalistleri tarafından finanse edilen Çekoslovaklar ile Ukraynalı ve Tiflisli menşevikler aracılığıyla Almanlardan askeri malzeme ulaştırılan Krasnov'lar⁶⁴, kendimize uygun ceza yasası hazırlayana kadar sessizce beklerler ve en saf demokratlar olarak, bir “muhalafet” rolüyle yetinirlerdi.

Sovyet Anayasası'nın “kâr amacıyla ücretli işçi çalıştıran”ları oy hakkından yoksun bırakması olgusu, Kautsky'de daha az derin ahlaki öfke yaratmış değildir. “Bir ev-işçisi ya da tek bir kalfa çalıştıran küçük işveren” diye yazıyor Kautsky, “tam olarak bir proleter gibi yaşayabilir ve hissedebilir, ama oy hakkı yoktur.” (s. 36.)

“Saf demokrasi”den ne büyük sapma! Ne kadar da adaletsiz! Gerçi, bugüne kadar tüm marksistler, küçük patronların ücretli emeğin en vic-

dansız ve açgözlü sömürücüleri olduğunu – ve binlerce olgu bunu tanıtlar– düşünüyorlardı, ama bizim Yudučka Kautsky’miz, küçük patronları bir sınıf olarak değil, tekil birey olarak, “tam olarak proleterler gibi yaşayan ve hisseden” sömürücüler olarak alıyor. Uzun süre önce öldüğü ve gömüldüğü kabul edilen ünlü “tutumlu Agnes”, Kautsky’nin kaleminde yeniden hayata dönüyor. Bu “tutumlu Agnes”, “saf” demokrat, burjuva Eugen Richter tarafından onlarca yıl önce yaratılmış ve Alman edebiyatında piyasaya sürülmüştür. Richter, proletarya diktatörlüğünün yaratacağı anlatılamaz felaketleri, sömürücülerin sermayelerinin kamulaştırılacağını önceden kestirmiş ve masum bir havayla sormuştur: Terimin hukuksal anlamında bir kapitalist nedir? Richter, kötü “proletarya diktatörleri”nin son parasını elinden aldıkları yoksul, tutumlu bir terzi kadın (“tutumlu Agnes”) örneğini veriyordu. Bir zamanlar tüm Alman sosyal-demokrasisi, saf demokrat Eugen Richter’in bu “tutumlu Agnes”ini alay etmek için kullanırlardı. Çok, ama çok zaman önceydi, Bebel’in kendi partisinde bir çok ulusal-liberalin olduğu gerçeğini açıkça ve içtenlikle ifade ettiği ve henüz yaşadığı zamandı; çok zaman önceydi, Kautsky henüz bir dönek olmadığı zamandı.⁶⁵

Şimdi “tutumlu Agnes”, “tam olarak bir proleter gibi yaşayan ve hisseden, sadece bir tek kalfa çalıştıran küçük patron”un kişiliğinde yeniden hayata dönüyor. Kötü bolşevikler ona haksızlık yapıyorlar, onu oy hakkından yoksun bırakıyorlar. Gerçek şu ki, Sovyet Cumhuriyeti’nde “her seçmen topluluğu”, Kautsky’nin bize anlattığı gibi, örneğin şu ya da bu fabrikaya bağlı çalışan yoksul küçük bir işverene, bir istisnayla, eğer sömürücü değilse ve *gerçekten* “tam olarak bir prole-

ter gibi yaşayan ve hisseden” biriye izin verebilir. Ama yazılı bir yasa olmaksızın hareket eden (ne korkunç!) sıradan işçilerin düzensiz fabrika toplantılarındaki yaşam bilgisine, adalet duygusuna güvenilebilir mi? “Tutumlu Agnes”e ve “tam olarak bir proleter gibi yaşayan ve hisseden küçük işverene” işçilerin haksızlık yapma olasılığı tehlikesine göre, *tüm* sömürücülere, *tüm* ücretli emek kullananlara oy hakkı vermenin daha iyi olacağı açık değil mi?

Aşağılık rezil dönemler, burjuvazinin ve sosyal-şovenlerin* alkışları arasında, sömürücüleri oy hakkından yoksun bıraktığı için bizim Sovyet Anayasamıza bırakın küfür etsinler. Bu iyi bir şey, çünkü Avrupa’nın devrimci işçileri ile Scheidemann’lar, Kautsky’ler, Renaudel’ler, Languet’ler, Henderson’lar, Ramsay MacDonald’lar gibi sosyalizmin eski önderleri ve eski hainleri arasındaki ayrışma açık hale gelecek ve genişleyecektir.

Ezilen sınıfların kitleleri, sınıf bilinçli ve dürüst devrimci proleter önderler *bizim yanımızda* olacaklar. Böylesi proleterlerin ve böylesi kitlelerin, “İşte gerçekten *bizim insanlarımız*, bu gerçek bir işçi partisi, bu gerçek bir işçi yönetimi; *yukarda adları geçen tüm önderlerin yaptığı*

* *Frankfurter Zeitung*’taki⁶⁶ bir başyazıda (N° 293, 22 Ekim 1918), Kautsky’nin broşürünün coşkulu bir özetinin verildiğini henüz okudum. Borsanın bu yayın organı çok memnun. Ve buna şaşmamalı! Berlin’den bana yazan bir yoldaş, Scheidemann’ların yayın organı *Vorwärts*’daki⁶⁷ özel bir makalede, Kautsky’nin o yazının hemen her satırına katıldığını açıkladığını yazıyor. Yürekten kutlarız!

ğı biçimde reformlar üzerine konuşarak işçileri aldatmıyor, sömürücülerle gerçekten kararlılıkla savaşıyor, gerçekten kararlılıkla bir devrim yapıyor ve işçilerin topyekün kurtuluşu için gerçekten savaşıyor” demeleri için onlara bizim Sovyet Anayasamızı tanıtmamız yeterli olacaktır.

Gerçek şu ki, Sovyetlerin, sömürücülerin oy hakından yoksun bırakıldığı bir yıllık “deneyimi”, onların sosyal-emperyalistlerin ve sosyal-pasifistlerin değil, ezilen kitlelerin gerçek örgütleri olduklarını *göstermiştir*. *Gerçek* şu ki, sömürücülerin oy hakından yoksun bırakan Sovyetler, küçük-burjuvazinin kapitalistlerle uzlaşma organları olmadıklarını, parlamenter gevezelerin (Kautsky’lerin, Longuet’lerin ve MacDonald’ların) organları olmadıklarını, ama sömürücülere karşı ölüm-kalım mücadelesi yürüten gerçekten devrimci proletaryanın organları olduklarını *göstermişlerdir*.

Birkaç gün önce (bugün 30 Ekim) Berlin’den iyi haber alan bir yoldaş, “Kautsky’nin kitabı burada hemen hemen hiç bilinmiyor” diye yazdı. Almanya ve İsviçre’deki büyükelçilerimize, artık “kokuşmuş ceset” olan bu “Avrupalı” sosyal-demokrasiyi –siz emperyalist ve reformist diye okuyun– çamura batırmak amacıyla, bu kitaptan binlerce satın almak için hiçbir masraftan kaçınmalarını ve sınıf bilincine sahip işçilere *ücretsiz olarak dağıtmalarını* öğütlemek isterdim.

Kitabının sonunda, 61. ve 63. sayfalarda, Bay Kautsky, “yeni teorinin” (Marks ve Engels’in Paris Komünü tahliline değinmekten bile korktuğu için, bolşevizmi böyle adlandırıyor) “örneğin İsviçre gibi eski demokrasilerde bile destek bul-

ması”ndan acı acı yakındır. Kautsky’e göre, “Alman sosyal-demokratlarının bu teoriyi benimseyebilmiş olmaları anlaşılabilir bir şey değil”.

Hayır, tam da anlaşılabilir bir şey; çünkü savaşın ciddi derslerinden sonra, devrimci kitleler Scheidemann’lar ve Kautsky’lerden iğreniyorlar ve bıkmış durumdalar.

“Biz”, her zaman demokrasiden yana olduk, diye yazıyor Kautsky, demokrasiden birden vazgeçen ise bizmişiz!

“Biz”, sosyal-demokrasinin oportünistleri, her zaman proletarya diktatörlüğüne karşı çıktık; Kolb ve yandaşları bunu *uzun süre önce* ilan ettiler. Kautsky bunu biliyor ve Bernstein’ların ve Kolb’ların “yuvaya dönüşü” apaçık olgusunu okuyucularından gizleyebileceğini boşuna umuyor.

“Biz”, devrimci marksistler, hiçbir zaman “saf” (burjuva) demokrasisini bir fetiş haline getirmedik. Bilindiği gibi, 1903’de Plehanov (kendisini Rus Scheidemann’ı konumuna götüren talihsiz dönüşünden önce) devrimci bir marksistti. Ve Plehanov, o yıllarda, parti programının kabul edildiği partimizin kongresinde, proletaryanın devrimde eğer gerekirse kapitalistlerin oy hakkından yoksun bırakabileceğini ve karşı-devrimci olduğu görülen her parlamentoyu dağıtabileceğini açıklamıştı. Marks ve Engels’in, yukarda aktardığım açıklamalarından bile, bunun marksizme uygun tek görüş olduğunu herkes anlayacaktır; bu, marksizmin tüm temel ilkelerinden açıkça ortaya çıkar.

“Biz”, devrimci marksistler, halka, hiçbir zaman, burjuvazinin önünde korkuyla eğilen, burjuva parlamenterizmine kendilerini uyarlayan, çağdaş demokrasinin *burjuva* niteliği konusunda sessiz kalan ve sadece *onun* genişlemesini, sade-

ce *onun* mantıksal sonucuna kadar yürütülmesini talep eden tüm ulusların Kautsky'lerinin yapmayı hoşlandığı gibi konuşmalar yapmadık.

“Biz” burjuvaziye şunu söyledik: Sizler, sömürücüler ve ikiyezlüler, demokrasiden söz ediyorsunuz, oysa ezilen kitlelerin siyasette yer almasını önlemek için her adımda binlerce engel dikiyorsunuz. Sizin sözünüzü sizden alıyoruz ve bu kitlelerin çıkarına, sizi devirmek amacıyla *devrime bu kitleleri hazırlamak için s i z i n* burjuva demokrasinizin genişlemesini talep ediyoruz. Ve eğer siz sömürücüler, bizim proleter devrimimize direnmeye kalkışırsanız, sizi acımasızca ezeceğiz; sizi tüm haklarınızdan yoksun bırakacağız; dahası, size hiç ekmek vermeyeceğiz, çünkü bizim proleter cumhuriyetimizde sömürücülerin hakları olmayacak, onlar sudan ve ateşten yoksun kalacaklar, çünkü bizler Scheidemann, Kautsky tipinde sosyalistler değil, gerçek sosyalistleriz.

“Biz”im, devrimci marksistlerin söylediği ve söyleyeceği şey budur – ve bu nedenle, Scheidemann’lar ve Kautsky’ler dönemler çöplüğüne atılırken, ezilen kitleler bizi destekleyecekler ve bizimle olacaklar.

ENTERNASYONALİZM NEDİR?

Kautsky, kendisinin bir enternasyonalist olduğuna ve kendisinin bir enternasyonalist olarak adlandırıldığına kesinlikle inanır. Scheidemann’ları “hükümet sosyalistleri” olarak adlandırır. Menşevikleri savunurken, Kautsky, kendisinin katıldığı “enternasyonalizm”in nasıl bir şey olduğunu tam açıklıkla gösterir. Ve Kautsky, tek başına değil, ama II. Enternasyonal ortamında zorunlu olarak büyüyen bir akımın temsilcisi (Fransa’da Longuet,

İtalya'da Turati, İsviçre'de Nobs, Grimm, Graber ve Naine, İngiltere'de Ramsay MacDonald vb.) olduğu için, Kautsky'nin "enternasyonalizm"i üzerinde durmamız öğretici olacaktır.

Kautsky, Zimmerwald Konferansı'na⁶⁸ menşeviklerin de katıldıklarını vurguladıktan sonra (bu bir diploma, kesinlikle, ama... kokmuş bir diploma) kendisinin de katıldığı menşevik görüşleri şu biçimde ortaya koyuyor:

"... Menşevikler genel bir barış istediler. Tüm savaşanların 'ne ilhak, ne tazminat' formülünü kabul etmesini istediler. Buna ulaşana kadar, bu görüşe uygun olarak, Rus ordusu savaş için hazır beklemeliydi. Diğer taraftan bolşevikler ise, ne pahasına olursa olsun hemen barış talep ediyorlardı; gerekirse ayrı bir barış yapmaya hazırdılar; ordunun düzensizliğini artırarak bunu zorlamaya çalıştılar." (s. 27.) Kautsky'nin düşüncesine göre, bolşevikler iktidarı almamalıydılar ve Kurucu Meclis'le yetinmeliydiler.

Böylece Kautsky ve menşeviklerin enternasyonalizmi şu anlama geliyordu: Emperyalist burjuva yönetiminden reformlar talep etmek, ama onu desteklemeyi sürdürmek, tüm savaşanların "ne ilhak ne tazminat" formülünü kabul edene kadar bu yönetimin yürüttüğü savaşı desteklemeyi sürdürmek. Bu görüş, Turiti ve Kautskyciler (Haase ve diğerleri), Longuet ve yandaşları tarafından "anayurdun savunulması"ndan *yana* olduklarını ilan ederek defalarca ifade edilmiştir.

Bu, teorik olarak, kişinin kendisini sosyal-şovenlerden ayırmakta tümüyle yeteneksiz olduğunu ve anayurdu savunma sorununda tümüyle kafasının karışık olduğunu gösterir. Siyasal olarak ise, enternasyonalizmin yerine küçük-burjuva milliyetçiliğini geçirmek, reformist kampa kaç-

mak ve devrimden vazgeçmek demektir.

Proletaryanın bakış açısından, “anayurt savunması”nı kabul etmek, bugünkü savaşı haklı göstermek, onun meşruluğunu kabul etmek demektir. Ve savaş, (hem monarşide, hem de cumhuriyette) emperyalist bir savaş olarak kaldığı için, belirli bir anda düşman birliklerinin konuşlandığı bölgeye –benim ya da düşmanın– bakmaksızın, anayurdun savunulmasını kabul etmek, *gerçekte*, emperyalist, yağmacı burjuvaziye desteklemek ve sosyalizme tümüyle ihanet etmek demektir. Rusya’da, Kerenski döneminde, burjuva-demokratik cumhuriyet koşullarında bile, savaş, emperyalist bir savaş olarak sürdürülmüştür, çünkü egemen sınıf olan burjuvazi tarafından yürütülüyordu (ve savaş, “politikanın devamı” dır); ve savaşın emperyalist niteliğinin özellikle çarpıcı bir ifadesi de, dünyanın paylaşılmasına ve diğer ülkelerin yağmalanmasına ilişkin Çarlık zamanında İngiltere ve Fransa kapitalistleriyle yapılmış olan gizli anlaşmalardı.

Menşevikler, bu savaşı bir savunma ya da devrimci savaş olarak en aşağılık biçimde tanımlayarak halkı aldatıldılar. Ve Kautsky, menşeviklerin siyasetini onaylayarak, halkın aldatılmasını onaylıyor; işçilerin kandırılmasında ve emperyalistlerin arabasına koşulmasında sermayeye yardımcı olan küçük-burjuvazinin rolünü onaylıyor. Kautsky, bir slogan *ortaya atmanın* konumu değiştireceği bahanesiyle tipik bir küçük-burjuva, bir hamkafa siyaseti izliyor. Tüm burjuva demokrasi tarihi, bu yanılsamanın yanlışlığını kanıtlar; burjuva demokratlar, her zaman, halkı aldatmak için her çeşit “sloganı” geliştirmişlerdir ve hala da geliştiriyorlar. Bu, onların samimiyetini *sınamak*, sözleriyle *eylemlerini* karşılaştırmak, idealist ya da şar-

latan sözlerle yetinmemek, ama *sınıf gerçekliğine* ulaşmak için gerekli olan noktadır. Emperyalist bir savaş, şarlatanlar ya da yaygaracılar yahut küçük-burjuva hamkafalar duygusal “sloganlar” atıklarında değil, ama sadece emperyalist savaşı yürüten ve bu savaşa milyonlarca ekonomik bağla (ve hatta halatla) bağlı olan *sınıf* gerçekten *devrildiğinde* ve devletin yönetimi gerçekten devrimci sınıf tarafından, proletarya tarafından değiştirildiğinde emperyalist bir savaş olmaktan çıkar. *Bir emperyalist yağmacı barıştan olduğu kadar, bir emperyalist savaştan da kurtulmanın başka yolu yoktur.*

Kautsky, menşeviklerin dış politikasını onaylayarak ve enternasyonalist ve Zimmerwaldçı olduğunu ilan ederek, önce Zimmerwald oportünist çoğunluğunun tüm kokuşmuşluğunu (bizim, *Zimmerwald Solu*’nun⁶⁹, böylesi bir çoğunluktan kendimizi ayırmamız nedensiz değildir!) ve ikinci olarak –ve başat olan budur– proletaryanın konumundan küçük-burjuvazinin konumuna, devrimci konumdan reformist konuma geçtiğini gözler önüne seriyor.

Proletarya, emperyalist burjuvaziye devrimci yoldan devirmek için savaşıyor; küçük-burjuvazi ise, emperyalizmin reformist “ilerlemesi” için, ona *boyun eğerek* ona uymak için savaşıyor. Kautsky henüz bir marksistken, örneğin 1909’da, *İktidar Yolu*’nu yazdığı zaman, savaşın kaçınılmaz olarak *devrime* yol açacağı düşüncesini savunuyordu ve *devrimler çağının* yaklaştığını söylüyordu. 1912 Basel Bildirgesi,⁷⁰ fiilen 1914’de patlak veren Alman ve İngiliz grupları arasındaki emperyalist savaşla bağlantılı olarak bir *proleter devrimden* yalın ve kesin biçimde söz eder. Ama 1918’de, savaşla bağlantılı olarak devrimler baş-

ladığında, Kautsky, devrimlerin kaçınılmazlığını açıklamak yerine, *devrimci* taktikleri ve devrime hazırlanmanın araç ve yöntemlerini ölçüp biçmek ve düşünmek yerine, menşeviklerin reformist taktiklerini enternasyonalizm olarak tanımlamaya başlamıştır.

Kautsky, ordunun savaş gücünün korunmasında ısrar ettikleri için menşevikleri övüyor ve bolşevikleri yeterince düzensiz olan “ordunun düzensizliğini” daha da kötüleştirmekle suçluyor. Bu, reformizmi ve emperyalist burjuvaziye boyun eğmeyi övmek, devrimi suçlamak ve devrimden vazgeçmek demektir. Kerenski döneminde, ordunun savaş gücünü korumak, ordunun *burjuva* (cumhuriyetçi de olsa) komutası altında olmasını korumak demektir. Herkesin bildiği ve olayların gelişmesinin çok açık biçimde tanıtladığı gibi, bu cumhuriyetçi ordu *Kornilov* ruhunu koruyordu, çünkü ordunun subayları Kornilovcuydular. Burjuva subayların Kornilovcu olmaktan başka çareleri yoktu; emperyalizme ve proletaryanın zorla bastırılmasına yönelmekten başka çareleri yoktu. Tüm menşevik taktik, *pratikte*, emperyalist savaşın ve *burjuva* diktatörlüğünün tüm temellerini olduğu gibi bırakmayla, ayrıntıları onarmayla, önemsiz bazı şeyleri boyamayla (“reformlar”) eşdeğerdi.

Diğer taraftan, orduyu “düzensiz”leştirmeksizin yapılmış ya da yapılabilen tek bir büyük devrim yoktur. Çünkü ordu, eski rejimi destekleyen en kemikleşmiş araçtır, burjuva disiplininin en sağlam mevzisi, sermaye egemenliğinin dayanağıdır ve emekçiler arasında sermayeye kölece boyun eğme ve bağımlılık ruhunun koruyucusu ve besleyicisidir. Karşı-devrim, ordunun yanı sıra silahlı işçilerin varlığına asla hoşgörü gös-

termez ve gösteremez. Engels, Fransa’da her devrimde işçiler silahlanmıştı diye yazar, “bu nedenle, işçilerin silahsızlandırılması, devletin yönetimini elinde bulunduran burjuvazinin ilk buyruğudur”.⁷¹ Silahlı işçiler, *yeni* bir ordunun çekirdeği idi, *yeni* toplumsal düzenin örgütlü nüvesiydi. Burjuvazinin ilk görevi, bu çekirdeği ezmek ve gelişmesini önlemektir. Her başarılı devrimin ilk görevi ise, Marks ve Engels’in sık sık vurguladıkları gibi, eski orduyu parçalamak, dağıtmak ve onun yerine yeni bir ordu geçirmektir.⁷² İktidara geçen yeni toplumsal sınıf, eski orduyu tümüyle dağıtmaksızın (bu konuda, gericiler ya da sadece korkak hamkafalar “Düzensizlik!” diye bağırırlar), hiçbir orduya sahip olunmadığı en güç ve en acılı bir dönemden geçmeksizin (Büyük Fransız Devrimi de böylesine acılı bir dönemden geçmiştir) ve sert bir iç savaşın ortasında yeni bir orduyu, yeni bir disiplini, yeni sınıfın yeni bir askeri örgütünü kerte kerte oluşturmaksızın iktidarını hiçbir zaman ve bugün de koruyamaz, pekiştiremez. Tarihçi Kautsky eskiden bunu anlıyordu. Dönek Kautsky ise bunu unuttu.

Kautsky, eğer Rus Devriminde menşeviklerin taktiklerini *onaylıyorsa*, ne hakla Scheidemann’ları “hükümet sosyalistleri” olarak adlandırıyor? Kerenski ve onun hükümetine katılan menşevikler de hükümet sosyalistiydiler. Kautsky, eğer emperyalist savaşı yürüten *egemen sınıf* sorununu ortaya koymaya girişmiş olsaydı, bu sonuçtan kaçamazdı. Ama Kautsky, egemen sınıf sorununu, bir marksist için zorunlu olan bu sorunu ortaya koymaktan kaçınmıştır, çünkü bu sorunu ortaya koymak, döneğin teşhir olmasını sağlardı.

Almanya’da Kautskyciler, Fransa’da Longuetçiler ve İtalya’da Turati ve yandaşları şunu iddia

ediyorlar: Sosyalizm, ulusların eşitliğini ve özgürlüğünü, ulusların kendi kaderlerini belirlemesini öngerektirir, *dolayısıyla*, ülkemiz saldırıya uğradığında ya da düşman askeri birlikleri topraklarımızı işgal ettiğinde, kendi ülkemizi savunmak sosyalistlerin hakkı ve görevidir. Ama böyle bir sav, teorik olarak sosyalizmle alay etmektir, pratik siyaset açısından sahtekarca bir kurnazlıktır; savaşın toplumsal, sınıfsal niteliğini ve gerici bir savaş sırasında devrimci bir partinin görevlerini bile kavramayan tam olarak cahil bir taşralının görüşüyle örtüşür.

Sosyalizm uluslara karşı zor kullanılması-na karşıdır. Bu yadsınamaz. Ama sosyalizm, genel olarak insanlara karşı zor kullanılmasına da karşıdır. Bununla birlikte, henüz hristiyan-anarşistler ve Tolstoycular dışında hiç kimse, bundan sosyalizmin *devrimci* zora karşı olduğu sonucunu çıkarmamıştır. Bu nedenle, gerici zoru devrimci zordan ayıran koşulları irdelemeksizin genel olarak “zor”dan söz etmek, hem devrimden vazgeçen bir hamkafa olmak, hem de safsatayla kendisini ve başkasını aldatmak demektir.

Aynı şey uluslara karşı zor kullanılmasında da geçerlidir. Her savaş, uluslara karşı zor kullanılmasıdır, ama bu, sosyalistlerin devrimci bir savaştan *yana olmalarını* engellemez. Savaşın sınıfsal niteliği – bir sosyalistin (eğer bir döneke değilse) karşı karşıya olduğu temel sorun budur. 1914-1918 emperyalist savaşı, dünyayı bölüşmek için, ganimeti paylaşmak için, küçük ve zayıf ulusları yağmalamak ve boğmak için emperyalist burjuvazinin iki grubu arasındaki bir savaştır. Bu, 1912'deki Basel Bildirgesinde yapılan savaş değerlendirmesidir ve olgular tarafından doğrulanmıştır. Her kim, savaşa ilişkin bu görüşten ayrılır-

sa, o bir sosyalist değildir.

Wilhelm döneminde bir Almanya da Clemenceau döneminde bir Fransız, “eğer bir düşman ülkemi işgal ederse, ülkemi savunmak bir sosyalist olarak benim hakkım ve görevimdir” diyor-
sa, bir sosyalist, bir enternasyonalist gibi, bir devrimci proleter gibi değil, bir *küçük-burjuva milliyetçisi* gibi davranıyor demektir. Çünkü bu savlar, sermayeye karşı işçilerin devrimci sınıf mücadelesini dışta bırakır; dünya burjuvazisinin ve dünya proletaryasının bakış açısından *bir bütün olarak* savaşın değerlendirilmesini dışta bırakır, yani enternasyonalizmi dışlar ve geriye sadece sefil ve dar görüşlü bir milliyetçilik kalır. Ülkem haksızlığa uğramıştır, başka hiçbir şey beni ilgilendirmez – bu savın vardığı sonuç ve küçük-burjuva milliyetçi dargörüşlülüğünün dayandığı yer budur. Sanki bireysel zorla, bir bireye karşı zor kullanılmasıyla aynı şeymiş gibi, sosyalizm zora karşıdır ve bu nedenle cezaevine girmektense bir hain olmayı tercih ederim deniliyor.

“Sosyalizm uluslara karşı zor kullanılmasına karşıdır, bu nedenle ülkem işgal edildiği zaman ülkemi savunurum” diyen Fransız, Alman ya da İtalyan, sosyalizme ve enternasyonalizme *ihanet eder*, çünkü böyle biri, *sadece* kendi “ülke”sini *görür*, “kendi”... “*burjuvazisini*” herşeyin üstüne koyar ve savaşı emperyalist bir savaş yapan ve *k e n d i* burjuvazisini emperyalist yağma zincirinin bir halkası durumuna getiren *uluslararası bağlantılara* ilişkin bir düşünce belirtmez.

Tüm hamkafalar ve tüm aptal ve cahil taşralılar, dönek Kautskyciler, Longuetçiler, Turaticiler ve yandaşları gibi aynı savı savunurlar: “Düşman

* Sosyal-şovenler (Scheidemann’lar, Renaudel’ler, Hen-

ülkemi işgal etti, başka hiçbir şey beni ilgilendirmez”.*

Sosyalist, devrimci proleter, enternasyonalist ayrı savda bulunur. Onlar şöyle söyler: “Savaşın (ister gerici, ister devrimci olsun) niteliği, kimin saldırdığına ya da ‘düşman’ın hangi ülkede olduğuna değil, savaşı *hangi sınıfın* yürüttüğüne ve bu savaşın hangi politikanın devamı olduğuna bağlıdır. Eğer savaş, gerici, emperyalist bir savaşa, yani eğer emperyalist, açgözlü, yağmacı, gerici dünya burjuvazisinin iki grubu tarafından yürütülüyorsa, o zaman tüm burjuvazi (küçük ülkenin burjuvazisi bile) yağmanın bir ortağıdır ve devrimci proletaryanın bir temsilcisi olarak benim görevim, bir dünya savaşı dehşetinden *t e k* kaçış yolu olan *dünya proleter devrimini* hazırlamaktır. Ben, ‘benim’ ülkemin bakış açısından değil (çünkü emperyalist burjuvazinin elinde sadece bir oyuncak olduğunu anlamayan zavallı, aptal bir küçük-burjuva milliyetçisinin savıdır), dünya proleter devriminin hazırlanmasına, propagandasına ve hız kazanmasına *katkım* açısından savımı ileri sürmeliyim.”

Bu, enternasyonalizm demektir ve enternasyonalistin, devrimci işçinin, gerçek sosyalistin görevidir; döneK Kautsky’nin “unuttuğu” *abc*’dir. Ve onun döneKliğı, küçük-burjuva milliyetçilerin

derson’lar, Gompers’ler ve yandaşları), savaş sırasında “Enternasyonal”den söz edilmesini kesinlikle reddederler. Onlar, “*kendi*” burjuvazilerinin düşmanlarını sosyalizmin “hainleri” olarak görürler. Kendi burjuvazilerinin fetih siyasetini *desteklerler*. Sosyal-pasifistler (yani sözde sosyalist, pratikte küçük-burjuva pasifistleri), her türlü “enternasyonalist” duyarlılıkları ifade ederler, ilhaklara vb. karşı çıkarlar, ama *pratikte*, *kendi* emperyalist burjuvazilerini *desteklemeyi* sürdürürler. Bu iki tip arasındaki fark, –acı konuşan ve ağzından bal damlayan– iki kapitalist arasındaki fark kadar önemsizdir.

(Rusya’da menşevikler, Fransa’da Longuetçiler, İtalya’da Turaticiler ve Almanya’da Haase’ler ve yandaşları) taktiklerini onaylamak noktasından bolşevik taktikleri eleştirme noktasına geçtiği zaman daha açık hale gelmiştir. Şöyle eleştiriyor:

“Bolşevik devrim, genel bir Avrupa devriminin başlangıç noktası olacağı, Rusya’nın cesur girişiminin tüm Avrupa proleterlerinin ayaklanmasına yol açacağı varsayımına dayandırılmıştır.

Bu varsayımda, elbette, Rusların ayrı birleş yapmasının hangi biçimi alacağı, Rus halkı için hangi zorluklara ve toprak kayıplarına neden olacağı ve ulusların kendi kaderlerini belirlemesine hangi anlamı vereceği önemsizdi. Bu sırada, Rusya’nın kendisini savunup savunmayacağı da önemsizdi. Bu bakış açısına göre, Avrupa devrimi, Rus devriminin en iyi güvenesi olacaktı ve eski Rus topraklarında oturan tüm halkların tam ve gerçek olarak kendi kaderlerini belirlemelerini sağlayacaktı.

Avrupa’da sosyalizmi kuracak ve pekiştirecek bir Avrupa devrimi, Rusya’da, ülkenin ekonomik geriliğinin sosyalist üretim sistemine geçiş yolunda ortaya çıkaracağı engelleri ortadan kaldıran bir araç olacaktı.

Tüm bunlar, sadece temel varsayım, yani Rus devriminin bir Avrupa devrimini mutlak olarak ateşleyeceği varsayımı kabul edilirse, çok mantıklı ve çok sağlam gibi görünüyordu. Ama eğer olmazsa?

Şimdiye kadar bu varsayım doğrulanmamıştır. Ve Avrupa proleterleri, bugün Rus devrimini terk etmekle ve Rus devrimine ihanet etmekle suçlanıyor. Bu, bilinmeyen kişilere karşı yöneltilmiş bir suçlamadır, çünkü Avrupa proleteriyasının davranışından kimin sorumlu olduğu bilinmiyor.” (s. 28.)

Ve Kautsky, daha sonra, Marks, Engels ve Bebel'in, devrimin gelişi konusundaki öngörülerinde defalarca yanlış olduklarını, ama kendi taktiklerini "*belli bir tarih*"teki (s. 29) bir devrim beklentisine hiçbir zaman dayandırmadıklarını geniş ölçüde açıklamaya girişir, oysa bolşeviklerin "her şeyi genel bir karta, bir Avrupa devrimi kartına yatırdıkları"nı söyler.

Bu uzun parçayı, "becerikli" Kautsky'nin, marksizmin yerine kendi sıradan ve gerici hamkafa görüşünü yutturarak, nasıl sahte bir marksizm oluşturduğunu okuyucularımıza göstermek için özellikle aktardık.

Birincisi, bir hasma açıkça budalaca olan bir düşünceyi yüklemek ve daha sonra onu çürütmek, hiçbir akıllı insanın yapacağı bir iş değildir. Eğer bolşevikler, kendi taktiklerini diğer ülkelerdeki *belli bir tarihli* devrim beklentisine dayandırmışlarsa, bu su katılmamış bir budalalık olurdu. Ama Bolşevik Partisi hiçbir zaman böyle bir budalalıkla suçlanamaz. Benim Amerikan işçilerine mektubumda (20 Ağustos 1918), belli bir tarihi olmayan bir Amerikan devrimini hesaba kattığımızı söyleyerek, bu aptalca düşünceyi özellikle reddediyorum. Sol devrimci-sosyalistler ve "sol komünistler"le (Ocak-Mart 1918) tartışmalarında aynı düşünce üzerinde pek çok kez uzunca durdum. Kautsky, bolşevizm eleştirisine dayanak olması için küçük ... çok küçük bir tahrifat yapmıştır. Kautsky, az ya da çok yakın gelecekteki, belirli olmayan bir tarihteki bir Avrupa devrimi beklentisine dayanan taktikler ile belli bir tarihteki bir Avrupa devrimi beklentisine dayanan taktikleri birbirine karıştırmıştır. Küçük, çok küçük bir tahrifat!

İkinci taktik budalalıktır. Birinci taktik ise, bir

marksist için, her devrimci proleter ve enternasyonalist için *zorunludur*; *zorunludur*, çünkü sadece bu taktikler, tüm Avrupa ülkelerinde savaşın yarattığı nesnel koşulları marksizme uygun biçimde hesaba katar ve sadece onlar, proletaryanın enternasyonal görevlerine uygundur.

Kautsky, genel olarak devrimci taktiklerin temellerine ilişkin önemli bir sorunun yerine, bolşevik devrimcilerin yapabilecekleri, ama yapmadıkları bir hataya ilişkin küçük bir sorunu geçirerek, tüm devrimci taktikleri el çabukluğuyla inkar ediyor!

Siyasette bir dönem olarak, devrimci taktiklerin nesnel ön koşulları *sorununu* teorik olarak *bile ortaya koyamıyor*.

Ve bu bizi ikinci noktaya getiriyor.

İkincisi, eğer bir *devrimci durum* varsa, bir Avrupa devrimini hesaba katmak bir marksist için zorunludur. Sosyalist proletaryanın devrimci bir durumun olduğu zamanki taktikleri ile devrimci durumun olmadığı zamanki taktiklerinin aynı olmayacağı marksizmin abc'sidir.

Eğer Kautsky, bir marksist için zorunlu olan bu soruyu ortaya koysaydı, yanıtının kesinlikle kendisine karşı olduğunu görürdü. Savaştan uzun süre önce, tüm marksistler, tüm sosyalistler, bir Avrupa savaşının devrimci bir durum yaratacağını kabul ediyordu. Kautsky'nin kendisi, dönem olmadan önce -1902'de (*Toplumsal Devrim* kitabında) ve 1909'da (*İktidar Yolu* kitabında)-, açıkça ve kesin olarak bunu kabul ediyordu. Basel Bildirgesi'nde tüm II. Enternasyonal adına bunu kabul etti; tüm ülkelerin sosyal-şovenlerinin ve Kautskycilerinin ("Merkezciler", yani devrimciler ile oportünistler arasında bocalayanlar) Basel Bildirgesi'nin bu konudaki bildirimlerinden vebadan

korkar gibi korkmaları nedensiz değildir!

Bu nedenle, Avrupa’da devrimci bir durum beklentisi, bolşeviklerin tutkusu değil, tüm marksistlerin *ortak kanısıydı*. Kautsky, bolşeviklerin “her zaman zor ve iradenin herşeye gücü yeteceğine inanmaları” gibi sözlerle bu tartışmasız gerçekten kaçmaya çalışırken, devrimci durum sorununu ortaya koymaktan kaçışını, utanç verici kaçışını *gizlemek* için sadece tumturaklı ve boş sözler söyler.

Devam edelim. Bir devrimci durum gerçekten var mı, yok mu? Kautsky bu soruyu ortaya koyamamış. Ekonomik olgular bir yanıt veriyor: Savaş tarafından her yerde yaratılan açlık ve yıkım, devrimci bir durumu ifade eder. Bu soruya siyasal olgular da bir yanıt veriyor: 1915’den bu yana, *tüm* ülkelerde, eski ve çürümüş sosyalist partilerin içinde bir ayrışma süreci, proleter *kitlelerin* sosyal-şoven önderlerden *ayrılarak* sola, devrimci düşüncelere ve görüşlere, devrimci önderlere yöneldikleri bir süreç açıkça görülmektedir.

Sadece devrimden korkan ve devrime ihanet eden bir kişi, 5 Ağustos 1918’de, Kautsky’nin broşürünü yazdığı gün, bu gerçekleri göremeyebilirdi. Ve şimdi, Ekim 1918’in sonunda, devrim bir dizi Avrupa ülkesinde, herkesin gözleri önünde ve hızla geliyor. Hâlâ bir marksist olarak kabul edilmek isteyen “devrimci” Kautsky, Marks’ın alay ettiği 1847’nin hamkafaları gibi, devrimin yaklaştığını görememiş dar görüşlü bir hamkafa olduğunu tanıtlamıştır!!

Ve şimdi üçüncü noktaya geliyoruz.

Üçüncüsü, Avrupa’da devrimci bir durum olduğu zaman devrimci taktiklerin özgün özelliği ne olacaktır? Bir dönek olan Kautsky, bir marksist için zorunlu olan bu soruyu ortaya koymak-

tan korkmuştur. Kautsky, tipik bir hamkafa küçük-burjuva gibi ya da cahil bir köylü gibi tartışıyor: “Genel bir Avrupa devrimi” başladı mı, başlamadı mı? Eğer başladıysa, o zaman *kendisi de* devrimci olmaya hazır! Ama o zaman, göreceğiz ki, her alçak (bugün zaman zaman bolşeviklerin zaferine tutunan reziller gibi) kendisini devrimci ilan edecektir!

Eğer Avrupa devrimi başlamamışsa, Kautsky devrime sırt çevirecektir! Kautsky, devrimci bir marksisti sıradan bir hamkafadan ve küçük-burjuvadan ayırteden şeyin, olgunlaşan devrimin zorunluluğunu eğitimsiz kitlelere *öğütleyebilmesi*, devrimin kaçınılmazlığını *tanıtlayabilmesi*, devrimin kazanımlarını halka *açıklayabilmesi* ve proletarya ile tüm emekçi ve sömürülen kitleleri devrime *hazırlayabilmesi* olduğu gerçeğini anladığının belirtisini bile göstermez.

Kautsky, bolşeviklere bir saçmalığı, yani bir Avrupa devriminin belirli bir tarihte patlak vereceği kartına herşeyi yatırma saçmalığını yüklüyor. Bu saçmalık, Kautsky’nin kendisine karşı dönmüştür, çünkü onun savının mantıksal sonucu, kesinlikle, eğer bir Avrupa devrimi 5 Ağustos 1918’de patlak vermiş olsaydı, bolşevik taktiklerin doğru olacağıdır! Kautsky, tarih olarak kendi broşürünü yazdığı tarihi veriyor. Ve bu 5 Ağustostan birkaç hafta sonra, bir kısım Avrupa ülkesinde devrimin geldiği açık hale gelince, Kautsky’nin tüm döneği, marksizmi tümüyle çarpıtması ve sorunları devrimci anlamda düşünmek ve hatta ortaya koymaktaki yeteneksizliği, tüm çekiciliğiyle ortaya çıkmıştır!

Avrupa proleterlerini ihanetle suçlamak, diye yazıyor Kautsky, bilinmeyen kişilere karşı yöneltilmiş bir suçlamadır.

Yanılıyorsunuz, Bay Kautsky! Aynaya bakın ve orada bu suçlamanın yöneltildiği “bilinmeyen kişileri” göreceksiniz. Kautsky, kendisine saf havası veriyor ve suçlamanın kime yöneltildiğini anlamamış gibi davranıyor. Buna rağmen, gerçekte, Kautsky, bu suçlamanın Alman “Solu” tarafından, Spartaküsler⁷³ tarafından, Liebknecht ve arkadaşları tarafından yöneltildiğini çok iyi biliyor. Bu suçlama, Alman proletaryasının, Finlandiya, Ukrayna, Letonya ve Estonya’nın boğazlandığı zaman Rus (ve uluslararası) devrimine ihanet edildiği gerçeğini *açık biçimde değerlendirdiğini* ifade eder. Bu suçlama, birincil olarak ve her şeyden önce, her zaman haksızlığa uğramış olan *kitlelere* değil, uyuşukluğun üstesinden gelmesi için kitleler arasında devrimci ajitasyon, devrimci propaganda, devrimci çalışma yürütme görevlerini *yerine getirmeyen*, gerçekte her zaman ezilen sınıfların içinde derinlerde yatan devrimci sezgi ve arzulara *karşı* çalışan, onların Scheidemann’lar ve Kautsky’ler gibi önderlerine yöneltilmiştir. Scheidemann’lar açıkça, kaba ve utanmaz biçimde ve çoğu durumda bencillikleri nedeniyle proletaryaya ihanet etmişler ve burjuvazinin safına geçmişlerdir. Kautskyciler ve Longuetçiler, bunları sadece duraksayarak ve bocalayarak, zamanın güçlüklerine korkakça bakarak aynı şeyi yaptılar. Kautsky, savaş sırasındaki tüm yazılarında, devrimci ruhu beslemek ve canlandırmak yerine söndürmeye çalıştı.

Gerçek şu ki, Kautsky’nin, Avrupa proleterlerinin Rus devrimine ihanet ettikleri “suçlaması”nın çok büyük *teorik* önemini ve ajitasyon ve propaganda açısından büyük önemini bile anlamıyor olması, Alman resmi sosyal-demokrasisinin “ortalama” önderlerinin hamkafa budalalığının gerçek

bir tarihsel anıtı olarak kalacaktır! Kautsky, Alman “İmparatorluğu”ndaki sansür egemenliği altında, bu “suçlama”nın, sosyalizme ihanet etmemiş olan Alman sosyalistlerinin, Scheidemann’lardan ve Kautsky’lerden kurtulmaları, böylesi “önderleri” bir kenara itmeleri, onların aptallaştırıcı ve alçaltıcı propagandalarından kendilerini kurtarmaları, onlara *rağmen*, onlar *olmaksızın* isyan etmeleri ve onları aşarak *devrime doğru* yürümeleri için yaptıkları *kendi çağrılarını Alman işçilerine* ifade edebilmelerinin belki de tek biçimi olduğunu da anlamıyor!

Kautsky bunu anlamıyor ki, bolşevik taktikleri nasıl anlayabilsin? Genel olarak devrimden vazgeçen birinden, en “zor” durumların birinde devrimin gelişme koşullarını ölçmesi ve değerlendirmesi beklenebilir mi?

Bolşeviklerin taktiği doğrudur; *tek* enternasyonalist taktikti, çünkü bu taktik, bir dünya devrimi korkusuna, bir hamkafanın devrime olan “inançsızlığı”na, “kendi” anayurdunu (kendi burjuvazisinin anayurdunu) korumanın dışında hiçbir şeyi “umursamayan” dar milliyetçi arzuya değil, Avrupa’da devrimci durumun doğru (ve savaştan önce, sosyal-şovenlerin ve sosyal-pasifistlerin döneliğinden önce, herkesin kabul ettiği) *öngörüsüne* dayanıyorlardı. Bu taktik tek enternasyonalist taktikti, çünkü onlar, *tüm ülkelerde* devrimin gelişmesi, desteklenmesi ve uyandırılması *i ç i n* tek bir ülkede olanaklı olanın en çoğunu yaptılar. Bu taktik, onların büyük başarılarıyla doğrulandı, çünkü bolşevizm (Rus bolşeviklerinin erdemleri nedeniyle değil, ama pratikte devrimci olan taktiğe heryerdeki *kitlelerin* en derin sempatileri nedeniyle) *dünya* bolşevizmi oldu, sosyal-şovenlerin ve sosyal-pasifistlerinkinden somut olarak ve pra-

tikte ayrı olan bir düşünce, bir teori, bir program ve taktikler üretti. Bolşevizm, şimdi “birlik” rüyası görerek ve bir cesedi diriltmeye çalışarak birbirinin kuyruğuna takılacak olan Scheidemann’lar ve Kautsky’lerin, Renaudel’lerin ve Longuet’lerin, Henderson’lar ve MacDonald’ların eski, çürümüş enternasyonaline *coup de grâce*’i* indirdi. Bolşevizm, barış çağının kazanımlarını ve *başlayan devrimler çağının* deneyimlerini gözönüne alan III. Enternasyonal’in, gerçekten proleter ve komünist olan bir enternasyonalin ideolojik ve taktik temellerini *yarattı*.

Bolşevizm, “proletarya diktatörlüğü” düşüncesini dünya çapında yaygınlaştırdı; bu Latince sözcükleri, önce Rusçaya ve daha sonra dünyanın tüm dillerine çevirdi ve *Sovyet iktidarı* örneğiyle, hiç deneyimi, eğitimi ve örgütlenme alışkanlığı olmayan en geri ülkelerin işçi ve yoksul köylülerine *bile*, bir yılda, devasa güçlüklerin ortasında ve (*t ü m* dünyanın burjuvazisi tarafından desteklenen) sömürücülere karşı bir mücadele içinde, emekçilerin iktidarını korumanın, dünyada daha önce varolan tüm demokrasilerden ölçülemez biçimde çok daha yüksek ve geniş bir demokrasiyi yaratmanın ve sosyalizme pratik olarak ulaşmak için on milyonlarca işçinin ve köylünün yaratıcı çalışmasını *başlatmanın* olanaklı *olabildiğini* gösterdi.

Bolşevizm, gerçeklikte, Avrupa ve Amerika’da proleter devrimin gelişmesine, şimdiye kadar hiçbir ülkedeki hiçbir partinin yapmayı başaramadığı ölçüde yardımcı oldu. Tüm dünya işçileri, Scheidemann’ların ve Kautsky’lerin taktiklerinin kendilerini emperyalist savaştan da, emper-

* Öldürücü darbe. -ç.

yalist burjuvazinin ücretli köleliğinden de kurtarmadığını ve bu taktiklerin tüm ülkeler için bir model olamayacağını her geçen gün daha açık olarak anlarlarken, tüm ülkelerin proleter kitleleri, her geçen gün bolşevizmin savaş ve emperyalizmin dehşetinden kaçınmanın doğru yolunu gösterdiğini, bolşevizmin *herkes için taktik bir model olarak hizmet edebileceğini* her geçen gün daha fazla anlıyorlar.

Proleter devrimi, sadece Avrupa genelinde değil, dünyanın gözleri önünde olgunlaşıyor ve Rusya’da proletaryanın zaferi ona yardımcı oluyor, hızlandırıyor ve destekliyor. Tüm bunlar sosyalizmin tam zaferi için yeterli midir diyebilirsiniz. Elbette yeterli değildir. Tek bir ülke daha fazlasını yapamaz. Ama bu tek ülke, Sovyet iktidarı sayesinde, öylesine çok şey yapmıştır ki, Rusya’daki Sovyet iktidarı yarın, diyelim ki Alman ve İngiliz-Fransız emperyalistleri arasındaki bir anlaşmanın –varsayılacak en kötü olasılık olsa da– bir sonucu olarak dünya emperyalizmi tarafından ezilse bile, bolşevik taktikler, sosyalizme çok büyük kazanım sağlamayı ve yenilmez dünya devriminin büyümesine yardımcı olmayı sürdürecektir.

“EKONOMİK TAHLİL” GÖRÜNTÜSÜ ALTINDA BURJUVAZİYE UŞAKLIK

Daha önce söylediğimiz gibi, eğer Kautsky’nin kitabının başlığı içeriği doğru biçimde yansıtsaydı, *Proletarya Diktatörlüğü* olarak değil, *Burjuvazinin Bolşevizme Saldırılarının Yeni Baskısı* olarak adlandırmak gerekirdi.

Eski menşeviklerin Rus devriminin burjuva niteliği konusundaki “teorileri”ni, yani menşevikler tarafından marksizmin eski çarpıtılmasını

(1905’de Kautsky tarafından reddedilmişti!), şimdi teorisyenimiz yeniden sunuyor. Her ne kadar Rus marksistleri için bıktırıcı olabilirse de, bu sorunun üzerinde durmamız gerekiyor.

1905’ten önce tüm Rusya marksistleri, Rus devrimi bir burjuva devrimidir diyorlardı. Marksizmin yerine liberalizmi geçiren menşevikler, bundan şu sonucu çıkarıyorlardı: Bu nedenle, proletarya, burjuvazi için kabul edilebilir olanın ötesine gitmemeli ve onunla uzlaşma siyaseti izlemelidir. Bolşevikler ise, bunun bir liberal burjuva teorisi olduğunu söylediler. Burjuvazi, monarşiyi, toprakbeyliğini vb. olabildiğince korurken, devleti devrimci çizgide değil, burjuva, *reformist* çizgide yeniden biçimlendirmeye çalışıyordu. Proletarya, kendisinin reformizme “bağlanmasına” izin vermayerek, burjuva-demokratik devrimi sonuna kadar götürmelidir. Bolşevikler, burjuva devrimindeki *sınıf* güçlerinin mevzilenmesini şöyle formüle ettiler: Proletarya, köylülüğü kendisine katarak, liberal burjuvaziyi tarafsızlaştırır ve monarşiyi, feodaliteyi ve toprakbeyliğini ortadan kaldırır.

Proletarya ile genel olarak köylülüğün ittifakı, devrimin burjuva niteliğini gösterir, çünkü *genel olarak köylülük*, meta ticareti temelinde varolan küçük üreticilerden oluşur. Ayrıca Bolşevikler ek olarak şunu formüle etmişlerdir: Proletarya, *tüm yarı-proleterleri* (tüm emekçileri ve sömürülenleri) kendisine katar, orta köylülüğü tarafsızlaştırır ve burjuvaziyi *devirir*; sosyalist devrimi burjuva-demokratik devrimden ayıran da budur. (Bkz. 1905’de yayınlanan *İki Taktik* broşürüm; bu broşür *12 Yıl* derlemesinde yeniden basılmıştır, St. Petersburg, 1907.)

Kautsky, 1905’teki bu tartışmada, o zaman menşevik olan Plehanov tarafından düşüncesi

sorulduğu için dolaylı olarak yer aldı, özsel olarak Plehanov’a *karşı* olduğunu ifade etti. Ama şimdi Kautsky, o zamanki tartışmalara ilişkin (kendi bildirimlerinin teşhir olmasından korktuğu için!) *tek sözcük* bile söylemiyor ve dolayısıyla, Alman okurun konunun özünü anlamasını tümüyle olanaksız hale getiriyor. Bay Kautsky, 1918 yılında Alman işçilerine, 1905’te işçilerin liberal burjuvaziyle değil, köylülerle ittifakını savunduğunu, bu ittifakı hangi koşullarda savunduğunu ve kendisinin buna ilişkin hangi programı önerdiğini *anlatamayacağını* çok iyi bilir.

“Ekonomik tahlil” görünümü altında ve “tarihsel materyalizm” konusunda kibirli sözler ederek eski tutumuna sırtını dönen Kautsky, şimdi işçilerin burjuvaziye tabi kılınmasını savunuyor ve menşevik Maslov’dan yaptığı alıntıların yardımıyla, menşeviklerin eski liberal görüşlerini geveleyip duruyor; üstelik alıntıları, Rusya’nın geriliğine ilişkin yepyeni bir düşünceyi kanıtlamada kullanıyor; ama bu yeni düşünceden, burjuva devriminde burjuvaziden daha öteye gidilemeyeceği biçimindeki eski sonucu çıkarıyor! Ve bunu, Marks-Engels’in Fransa’daki 1789-1793 burjuva devrimi ile Almanya’daki 1848 burjuva devrimini karşılaştırırken tüm söylediklerine rağmen yapıyor.⁷⁴

Kautsky’nin “ekonomik tahlili”nin baş “kanıt”ına ve temel içeriğine geçmeden önce, Kautsky’nin daha ilk cümlelerinde garip bir kafa karışıklığını ya da düşüncesinin yüzeyselliğini dışa vurduğunu belirtelim.

“Tarım ve özellikle küçük köylü çiftçiliği” diye bildiriyor bizim “teorisyen”imiz, “bugün Rusya’nın ekonomik temelini ifade eder. Nüfusun aşağı yuvarı beşte dördünü, belki altıda beşini tarım yaşıtmaktadır.” (s. 45.) Herşeyden önce, benim de-

ğerli teorisyenim, bu küçük üreticiler kitlesi arasında ne kadar sömürücüler olduğunu gözönüne aldınız mı? Kesinlikle toplam içinde onda birden daha fazla değildirler ve büyük çaplı üretimin çok geliştiği kentlerde daha azdırılar. İnanılmaz derecede yüksek sayıları alın, küçük üreticilerin beşte birinin oy hakkından yoksun bırakılan sömürücüler olduğunu varsayın. O zaman bile, seçmenlerin %66'sının, *nüfusun çoğunluğunu* temsil eden 5. Sovyet Kongresi'nde bolşevikleri tuttıkları sonucunu bulursunuz. Buna Sovyet iktidarını destekleyen sol sosyalist-devrimcilerin önemli bir bölümünü –ilkesel olarak tüm sol sosyalist-devrimciler Sovyet iktidarını desteklediler ve Temmuz 1918'de onların bir bölümü maceracı bir isyan başlattıklarında,⁷⁵ eski partileri, “Narodnik Komünistler” ve “Devrimci Komünistler”⁷⁶ olarak iki yeni partiye ayrıldı (eski parti tarafından hükümette önemli konumlara önerilmiş olan sol sosyalist-devrimcilerin ünlüleri, örneğin birincisinde Zaks ve ikincisinde Kolegayev bunlar arasındadır)– eklemek gerekir. Böylece, Kautsky, bolşeviklerin nüfusun azınlığının desteğine sahip olduğuna ilişkin gü-lünç masalını –istemeyerek– kendisi çürüttü.

İkincisi, değerli teorisyenim, küçük üretici köylünün proletarya ile burjuvazi arasında zorunlu olarak bocaladığı olgusunu gözönüne aldınız mı? Tüm çağdaş Avrupa tarihi tarafından doğrulanan bu marksist gerçeği, Kautsky tam zamanında “unutmuş”, çünkü bu olgu onun yinelediği menşevik “teori”yi tam olarak yıkar! Kautsky bunu “unutmuş” olmasaydı, küçük üretici köylülüğün egemen olduğu bir ülkede proletarya diktatörlüğünün zorunlu olduğunu inkar edemezdi.

Şimdi teorisyenimizin “ekonomik tahlil”inin temel içeriğini irdeleyelim.

Sovyet iktidarının bir diktatörlük olduğu tartışılmaz, diyor Kautsky. “Ama bu, *proletaryanın* diktatörlüğü mü?” (s. 34.)

“Sovyet Anayasası’na göre, yasama ve yürütmeye katılma hakkına sahip nüfusun çoğunluğu köylülerden oluşur. Bu da, *proletaryanın* diktatörlüğü gibi bize sunulan şeyin, –eğer tutarlı biçimde yürütülebilseydi ve genel olarak söylersek, eğer sadece bir parti tarafından uygulanabilecek olan bir diktatörlüğü bir sınıf doğrudan uygulayabilseydi– *köylülüğün* diktatörlüğü olduğunu tanıtlar.” (s. 35.)

Ve böylesine derin ve kurnaz bir savdan son derece sevinç duyan bizim iyi Kautsky’miz esprili olmaya çalışıyor ve şöyle söylüyor: “Bu nedenle, sosyalizmin en acısız gerçekleşmesinin, bu işin köylülerin eline verildiği zaman güvence altında olduğu sonucu çıkmaktadır.” (s. 35.)

Pek çok ayrıntıya giren ve yarı-liberal Maslov’-dan bir dizi çok bilgiç alıntılar yapan teorisyenimiz, köylülerin yüksek tahıl fiyatlarında ve kent işçilerinin ücretlerinin düşük olmasında vb. vb. çıkarları olduğu yolundaki yeni düşünceyi tanıtlamaya çalışıyor. Bu arada, bu yeni düşünceleri ortaya sürerken, yazarımız, savaş sonrası dönemin gerçekten yeni olgularına –örneğin, köylülerin kendi tahılları için para değil, meta istemeleri ve hiçbir paranın yeterli nitelikte sağlayamayacağı tarımsal aletlerinin yeterli olmaması gibi– can sıkıcı biçimde çok az dikkat göstermektedir.

Böylece Kautsky, bolşevikleri, proletarya partisini, diktatörlüğü, sosyalizmi gerçekleştirme işini, küçük-burjuva köylülüğe teslim etmekle suçluyor! Mükemmel, Bay Kautsky! Sizin aydınlık kanınıza göre, proletarya partisinin küçük-burjuva köylülüğe karşı tutumu ne olmalıydı?

Teorisyenimiz bu konuda hiçbir şey söylemeyi yeğliyor – besbelli ki, aklında “Söz gümüşse, sükut altındır” atasözü var. Ama şu savlarıyla kendisini ele veriyor:

“Sovyet Cumhuriyeti’nin başlangıcında, Köylü Sovyetleri genel olarak tüm köylülüğün örgütleriydi. Şimdi ise, bu cumhuriyet, bu Sovyetlerin proleterlerin ve *yoksul* köylülerin örgütü olduğunu ilan ediyor. Zengin köylüler, Sovyet seçimlerinde oy kullanma hakkından yoksun bırakılmışlardır. Burada, yoksul köylü, ‘proletarya diktatörlüğü’ altında sosyalist tarım reformunun sürekli ve kitlesel ürünü olarak kabul ediliyor.” (s. 48.)

Ne ölümcül ironi! Rusya’da bu tür şeyler herhangi bir burjuvanın ağzından duyulabilir: Sovyet Cumhuriyetinin yoksul köylülerin varlığını açıkça kabul ettiğini görünce hepsi sıtır ve sinsice sevinirler. Onlar sosyalizmle alay ederler. Hakları da var. Ama son derece yıkıcı dört yıllık bir savaştan sonra Rusya’da yoksul köylülerin varlığını sürdürmesi (ve uzun süre de varlığını sürdüreceği) gerçeği karşısında sırttan bir “sosyalist”, böyle bir “sosyalist”, sadece toplu dönemlik dönemlerinde ortaya çıkabilir. Devamını dinleyin:

“... Sovyet Cumhuriyeti zengin köylüler ile yoksul köylüler arasındaki ilişkilere müdahale ediyor, ama toprakların yeniden dağıtımını yapmaksızın müdahale ediyor. Kentlerde ekmeğin sıkıntısını hafifletmek için, silahlı işçi birlikleri, zengin köylülerin tahıl fazlası stoklarını almak için kırlara gönderilmiş bulunuyor. Bu stokların bir bölümü kent nüfusuna, diğer bölümü yoksul köylülere veriliyor.” (s. 48.)

Elbette, sosyalist ve marksist Kautsky, böyle bir önlemin büyük kentlerin ötesine genişletilmesi

(ve biz bunu ülke çapına yayıyoruz) düşüncesine son derece kızmış. Sosyalist ve marksist Kautsky, bir hamkafanın anlatılamaz, eşsiz ve hayranlık verici soğukkanlılığıyla (ya da inatla) öğüt veriyor: “Bunlar (zengin köylülerin mülksüzleştirilmesi) ... düzelmesi için acil barışa ve güvenliğe gereksinmesi olan üretim sürecine yeni karışıklık ve iç savaş öğeleri katıyor (“üretim süreci”ne katılan iç savaş – doğaüstü bir şey!).” (s. 49.)

Evet, elbette marksist ve sosyalist Kautsky, tahıl tekeli yasasını sabote eden ve kent halkını açlığa sürükleyen, kendi fazla ürün stoklarını gizleyen sömürücülerin ve tahıl vurguncularının barış ve güvenliği konusunda iç çekmeli ve gözyaşı dökmeli. “Biz hepimiz sosyalist, marksist ve enternasyonalistiz” diyen Kautsky, Heinrich Weber⁷⁷ (Viyana), Longuet (Paris), MacDonald (Londra) vb., koro halinde, “Biz, hepimiz, işçi sınıfı devriminden yanayız. Sadece... tahıl vurguncularının barış ve güvenliğini bozmayacak bir devrimden yanayız! Ve ‘üretim süreci’ne ‘marksist’ bir gönderme yaparak kapitalistlere bu iğrenç boyun eğişimizi gizliyoruz...” şarkısını söylüyorlar. Eğer bu marksizm ise, burjuvaziye uşaklık etmek nedir?

Şimdi teorisyenimizin hangi sonuca ulaştığına bakın. Bolşevikleri, köylülüğün diktatörlüğünü proletarya diktatörlüğü gibi sunmakla suçluyor. Ama aynı zamanda da, bizi, “proletarya ve yoksul köylülüğün diktatörlüğü”nü uygulayacaklarını açıkça ilan eden, yoksul köylülere yardım eden ve tahıl tekeli yasasını çiğneyerek gizledikleri tahıl stoklarını vurguncu ve zengin köylülerden zorla alan silahlı işçi birliklerini kırlara göndererek iç savaşını kırsal alanlara götürmekle suçluyor (bizim için *övgü* demektir).

Marksist teorisyenimiz, bir yandan saf demok-

rasiden, devrimci sınıfın, emekçilerin ve sömürülenlerin önderinin nüfusun çoğunluğuna (dolayısıyla sömürücüler dahil) tabi olmasından yanadır. Diğer yandan, bize *karşı* bir sav olarak, devrimin kaçınılmaz olarak burjuva –bir bütün olarak köylülüğün yaşamı burjuva toplumsal ilişkilere dayandığı için burjuva– niteliği taşıdığını açıklıyor ve aynı zamanda da proleter, sınıfsal, marksist bakış açısını savunuyormuş gibi yapıyor!

“Ekonomik tahlil” yerine, birinci sınıf bir ıvır zıvır ve sersemlik. Marksizm yerine, liberal öğretti kırıntıları ve burjuvazi ile kulaklara⁷⁸ uşaklık vazı.

Kautsky’nin böylesine karmakarışık yaptığı bu sorun, bolşevikler tarafından 1905 yılında tam olarak açıklanmıştır. Evet, devrimimiz, *bir bütün olarak köylülükle birlikte* yürüdüğümüz sürece bir burjuva devrimidir. Bu bizim için çok açıktı, 1905’ten bu yana yüzlerce, binlerce kez söyledik ve tarihsel sürecin bu zorunlu aşamasını atlama ya da bir emirle onu ortadan kaldırmaya hiçbir zaman girişmedik. Bu noktada Kautsky’nin bizi “teşhir etme” çabası, sadece kendi kafa karışıklığını ve henüz dönek değilken, 1905’te yazdıklarını anımsama korkusunu teşhir etmektedir.

Ama 1917’nin Nisan ayının başlarında, Ekim Devrimi’nden, yani bizim iktidarı almamızdan çok önce, halka açıkça ilan ettik ve açıkladık: Devrim bugünkü aşamada durdurulamaz, çünkü ülkenin ileriye doğru yürüyüşü, kapitalizmin ilerleyişi, yıkımın görülmemiş boyutlara ulaşması, (ister hoşlanılsın, ister hoşlanılmasın) ileriye, *sosyalizme doğru* adımlar atılmasını *gerektirecektir*. Çünkü savaşla tükenmiş ülkenin ilerlemesinin, korunmasının ve emekçilerin ve sömürülenlerin acılarının *dindirilmesinin* başka bir yolu yoktur.

Herşey tam da söylediğimiz gibi oldu. Devrimin tuttuğu rota, düşüncemizin doğruluğunu onayladı. *Önce*, monarşiye karşı, toprakbeylerine karşı, ortaçağ rejimine karşı “tüm” köylülükle (ve bu kapsamıyla devrim, burjuva devrimi, burjuva-demokratik devrimi olarak kalır). *Daha sonra* kır zenginleri, kulaklar, vurguncular dahil *kapitalizme karşı* yoksul köylülerle, yarı-proleterlerle, tüm sömürülenlerle; ve bu kapsamıyla devrim, sosyalist bir devrim olur. Birincisi ile ikincisinin arasına yapay olarak bir Çin Seddi çekmeye, proletaryanın hazırlık düzeyi ile yoksul köylülükle birlik düzeyini *daha* başka bir şeyle ayırmaya kalkışmak, marksizmi iğrenç biçimde çarpıtmak demektir, onu sıradanlaştırmak, onun yerine liberalizmi geçirmek demektir. Ortaçağa göre burjuvazinin ilerici niteliğine sözde bilimsel göndermeler yaparak sosyalist proletaryaya karşı burjuvazinin gerici bir savunmasını sinsice yapmak demektir.

Bu arada, *işçi ve köylü kitlelerini* birleştirerek ve onları siyasal yaşama sokarak demokrasinin en yüksek biçimini ve tipini temsil eden Sovyetler, (1871’de Marks’ın gerçek bir halk devriminden söz ettiği anlamda) “halk”a en yakın örgütlenme olarak, kitlelerin siyasal, sınıfsal olgunluğunun büyüme ve gelişme düzeyini ölçen en duyarlı bir barometre görevini görür. Sovyet Anayasası, belli bir “plan”a göre hazırlanmadı; bir çalışmayla da hazırlanmadı ve burjuva hukukçuları tarafından emekçi halka hileyle kabul ettirilmedi. Hayır, bu anayasa, *sınıf çelişkileri* olgunlaştığı oranda gelişen *sınıf mücadelesinin* rotası içinde *ortaya çıktı*. Bunlar, Kautsky’nin kendisinin de kabul etmek zorunda kaldığı çok açık olgulardır.

İlk başta, Sovyetler, bir bütün olarak köylülüğü kucaklıyordu. Yoksul köylülerin gelişmemişli-

ği, geriliği, cehaleti, yönetimin kulakların, zenginlerin, kapitalistlerin ve küçük-burjuva aydınlarının eline geçmesini sağladı. Bu dönem, küçük-burjuvazinin, menşevik ve sosyalist-devrimcilerin (sadece Kautsky gibi aptallar ve dönekler bunların ikisini de sosyalist olarak kabul edebilirler) egemen olduğu dönemdi. Küçük-burjuvazi, çaresizce ve kaçınılmaz olarak burjuvazinin (Kerenski, Kornilov, Savinkov) diktatörlüğü ile proletarya diktatörlüğü arasında duraksıyordu; küçük-burjuvazi, kendi ekonomik konumunun temel özellikleri nedeniyle, bağımsız olarak bir şeyler yapma yeteneğine sahip değildir. Yeri gelmişken belirtelim, Kautsky, Rus devrimi tahlilinde, burjuvazinin egemenliğini gizlemenin bir paravanı ve kitleleri aldatmanın bir aracı olarak hizmet eden hukuksal ve biçimsel “demokrasi” kavramıyla yetinecek, pratikte “demokrasi”nin, kimi zaman *burjuva diktatörlüğü*, kimi zaman bu diktatörlüğe tabi olan iktidarsız küçük-burjuva reformizmi vb. olduğunu *unutarak* marksizmi tümüyle terk etmektedir. Kautsky’ye göre, kapitalist bir ülkede burjuva partileri vardı ve çoğunluğu yöneten bir proleter parti (bolşevikler) vardı, ama küçük-burjuva partiler *yoktu*! Menşeviklerin ve sosyalist-devrimcilerin, *sınıfsal kökleri*, küçük-burjuva kökleri *yoktu*!

Küçük-burjuvazinin, menşeviklerin ve sosyalist-devrimcilerin bu duraksamaları, kitlelerin uyanmasına ve onların ezici çoğunluğunun, “aşağıdaki kesimler”in tümünün, tüm proleterlerin ve yarı-proleterlerin, böylesi “önderler”den uzaklaşmasına yardım etti. Sovyetlerde (Ekim 1917’de Petrograd ve Moskova’da) bolşevikler üstünlüğü sağladılar; sosyalist-devrimciler ile menşevikler arasındaki ayrışma daha da derinleşti.

Bolşevik devrimin zaferi duraksamaların sonu demekti; (Ekim Devrimi'nden önce *yıkılmamış* olan) monarşinin ve toprakbeyliğinin tümüyle yıkılması demekti. Biz, *burjuva* devrimini *sonuna kadar* götürdük. Köylülük, *bir bütün olarak* bizi destekledi. Köylülüğün sosyalist proletaryayla ilişkisi hemen kendisini gösteremezdi. Sovyetler, *genel olarak* köylülüğü birleştirdi. Köylülük arasındaki sınıfsal ayrışma henüz olgunlaşmamıştı, henüz kendisini açıkça göstermiyordu.

Bu süreç, 1918 yaz ve sonbaharında gerçekleşti. Çekoslovak karşı-devrimci isyanı kulakları uyandırdı. Tüm Rusya'yı kulak isyanları dalgası kapladı. Yoksul köylülük, kulakların, zenginlerin, kır burjuvazisinin çıkarları ile kendi çıkarlarının uzlaşmaz biçimde karşıt olduğunu kitaplarından ve gazetelerden değil, *kendi yaşamından* öğrendi. Her küçük-burjuva parti gibi, “sol sosyalist-devrimciler” de, kitlelerin duraksamasını yansıtıyordu ve 1918 yazında kesin olarak ayrıştılar: bir bölümü Çekoslovaklarla güçlerini birleştirdiler (Proşyan⁷⁹ zamanında telgrafhaneyi –bir saatliğine!– ele geçirerek Rusya'ya bolşeviklerin devrildiğinin bildirildiği Moskova isyanı; daha sonra Çekoslovaklarla savaşan ordunun başkomutanı Muravyov'un⁸⁰ ihaneti vb.); yukarda sözünü ettiğimiz diğer bölümü ise, bolşeviklerle birlikte kaldı.

Kentlerdeki yiyecek kıtlığının büyümesi, tahıl tekeli sorununa daha fazla ivedilik kazandırdı (Bu, Maslov'un on yıl önceki yazılarından basmakalıp düşünceleri yineleyen teorisyen Kautsky'nin ekonomik tahlilinde tümüyle “unuttuğu” sorundur!).

Toprakbeyleri ve burjuvazinin eski devleti ve hatta demokratik cumhuriyetçi devlet bile, pratikte burjuvazinin emrinde olan silahlı birlikleri kırsal bölgelere göndermiştir. Bay Kautsky bunu bilmi-

yor! Bunda “burjuvazinin diktatörlüğü” gibi bir şey görmüyor – tanrı korusun! Bu, “saf demokrasi”dir, özellikle eğer bir burjuva parlamentosu tarafından onaylanmışsa! Kautsky, 1917 yaz ve sonbaharında, Kerenski, Çereteli ve diğer sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin ortaklığında Avksentiyeve ve S. Maslov’un Toprak Komitesi üyelerini tutuklattığını hiç “duymamış”tır; bu konuda tek söz söylemez”.

Tüm sorun şudur ki, demokratik bir cumhuriyet aracılığıyla burjuvazinin diktatörlüğünü uygulayan bir burjuva devlet, burjuvaziye hizmet ettiğini halka itiraf edemez; gerçeği anlatamaz ve ikiyüzlü davranmaya zorlanır.

Ama Paris Komünü tipi bir devlet, bir Sovyet devleti, *gerçeği* halka açıkça ve içtenlikle anlatır ve proletarya ile yoksul köylülüğün diktatörlüğü olduğunu beyan eder; bu gerçek sayesinde, herhangi bir demokratik cumhuriyette engellenmiş olan, ama Sovyetler tarafından siyasal yaşama, *demokrasiye*, devlet yönetimine sokulan milyonlarca yeni yurttaşı kazanır. Sovyet Cumhuriyeti, kırsal bölgelere, başkentten, herşeyden önce en ileri işçilerden oluşan silahlı birlikler gönderiyor. Bu işçiler sosyalizmi kırsal alanlara götürüyorlar, yoksulları kazanıyorlar, onları örgütüyor ve eğitiyorlar, *burjuvazinin direnişini ezmek için* onlara yardım ediyorlar.

Kırsal bölgelerdeki durumu bilenler ve kırsal bölgelerde bulunanlar, sadece şimdi, 1918 yaz ve sonbaharında kırsal bölgelere “Ekim” (yani proleter) devriminin geldiğini söylüyorlar. Bir dönüşüm oluyor. Kulak isyanları dalgası, yoksulların ayaklanmasına, “Yoksul Köylü Komiteleri”nin bünyemesine yol açıyor. Orduda, komiser, subay, tümen ve ordu komutanı olarak işçilerin sayısı artı-

yor. Ve o sıralarda, Temmuz (1918) krizinden⁸¹ ve burjuvazinin feryatlarından dehşete kapılan ahmak Kautsky, bir “civciv” gibi burjuvazinin arkasından koşuyordu ve bolşeviklerin köylülük tarafından devrilmenin arifesinde olduğu inancını es-tiren kocaman bir broşür yazıyordu; o sıralarda bu ahmak, sol sosyalist-devrimcilerin bölünmesini, bolşevikleri destekleyen çevrenin “daralması” (s. 37) olarak görüyordu. Oysa o sırada bolşevikleri destekleyen *gerçek* çevre *çok büyük ölçüde genişliyordu*, çünkü milyonlarca kır yoksulu, kendilerini kulakların ve kır burjuvazisinin vesayetinden ve etkisinden kurtarıyor ve *bağımsız* bir siyasal yaşamın farkına varıyordu.

Yüzlerce sol sosyalist-devrimciyi, yüreksiz köylü aydını ve kulağı yitirdik, ama milyonlarca kır yoksulunun temsilcisini kazandık.*

Başkentlerdeki proleter devriminden bir yıl sonra, devrimin etkisi ve yardımıyla proleter devrim en ücra kırsal bölgelerde başladı, ve bu durum, Sovyetlerin ve bolşevizmin iktidarını nihai olarak pekiştirdi, ülke içinde ona karşı çıkabilecek hiçbir gücün olmadığını kesin olarak tanıtladı.

Bir bütün olarak köylülükle bağlantı içinde burjuva-demokratik devrimi tamamlandıktan sonra, Rus proletaryası, kırsal nüfusu ayırtırdığında, kır proleterleri ile yarı-proleterlerini kazandığında ve köy burjuvazisi dahil olmak üzere kulaklara ve burjuvaziye karşı onları birleştirdiğinde, kesin olarak sosyalist devrime geçti.

Şimdi, eğer başkentlerdeki ve büyük sanayi

* Sovyetlerin 6. Kongresi'nde (6-9 Kasım 1918), oy hakkına sahip olan 967 delegenin 950'si ve sadece söz hakkına sahip olan 351 delegenin 335'i bolşevikti, yani delegelerin %97'si bolşevikti.

merkezlerindeki bolşevik proletarya zengin köylülere karşı kır yoksullarını kendi çevresinde toplayamamış olsaydı, bu, gerçekten Rusya'nın sosyalist devrim için "olgunlaşmamış" olduğunu gösterirdi. O zaman köylülük, "tam bir bütün" olarak, yani kulakların, zenginlerin, burjuvazinin ekonomik, siyasal ve ahlaki önderliği altında kalırdı; ve devrim, bir burjuva-demokratik devrimin sınırlarının ötesine geçmemiş olurdu. (Ama, parantez içinde söyleyelim, bu, proletaryanın iktidarı almaması gerektiğini tanıtlamazdı, çünkü tek başına proletarya, burjuva-demokratik devrimi sonuna kadar gerçekten götürmüş, tek başına proletarya dünya proleter devrimini daha da yakınlaştırmak için gerçekten çok önemli bir şeyler yapmış ve tek başına Sovyet devletini yaratan proletarya, Paris Komünü'nden sonra sosyalist devlete doğru ikinci adımı atmıştır.)

Diğer taraftan, eğer bolşevik proletarya, Ekim-Kasım 1917'de, kırsal alanlarda sınıfsal ayrışmayı beklemeksizin, bu ayrışmayı *hazırlamaksızın* ve gerçekleştirmeksizin kırsal bölgelerde bir iç savaşa ya da "sosyalizme başlamaya" hemen girişseydi, eğer genel olarak köylülerle geçici bir blok oluşturmaksızın, orta köylülere bazı ödünler vermeksizin vb. böyle bir şeye girişseydi, marksizmi *Blanquist*⁸² biçimde, *azınlığın* kendi arzusunu çoğunluğa zorla kabul ettirme girişimi biçiminde çarpıtmış olurdu; bu da, genel olarak bir köylü devriminin *hâlâ* bir burjuva devrimi olduğunu ve bunun geri bir ülkede *bir dizi geçişler, bir dizi geçiş aşamaları* olmaksızın bir sosyalist devrime dönüştürülemeyeceğini anlamayan bir teorik saçmalık olurdu. Kautsky, bu çok önemli teorik ve siyasal sorunda *herşeyi* birbirine karıştırmış ve pratikte, proletarya diktatörlüğüne karşı havla-

yan bir burjuva uşağından başka bir şey olmadığını tanıtlamıştır.

Kautsky, çok ilginç ve çok önemli başka bir sorunda, aynı büyüklükte değilse de, benzer bir karışıklığa yol açmıştır: –sosyalist reformların en güç ve çok daha önemli alanında– tarım reformu alanında, Sovyet Cumhuriyeti’nin *yasama* eylemi sağlam ilkelere dayanmış ve buna uygun olarak yürütülmüş müdür? En azından en önemli belgeleri inceledikten sonra bizim siyasetimizi *eleştiren* herhangi bir Batı-Avrupalı marksiste çok büyük minnet duyarız, çünkü bize bu yolla büyük bir yardımda bulunmuş olur ve devrimin dünya çapında olgunlaşmasına da yardımcı olmuş olur. Ama Kautsky, eleştiri yerine, marksizmi liberalizme dönüştüren ve pratikte, bolşeviklere karşı bir dizi aslı-astarı olmayan, kin dolu, kaba saldırılara yol açan akıl almaz bir teorik karmaşa üretiyor. Bırakalım bunu okur yargılasın:

“Büyük toprak mülkleri korunamazdı. Bu, devrimin bir sonucuydu. Bu da baştan açıktı. Büyük mülklerin köylülere devredilmesi kaçınılmazdı...” [Bu doğru değil, Bay Kautsky. Bu soruna karşı değişik *sınıfların* tutumunun yerine sizin için “açık” olanı geçiriyorsunuz. Devrim tarihi, burjuvazi ile küçük-burjuvazinin koalisyon hükümetinin, menşevikler ile sosyalist-devrimcilerin büyük toprakbeyliğini koruma siyaseti izlediğini göstermiştir. Bu, özellikle S. Maslov önergesiyle ve Toprak Komitesi üyelerinin tutuklanmasıyla tanıtlanmıştır.⁸³ Proletarya diktatörlüğü olmaksızın, “köylü nüfusu”, kapitalistlerle güçlerini birleştirmiş olan toprakbeylerini altemez.]

“... Ama bunun hangi biçimde yapıldığı konusunda oybirliği yoktu. Değişik çözümler akla geliyordu...” [Kautsky, “sosyalistler”in “birliği”yle çok ilgileniyor, ama kimlerin kendilerine bu adı verdikleri onu ilgilendirmiyor. Kapitalist toplumda temel sınıfların zorunlu olarak değişik çözümlere ulaşacağını unuttuyor.] “... Sosyalist bakış açısından en akılcıl çözüm, büyük mülkleri devlet mülkiyetine dönüştürmek ve o güne kadar bu mülklerde ücretli-emekçi olarak çalışan köylülere kooperatif topluluklar biçiminde ekim yapmalarına izin vermek olacaktır. Böyle bir çözüm, Rusya’da varolmayan tipte bir tarımsal emeğin varlığını öngerektirir. Başka bir çözüm, büyük mülkleri devlet mülkiyetine dönüştürmek ve küçük toprak sahibi köylülere kiralamak için küçük parçalara bölmek olacaktır. Bu yapıldığında, en azından bazı şeyler sosyalist olurdu...”

Her zamanki gibi, Kautsky, ünlü “kabul edileni kabul etmeksizin kabul etmek”le yetiniyor. Öyle ya da böyle *özgün* koşullarda kapitalizmden sosyalizme geçiş *aşamalarının* ne olması gerektiğine ilişkin bir düşünce –sadece gerçekçi ve marksist düşünce– olmaksızın değişik çözümleri *yan yana* koyuyor. Rusya’da tarım emekçileri var, ama çok değil ve Kautsky, –Sovyet yönetiminin ortaya koyduğu– toprağın komünal ve kooperatif biçiminde işlenmesine geçiş yöntemi sorununa dokunmuyor. Bununla birlikte en tuhaf olan, Kautsky’nin toprağın küçük parçalar halinde kiralanmasında “bazı şeyleri sosyalist” görme iddiasıdır. Gerçeklikte, bu bir *küçük-burjuva* sloganıdır ve bunda “sosyalist” *hiçbir şey* yoktur. Eğer toprağı kiralayan “devlet”, Paris Komünü tipinde bir devlet değil de, bir parlamenter burjuva cumhuriyetinin devletiyse, toprağın küçük parçalar halin-

de kiralanması tipik bir *liberal reform*dur.

Kautsky, Sovyet iktidarının toprakta *tüm* özel mülkiyeti kaldırmasına ilişkin hiçbir şey söylemez. Daha da kötüsü, Sovyet yönetiminin kararnamelerinin en özsel olanını dışta bırakacak biçimde aktararak, inanılmaz bir sahtekarlığa girişir.

“Küçük üretimin, üretim araçlarının tam özel mülkiyeti için çabaladığını” ve Kurucu Meclisin toprağın bölüşölmesini önleyebilecek “tek otorite” olabileceğini (*yalnızca* Sovyetlerin otoritesinin işçiler ve köylüler tarafından kabul edildiğini, Kurucu Meclisin Çekoslovakların ve toprakbeylerinin sloganı olduğunu herkesin çok iyi bildiğı Rusya’da gülüşmelere yol açacak bir sav) ifade ettikten sonra şöyle sürdürür:

“Sovyet yönetiminin ilk kararnamelerinden birisinde, 1) Toprakbeylerinin mülkiyeti, hiçbir tazminat ödenmeksizin hemen ortadan kaldırıldığı; 2) Hanedana, manastırlara ve kiliselere ait tüm topraklar gibi büyük mülklerin de, tüm hayvanları, araç ve gereçleri, binaları ve her çeşit eklentileriyle birlikte, toprak sorunu Kurucu Meclis tarafından çözümlenene kadar, İlçe Köylü Temsilcileri Sovyeti’ne bağı köy Toprak Komiteleri’nin tasarrufuna verildiğı belirtiliyor.”

Kautsky *sadece bu iki paragrafı* aktarıyor ve şu sonuca varıyor:

“Kurucu Meclise yapılan gönderme hükmüsüz kalmaktadır. Gerçekte, değışik köylerdeki köylüler toprağı istedikleri gibi kullanabiliyorlardı.” (s. 47.)

Burada Kautsky’nin “eleştiri”sinin bir örneğini görüyorsunuz! Daha çok bir sahtekarlığa benzeyen “bilimsel” bir çalışma. Alman okuyucu, toprağın özel mülkiyeti sorununda bolşeviklerin

köylülere teslim olduğuna inandırılmaya çalışılıyor! Bolşevikler, yerel olarak (“değişik köylerde”) köylülere canlarının istediklerini istedikleri biçimde yapma izni vermişler!

Ama gerçeklikte, Kautsky’nin aktardığı kararname –26 Ekim 1917’de (eski takvim) çıkartılan ilk kararname– iki değil, beş maddeyi içeriyor ve ayrıca “kılavuz hizmeti göreceği” ifade edilen “Talimat”ın⁸⁴ da sekiz maddesi var.

Kararnamenin 3. maddesi, mülklerin “*h a l k a*” geçtiğini, kamulaştırılan tüm mülklerin envanterinin” yapılacağını ve mülkün “tam bir devrimci tarzda korunacağını” bildirir. Ve Talimat’ta, “toprakta özel mülkiyetin sürekli olarak ortadan kaldırıldığı”nı, “yüksek düzeyde bilimsel olarak işlenen çiftlikleri içeren toprakların ... *bölüştürülmeyeceği*”, “kamulaştırılan malikanelerin tüm hayvanlarının ve çiftlik araç-gereçlerinin, bunlar için hiçbir tazminat ödenmeksizin, büyüklüğüne ve önemine göre, devletin ya da köy topluluğunun kullanımına geçtiği” ve “tüm toprakların ulusal toprak fonuna katıldığı” bildirilir.

Ayrıca, Kurucu Meclisin dağıtılmasıyla eşzamanlı olarak (5 Ocak 1918) III. Sovyetler Kongresi, bugün Sovyet Cumhuriyeti’nin temel yasasının parçasını oluşturan “Emekçi ve Sömürülen Halkın *Hakları Bildirgesi*”ni kabul etti. Bu bildirgenin 2. maddesinin 1. paragrafı, “böylece toprağın özel mülkiyetinin kaldırıldığını” ve “örnek çiftliklerin ve tarım kuruluşlarının ulusal mülk ilan edildiği”ni duyurur.

Bu nedenle, köylülerin gözünde son derece büyük otoriteye sahip başka bir ulusal temsilî kurum tarım sorununu çözmeyi üstlendiği için, Kurucu Meclise yapılan gönderme hükümsüz *değildir*.

Yine 6 (19) Şubat 1918’de, toprakta tüm özel mülkiyetin kaldırıldığını ve toprak ile *tüm özel stokların ve donanımın federal Sovyet yönetiminin denetimi altında* Sovyet yetkililerine verildiğini onaylayan Toprağın Toplumsallaştırılması Yasası ilan edildi. Yasa, toprağın kullanımına ilişkin görevler arasında şunları sayar:

“Sosyalist çiftçiliğe geçiş bakış açısıyla, daha masraflı olan tekil çiftliklerin yerine, emek ve ürün tasarrufu açısından daha elverişli olan kolektif çiftliklerin geliştirilmesi.” (Madde 11, Paragraf e.)

Aynı yasa, topraktan *eşit* yararlanma ilkesini koyarak, “Toprağı kullanma hakkı kime aittir?” temel sorusuna şu yanıtı veriyordu:

(Madde 20): “Rusya Sovyet Federal Cumhuriyeti’nin sınırları içindeki toprak parçaları kamusal ve özel gereksinimler için kullanılabilir. A) Geliştirme ve eğitim amaçları için: 1° (Bölge, il, ilçe, kasaba ve köylerle birlikte federal) Sovyet iktidar organları tarafından temsil edilen devlet tarafından ve 2° (yerel Sovyet yetkililerinin denetiminde ve izniyle) kamu organları tarafından; B) Tarımsal amaçlar için: 3° tarım komünleri, 4° tarım kooperatif birlikleri, 5° köy toplulukları, 6° tekil aileler ve bireyler tarafından...”

Okuyucu, Kautsky’nin gerçekleri tümüyle çarpıttığını görmektedir ve Alman okura, Rusya’daki proleter devletin tarım politikası ve tarıma ilişkin yasama faaliyeti kesin olarak yanlış bir açıdan verilmektedir.

Kautsky’nin teorik olarak önemli temel sorunları bile formüle edemediği ortada!

Bu sorunlar şunlardır:

1) Topraktan eşit yararlanma ve

2) Toprağın ulusallaştırılması – bu iki önlem, genel olarak sosyalizmle ve özel olarak da kapitalizmden komünizme geçişle ilgilidir.

3) Küçük parçalara bölünmüş çiftliklerden geniş çaplı kolektif çiftliklere geçiş olarak toprağın kolektif işlenmesi. Bu soruna ilişkin Sovyet yasalarındaki ölçüler sosyalizmin gereklerini karşılıyor mu?

Birinci sorunda, herşeyden önce şu iki temel olguyu ortaya koymak gerekir: a) 1905 deneyimi yeniden incelendiğinde (örneğin, birinci Rus devriminde tarım sorununa ilişkin benim çalışmama bakıyorum), bolşeviklerin, “topraktan eşit yararlanma” sloganının demokratik olarak ilerici, devrimci anlamına işaret ettikleri ve 1917’den, Ekim Devriminden önce bunu kesin olarak belirledikleri görülür; b) Toprağın Toplumsallaştırılması Yasası –topraktan eşit yararlanmanın “ruhu” olan yasa– uygulanırken, bolşevikler çok büyük kesinlikle ve açıklıkla bildirmişlerdir: Bu bizim düşüncemiz değildir, bu slogana katılmıyoruz, ama köylülerin ezici bir çoğunluğunun talebi olduğu için onu uygulamanın bizim görevimiz olduğunu düşünüyoruz. Ve emekçilerin çoğunluğunun düşünce ve talebi, *emekçilerin kendileri tarafından bir yana bırakılabilecek şeylerdir*: böylesi talepler, ne “ortadan kaldırılabilir” ne de “üzerinden atlanabilir”. Biz bolşevikler, köylülerin küçük-burjuva sloganları bırakarak, olabildiğince hızlı ve olabildiğince kolay biçimde sosyalist sloganlara *geçmelerine yardımcı* olacağız.

Bilimsel tahliliyle işçi sınıfı devrimine yardımcı olmak isteyen bir marksist teorisyen, birinci olarak şu soruyu yanıtlamalıdır: Topraktan eşit yararlanma düşüncesinin, burjuva demokratik devrimin sonuna kadar götürülmesinde demok-

ratik-devrimci değere sahip olduğu doğru mudur? İkinci olarak, bolşevikler, küçük-burjuva eşit yararlanma yasasının kendi oylarıyla kabul edilmesini sağlayarak (ve büyük bir bağlılık göstererek) doğru mu hareket ettiler?

Kautsky, teorik olarak bu sorunun düğüm noktasının ne olduğunu bile *algılamamış*!

Kautsky, topraktan *eşit* yararlanma düşüncesinin burjuva-demokratik devrimdeki ilerici ve devrimci değerini asla çürütemez. Böyle bir devrim bunun ötesine gidemez. Bu sınıra ulaşıldığında, kitleler, burjuva-demokratik çözümün *yetersizliğini* ve onun sınırlarının ötesine, sosyalizme geçilmesinin gerekliliğini *çok daha açık, hızlı ve kolayca* görür.

Çarlığı ve toprakbeylerini deviren köylülük, topraktan *eşit* yararlanma rüyasını görüyor ve dünyada hiçbir güç, hem toprak sahiplerinden hem de *burjuva* parlamenter cumhuriyet devletinden kurtulmuş olan bu köylülüğü engelleyemez. Proleterler köylülere şöyle söylediler: Biz, “ideal” kapitalizme ulaşmanız için, küçük üreticiliğin bakış açısından kapitalizmin idealleştirilmesi olan topraktan *eşit* yararlanma için size yardımcı olacağız. Aynı zamanda, size bunun yetersizliğini ve toprağın toplumsal olarak işlenmesine geçişin zorunluluğunu tanıtlayacağız.

Köylülerin mücadelesine proletaryanın *bu tür* önderliğinin doğruluğunu Kautsky’nin çürütme girişimini görmek ilginç olurdu.

Ama Kautsky sorundan tümüyle kurtulmayı tercih ediyor...

Dahası, Kautsky, toprak yasasında, Sovyet yönetiminin önplana koyduğu komünlere ve kooperatif birliklerine *doğrudan* verdiği önceliği saklayarak Alman okuyucularını bilerek aldatır.

Köylülükle birlikte burjuva-demokratik devrimi sonuna kadar götürmek; ve köylülüğün yoksul, proleter ve yarı-proleter kesimleriyle sosyalist devrime doğru ilerlemek! Bolşeviklerin politikası buydu ve tek marksist politika da budur.

Ama Kautsky, tek bir sorunu bile formüle edemiyor ve tümüyle yüzüne gözüne bulaştırıyor! Bir taraftan, proleterlerin, topraktan eşit yararlanma sorununda köylülükle birliği ayırmalarını söylemeye *cüret edemiyor*, çünkü bunun saçma olacağına farkında (ve üstelik, henüz dönek değilken, 1905'te, işçiler ile köylüler arasındaki bir ittifakı devrimin zaferinin bir koşulu olarak açık ve net biçimde savunmuştur). Diğer taraftan, küçük-burjuva topraktan eşit yararlanmanın *sosyalizm açısından* bir ütopya ve gericilik olduğunu “tanıtlayan”, ama *burjuva-demokratik devrim açısından* eşitliğin ve eşit yararlanmanın küçük-burjuva mücadelesinin ilerici ve devrimci özelliği olduğu konusunda susan menşevik Maslov’un liberal basmakalıp sözlerini sevecenlikle aktarır.

Kautsky umutsuz bir kafa karışıklığı içindedir: Dikkat edin, (1918’de) Rus devriminin *burjuva* niteliği üzerinde diretir. Tartışmaya yer bırakmayacak biçimde şöyle söyler (1918’de): Bu sınırların ötesine geçmeyin! Şimdi bu aynı Kautsky, *yoksul* köylülere (topraktan eşit yararlanmaya benzeş) toprağın küçük parçalar olarak kiralınmasına ilişkin *küçük-burjuva* reformunda (*burjuva* devrimi için) “bazı şeyleri sosyalist” görüyor!!

Bırakalım bunu kim anlayabilirse anlasın!

Tüm bunlara ek olarak, Kautsky, belli bir partinin gerçek siyasetini hesaba katmakta bir hamkafa yeteneksizliği gösteriyor. Menşevik Maslov’un *sözlerini* aktarıyor ve 1917’de, toprakbeyleri ve Kadetlerle yapılan “koalisyon” sırasında fiilen

toprakbeyleriyle uzlaşmayı ve liberal bir tarım reformunu savunan (kanıt: Toprak Komiteleri üyelerinin tutuklanması ve S. Maslov'n toprak yasası önerisi) menşevik partinin izlediği gerçek siyaseti görmeyi reddediyor.

Kautsky, P. Maslov'un küçük-burjuva eşitliğin gerici ve ütöpik niteliği konusundaki sözlerinin, gerçekte, köylüler tarafından topraktbeylerinin devrimci tarzda devrilmesi yerine, köylüler ile topraktbeyleri arasında menşevik *uzlaşma* (yani köylülerin topraktbeyleri tarafından aldatılmasına yardımcı olan) siyasetini gizlediğine dikkat etmemiş.

Ne kadar da "marksist" bu Kautsky!

Bolşevikler, burjuva-demokratik devrim ile sosyalist devrim arasında kesin bir ayrım yapmışlardır: Birincisini sonuna kadar götürürken, ikincisine geçiş için kapıyı açmışlardır. Bu, tek devrimci ve marksist siyasetti.

Ucuz liberal esprileri yinelemek Kautsky için pek akıllıca sayılmaz: "Şimdiye kadar, hiçbir zaman ve hiçbir yerde küçük köylüler teorik propagandanın etkisiyle kolektif tarımı benimsememişlerdir." (s. 50.)

Ne kadar da akıllıca!

Ama şimdiye kadar hiçbir zaman ve hiçbir yerde büyük bir ülkenin küçük köylüleri, proleter bir devletin etkisi altında olmamışlardır.

Bugüne kadar, hiçbir yerde ve hiçbir zaman küçük köylüler, bir proleter devletin ideolojik, siyasal, ekonomik ve askeri desteğine *sahip* yoksul köylüler ile zengin köylüler arasında bir iç savaşa kadar uzanan açık bir sınıf mücadelesinin içinde yer almamışlardır.

Bugüne kadar, hiçbir yerde ve hiçbir zaman, savaşta köylü kitleleri öylesine tam bir yıkım için-

deyken, çıkarıcılar ve zenginler böylesine servet biriktirmemişlerdir. Kautsky, sadece eski şeyleri yineleyip duruyor, eskisi gibi geveliyor, proleterya diktatörlüğünün yeni görevleri üzerine düşünmekten bile korkuyor.

Ama sayın Kautsky, eğer köylülerin küçük çaplı tarım için araç-gereçleri *yetersizse* ve proleter devlet, toprağın kolektif ekimi için gerekli makineleri sağlamalarına *yardımcı* oluyorsa, bu “teorik propaganda” mıdır?

Şimdi toprağın ulusallaştırılması sorununa geçelim. Sol sosyalist-devrimcilerin de içinde yer aldığı bizim Narodnikler, uyguladığımız önlemin toprağın ulusallaştırılması olduğunu kabul etmiyorlar. Teoride yanlışlar. Meta üretiminin ve kapitalizmin çerçevesi içinde kaldığımız sürece, toprakta özel mülkiyeti ortadan kaldırmak toprağın ulusallaştırılmasıdır. “Toplumsallaştırma” terimi, sadece sosyalizme geçiş için bir eğilimi, bir arzu-yu, hazırlığı ifade eder.

Toprağın ulusallaştırılması konusunda karşı marksist tutum ne olmalıdır?

Burada da Kautsky, sorunu teorik olarak formüle etmeyi beceremiyor ya da daha da kötüsü, toprağın ulusallaştırılması, belediyeleştirilmesi (yani büyük mülklerin yerel yönetimlere devredilmesi) ya da bölünmesi sorununda Rus marksistleri arasındaki eski tartışmaları bildiği halde – her ne kadar Rus yazınından öğrenilebilirse de – sorundan kaçıyor.

Büyük mülklerin devlete geçirilmesinin ve küçük parçalar halinde az topraklı köylülere kiralanmasının “bazı şeyleri sosyalist” yapacağına ilişkin Kautsky’nin savı marksizmle düpedüz alay etmektir. Burada sosyalist hiçbir şey olmadığını az önce gösterdik. Ama dahası var; *burjuva-demok-*

ratik devrimin sonuna kadar götürülmesiyle de ilgisi yoktur. Kautsky'nin en büyük şanssızlığı, menşeviklere güvenmiş olmasıdır. Bundan tuhaf bir durum ortaya çıkıyor: devrimimizin burjuva niteliği üzerinde ısrar ederken ve bolşevikleri kendi başlarına sosyalizme gitmekle suçlarken, *kendisi* sosyalizm görünümünü altında liberal bir reform öneriyor, üstelik *bu reformu*, toprak mülkiyeti ilişkilerindeki ortaçağ kalıntılarını tümüyle temizleme noktasına *götürmeksizin!* Kautsky'nin savları, menşevik danışmanlarınıninki gibi, tutarlı burjuva-demokratik devrimi savunmak yerine, devrimden korkan liberal burjuvaziyi savunmak anlamına gelmektedir.

Gerçekten, neden tüm topraklar değil de, sadece büyük mülkler devlet mülkiyetine dönüştürülsün? Liberal burjuvazi, bu yolla, eski koşulların (yani devrimle en az bağdaşan) azami korunmasını ve eski koşulların korunması için azami kolaylığı elde eder. Radikal burjuvazi, yani burjuva devrimini sonuna kadar götürmek isteyen burjuvazi, *toprağın ulusallaştırılması* sloganını ileri sürer.

Çok eski zamanda, yaklaşık yirmi yıl önce tarım sorunu üzerine mükemmel bir marksist yapıt⁸⁵ yazmış olan Kautsky'nin, Marks'ın toprağın ulusallaştırılmasının *burjuvazinin tutarlı* bir sloganı olduğuna ilişkin açıklamasını bilmemesi olanaksız.⁸⁶ Kautsky, Marks'ın Rodbertus'la polemliğini ve Marks'ın toprağın ulusallaştırılmasının –burjuva-demokratik anlamda– devrimci önemini çok net biçimde açıkladığı *Artı-Değer Teorileri*'ndeki bölümleri bilmiyor olamaz.

Kautsky'nin şansız biçimde kendisine bir danışman olarak seçtiği menşevik P. Maslov, Rus köylülerinin tüm toprakların (köylülerin kendi

toprakları da dahil) ulusallaştırılmasını kabul edebileceklerini reddediyordu. Maslov'un bu görüşü, belli ölçüde, onun (Marks'ın burjuva eleştircilerinin sadece papağanı olan) "özgün" teorisine, yani mutlak rantı yadsıdığı ve "toprağın azalan verim yasası"nı (ya da Maslov'un ifade ettiği gibi "olgusunu") kabul ettiği teorisine bağlanabilir.

Bununla birlikte, bu noktada, 1905 Devrimi sırasında, Rusya'da bireysel toprak sahibi köylüler kadar köy topluluğunun üyesi köylülerin de büyük çoğunluğunun tüm toprakların ulusallaştırmasından yana olduğu ortaya çıkmıştır. 1917 Devrimi bunu onaylamıştır ve iktidarın proleterya tarafından alınmasından sonra bu yapılmıştır. Bolşevikler marksizme bağlı kaldılar ve hiçbir zaman burjuva-demokratik devrimi "atlama"ya (hiçbir kanıt olmaksızın bizi böyle yapmakla suçlayan Kautsky'ye rağmen) çalışmadılar. Bolşevikler, herşeyden önce, proleterya'ya çok yakın duran köylülüğün en radikal, en devrimci burjuva-demokratik ideologlarına, yani sol sosyalist-devrimcilere, fiilen toprağın ulusallaştırılması olan şeyi gerçekleştirmeleri için yardım ettiler. 26 Ekim 1917'de, yani proleter, sosyalist devrimin ilk gününde, Rusya'da toprak özel mülkiyeti ortadan kaldırıldı.

Kapitalizmin gelişmesi açısından en yetkin temel böyle atıldı ve aynı zamanda sosyalizme geçiş açısından en esnek bir tarım sistemi böyle yaratıldı (Kautsky Marks'tan kopmaksızın bunu yadsıyamaz). Burjuva-demokratik bakış açısından, Rusya'daki devrimci köylülük *daha ileriye gidemezdi*, çünkü bu bakış açısından, toprağın ulusallaştırılması ve toprağın eşit kullanımından daha "ideal", daha "radikal" *hiçbir şey olamazdı*. Bolşevikler ve sadece bolşevikler, *proleter* devri-

minin zaferi sayesinde, burjuva-demokratik devrimin gerçekten sonuna kadar götürülmesinde köylülüğe yardım ettiler. Ve onlar, sadece bu yolla sosyalist devrime geçişi kolaylaştırmak ve hızlandırmak için yapabileceklerinin en fazlasını yapmışlardır.

Kautsky'nin toprağın ulusallaştırılması konusunda hiçbir şey söylemeden, en az devrimci (burjuva bakış açısından) liberal tarım reformunu "bazı şeyleri sosyalist" gibi sunarak marksizmden öylesine uzaklaştığını açığa vururken ve bolşevikleri devrimin burjuva niteliğini anlamamakla suçlarken okuyucularına sunduğu akıl almaz karmaşadan bir sonuç çıkartılabilir!

Şimdi yukarda formüle ettiğimiz üçüncü soruna, yani Rusya'daki proletarya diktatörlüğünün, toprağın kolektif işlenmesine geçme gerekliliğini ne kadar hesaba kattığı sorununa geliyoruz. Burada da Kautsky, yine bir sahtekarın doğasında bulunan bazı şeyleri yapıyor: Sadece toprağın kolektif işlenmesine geçiş görevinden söz eden bir bolşeviğin "tezler"inden alıntı yapıyor! Bu tezlerden alıntı yaptıktan sonra, bizim "teorisyenimiz" zafer kazanmış edasıyla bağırıyor:

"Ne yazık ki, bir görevin ilan edilmesi olgusuyla bir görev yerine getirilmez. Şimdilik, Rusya'daki kolektif tarım, kağıt üzerinde kalmaya mahkumdur. Şimdiye kadar, hiçbir zaman ve hiçbir yerde küçük köylüler teorik propagandanın etkisiyle kolektif tarımı benimsemişlerdir." (s. 50.)

Bugüne kadar, hiçbir zaman ve hiçbir yerde Kautsky'nin alçaldığı kadar bir yazınsal üçkağıtçılık yapılmamıştır. "Tezler"den alıntı yapıyor, ama Sovyet yönetiminin yasası üzerine hiçbir şey söylemiyor. "Teorik propagandalar"dan söz ediyor,

ama fabrikaları ve metaları elinde tutan proleter devlet iktidarı konusunda hiçbir şey söylemiyor! Marksist Kautsky'nin 1899'da *Tarım Sorunu*'nda küçük köylülerin sosyalizme tedrici geçişi için proleter devletin elindeki araçlar konusunda yazdıklarını, 1918'de dönek Kautsky unutmuştur.

Elbette, devlet tarafından desteklenen birkaç yüz tarım komünü ve Sovyet çiftliği (yani devlet adına işçi birlikleri tarafından toprağın işlendiği büyük çiftlikler) çok azdır; ama Kautsky'nin bu olguya ilişkin umursamazlığına “eleştiri” denilebilir mi? Rusya'da proletarya diktatörlüğü tarafından gerçekleştirilen toprağın ulusallaştırılması, burjuva-demokratik devrimi sonuna kadar götürmenin en iyi güvencesidir – hatta karşı-devrimin zaferi durumunda, toprağın ulusallaştırılmasından toprağın bölüşülmesine dönülme durumunda bile (1905 Devrimi'nde marksist tarım programı üzerine yazdığım broşürde bu olasılığı özel olarak irdelemiştim). Ayrıca, toprağın ulusallaştırılması, proleter devlete, tarımda sosyalizme geçmek için en fazla olanağı sağlamıştır.

Özetle, Kautsky, bize, teoride, marksizmden bütünüyle ayrılarak inanılmaz bir karmaşa sunarken, pratikte, burjuvaziye ve burjuva reformizmine uşaklık siyaseti sunuyor.

Kautsky, sanayinin “ekonomik tahlili”ne şu görkemli savla başlıyor:

Rusya'da geniş çaplı kapitalist sanayi var. Sosyalist üretim sistemi bu temel üzerinde inşa edilemez miydi? “Eğer sosyalizm, her fabrikanın ayrıncı biçimde üretimi sürdürmeleri için ayrı fabrikaların ve madenlerin işçilerinin bunları kendi

mülkü yapması [sözcüğün tam anlamıyla bunları kendilerine mal etmesi] demek olsaydı, bu düşünülebilirdi.” (s. 52.) “Ben bu satırları yazarken, 5 Ağustos günü, bana Lenin’in 2 Ağustosta yaptığı konuşma konusunda Moskova’dan haber verdiler. Lenin şöyle beyanda bulunmuş: ‘İşçiler fabrikaları sıkıca ellerinde tutuyorlar ve köylüler toprağı toprakbeylerine geri vermeyecekler.’ Bugüne kadar, ‘fabrika işçilere, toprak köylüye’ sloganı, sosyal-demokrat bir slogan değil, anarko-sendikalist bir slogan olagelmıştır.” (s. 52-53.)

Eskiden Kautsky’ye haklı olarak saygı duyan Rus işçilerinin, burjuvazinin kampına kaçmış olan bu kişinin kullandığı yöntemleri görebilmesi için parçayı tam olarak aktardım.

Sadece düşünün: 5 Ağustosta, Rusya’da fabrikaların ulusallaştırılmasına ilişkin sayısız kararname yayınlanmışken –ve işçiler tarafından “mülk edinilmiş” tek bir fabrika yoktur, ama *tüm* fabrikalar Cumhuriyetin mülkiyetine dönüştürülmüştür– 5 Ağustosta Kautsky, konuşmamdaki bir cümleyi açıkça çarpık yorumlayarak, Alman okuyucularını Rusya’da fabrikaların tek tek işçi gruplarına verildiğine inandırmaya çalışıyor! Ve ardından Kautsky, fabrikaların tek tek işçi gruplarına verilmesinin yanlış olduğuna ilişkin uzun uzun geviş getirip duruyor!

Bu bir eleştiri değildir, işçi devrimine iftira atmak için kapitalistler tarafından kiralanmış bir burjuva uşağının işidir.

Kautsky, sürekli yineleyerek, fabrikalar, devlete ya da belediyelere ya da tüketici kooperatif birliklerine devredilmelidir diyor ve ekliyor:

“Şimdi Rusya’da yapılmaya çalışılan budur...” Şimdi!! Ne demek bu? Ağustosta mı? Kautsky, kendi arkadaşları Stein’ı, Akselrod’u ya da Rus

burjuvazisinin başka dostlarından herhangi birini, en azından fabrika kararnamelerinden birisini çevirmeleri için görevlendiremez miydi?

“Bu yönelimin nereye kadar gideceğini henüz bilemıyoruz. Her durumda, Sovyet Cumhuriyeti’nin faaliyetinin bu yönü bizim için son derece ilginç, ama hâlâ tümüyle karanlıkta. Kararname eksikliği yok” ... [öyleyse Kautsky neden onların *içeriğini* görmezlikten geliyor ya da okuyucusundan gizliyor!] “ama bu kararnamelerin etkisi konusunda güvenilir bilgi yok. Geniş, ayrıntılı, güvenilir ve hızlı bilgi veren istatistikler olmadan sosyalist üretim olanaksızdır. Sovyet Cumhuriyeti, belki şimdiye kadar böyle istatistikler yaratamamıştır. Onun ekonomik faaliyetleri konusunda öğrendiklerimiz büyük ölçüde çelişiktir ve doğrulanmaz tarzdadır. Bu da, demokrasinin ezilmesinin ve diktatörlüğün bir sonucudur. Basın özgürlüğü, ifade özgürlüğü yoktur.” (s. 53.)

İşte tarih böyle yazılıyor! Kautsky, kapitalistlerin ve Dutovcuların “özgür” basınından, fabrikaların işçilere devredilmesine ilişkin bilgiler alabiliyordu... Sınıfların üstünde duran bu “ciddi bilge”, gerçekten muhteşem! Kautsky, fabrikaların sadece Cumhuriyete devredildiğini gösteren, Sovyet iktidarının bir organı olan ve temel olarak sendikalar tarafından seçilmiş işçiler tarafından oluşturulan Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi tarafından yönetildiklerine ilişkin sayısız olgular konusunda tek sözcük söylemeyi reddediyor. “Kavanozdaki adam”²¹ inadıyla tek bir şeyi sürekli yineliyor: Bana iç savaşsız, diktatörlüksüz barışçıl bir demokrasi ile iyi istatistikler verin (Sovyet Cumhuriyeti, Rusya’daki en iyi istatistik uzmanlarından oluşan bir istatistik servisi oluşturmuştur, ama elbette,

ideal bir istatistik öylesine hızlı biçimde elde edilemez). Kısacası, Kautsky, devrimsiz, çetin mücadelesiz, şiddetsiz bir devrim istiyor. Bu, işçiler ile işverenler arasındaki grevlerde öfkeli bir tutkunun gösterilmemesini istemekle eşdeğerdir. Bu tür bir “sosyalist” ile sıradan bir bürokrat arasındaki farkı bulmaya çalışın!

Ve böylece, bu tür “olgusal malzemeye” dayanan, yani sayısız olguyu bilerek ve küçümseyerek umursamayan Kautsky şu “sonuca” varır:

“Rus proletaryasının, Sovyetlerdeki gibi, değişik renklerden olsalar da sosyalistlerin egemen olduğu Kurucu Meclisten elde edebileceklerinden daha fazlasını Sovyet Cumhuriyetinde, kararnamelerle değil, gerçek pratik kazanımlarla elde ettiği çok kuşkuludur.” (s. 58.)

Bir inci, değil mi? Kautsky hayranlarına, bu sözü, Rus işçileri arasında olabildiğince geniş biçimde dağıtmalarını öneriyoruz; çünkü Kautsky’nin siyasal alçalmasının derinliğini ölçmek için bundan daha iyi malzeme bulunamaz. Yoldaş işçiler, Kerenski de bir “sosyalist”ti, ama sadece “ayrı renkte”ydi! Tarihçi Kautsky, sağ sosyalist-devrimciler ile menşeviklerin kendilerine “mal ettikleri” bu adla, bu sıfatla tatmin oluyor. Tarihçi Kautsky, Kerenski döneminde menşeviklerin ve sağ sosyalist-devrimcilerin burjuvazinin emperyalist siyasetini ve yağmacı uygulamalarını desteklediklerini gösteren olguları duymak bile istemiyor; Kurucu Mecliste, emperyalist savaşın ve burjuva diktatörlüğünün en büyük savunucularının çoğunluğu oluşturmaları olgusu karşısında ihtiyatlı biçimde sessiz kalıyor. Ve “ekonomik tahlil” denilen de işte bu!

Son olarak, bu “ekonomik tahlil”in bir başka örneğini aktarayım:

“... Sovyet Cumhuriyeti, dokuz aylık varlığından sonra, genel refahı yaygınlaştıracak yerde, genel yoksulluğun nedenini açıklama gereğini duydu.” (s. 41.)

Biz, böylesine iddiaları Kadetlerin ağzından duymaya alışmıştık. Rusya’da burjuvazinin tüm uşakları şunu iddia ederler: Dokuz ay sonra, şu sizin genel refahınızı bize gösterin! Ve üstelik dört yıllık yıkıcı savaştan sonra, Rusya’daki burjuvazinin sabotaj ve isyanları yabancı sermaye tarafından her açıdan desteklenirken böyle iddia ediliyor. Gerçekte, Kautsky ile karşı-devrimci bir burjuva arasında kesinlikle hiçbir fark kalmamıştır, farkın izi bile yoktur. Onun “sosyalizm” kılıfına sokulmuş tatlı dilli konuşması, Rusya’daki Kornilov’ların, Dutov’ların ve Krasnov’ların açık açık, dosdoğru ve süslemeden söylediklerini sadece yineliyor.

Yukardaki satırlar 9 Kasım 1918’de yazılmıştır. Aynı gece Almanya’dan gelen haberlerde, muzaffer bir devrimin başladığı, önce Kiel’de ve kuzeydeki kasabalar ile limanlarda iktidarın İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri’nin eline geçtiği, daha sonra Berlin’de de bir Sovyetin iktidarı eline geçirdiği bildiriliyordu.

Kautsky ve proleter devrimi üzerine olan bu broşürüme yazmam gereken sonuç şimdi gereksiz duruma geliyor.

10 Kasım 1918

V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*,
Cilt 28, s. 227-325,
Moskova, 1974

KURUCU MECLİS ÜZERİNE TEZLER

1. Kurucu Meclis'in toplantıya çağırılması istemi, devrimci sosyal-demokrasinin programının tümüyle meşru bir parçasıdır, çünkü bir burjuva cumhuriyette Kurucu Meclis, demokrasinin en yüksek biçimini temsil eder ve Kerenski'nin başında bulunduğu emperyalist cumhuriyet bir parlamento kurarak, seçimlerde hile yapmaya ve pek çok biçimde demokrasiyi ihlal etmeye hazırlanmıştır.

2. Devrimci sosyal-demokrasi, Kurucu Meclis'in toplanmasını talep ederken, 1917 devriminin başlangıcından itibaren, bir sovyet cumhuriyetinin Kurucu Meclisli olağan burjuva cumhuriyetten daha yüksek bir demokrasi olduğunu sürekli olarak vurgulamıştır.

3. Burjuva sistemden sosyalist sisteme geçmek için, proletarya diktatörlüğü için, İşçi, Asker ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri Cumhuriyeti, sadece demokratik kurumların (bir Kurucu Meclis ile taçlandırılmış *olağan* burjuva cumhuriyete kıyasla) en yüksek biçimi değil, aynı zamanda sosyalizme en acısız geçişi güvenceye alan tek biçimdir de.

4. Devrimimizde, Ekim 1917'nin ortalarında sunulmuş olan listeler temelinde Kurucu Meclis'in toplanması, genel olarak halkın ve özel olarak da emekçi kitlelerin iradesinin tam ifadesi olan bir Kurucu Meclis seçimlerinin yapılma olanağını önleyen koşullar altında gerçekleşmektedir.

5. Birincisi, nispi temsil, sadece, parti listeleri ve bu listelere yansıyan parti grupları, halkın gerçek bölünmesine uygun olduğu zaman halkın iradesini tam olarak ifade eder. Ama bizim durumumuzda, çok iyi bilindiği gibi, Mayıstan Ekime kadar halk arasında ve özellikle köylülük arasında en fazla izleyicisi olan parti –Sosyalist-Devrimci Parti– Kasım 1917 ortasındaki Kurucu Meclis seçimlerine birleşik listeyle girmiştir, ama seçimlerden sonra ve meclisin toplanmasından önce bölünmüştür.

Bu nedenle, seçmen kitlesinin iradesi ile seçilmiş Kurucu Meclis'in bileşimi arasında biçimsel uygunluk bile yoktur ve olamaz da.

6. İkincisi ve en önemlisi, halkın ve özellikle emekçi sınıfların iradesi ile Kurucu Meclis'in bileşimi arasındaki ayrılığın, biçimsel ya da hukuksal değil, ama sosyo-ekonomik ve sınıfsal kaynağı, Kurucu Meclis seçiminin, halkın ezici çoğunluğunun, 25 Ekim 1917'de, yani Kurucu Meclis için aday listelerinin sunulmasından sonra başlayan Ekim Devrimi'nin, Sovyet Devrimi'nin, pro-

leter köylü devriminin kapsamını ve önemini henüz tam olarak bilemedikleri bir zamanda yapılmış olmasıdır.

7. İktidarı Sovyetler adına ele geçiren ve siyasal egemenliği burjuvaziden zorla alarak proletarya ve yoksul köylülüğe aktaran Ekim Devrimi, gözlerimizin önünde ardışık gelişim evrelerinden geçiyor.

8. Ekim Devrimi, II. Tüm Rusya İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti Kongresi'nin, proletaryanın ve köylülüğün siyasal olarak en etkin bölümünün bu öncüsünün, çoğunluğu Bolşevik Parti'ye verdiği ve onu iktidara getirdiği sırada, başkentte 24-25 Ekim zaferiyle başladı.

9. Daha sonra, Kasım ve Aralık boyunca devrimin tüm orduya ve köylülüğe yayılması, herşeyden önce –devrimin uzlaşma aşamasının, devrimin proleter değil, burjuva aşamasının aşıldığını ifade eden ve dolayısıyla en derin ve en geniş halk kitlelerinin baskısı altında ortadan kalkmak zorunda olan– eski yönetici organların (ordu komiteleri, il köylü komiteleri, Tüm Rusya Köylü Temsilcileri Sovyeti vb.) görevden alınmasında ve onların yerine yeni yönetici organların seçilmesinde ifadesini bulur.

10. Sömürülen kitlelerin kendi örgütlerinin yönetici organlarını yeniden inşa etmeye yönelik bu hareketi, bugün, Aralık 1917 ortasında bile sona ermiş değildir ve şu an çalışmaları süren Demiryolcular Kongresi bu hareketin bir aşamasını temsil eder.

11. Bu nedenle, Rusya'da sınıf mücadelesindeki sınıf güçlerinin gruplaşması, fiilen, Kasım-Aralık 1917'de, Kurucu Meclis için Ekim 1917 ortalarında hazırlanan parti aday listelerine yansıyan sınıf güçlerinin gruplaşmasından farklı bir bi-

çim almıştır.

12. Ukrayna'daki son olaylar (kısmen de Finlandiya, Beyaz Rusya ve Kafkasya'da), Ukrayna Rada'sının, Fin Diyetinin vb. burjuva milliyetçiliği ile bu ulusal cumhuriyetlerin her birindeki proleter-köylü devrimi, Sovyet iktidarı arasındaki mücadele sürecinde ortaya çıkan sınıf güçlerinin yeniden gruplaşmasının benzeş biçimde olduğunu gösterir.

13. Son olarak, Sovyet otoritesine karşı, işçi ve köylü hükümetine karşı Kadet-Kaledin⁸⁷ karşı-devrimci isyanıyla başlayan iç savaş, sonuçta sınıf mücadelesini ilk sıraya çıkarmış ve tarihin Rusya halklarının, ilk başta da Rusya işçi sınıfı ile köylülüğünün karşısına çıkardığı en keskin sorunların biçimsel demokratik tarzda çözülmesinin tüm olanaklarını ortadan kaldırmıştır.

14. Sadece işçilerin ve köylülerin, (Kadet-Kaledin hareketinde ifadesini bulan) burjuvazi ve toprakbeylerinin isyanı karşısındaki tam zaferi, sadece köle sahiplerinin bu isyanının askeri yollarla amansızca bastırması, proleter-köylü devrimini gerçekten güvenceye alabilir. Devrimdeki olaylar ve gelişen sınıf mücadelesi içinde, –işçi ve köylü devriminin kazanımlarını, Sovyet iktidarını, II. Tüm Rusya İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri Kongresi'nin ve II. Tüm Rusya Köylü Temsilcileri Kongresi'nin kararlarını vb. gözardı eden– “Tüm İktidar Kurucu Meclise” sloganı, fiilen Kadetlerin, Kaledincilerin ve onların yardımcılarının sloganı haline gelmesi sonucunu verdi. Bu sloganın Sovyet iktidarının tasfiyesi için mücadele anlamına geldiğini ve Kurucu Meclis'in, eğer Sovyet iktidarıyla yollarını ayırırsa, kaçınılmaz biçimde siyasal olarak yok olmaya mahkum olduğunu tüm halka daha açık olarak göstermiştir.

15. Ulusal yaşamın özellikle en keskin sorunlarından birisi, barış sorunudur. Gerçekten barış için devrimci mücadele, Rusya'da 25 Ekimdeki devrimin zaferinden hemen sonra başlamıştır ve bu zaferin ilk ürünü, gizli anlaşmaların yayınlanması, ateşkes ilan edilmesi ve ilhaksız ve tazminatsız genel bir barış için açık görüşmelerin başlaması olmuştur.

Sadece bugün, geniş halk kitleleri, tam ve açık biçimde barış için devrimci mücadele siyasetini izlemek ve onun sonuçlarını incelemek için bir fırsat yakalamışlardır.

Kurucu Meclis seçimleri sırasında halk kitleleri böyle bir fırsata sahip değildi.

Açıktır ki, seçilmiş Kurucu Meclis'in bileşimi ile savaşın durdurulması sorununda, halkın gerçek iradesi arasındaki farklılık bu açıdan da kaçınılmazdır.

16. Yukarda ifade ettiğimiz birbiriyle bağlantılı tüm koşulların sonucu olarak, proleter-köylü devriminden önce hazırlanmış olan parti listelerine göre toplantıya çağrılan ve burjuvazinin egemenliğinde olan Kurucu Meclis, 25 Ekimde burjuvaziye karşı sosyalist devrimi başlatan emekçi ve sömürülen kitlelerin irade ve çıkarlarıyla kaçınılmaz olarak çatışmak zorundaydı. Doğal olarak, bu devrimin çıkarları, Kurucu Meclis'in biçimsel haklarından –bu biçimsel haklar, Kurucu Meclis yasasında yer alan, halkın herhangi bir anda yeni seçimler aracılığıyla kendi temsilcilerini değiştirme hakkını tanıyan hüküm ortadan kaldırılarak bozulmuş olmasaydı bile– daha üstündür.

17. Olağan burjuva demokrasisinin sınırları içinde ve sınıf mücadelesi ile iç savaş gözardı ederek Kurucu Meclis sorununu biçimsel, hukuksal bakış açısından ele alan doğrudan ya da do-

laylı her girişim, proletaryanın davasına ihanettir ve burjuvazinin bakış açısını kabul etmektir. Ekim ayaklanmasının önemini ve proletarya diktatörlüğünün görevlerini doğru değerlendiremedikleri için yoldan çıkmış bazı bolşevik yöneticilerin içine düştüğü bu yanılgıya karşı herkesi, her yönden uyarmak devrimci sosyal-demokrasinin zorunlu görevidir.

18. Kurucu Meclis seçimleri ile halkın iradesi ve emekçi ve sömürülen sınıfların çıkarları arasındaki ayrılıktan doğan bunalımı acısız biçimde çözmeyi güvenceye almanın tek şansı, Kurucu Meclis üyelerinin yeniden seçilme hakkının halk tarafından olabildiğince geniş ve hızlı biçimde gerçekleştirilmesi ve bu yeni seçimlerde Merkez Yürütme Komitesinin yasasını kabul eden, Sovyet iktidarını, Sovyet devrimini ve onun barış sorununu, toprak ve işçi denetimine ilişkin siyasetini ve de Kadet-Kaledin karşı-devriminin düşmanların kampında kesin olarak yer aldığını çekincesiz olarak kabul ettiğini ilan eden bir Kurucu Meclis'tir.

19. Bu koşullar başarılamadıkça, Kurucu Meclis'e ilişkin bunalım, Kadet-Kaledin karşı-devrimine karşı, bu karşı-devrim kendisini hangi sloganlar ve kurumlarla gizlerse gizlesin (hatta Kurucu Meclis üyeliğiyle) en enerjik, en hızlı, en sağlam ve en kararlı devrimci önlemleri alan Sovyet iktidarı tarafından, sadece devrimci yoldan sona erdirilebilir. Bu mücadelede, Sovyet iktidarının elini bağlamaya yönelik her girişim karşı-devrime yardımcı olmakla eşdeğerdir.

12 (25) Aralık 1917

Pravda, N° 213,
26 (13) Aralık 1917

V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*,
Cilt 26, s. 379-383,
Moskova, 1972

VANDERVELDE'İN⁸⁸
DEVLET ÜZERİNE YENİ KİTABI

Vandervelde'in *Devlete Karşı Sosyalizm* (Paris 1918) adlı kitabını okumaya ancak Kautsky'nin kitabını okuduktan sonra fırsat bulabildim. Bu iki kitabı karşılaştırmak kendiliğinden ortaya çıkıyor. Kautsky II. Enternasyonal'in ideolojik önderiyken, Vandervelde de, Sosyalist Enternasyonal Başkanı sıfatıyla II. Enternasyonal'i resmen temsil eden kişidir. Her ikisi de II. Enternasyonal'in tam iflasını sergiler ve her ikisi de, bu iflası, kendilerinin burjuvazinin safına kaçışlarını ve iflaslarını, deneyimli gazetecilik becerileriyle ve marksist sloganlarla "ustalıkla" gizlerler. Biri, sıkıcı, teorik ve burjuvazi için kabul edilemez olan herşeyi kırparak marksizmi kabaca tahrif eden tipik Alman oportünizminin en çarpıcı örneğini veriyor. Diğeri ise, çok

daha esnek, daha az sıkıcı ve marksizmi aynı yöntemle çarpıtan, ama bunu daha ince yapan ege-men oportünizmin tipik Latin türüdür – bir ölçü-de Batı-Avrupa (yani Almanya’nın batısı) türü de-nilebilir.

Her ikisi de Marks’ın hem devlet öğretisini, hem de proletarya diktatörlüğü öğretisini çarpıtıyorlar; Vandervelde daha çok birinci konuyla il-gileniyor, Kautsky ise, ikincisiyle. Her ikisi de, iki konu arasındaki var olan yakın ve ayrılmaz bağ-ları belirsizleştiriyor. Her ikisi de, sözde devrimci ve marksist, ama pratikte, devrimden *vazgeçmek için* her türlü çabayı gösteren döne-k. Ne Marks ve Engels’in tüm yapıtlarının içine sinmiş olanla-rın, ne de sosyalizmi burjuva karikatüründen fiilen ayırteden şeylerin, yani reform görevlerinden *farklı* olan devrim görevlerinin, reformist taktik-lerden farklı olan devrimci taktiklerin, emperya-list burjuvazinin aşırı-kâr ve aşırı vurgunun bir bö-lümünü burjuvaziyle paylaşan “Büyük” güçlerin proletaryasının rolünden farklı olan ücretli köle-lilik sisteminin, düzeninin ya da rejiminin *ortadan kaldırılmasında* proletaryanın rolünün açıklan-masının izi bile görünmüyor.

Bu düşünceyi desteklemek için Vandervel-de’in en önemli birkaç savını aktaracağız.

Vandervelde, Kautsky gibi, büyük bir şevkle Marks ve Engels’ten alıntı yapar ve Kautsky gibi, burjuvazi için kesin olarak kabul edilemez olan ve bir devrimciyi bir reformisten ayırteden şeyle-rin *dışında* herşeyi alıntılar. Proletarya tarafından siyasal iktidarın fethine ilişkin herşeyi aktarır, çün-kü pratikte sorun kesin parlamenter sınırlar içine hapsedilmiştir. Ama gerçek şu ki, Paris Komünü deneyimi sonrasında Marks ve Engels’in kısmen eskimiş olan *Komünist Manifesto*’ya, işçi sınıfının

hazır devlet makinesini ele geçirmekle yetineme-yeceği, ama onu *parçalaması* gerektiği gerçeğinin açıklanmasını eklemeyi zorunlu gördükleri konusunda *tek bir sözcük* bile söylemez! Kautsky gibi, Vandervelde de, aralarında anlaşmışçasına, proleter devrim *deneyiminde* en özsel olan ne varsa, burjuva reformlarından proleter devrimini tam olarak ayıran ne varsa hepsini sessizce geçiştiriyor.

Kautsky gibi Vandervelde de, proletarya diktatörlüğünden sadece kendisini ondan ayırştırmak için söz eder. Kautsky bunu kaba bir tahrifatla yapmıştır. Vandervelde ise, bunu daha ince biçimde yapar. Konuya ilişkin olarak kitabının “siyasal iktidarın proletarya tarafından fethedilmesi”ne ilişkin 4. bölümünün “proletaryanın kolektif diktatörlüğü” sorununa ilişkin “b” alt bölümünde Marks ve Engels’ten “alıntı” yapar (yineliyorum – ana konuya ilişkin, yani eski, burjuva-demokratik devlet makinesinin *parçalanmasına* ilişkin olanları bir yana atarak) ve şu sonuca varır:

“... Sosyalist çevrelerde, toplumsal devrim genel olarak şöyle düşünülür: Bu kez tek bir yerde değil, kapitalist dünyanın ana merkezlerinde zafer kazanmış yeni bir Komün.

Varsayım, ama savaş sonrası dönemde pek çok ülkede görülmemiş sınıf çelişkilerinin ve toplumsal sarsıntıların görüleceğinin belirginleştiği bir sırada hiç de olanakdışı olmayan bir varsayım.

Ama, eğer Paris Komünü’nün başarısızlığı, Rus devriminin zorluklarından söz etmiyorsa, bu da, proletaryanın iktidarı kullanabilmek için yeterince hazır değilken, koşulların zorlamasıyla iktidarı ele almak durumunda kaldığında, kapitalist sistemi sona erdirmesinin olanaksızlığıdır.” (s. 73.)

Ve sorunun özüne ilişkin kesinlikle başka hiçbir şey yok!

İşte II. Enternasyonal'in önderleri ve temsilcileri bunlardır! Onlar, 1912'de, 1914'de patlak vermiş olan savaş ile fiilen bir *tehdit* olarak ortaya konan bir proleter devrim arasındaki bağlantıdan açıkça söz eden Basel Bildirgesi'ni imzaladılar. Ve savaş patlak verdiğinde ve devrimci durum ortaya çıktığında, Kautsky'ler ve Vandervelde'ler kendilerini devrimden ayrı tutmaya başladılar. Paris Komünü tipi bir devrimi, olanakdışı olmayan bir varsayımdan başka bir şey olarak görmeyin! Bu, Sovyetler'in Avrupa'da oynayabileceği role ilişkin Kautsky'nin savına tam olarak benzemektedir.

Ama her eğitilmiş *liberalin* savları bu biçimdedir; bugün yeni bir Komünün "olasılıkdışı olmadığını", Sovyetlerin oynayacağı rolün büyük olduğunu vb. şüphesiz kabul edecektir. Proleter devrimci, Komün'ün ve Sovyetler'in *bir devlet olarak* yeni anlamını tahlil eden bir teorisyen olarak liberalden kesin olarak ayrılır. Buna rağmen, Vandervelde, Marks ve Engels'in Paris Komünü deneyimini tahlil ederken bu konuda uzun uzun söyledikleri herşeyi *susarak geçiştiriyor*.

Bir marksist, pratikte çalışan bir kadro olarak, bir politikacı olarak, (Komün tipi, Sovyet tipi ya da belki bir başka üçüncü tip) bir proleter devriminin gerekliliğinin ve bu devrim için hazırlanmanın zorunluluğunun açıklanması, kitleler arasında devrim propagandası yürütülmesi, devrime karşı küçük-burjuva önyargıların çürütülmesi vb. görevlerinden bugün sadece sosyalizmin hainlerinin yan çizebileceklerini açıkça ortaya koymalıdır.

Ama ne Kautsky, ne Vandervelde böyle bir şey yapmıyor, çünkü onlar, işçiler arasında sosya-

list ve marksist olarak ünlerini korumak isteyen sosyalizmin hainleridirler.

Sorunun teorik formülasyonunu alın.

Devlet, demokratik bir cumhuriyette bile, bir sınıfın bir başka sınıfa baskı yapmasının bir aracından başka bir şey değildir. Kautsky bu gerçeği biliyor, bunu kabul ediyor, bununla aynı düşüncede, ama ... proleter devlet kurulduğunda proletaryanın baskı yapması gereken özel sınıfın hangisi olduğu, hangi nedenlerle ve hangi araçlarla yapması gerektiği gibi temel sorundan yan çiziyor.

Vandervelde, marksizmin bu temel önermesini biliyor, kabul ediyor, aynı düşüncede ve alıntı yapıyor (kitabının 72. sayfası), ama ... (mös-yö kapitalistler için) “hoş olmayan” *sömürücülerin direnişinin bastırılması* konusunda tek sözcük söylemiyor!!

Vandervelde ve Kautsky, bu “hoş olmayan” konudan tümüyle kaçınıyorlar. Döneklikleri buna dayanıyor.

Kautsky gibi Vandervelde de, diyalektiğin yerine eklektizmi geçirme sanatında eski bir ustadır. Kabul edileni kabul etmeksizin kabul etmek. Bir taraftan devlet terimi, “bir bütün olarak ulus” (*Littre* sözlüğüne –bilimsel bir yapıt, yadsınamaz– ve Vandervelde’nin kitabında s. 87’ye bakınız) anlamına gelebilir; diğer taraftan devlet terimi, “hükümet” (aynı yerde) anlamına da gelebilir. Vandervelde, bu bilgiç basmakalıp sözü onaylayarak, Marks’tan yaptığı alıntılarla *yan yana* aktarıyor.

“Devlet” sözcüğünün marksist anlamı sıradan anlamından ayırdır, diye yazıyor Vandervelde. Dolayısıyla “yanlış anlamalar” ortaya çıkabilir. “Marks ve Engels, devleti, geniş anlamda devlet, yönlendirici bir organ, toplumun genel çıkarlarının (*intérêts généraux de la société*) temsilcisi ola-

rak görmezler. İktidar olarak devlet, otorite organı olarak devlet, bir sınıfın diğer sınıf üzerindeki egemenlik aracı olarak devlettir.” (Vandervelde’nin kitabı s. 75-76.)

Marks ve Engels, devletin ortadan kaldırılması konusunda sadece devletin bu ikinci anlamından söz ederler... “Mutlak olumlamalar da, yanlış olma riskini taşır. Bir sınıfın özel egemenliğine dayanan kapitalist devlet ile tüm sınıfların ortadan kaldırılmasını amaçlayan proleter devlet arasında pek çok geçiş aşaması vardır.” (s. 156.)

İşte Vandervelde’nin, Kautsky’ninkinden sadece kısmen farklı ve özünde onunla özdeş olan “üslup”una bir örnek. Diyalektik, mutlak gerçeği kabul etmez ve zıtların zincirleme değişimini ve tarihte bunalımların önemini açıklar. Eklektizm ise, “çok kesin” önermeler istemez, çünkü devrimin yerine “geçiş aşamaları”nı geçirme hamkafa arzusunu öne sürmek ister.

Kautsky ve Vandervelde, kapitalist sınıfın egemenliğinin bir organı olan devlet ile proletaryanın egemenlik organı olan devlet arasındaki geçiş aşamasının, burjuvaziyi *devirmenin* ve *onun* devlet makinesini parçalamanın, *kırmanın* aracı olmasının kesinlikle *devrim* olduğu gerçeği konusunda hiçbir şey söylemezler.

Kautsky ve Vandervelde, burjuvazinin diktatörlüğünün, *bir* sınıfın, proletaryanın diktatörlüğüyle yer değiştirmesinin zorunlu olduğu ve *devrimin* “geçiş aşamaları”nı, proleter devletin tedrici olarak sönmemesinin “geçiş aşamaları”nın izleyeceği gerçeğini gizlerler.

Onların siyasal döneçliği buna dayanıyor.

Teorik olarak, felsefi olarak, diyalektiğin yerine eklektizmi ve sofizmi (safsatacılık) geçirmeleri buna dayanıyor. Diyalektik, somuttur ve dev-

rimcidir; bir sınıfın diktatörlüğünden diğer bir sınıfın diktatörlüğüne “geçiş” ile demokratik proleter devletten, devlet olmayana (“devletin sönmesi”) “geçiş” arasında ayırım yapar. Burjuvaziye yararlanmak için, Kautsky’lerin ve Vandervelde’lerin eklektizmi ve sofizmi, sınıf mücadelesinde somut ve kesin olan herşeyi bulanıklaştırır ve onun yerine kendilerinin devrimden vazgeçmelerini gizleyebilecek (günümüzün resmi *sosyal-demokratlarının onda dokuzunun gizlediği* gibi) genel “geçiş” kavramını geçirir!

Bir eklektikçi ve sofist olarak Vandervelde, Kautsky’den daha usta ve daha incedir; çünkü “dar anlamda devletten, geniş anlamda devlete geçiş” sözü, devrimin tüm ve değişik sorunlarından, devrim ile reform arasındaki tüm ayrımlardan ve hatta marksist ile liberal arasındaki ayrımdan bile kaçmanın bir aracı olarak hizmet edebilir. Çünkü, eğitim görmüş hangi Avrupalı burjuva, bu “genel” anlamdaki “geçiş aşamaları”nı “genelde” reddetmeyi düşünebilir?

Vandervelde şöyle yazıyor:

“Aşağıdaki iki koşul gerçekleşmeksizin üretim ve değişim araçlarının toplumsallaştırılmasının olanaksız olduğu konusunda Guesde ile aynı düşüncedeyim.

1. Bir sınıfın diğer sınıf üzerindeki egemenlik organı olan bugünkü devletin, proletarya tarafından siyasal iktidarın fethedilmesi yoluyla, Menger’in⁸⁹ *halkın emek devleti* dediği şeye dönüşümü.

2. Bir otorite organı olan devletin, yönlendirici bir organ olarak devletten ya da Saint-Simon’un kullandığı deyimle, insanların yönetiminden şeylerin yönetiminin ayrılması.” (s. 89.)

Vandervelde, bu önermelerin önemini özellikle vurgulamak için bunları italik yapıyor. Ama bu, katışıksız bir eklektik türdür, tümüyle marksizmden kopuştur! “Halkın emek devleti”, 70’lerde Alman sosyal-demokratlarının piyasaya sürdükleri ve Engels tarafından saçmalık olarak damgalanan⁹⁰ eski “özgür halk devleti”nin başka sözcüklerle ifade edilmesidir. “Halkın emek devleti” terimi, küçük-burjuva demokratlara (bizim sol sosyalist devrimciler gibi) yakışan, sınıf kavrayışının yerine *sınıf-dışı* kavrayışı geçiren bir sözdür. Vandervelde, siyasal iktidarın *proletarya* tarafından (bir *sınıf* tarafından) fethedilmesini “halk” devletinin yanına koyar ve bundan sadece bir türlü yemeğinin çıktığını görmez. Sonuçta, Kautsky’nin “saf demokrasisi”ne benzeyen bir türlü ve sınıf devriminin sınıfın, proleterlerin, diktatörlüğün, *sınıf* (proleter) devletinin görevlerini önemsemeyen benzeş bir devrim karşıtlığı, ham-kafalık.

Ayrıca, insanların yönetimi, sadece devlet *tüm biçimleriyle* ortadan kaybolduğu zaman ortadan kaybolacak ve yerini şeylerin yönetimine bırakacaktır. Vandervelde, bu görece uzak bir gelecekte söz ederek, *yarının* görevini, yani burjuvazinin *devrilmesi* görevini gizliyor, engelliyor.

Bu üçkağıtçılık, liberal burjuvaziye boyun eğmeyle eşdeğerdir de. Liberal, insanın yönetilmesine gereksinme olmayacağı zaman neler olacağı üzerine konuşmayı sever. Böylesi zararsız rüyalar neden hoş görülmesin ki? Ama mülksüzleştirilmesine karşı burjuvazinin direnişinin proletarya tarafından ezilmesi söz konusu olunca, tek bir sözcük söylemez. Burjuvazinin sınıf çıkarı bunu talep eder.

“*Devlete Karşı Sosyalizm*”. Bu, Vandervelde’-

in proletaryayı şapkasıyla selamlamasıdır. Böyle yapmak zor değildir; her “demokrat” siyasetçi seçmenlerini şapkasıyla nasıl selamlayacağını iyi bilir. Ve “şapka çıkarma” örtüsü altında, devrim karşıtlığı, proleter karşıtlığı kabul ettirilir.

Vandervelde, çağdaş burjuva demokrasisinin uygarlaştırılmış, cilalanmış ve parfümlenmiş görünümünü altında yoksullara karşı ne kadar zor, yozlaşma, yalan, ikiyüzlülük ve baskı gizlendiğini göstermek için Ostrogorski’yi⁹¹ yoğun biçimde açmılıyor. Ama bundan hiçbir sonuç çıkarmıyor. Burjuva demokrasisinin emekçi ve sömürülen kitleleri baskı altına aldığından ve *proleter demokrasisinin burjuvaziye baskı altına* alacağından söz etmiyor. Kautsky ve Vandervelde bunlara gözlerini kapıyorlar. Marksizm döneği bu küçük-burjuvaların içinde debelendikleri burjuvazinin sınıf çıkarları, bu sorundan uzak durmayı, üstünün örtülmesini ya da böyle bir baskının gerekliliğinin doğrudan reddedilmesini *gerektirir*.

Marksizme karşı küçük-burjuva eklektizmi, diyalektiğe karşı sofizm, proleter devrimine karşı hamkafa reformizmi – işte Vandervelde’nin kitabının başlığı bunlar olmalıydı.

Ekim-Kasım 1918

V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*,
Cilt 28, s. 326-330,
Moskova, 1974

AÇIKLAYICI NOTLAR

¹ *Sosyalist Enternasyonal Büro* (BSI), II. Enternasyonal'in 1900 Paris Kongresi kararı üzerine kurulmuş bulunan yürütme organı. -9.

² *Stuttgart Sosyalist Enternasyonal Kongresi* – 18-24 Ağustos 1907'de toplandı. Bu kongrede RSDİP 37 delege ile temsil edildi. Lenin, Lunaçarski, Litvinov ve diğerleri bolşevikleri temsil ettiler. Komisyonlar halinde çalışan kongrede Lenin "Militarizm ve Uluslararası Anlaşmazlıklar" hakkındaki karar hazırlayan komisyonun üyesiydi. Rosa Luxemburg ile birlikte Lenin, Bebel'in hazırladığı kararda büyük ve tarihi bir değişiklik yaptı ve kapitalizmi devirmek amacıyla yığınları ayaklandırmada savaşın yarattığı bunalımlardan sosyalistlerin yararlanmaları gerektiğini öne sürdü. Kongre bu öneriyi değişik şekliyle kabul etti. -10.

³ *Basel Sosyalist Enternasyonal Kongresi* – II. Enternasyonal'in 24-25 Kasım 1912'de İsviçre'nin Basel kentinde düzenlediği özel kongre. Kongre'de savaşa ilişkin bildirge oybirliği ile kabul edildi. Bildirge, emperyalistlerin hazırlamak-

ta oldukları savaşın yağmacı amaçlarını açıklıyor, ve işçileri savaş tehlikesi ile mücadeleye çağırıyordu. Emperyalist bir savaş çıkması halinde, sosyalist bir devrimin hızlandırılması için sosyalistlerin ekonomik ve politik bunalımlardan yararlanmalarını salık veriyordu.

Basel Kongresi'nde Kautsky, Vandervelde ve II. Enternasyonal'in öteki liderleri bildiriye oy verdilerse de, 1914'te savaş çıkar çıkmaz sözlerinde durmadılar ve kendi emperyalist hükümetlerinin yanına geçtiler. -10.

⁴ *Chemnitz Kongresi* – Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin 15-21 Eylül 1912'de toplanan ve "Emperyalizm Üzerine" bir karar çıkaran kongresi. Bu kararda, emperyalist devletlerin utanmaz bir yağma ve ilhak siyaseti izledikleri söyleyerek, partinin "emperyalizme karşı en büyük enerjiyle savaşması" için çağrı yapılmaktaydı. II. Enternasyonal şefleri, I. Dünya Savaşı boyunca Enternasyonal Sosyalist Kongrenin kararlarına, özellikle de bu Chemnitz kararlarına uymamışlardır. -11.

⁵ *Hyndman*, Henry Mayers (1842-1921) – İngiliz sosyalisti ve 1884'de marksist Sosyal-Demokrat Federasyon'un kurucusu. 1899'da Londra dok işçilerinin grevini yönetti. I. Dünya Savaşı'nı ve İngiliz-Fransız ittifakını destekledi. Bu sosyal-şoven çizgisi nedeniyle Sosyalist Parti adını almış olan Federasyon'dan atıldı. Ardından Ulusal Sosyalist Parti'yi kurdu. Savaş döneminde İngiliz Gıda Bakanlığı'nın danışmanlığını yaptı. Ekim Devrimi'nden sonra Sovyetlere karşı İngiliz müdahalesini savundu. -11.

⁶ *Guesde*, Jules (1845-1922) – Fransız sosyalist hareketinin ve II. Enternasyonal'in örgütleyicilerinden ve yöneticilerinden biri. Fransız Sosyalist Partisinin kurulmasına (1901) yardımcı olmuştur. Marksist düşüncelerin Fransa'da yayılmasına ve Fransız sosyalist hareketinin gelişmesine çok emeği geçmiştir, ama teori ve taktiklerde sekter nitelikte hatalar yapmıştır. I. Dünya Savaşı patlak verdiğinde sosyal-şoven görüşleri benimsemiş ve Fransız burjuva hükümetinin bir üyesi olmuştur. -11.

⁷ *Kautsky*, Karl (1854-1938) – Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin ve II. Enternasyonal'in önderlerinden; başlangıçta bir marksist, sonradan oportünizmin en tehlikeli ve zararlı türü olan merkeziliği (kautskicilik) –enternasyonalizm konusunda laf kalabalığı ardına gizlenmiş sosyal-şovenizm– savunarak bir marksizm döneği olmuştur; gerici ultra-emperyalizm teorisinin yazarı. Ekim Devrimi'ne, işçi sınıfının diktatörlüğüne ve Sovyet yönetimine açıkça karşı çıkmıştır. -11.

⁸ *Plehanov*, Georgi Valentinoviç (1856-1918) – Rus ve dünya işçi sınıfı hareketinin önde gelen bir kişisi. Rusya’da marksizmi ilk yayanlardan; Rusya’daki ilk marksist grup olan Emeğin Kurtuluşu grubunun kurucusu. II. Parti Kongresi’nden (1903) sonra oportünizmle uzlaşmayı savunmuştur. Gericilik yıllarında (1907-1910) marksizmin mahçı revizyonuna ve tasfiyeciliğe karşı çıkmıştır. I. Dünya Savaşı’nda sosyal-şoven olan Plehanov, Ekim Devrimi’ne karşı tutum almış, ama Sovyet yönetimine karşı mücadeleye katılmamıştır. -11.

⁹ *Naşe Slovo* (“Bizim Sözümler”) – Ocak 1915’te *Golos*’un yerine çıkan sosyal-şoven ve menşevik gazete. -12

¹⁰ *Akselrod*, Pavel Borisoviç (1850-1928) – Menşeviklerin önderlerinden. 1883’te Emeğin Kurtuluşu grubunun kurucularından biriydi. 1900’den itibaren *İskra* ve *Zarya* yayın kuruluşlarının üyesiydi. RSDİP II. Parti Kongresi’nden sonra (1903), faal bir Menşevik oldu. -14.

¹¹ *Cunow*, Heinrich (1862-1936) – Alman Sosyal-Demokrat Partisi’nin önderlerinden ve teorisyenlerinden. 1914 yılına kadar savaşa karşı çıkarken, I. Dünya Savaşı başlayınca savaşı destekledi. Kautsky’den sonra, 1917-1923 arasında *Die Neue Zeit*’in editörlüğünü yaptı. -16.

¹² *Die Neue Zeit* (“Yeni Zamanlar”) – Alman Sosyal-Demokrat Parti’nin, Stuttgart’ta 1883-1923 arasında yayınladığı dergi. Ekim 1917’ye kadar yayın yönetmenliğini K. Kautsky ve daha sonra H. Cunow yapmıştır. *Neue Zeit*, 1885-1895 arasında, Marks ve Engels’in yazılarını yayınlamıştır. Bu yazılar, dergi yazarlarına çoğunlukla yol gösteriyor ve marksizmden sapıklıkları zaman, onları acımasızca eleştiriyordu. Engels’in ölümünden sonra, 90’lı yılların ikinci yarısından itibaren, dergide sistemli olarak revizyonist yazılar yayınladı. Bunların arasında E. Bernstein’in marksizme karşı revizyonist kampanya başlattığı “Sosyalizmin Sorunları” başlıklı makaleler dizisi de bulunuyordu. Emperyalist I. Dünya Savaşı (1914-1918) sırasında, merkezci, Kautskyci bir tutumu benimsedi ve sosyal-şovenleri destekledi. -19.

¹³ *Südekum*, Albert – Alman sosyal-demokratı; I. Dünya Savaşında ateşli bir sosyal-şoven oldu. -19.

¹⁴ *Sotsial-Demokrat* – RSDİP’nin, Şubat 1908-Ocak 1917 arasında yayınlanan yasadışı merkez yayın organı. Gazetenin ilk sayısı Rusya’da yayınlanmak istenmiş, ama bu başarılmayınca gazete yurtdışında çıkarılmıştı. Gazetenin 2-32 sayıları (Şubat 1909-Aralık 1913 arasında) Paris’te, 33-58 sayıları (Kasım 1914-Ocak 1917 arasında) Cenevre’de yayınlandı. Toplam 58 sayı çıktı. Bunlardan 5’inin ayrıca ekleri var-

dı. Aralık 1911'den itibaren gazetenin yazışları yönetmenliğini Lenin yaptı. Gazetede Lenin'in 80'den fazla yazısı ve kısa notları yayınlandı.

Lenin, gazetenin bütün işlerini yürütmüş, içeriğine karar vermiş, başkalarının yazılarını yayına hazırlamış ve baskı işlerini yönetmişti.

I. Dünya Savaşı sırasında *Sotsial-Demokrat*, enternasyonal oportünizmle, milliyetçilikle ve şovenizmle savaşarak, bolşevik sloganlarını halka yayarak, işçi sınıfını ve genel olarak emekçi halkı, emperyalist savaşla ve o savaş yaratanlarla, çarlık otokrasisi ve kapitalizmle savaş için uyandırarak önemli bir rol oynadı. *Sotsial-Demokrat*, enternasyonalist güçleri, sosyal-demokrat hareket içinde birleştirmekte de büyük bir rol oynadı. - 21.

¹⁵ Lenin, şu yazılarına gönderme yapıyor: "Savaş Üzerine Bir Alman Sesi" (s. 92-93), "İç Savaş Sloganı Örnekleri" (s. 181-182) "Burjuva Yardımseverleri ve Devrimci Sosyal-Demokrasi" (s. 192-193), *Toplu Yapıtlar*, Cilt 21, Moskova, 1964. -21.

¹⁶ *Golos* ("Ses") – Paris'te Eylül 1914 ile Ocak 1915 arasında yayınlanmış olan bir menşevik gazete. Gazetenin yayın kurulunda Troçki önemli bir rol oynuyordu. Gazetenin ilk beş sayısı *Naş Golos* ("Bizim Sesimiz") başlığı altında yayınlandı. Gazete ortayolcu bir siyaset izledi ve I. Dünya Savaşının ilk günlerinde L. Martov'un sosyal-şovenlere karşı yazılarını yayınladı. Daha sonraları Martov sağa kaydı ve gazetenin siyaseti, sosyal-şovenlerden yana değişti. Ocak 1915'te yerini *Naşe Slovo* ("Bizim Sözümler") adlı gazete aldı. -23.

¹⁷ *Caillaux*, Joseph-Marie-Auguste – 27 Haziran 1911 ile 21 Ocak 1912 arasında radikal Fransa başbakanı. Başbakanlığı döneminde Almanya ile uzlaşma siyaseti izlemiştir. 1911 yılındaki II. Fas krizi sırasında (Bir Alman savaş gemisinin Fransa'nın denetiminde olan Fas'ın Agadir limanına demir atmasıyla başlayan İngiliz-Alman diplomatik krizi) uzlaşmacı tutum takınmıştır. -24.

¹⁸ *Jizn* ("Yaşam") – Devrimci-Sosyalist Partinin gazetesi; 1915 Martında kapatılan *Misl* gazetesi yerine, 1915 Martından 1916 Ocağına kadar Paris ve Cenevre'de yayınlandı. -27.

¹⁹ *Ropşin* – Sosyalist-devrimci ve terörist eylemci Boris Viktoroviç Savinkov'un (1879-1925) takma adı (Lenin'in *Ne Yapmalı?* yapıtındaki "B-v."). Şubat 1917 Devrimi'nden sonra Kerensky hükümetinde Savaş Bakanı Yardımcısı olarak görev yaptı. Ekim Devrimi'nden sonra Sovyetler Birliği'ne karşı aktif olarak savaştı ve 1924 yılında Sovyet sınırını gizlice ge-

çerken yakalandı ve kurşuna dizildi. -27.

²⁰ Lenin, Struve'nin *Eleştirel Notlar*'ını, "Narodnizmin Ekonomik İçeriği ve Onun Bay Struve'nin Kitabındaki Eleştirisi (Marksizmin Burjuva Yazınındaki Yansılar)" [V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*, Cilt 1, s. 333-507, Moskova, 1964] yazısında irdeler. Lenin, "marksizmin yaşayan ruhu" ve "devrimci içeriği"nin nasıl tasfiye edildiğini bu yazısının 3. ve 4. bölümde ayrıntılı olarak ele alır. -29.

²¹ *Kavanozdaki adam* – Çehov'un öyküsündeki bir karakter. Her türlü değişiklikten ve girişimden korkan dar görüşlü bir küçük-burjuva tipi. -36.

²² Goethe, *Zahmen Xenien* ("Uysal Anımsatmalar"). -41.

²³ *Buligin Duması* – Çarın 1905'de toplanmasına söz verdiği danışma niteliğindeki temsilciler meclisi. Çarın emriyle Şubat 1905'te kurulan ve başkanlığını İçişleri Bakanı A. G. Buligin'in yaptığı komisyonun hazırladığı tasarıya uygun olarak hazırlanan yasa ve yönetmelik, 6 (19) Ağustos 1905'te çar tarafından ilan edildi. Seçim hakkı sadece büyük toprak sahiplerine, kapitalistlere ve az sayıda zengin köylüye tanınıyordu. Bolşevikler, Buligin Duması'nın aktif boykotu için kampanya açtılar. Hükümetin Duma toplama girişimi, devrim güçlerinin etkisiyle başarısızlığa uğradı. -43.

²⁴ *RSDİP Yurtdışı Grupları Konferansı*, 27 Şubat-4 Mart 1915'de İsviçre'nin Bern kentinde toplanmıştır. Konferans kararları 29 Mart 1915 tarihli *Sotsial-Demokrat*'ın 40. sayısında yayınlanmıştır. (V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*, Cilt 21, s. 159-164.)

Konferans kararında, "Anayurdun Savunulması Sloganı" altbaşlığı altında şöyle denilmektedir: "Bugünkü savaş, içerik olarak, sömürgelerin paylaşılması ve rakip ülkelerin yağmalanması için İngiltere, Fransa ve Almanya arasındaki bir savaştır; çarlık ve Rusya'nın egemen sınıfları açısından savaş, İran'ın, Moğolistan'ın, Asya Türkiye'sinin, İstanbul'un, Galicya'nın vb. ele geçirilmesi girişimidir. Avusturya-Sırbistan savaşındaki ulusal öge, tümüyle ikincil bir öneme sahiptir ve savaşın genel emperyalist niteliğini etkilemez." -46.

²⁵ *Le Socialisme* ("Sosyalizm") – Yayıncılığını Fransız sosyalisti Jules Guesde'nin yaptığı ve 1907-Haziran 1914 arasında Paris'te yayınlanmış olan dergi. -51.

²⁶ *Sozialistische Monatshefte* ("Aylık Sosyalist Defterler") – Alman sosyal-demokrasinin oportünistlerinin başlıca organı ve uluslararası oportünizmin organlarından biri olan dergi, 1897-1933 arasında Berlin'de yayınlandı ve emperyalist dünya savaşları sırasında (1914-1918) sosyal-şoven bir tutu-

mu benimsedi. -58.

²⁷ *Naşa Zarya* ("Bizim Şafağımız") – Ocak 1910'dan Eylül 1914'e kadar St. Petersburg'da yayınlanan menşevik legal aylık dergi. Derginin editörü A. N. Potresov'du. I. Dünya Savaşının başında *Naşa Zarya* sosyal-şoven tutum aldı. -58.

²⁸ *Pravdacılık* – Bolşevik gazetesi *Pravda*'nın çizgisi. -58.

²⁹ *Novo Vreme* ("Yeni Zamanlar") – Bulgaristan Sosyal-Demokrat İşçi Partisi devrimci kanadının ("Tesnyaki") teorik organı, aylık dergi; D. Blagoyev tarafından çıkarıldı, 1897'den başlayarak Plovdiv'de ve 1903'ten sonra Sofya'da yayınlandı. 1923'te gerici Bulgar hükümeti tarafından kapatıldı. *Novo Vreme*, 1947'den sonra, Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi teorik organı, siyasal ve bilimsel aylık bir dergi oldu. -59.

³⁰ *Erostrat* (Herostratus) – Ün kazanmak için, M.Ö. 356'da, dünyanın yedi harikasından biri sayılan Efes'teki Artemis Tapınağını yakan kişinin adıdır. İslam tarihinde, ün kazanmak için zemzem kuyusuna işeyen Ebu Bevvab da, bu türden ünlüler arasında sayılır. -60.

³¹ Lenin, Karl Liebknecht'in "*Baş Düşmanımız Kendi Ülkemizin İçinde*" başlıklı bildirgesine gönderme yapıyor. -62.

³² 4 Ağustos 1914'de Alman meclisinde (*Reichstag*) savaş bütçesine ilişkin yapılan oylamada, Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin tüm milletvekilleri (110 milletvekili), parti grubunun çoğunluk kararıyla lehte oy kullanmıştır. Partinin sol kanadı "parti disiplini gereği" lehte oy kullandıklarını açıklamışlardır. 2 Aralık 1914'de yapılan ikinci savaş bütçesi oylamasında ise, partinin sol kanadından Karl Liebknecht, parti kararını tanımayarak aleyhte oy kullanmıştır ve meclisteki oylamada aleyhte verilen tek oy, onun oyu olmuştur. -62.

³³ *Preussische Jahrbücher* ("Prusya Yıllığı") – Alman kapitalistlerinin ve büyük toprak sahiplerinin organı, tutucu aylık dergi; 1858'den 1935'e kadar Berlin'de yayınlandı. -63.

³⁴ *Gaponculuk* – Ortodoks kilisesi papazlarından Gapon'un adından türetilmiştir. Gapon, 1905 Rus Devrimi'nin öngününde, işçileri devrimci mücadeleden uzak tutmak amacıyla Rusya Fabrika İşçileri Birliği adlı bir örgüt kurmuştur. Çar gizli polisinin talimatlarıyla hareket eden Gapon, işçi kitleleri içinde daha fazla etkili olabilmek için 9 Ocak 1905'te çara bir dilekçe vermek amacıyla St. Petersburg'taki Kışlık Saray önünde bir işçi gösterisi düzenlemiştir. II. Nikolas yönetimi silahsız göstericilere ateş açmıştır. Bu olay, işçilerin

çara karşı duydukları inançlarını yıkmış ve birinci Rus devriminin başlamasına yol açmıştır. -74.

³⁵ *Ekonomizm* – Rus sosyal-demokrasisinde oportünist bir akım. Lenin, *Sosyalizm ve Savaş* yapıtında bu akımı şöyle niteler: “Hareketin politik görüşü şu ilkede özetleniyordu: ‘İşçiler için ekonomik mücadele; liberaller için politik mücadele’. Ekonomizmin belli başlı teorik dayanağı, devrimci ruhandan tamamen sıyrılmış ve liberal burjuvazinin gereklerine uyarlanmış bir tür ‘marksizmi’ kabul eden, sözde ‘legal marksizm’ ya da ‘struvecilik’ idi. Rusya’da işçi kitlelerinin geriliğini öne süren ve ‘kitlelere ayak uydurma’ bahanesine sığınan ekonomistler, kendilerine bağımsız hedefler çizmeksizin ya da hiçbir devrimci görev yüklenmeksizin, işçi hareketinin görev ve amacını ekonomik mücadele ve liberalizmin politik olarak desteklenmesi olarak görüyorlardı.” Bu akım, Lenin’in *Ne Yapmalı?* yapıtında ayrıntılı olarak eleştirilmiştir. -75.

³⁶ *Raboçaya Mysl* (“İşçilerin Düşüncesi”) – “Ekonomist” gazete, Yurtdışı Rusya Sosyal-Demokratlar Birliği’nin yayın organı. Ekim 1897’den Aralık 1902’ye kadar yayınlandı. Toplam 16 sayı çıktı. Yöneticiliğini K. M. Takhtarev’in yaptığı gazetenin 3.-11. sayılar ile 16. sayısı Berlin’de, diğer sayılar Petersburg’da yayınlandı. Bu gazetenin görüşleri eski-*İskra*’da ve *Ne Yapmalı?*’da eleştirilmiştir. -75.

³⁷ *Raboçeye Dyelo* (“İşçilerin Davası”) – “Ekonomist” gazete, Yurtdışındaki Rusya Sosyal-Demokratlar Birliği’nin yayın organı. Nisan 1899’dan Şubat 1902’ye kadar Cenevre’de yayınlandı. Yöneticiliğini B. N. Kriçevski, A. S. Martinov ve V. P. İvanşin’in yaptığı gazete on iki sayı çıktı. Bu gazete “Ekonomistler”in yurtdışındaki merkeziydi. *İskra*’nın bir parti kurma planına karşı açık bir mücadele yürüttü, sendikalist bir siyaset izlenmesi için çağrıda bulundu ve köylülüğün devrimci niteliklerini inkar etti. Lenin *Raboçeye Dyelo*’nun görüşlerini “*Ne Yapmalı?*”da ayrıntılı olarak eleştirmiştir.

Raboçeye Dyelo yandaşları 1903’teki İkinci Kongrede partinin aşırı sağ oportünist kanadını temsil etmekteydi. -75.

³⁸ *Komunnist* (“Komünist”) – 1915’te Cenevre’de *Sotsial-Demokrat* yazı kurulu tarafından yayınlanan dergi. Lenin’in, “*II. Enternasyonal’in Çöküşü*”, “*Dürüst Bir Fransız Sosyalistinin Sesi*” ve “*İtalya’da Emperyalizm ve Sosyalizm*” başlıklı üç makalesini (bkz. V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*, Cilt 21, s. 181-232, 316-323 ve 324-333) içeren tek bir sayısı yayınlandı.

Lenin, dergi yayın kurulu içinde, anti-bolşevik görüşleri ile dergiyi kendi grupçu amaçları için kullanmaya çalış-

şan Buharin-Piyatakov grubuna karşı bir mücadele yürüttü. Bu grubun tutumu karşısında, Lenin, *Sotsial-Demokrat* gazetesini yayın kuruluşunu onunla her türlü ilişkiyi kesmeye ve derginin ortaklaşa yayınlanmasına son vermeye çağırdı. Ekim 1916'dan itibaren, *Sotsial-Demokrat* yayın kurulu, *Sbornik Sotsial-Demokrat*'ı ("Sosyal-Demokrat Seçkisi") yayınlamaya başladı. -78.

³⁹ K. Marks, *Gotha Programının Eleştirisi*. -83.

⁴⁰ F. Engels'in A. Bebel'e 18-28 Mart 1875 tarihli mektubu. -89.

⁴¹ Marks'ın *Fransa'da İç Savaş* yapıtına Engels'in 1891'de yazdığı giriş. Bu girişte Engels, Paris Komünü deneyi ve Paris Komünü'nün *Fransa'da İç Savaş*'ta Marks tarafından yazılan teorik genelleştirilmesinin tarihsel anlam ve önemini belirttiikten sonra, özellikle Komün üyesi Blanquiciler ve Prudoncuların etkinliği üzerinde durarak, Paris Komünü tarihi ile ilgili bazı eklemelerde bulunmaktadır. (Bkz. 42 nolu açıklayıcı not.) -92.

⁴² Engels'in, Marks'ın *Fransa'da İç Savaş* yapıtına yazdığı 1891 tarihli giriş. -92.

⁴³ Marks-Engels, *Komünist Manifesto*, s. 8, İlkeriş Yayınları, 2008.

Marks-Engels, 1872 tarihli önsözde şöyle yazarlar: "Son yirmi beş yılda büyük sanayinin süregiden gelişmesi ve bununla birlikte ilerleyen işçi sınıfının parti örgütlenmesi karşısında, ilkin Şubat Devriminde ve daha da önemlisi proletaryanın ilk kez politik iktidarı iki ay boyunca elinde tuttuğu Paris Komününden elde edilen pratik deneyim karşısında, bugün bu program, yer yer eskimiştir. Komün, özellikle bir şeyi, 'işçi sınıfının hazır devlet mekanizmasını basitçe elinde tutarak, onu kendi amaçları için kullanamayacağı'ni kanıtlamıştır." -93.

⁴⁴ Lenin, "parlamentar alıklık (*crétinisme*)" deyimini, parlamentar sistemi her şey olarak gören ve parlamentar faaliyeti siyasal mücadelenin temel biçimi olarak kabul eden oportünistler için kullanmıştır.

Crétinisme, tiroit bezinin kana yeterince salgı vermesi sonucu oluşan, fiziksel, ruhsal ve duygusal gelişimin duraklamasıyla beliren hastalık. -94.

⁴⁵ F. Engels, *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni* [Marx-Engels, *Werke*, Band 21, s. 167, 1962.] Lenin'in aktardığı cümle tam olarak şöyledir: "Bu nedenle antik devlet, herşeyden önce, köleleri baskı altında tutmak için köle sahiplerinin devletiydi, tıpkı feodal devletin serfleri ve angarya-

cı köylüleri baskı altında tutmayı amaçlayan soyluların bir organı ve çağdaş temsili devletin de ücretli emeğin sermaye tarafından sömürülmesinin bir aracı olması gibi.” -96.

⁴⁶ F. Engels, *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni* [Marx-Engels, *Werke*, Band 21, s. 168, 1962.] -97.

⁴⁷ Bkz. Karl Marks, *Fransa’da İç Savaş*. [Marx-Engels, *Werke*, Band 17, s. 340, Berlin, 1973.] -97.

⁴⁸ 1895’de Fransa’da gerici-monarşist çevreler, genel-kurmayda görevli yahudi subay Dreyfus’a karşı casusluk ve vatana ihanet suçlamasıyla dava açtılar. Dreyfus’un yaşam boyu hapis cezasına çarptırılmasıyla sonuçlanan yargılanması, Fransız gericileri tarafından anti-semitizmi kışkırtmak ve cumhuriyet düzenine ve demokratik özgürlüklere karşı kampanya başlatmak için bir bahane olarak kullanıldı. 1898’de ilerici burjuva demokratlar ve sosyalistler (Émile Zola, Jean Jaurès, Anatole France ve başkaları) Dreyfus davasının yeniden görülmesi için bir kampanya başlattılar. Olay siyasal bir nitelik kazandı ve ülke, cumhuriyetçiler ve demokratlar ile monarşistler, din adamları, anti-semitistler ve milliyetçiler olmak üzere iki kampa ayrıldı. 1899’da kamuoyunun baskısıyla Dreyfus affedildi. 1906’da yüksek mahkeme Dreyfus’u suçsuz buldu ve orduya geri dönmesine karar verdi. -99.

⁴⁹ Burada, 1916’da İngiltere’den bağımsızlık talebiyle başlayan İrlanda ayaklanmasının kanlı biçimde bastırılmasına gönderme yapılıyor. Lenin, 1916’da, “Avrupa’da ... ‘özgürlük aşığı’ İngilizlerin idamlarla bastırdığı İrlanda ayaklanması oldu” diye yazar (V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*, Cilt 22, s. 355).

Ulster – İngilizler tarafından yönetilen ve en büyük kenti Belfast olan İrlanda’nın kuzey-doğu bölgesi (günümüzde “Kuzey İrlanda”). -99.

⁵⁰ *Shylock*, Shakespeare’in “*Venedik Taciri*” adlı komedisindeki açgözlü ve acımasız tefeci tipi. Burada Shylock’un kendisinden borç para isteyen tüccar Antonio’yla yaptığı “yarım kilo et” sözleşmesine gönderme yapılmaktadır. Shylock, Antonio’ya faizsiz borç vermeyi kabul eder, ancak Antonio borcunu zamanında ödemediği takdirde Antonio’nun bedeninden istediği yerden “yarım kilo et” alacaktır. -104.

⁵¹ Karl Marks, “Siyasal Tarafsızlık”, Marx-Engels, *Werke*, Band 18, s. 299-304, Berlin, 1962.

Lenin’in aktardığı parça tam olarak şöyledir: “Eğer işçi sınıfının siyasal mücadelesi şiddet biçimlerini alırsa ve eğer işçiler burjuva sınıfının diktatörlüğünün yerine kendi devrimci diktatörlüklerini geçirirlerse, o zaman *lèse-principe* (ilkeye hakaret) gibi korkunç suç işlemekten dolayı suçludurlar;

kendi sefil günlük gereksinmelerini karşılamak ve burjuva sınıfın direnişini ezmek için, kendi silahlarını bırakmak ve devleti yok etmek yerine, devlete devrimci ve geçici bir biçim verirler.” -107.

⁵² F. Engels, “Otorite Üzerine”, Marx-Engels, *Toplu Yapıtlar*, Cilt 23, s. 422-425. -107.

⁵³ F. Engels’in A. Bebel’e 18-28 Mart 1875 tarihli mektubu. -107.

⁵⁴ Marks-Engels, *Komünist Manifesto*, s. 56, İlkeriş Yayınları. -119.

⁵⁵ Engels’in Marks’ın *Fransa’da İç Savaş* yapıtına yazdığı 1891 tarihli giriş. -119.

⁵⁶ *The New York Evening Post* – 1801’de kurulmuş olan Amerikan burjuva gazetesi. Uzun yıllar burjuvazinin liberal akımının yayın organı oldu. Daha sonra J. Pierpont Morgan’ın şirketi tarafından satın alındı ve ABD’de en gerici emperyalist çevrelerin yayın organı oldu. Bugün *The New York Post* adıyla yayınlanmaktadır. -125.

⁵⁷ Lenin’in “*Rusya’da Siyasal Partiler ve Proletaryanın Görevleri*” broşürü *The New York Evening Post*’un 15 Ocak 1918 tarihli sayısında yayınlandı. Daha sonra aynı bir broşür olarak New-York’ta yeniden basıldı. -125.

⁵⁸ *Kornilov İsyanı* – İsyan, Ağustos 1917’de burjuvazi ve toprak sahipleri tarafından örgütlendi ve çar generali ve o sıra ordunun genelkurmay başkanı olan Kornilov tarafından yönetildi. İsyançıların amacı, Petrograd’ı ele geçirmek, Bolşevik Parti’yi ezmek, sovyetleri dağıtmak, askeri bir diktatörlük kurmak ve monarşiyi yeniden oluşturmaktı. Geçici Hükümet’in başı Kerensky bu komplonun içinde yer alıyordu. Yine de, isyan başladığında Kerensky kendisini Kornilov’dan ayırdı, Kornilov’un kendisini de bir yana atacağından korktuğu için Kornilov’u Geçici Hükümet’e karşı bir isyancı olarak ilan etti.

İsyan, 25 Ağustos (7 Eylül) günü başladı. Kornilov, 3. Süvari Birliği’ni Petrograd üstüne sürdü. Petrograd’taki Kornilov yandaşları onu bekliyorlardı. Bolşevik Partisi, Kornilov’a karşı halkı yönetirken, Lenin’in önerisiyle Geçici Hükümet’in ve sosyalist-devrimcilerle menşeviklerin teşhirini askıya aldı. Bolşevik Partisi Merkez Komitesi’nin çağrısıyla Petrograd işçileri ve devrimci asker ve denizciler isyancılarla savaşmak için harekete geçtiler. Kornilov birliklerinin ilerlemesi durduruldu ve bolşevik propaganda isyancıların moralini bozmaya başladı. Böylece Kornilov isyanı, Bolşevik Partisi’nin önderliği altında işçi ve köylüler tarafından alt edildi. Geçici

Hükümet, halkın baskısıyla Kornilov ve işbirlikçilerini tutukladı ve yargıladı. -133.

⁵⁹ *Petruşka* – Gogol’un *Ölü Canlar* romanındaki bir kişi. Kitap okumayı çok seven, ne anlama geldiğiyle ilgilenmeksizin sözcükleri heceleyerek okuyan, sadece okumayla ilgilenen serf uşak. -134.

⁶⁰ *Yuduşka Golovlev* – M. Saltıkov Şcedrin’in Golovlev Ailesi romanındaki sofu, ikiyüzlü, bencil ve zalim köle sahibi karakteri. -138.

⁶¹ *Savinkov*, Boris Viktoroviç (1879-1925) – 1904-1905’te çarın İçişleri Bakanına ve Prens Sergei Romanov’a suikast gerçekleştiren sosyalist-devrimci. 1906’da ölüm cezasına çarptırıldı ve gönderildiği sürgünden kaçarak yurtdışına çıktı. Şubat 1917 Devrimi’nden sonra Rusya’ya geri döndü ve Kerensky hükümetinde Savaş Bakanı Yardımcısı olarak görev yaptı. Eylül 1917’deki Kornilov isyanını desteklediği için hükümetten atıldı. Ekim Devrimi’nden sonra karşı-devrimci faaliyetlere katıldı ve bolşevik iktidara karşı bir çok silahlı ayaklanma örgütledi. İngiliz gizli servisiyle (SIS) işbirliği yaparak Sovyetler Birliği’ne karşı yeni bir komplo hazırlığı sırasında yakalandı ve tutuklu olduğu Moskova cezaevinde intihar etti. -139.

⁶² *Liberdanlar* – Demyan Biyedni’nin, Moskova bolşevik gazetesi *Sotsial-Demokrat*’ın 25 Ağustos (7 Eylül) 1917 günlü 141. sayısında “Liberdan” başlıklı makalesinin yayınlanmasından sonra, menşevik önderler Liber ve Dan ile yandaşlarına takılan alaylı ad. -139.

⁶³ *Potresov*, Aleksander Nikolayeviç (1869-1934) – Menşeviklerin önderlerinden. St. Petersburg’da Lenin’in oluşturduğu İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği’ne katıldı ve polis operasyonları üzerine yurtdışına çıktı. *İskra* ve *Zarya*’nın kuruluşunda yer aldı ve *İskra*’nın ilk altı editöründen birisi oldu. RSDİP’in 1903’deki II. Kongresi’nden sonra menşeviklere katıldı. Gericilik yıllarında (1907-1910) tasfiyecilerin ideolojik önderi oldu. Ekim Devrimi’nden sonra yurtdışında göçmen olarak yaşadı. -139.

⁶⁴ *Krasnov*, Pyotr Nikolayeviç (1869-1947) – Çar ordusunun ve karşı-devrimci Beyaz Ordu’nun generali. Ekim Devrimi’nden sonra, 1918 ortalarında, Almanya’nın askeri desteğinde Don Kazaklarından kırk bin kişilik bir ordu oluşturdu ve Moskova önlerinde yenilgiye uğradı. II. Dünya Savaşı sırasında Nazilerle işbirliği yaptı. Savaş sonunda İngilizlere teslim olduysa da, savaş suçlusu olduğu için Sovyetler Birliği’ne gönderildi ve yargılandı. Mahkemede savaş suçlusu olarak

idam cezasına çarptırıldı ve 1947’de idam edildi. -139.

⁶⁵ Lenin, 1901’de yazdığı “*Tarım Sorunu ve ‘Marks’ın Eleştirmenleri*” kitabında şöyle yazar:

“Tasarruf bankasında yirmi markı bulunan hizmetçi kızlar! Ve sosyalistlere karşı kullanılan ve onların ‘mülksüzleştirme’ yoluyla çok sayıdaki emekçiler ordusunu soyacakları konusundaki usanç verici tez ile bir kez daha karşı karşıya geliyoruz. Sosyalistler Yasasının iptalinden sonra yayınladığı broşür ile bu tartışmaya herkesten daha istekli olarak katılan Eugen Richter oldu. (Patronlar bu broşürden binlerce satın alarak işçilerine bedava dağıttılar.) Bu broşürde Richter, tasarruf bankasında birkaç markı bulunan ve politik iktidarı ele geçirerek bankaları ulusallaştıran kötü yürekli sosyalistler tarafından soyulan ünlü ‘tutumlu Agnes’i, yoksul bir terzi kadını tanıtıyor...

Eugen Richter’in ünlü broşürü konusunda Kautsky şöyle diyordu:

‘O günlerde bütün sosyal-demokratlar ittifak halinde Eugen Richter’le alay ediyorlardı. Bugün, sosyal-demokratlar arasında, [burada, David’in *Vorwärts*’teki makalesine atıf yaptığını sanıyorum] merkezi yayın organımızda, yukarda sözünü ettiğimiz bu düşüncelerin yeniden ortaya konduğu bir çalışmaya övgü ilahileri okuyanlara rashıyoruz: Hertz, senin büyük başarılarını alkışlıyoruz!

İnişe geçtiği bu yıllarda, zavallı Eugen için bu gerçekten bir zaferdir, ama onu memnun etmek için Hertz’in kitabından aşağıdaki bölümü aktarmadan geçemeyeceğim: Küçük köylülerin, kent ev sahiplerinin ve özellikle büyük çiftçilerin, aşağı ve orta sınıflar tarafından, yani kırsal nüfusu kapsadığı kuşku götürmeyen yığın tarafından mülksüzleştirildiğini görmekteyiz.

David’in, kolektif ücret anlaşmaları [*Tarifgemeinschaften*] ve tüketicilere ait kooperatif kuruluşlar yoluyla kapitalizmin ‘içini oyma’ [*Aushöhlung*] teorisi bugün aşılmıştır. Bu teori Hertz’in tasarruf bankaları yoluyla mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirilmesi karşısında önemini yitiriyor. Herkesin öldüğünü sandığı tutumlu Agnes yeniden doğmuştur.’ (Kautsky, *loc. cit.*, s. 475)” (V. İ. Lenin, *Tarımda Kapitalizm*, s. 107-108, Sol Yayınları, 1996.) -140.

⁶⁶ *Frankfurter Zeitung* (“Frankfurt Gazetesi”) – 1856-

1943 arasında Frankfurt/Main'da yayınlanan Alman burjuva gazetesi. -141.

⁶⁷ *Vorwärts* ("İleri") – Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin merkez yayın organı olan günlük gazete. Gazete, 1876 yılında Wilhelm Liebknecht'in yayın yönetmenliğinde yayınlanmaya başlandı. Anti-Sosyalist Yasa'yla 1878'de yasaklanmış, ancak Ocak 1891'de *Berliner Volksblatt*'ın devamı olarak yeniden yayınına başlamıştır. Engels, gazetenin sütunlarında oportünizmin tüm belirtilerine karşı mücadele etmiştir. Ama Engels'in ölümünden sonra, *Vorwärts*, partinin sağ kanadının eline geçti, partiye ve II. Enternasyonal'e egemen olan oportünistlerin yazılarını sistematik olarak yayınlamaya başladı. I. Dünya Savaşı sırasında sosyal-şoven bir çizgi izleyen *Vorwärts*, 1917 Ekim Devrimi'nden sonra Sovyetler Birliği'ne karşı propagandanın başlıca kaynaklarından birisi olmuştur. *Vorwärts*, Hitler'in iktidara geldiği 1933'e kadar Berlin'de yayınlanmayı sürdürdü. -141.

⁶⁸ *Zimmerwald Konferansı* – İsviçre'nin Zimmerwald kentinde 5-8 Eylül 1915'de emperyalist savaş üzerine toplanan ve değişik ülkeleri temsilen 38 delegenin katıldığı ilk enternasyonal sosyalist konferans. Konferansta Kautskyçi çoğunluk ile Lenin'in önderliğini yaptığı devrimci enternasyonalistler (Zimmerwald Solu) arasında ayrılık ortaya çıktı. Konferans, dünya savaşının emperyalist niteliğini ortaya koyan bir bildiriye kabul etti. Bildiride, savaş harcamalarına oy veren, burjuva hükümetlere katılan "sosyalistler" kınandı. Tüm Avrupa işçileri savaşa karşı mücadeleye ve toprak ilhaki olmaksızın ya da tazminat ödenmeksizin hemen barışın sağlanması için çaba göstermeye çağrıldı. -145.

⁶⁹ *Zimmerwald Solu* – Zimmerwald Konferansı sırasında Lenin tarafından kurulan ve konferansın 38 delegesinden sekizinin (Lenin, Zinoviev, J. A. Berzin, Karl Radek, Julian Borkhat, Fritz Platten, Zeth Höglund ve Ture Nerman) katıldığı grup. Lenin, bu konferansı, savaşa karşı enternasyonal bir hareketin geliştirilmesinin "ilk adımı" olarak tanımladı. Lenin'in yönetiminde bolşevikler, savaşa karşı tutarlı karşı çıkış sergileyerek, Zimmerwald sol grubu içinde tek doğru tavırlı takımlar oldu. Bu grup içinde tutarsız enternasyonalistler de vardı. Lenin, bunların hatalarını, "*Junius Broşörü Üzerine*" ve "*Ulusların Kendi Kaderlerini Belirleme Hakkı Tartışmalarının Değerlendirmesi*" makalelerinde ve Stalin, "*Bolşevizmin Tarihine İlişkin Bazı Sorunlar*" başlıklı *Proletarskaya Revolyutsia*'nın yayın kuruluna gönderdiği mektupta gösterdiler. -147.

⁷⁰ *Basel Bildirgesi* – II. Enternasyonal'in 24-25 Kasım 1912'de İsviçre'nin Basel kentinde düzenlediği özel kongrede kabul edilen bildirge. Bkz. 3 Nolu açıklayıcı not. -147.

⁷¹ F. Engels'in Marks'ın *Fransa'da İç Savaş* yapıtına yazdığı 1891 tarihli giriş. -149.

⁷² K. Marks, *Fransa'da İç Savaş*, Sol Yayınları. -149.

⁷³ *Spartaküs Birliği*, I. Dünya Savaşı sırasında, 1 ocak 1916'da kuruldu. Savaşın başında, Alman sol sosyal-demokratları, Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg, Franz Mehring, Clara Zetkin ve diğerleri tarafından yönetilen "Enternasyonal" grup oluşturdular. Grup, kendisini Spartaküs Birliği olarak adlandırdı. Spartaküsler, emperyalist savaşa karşı kitle içinde devrimci propaganda yürüttüler; Alman yağmacı emperyalist siyasetini ve oportünist sosyal-demokrat önderlerin ihanetini teşhir ettiler. Ama teorik ve siyasal yaşamsal sorunlarda yarı-menşevik yanılığardan kendilerini arındıramadılar. Lenin, Alman solunun hatalarını, "*Junius Broşürü*" (*Collected Works*, 4th Russ. ed., Moscow, Vol. XXII, s. 291-305), "*Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm*" yapıtlarında ve Stalin, *Proletarskaya Revolyutsia* yayın kuruluşuna yazdığı "*Bolşevizmin Tarihine İlişkin Bazı Sorunlar*" başlıklı mektubunda eleştirmiştir. Nisan 1917'de Spartaküsler, örgütsel bağımsızlıklarını koruyarak merkezci Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Parti'ye katıldılar. Almanya'da Kasım 1918 devriminden sonra bu partiden ayrıldılar ve aynı yılın Aralık ayında Almanya Komünist Partisi'ni kurdular. -158.

⁷⁴ Karl Marx, "Burjuvazi ve Karşı-Devrim" (Marx-Engels, *Seçme Yapıtlar*, Moscow, 1951, Vol. I, s. 64-65). -163.

⁷⁵ Sovyet hükümetinin Almanya ile yaptığı Brest-Litovsk barış anlaşmasına karşı olan sol sosyalist-devrimcilerin 6 Temmuz 1918'de Alman büyükelçisi Mirbach'a suikast yapmalarıyla başlayan darbe girişimi. Suikasttan sonra, 7 Temmuz sabahı sol sosyalist-devrimciler iki bin kişilik askeri birlikle Çeka üyelerini tutuklamaya başladılar ve Moskova merkez posta ve telgraf bürosunu ele geçirdiler. Kızıl Ordu'nun müdahalesiyle isyan girişimi yedi saat sonra bastırıldı. İsyanıcılardan 200'ü kurşuna dizildi. -164.

⁷⁶ Mirbach'ın öldürülmesi ve ardından başlatılan 6-7 Temmuz 1918 isyanı sonrasında sol sosyalist-devrimcilerin bölünmesiyle ortaya çıkan iki parti. "Narodnik Komünistler", sol sosyalist-devrimcilerin anti-Sovyetik faaliyetlerini mahkum ettiler ve Eylül 1918'de yapılan konferansta kendi partilerini kurdular. Aynı yılın Kasım ayında yapılan "Narodnik Komünist" Parti kongresinde, Bolşevik Komünist Partisi'ne ka-

ılma kararı alarak parti feshedildi. “Devrimci Komünistler”, 1920’ye kadar küçük bir parti olarak varlığını sürdürdü. Aynı yıl “Devrimci Komünist” Parti üyelerinin bireysel olarak Rusya Komünist Partisi (Bolşevik)’e katılmalarına izin verildi. -164.

⁷⁷ *Heinrich Weber* – Otto Bauer. -167.

⁷⁸ *Kulaklar* – Zengin köylüler. -168.

⁷⁹ *Proşyan*, Proş Perçeviç (1883-1918) – Sol sosyalist-devrimci parti üyesi ve 23 Aralık 1917 ile 18 Mart 1918 arasında görev yapan Posta ve Telgraf Halk Komiseri. -171.

⁸⁰ *Muravyov*, Mikhail Artemyevich – Sovyet Kızıl Ordusu’nun Doğu Cephesi başkomutanı. 6-7 Temmuz 1918’deki sol sosyalist-devrimci ayaklanmasıyla bağlantılı olarak, Sovyet iktidarına karşı Çek beyaz muhafızlarla birlikte silahlı isyan başlattı ve 40 bin kişilik bir güçle Moskova’ya doğru ilerledi. 10 Temmuz’da Sembirski’ye ulaşan Muravyov, Brest-Litovsk anlaşmasını tanımadığını ve Almanya’ya savaş ilan ettiğini açıkladı. Moskova üzerine yürümek için Rus beyaz muhafızlarıyla anlaşma yapmaya çalıştı. Ancak 11 Temmuz gecesi Simbirsk Merkez Komitesi toplantısında tutuklanmaya karşı çıkınca vurularak öldürüldü. -171.

⁸¹ Lenin, Temmuz kriziyle, 1918 yazında Volga, Urallar ve Sibirya’daki il merkezlerinde, yabancı işgalcilerin yardımıyla menşevikler ve sosyalist-devrimciler tarafından örgütlenen karşı-devrimci kulak isyanlarını kastediyor. -172.

⁸² *Blanquizm* – Ütopik komünist görüşlere sahip Louis Auguste Blanqui (1805-1881) tarafından yönetilen Fransız sosyalist hareketi içindeki bir akım. Lenin bu akımı şöyle tanımlar: “Blanquizm, insanlığın ücretli kölelikten kurtuluşunu, proleter sınıf mücadelesinden değil, küçük bir aydın azınlığın gizli komplosuyla kurtulacağını bekler.” Bu akım, ayaklanmanın başarısı için hesaba katılması gereken somut koşulları hesaba katmıyordu ve kitlelerle bağ kurulmasını kabul etmiyordu. -174.

⁸³ Lenin, sosyalist-devrimcilerin “tarımsal ilişkilerin düzenlenmesi” ve “toprak kiralama fonu” gibi sorunlara ilişkin olarak Ekim 1917’de kendi basınlarında kısmen yayınlanmış olan önergeye değiniyor. Lenin şöyle yazar: “S. L. Maslov’un önergesi, toprakbeyleriyle uzlaşmak ve onları korumak amacıyla hazırlanmıştır.” (V. İ. Lenin, “Sosyalist-Devrimci Parti’nin Köylülere Yeni Bir Aldatmacası”, *Toplu Yapıtlar*, Cilt XXVI, s. 197-202.)

Şubat burjuva-demokratik devrimi sırasında Toprak Komiteleri üyeleri, köylü ayaklanmaları ve büyük toprak mülklerinin ele geçirilmesine misilleme olarak Geçici Hükü-

met'in emriyle tutuklanmışlardır. -175.

⁸⁴ 26 Ekim (8 Kasım) 1917'de II. Tüm Rusya Sovyetler Kongresi'nde kabul edilen Toprak Kararnamesi'nin bir bölümünü oluşturan ve 242 yerel köylü talimatından derlenen "Toprağa İlişkin Köylü Talimatı"na gönderme yapılıyor. -178.

⁸⁵ Lenin, Kautsky'nin *Die Agrarfrage* (Tarım Sorunu) kitabına gönderme yapıyor. Lenin, bu kitaba ilişkin olarak Mart 1899'da bu kitabın kısa bir tanıtım yazısını yazdı ve Nisan-Mayıs 1899'da da "Tarımda Kapitalizm" başlıklı uzun yazısında Kautsky'nin savlarını Bulgakov'a karşı savundu. -185.

⁸⁶ Bkz. Karl Marks, *Artı-Değer Teorileri*, Cilt I, Kısım 1, Bölüm 2. -185.

⁸⁷ *Kaledin*, Aleksey Maksimoviç (1861-1918) – Çar generali ve Don Kazakları atamanı. Ekim Devrimi'nden önce Kornolov ayaklanmasını destekleyen Kaledin, Ekim Devrimi'nden sonra Don Kazaklarından karşı-devrimci bir ordu oluşturarak, tüm Don bölgesini denetimi altına aldı. Don bölgesindeki Novoçerkassk kentinde, Kadetler ve monarşistlerle, P. N. Miliukov, P. B. Struve ve M. V. Rodzianko'nun içinde yer aldığı karşı-devrimci bir hükümet kurdu ve 2 Aralık 1917'de Rostov kentini işgal etti. 10-11 Ocak 1918'de Sovyet Kızıl Ordusu Rostov kentini geri aldı. Kazaklar tarafından yenilgiden sorumlu tutulan Kaledin 29 Ocak 1918'de intihar etti. Lenin, Kaledin isyanının bastırılmasını iç savaşta kazanılan ilk zafer olarak tanımlar. -196.

⁸⁸ *Vandervelde*, Emile (1866-1938) – I. Dünya Savaşı sonuna kadar II. Enternasyonal'in başkanlığını yapmış Belçikalı sosyal-şoven. 1917-1918'de Savaş Bakanı, 1918-1921'de Adalet Bakanı, 1925-1927'de Dışişleri Bakanı ve 1936-1937'de Sağlık Bakanı olarak değişik Belçika hükümetlerinde yer almıştır. Belçika adına Versailles anlaşmasını imzalamıştır. -199.

⁸⁹ *Menger*, Carl (1840-1921) – Marksist emek-değer teorisini çürütmeye ve "marjinal fayda" teorisini oluşturmaya çalışmış Avusturyalı ekonomist. -205.

⁹⁰ Bkz. F. Engels'in A. Bebel'e 18-28 Mart 1875 tarihli mektubu. -206.

⁹¹ M. Ostrogorski'nin *Demokrasi ve Siyasal Partiler* adlı kitabına değiniliyor; birinci baskısı 1903'te, düzeltilmiş ikinci baskısı 1912'de yayınlandı. -207.

“Bir marksist için, devrimci bir durum olmaksızın bir devrimin olanaksız olduğu tartışmasızdır, ama her devrimci durum da devrime yol açmaz. Genel olarak söylersek, devrimci bir durumun belirtileri nelerdir? Üç büyük belirtiyi gösterirken kesinlikle hata yapmamış oluruz: 1) Egemen sınıflar için hiçbir değışiklik olmaksızın kendi egemenliklerini korumalarının olanaksız olduğu zaman; şu ya da bu biçimde 'üstteki sınıflar' arasında bir kriz, ezilen sınıfların hoşnutsuzluk ve öfkesinin had safhaya ulaşmasıyla egemen sınıfın siyasetinde bir çatlağa yol açan bir kriz olduğu zaman. Devrimin olması için, genellikle 'alttaki sınıfların' eskisi gibi yaşamak 'istememesi' yeterli değildir; aynı zamanda 'üstteki sınıfların' da eskisi gibi 'yaşayamaması' gerekir. 2) Ezilen sınıfların sıkıntılarının ve gereksinimlerinin her zamankinden çok daha fazla ağırlaştığı zaman; 3) Yukardaki nedenlerin bir sonucu olarak, 'barış zamanı'nda soyulmalarına şikayet etmeden izin veren, ama çalkantılı dönemlerde, hem bunalımın koşulları tarafından, *hem de 'üstteki sınıflar'ın kendileri tarafından* bağımsız tarihsel eyleme itilen kitlelerin faaliyetinde oldukça büyük artış olduğu zaman.”

V. İ. Lenin

- II. Enternasyonal'in Çöküşü
- Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky
- Kurucu Meclis Üzerine Tezler
- Vandervelde'in Devlet Üzerine Yeni Kitabı

